

Till tomtsektionen bör överföras tjänsterna på lånebyråns marksektion med undantag för en tjänst som förste byråingenjör i Ae 23 och en byråingenjörstjänst i Ae 19, vilka i enlighet med styrelsens förslag bör indragas. Samtidigt bör inrättas en ny tjänst som avdelningsdirektör i Bo 1 och en byrådirektörstjänst i Ae 24, vilka i likhet med den befintliga byrådirektörsbefattningen i Ao 26 är avsedda för lantmätare.

Styrelsens förslag att vissa utredningar, som är av större omfattning eller kräver speciell sakkunskap, skall kunna utföras med anlitande av utomstående experter kan jag godtaga. Medelsanvisningen under expertposten bör för detta ändamål ökas med 70 000 kr.

Jag vill anmäla, att av mig i detta sammanhang framlagda förslag beträffande bostadsstyrelsens personaluppsättning, i vad förslagen angår de olika befattningarnas lönegradsplacering, har varit föremål för överläggningar mellan företrädare för social- och civildepartementen samt vederbörande personalorganisationer och därvid godtagits av organisationerna. En tablå över de tjänster, som kommer att finnas hos bostadsstyrelsen efter organisationsförslagets genomförande, torde såsom bilaga få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Styrelsens planer på en särskild utbildningsverksamhet i syfte att skapa förutsättningar för att på biträdespersonal överföra uppgifter, som nu ankommer på ingenjörer, finner jag tilltalande. Jag förutsätter, att alla möjligheter till en sådan omfördelning av arbetsuppgifterna i verket tillvaratas.

I anledning av styrelsens förslag till ordinariesättning av vissa tjänster föreslår jag, att följande tjänster ombildas till ordinarie, nämligen två förste byråingenjörstjänster i A 23 på värderingsbyrån, en tjänst som förste byråingenjör i A 21 på tekniska byrån och en expeditionsvaktstjänst i A 7 på kanslibyrån.

Antalet ordinarie kontorsbiträdestjänster bör i enlighet med styrelsens förslag minskas med 15.

Till övergångsstat bör föras två tjänster som förste aktuarie i Ao 23 och en tjänst som förste byråsekreterare i Ao 21.

Styrelsens förslag till ändrade tjänstebenämningar för kamerala sektionens hålkortspersonal tillstyrkes. Befattningen som föreståndare för maskingruppen bör benämnas chefsoperatör.

Styrelsens förslag om en friare tillämpning av den för hålkortspersonal gällande befordringsgången kan ej tillstyrkas.

De förändringar av personaluppsättningen hos bostadsstyrelsen, som jag i det föregående har föreslagit, innebär en minskning av antalet befattningar hos verket med 52. För helt år räknat uppgår den härigenom uppkommande minskningen av styrelsens avlöningskostnader till ca 700 000 kr.

Hela personalminskningen kan inte åstadkommas vid ingången av nästa

budgetår. Decentraliseringen av långivningen och granskningen av ärenden rörande familjebostadsbidrag torde inte kunna komma till stånd förrän omkring den 1 januari 1963. Tidpunkten för utflyttning av pantvårdsarbetet är beroende av bl. a. länsbostadsnämndernas möjligheter att bereda valvsutrymmen för de nytillkommande lånesäkerheterna.

I samband med omorganisationen kan även uppkomma behov av vissa övergångsanordningar. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de föreskrifter, som kan bli behövliga i detta sammanhang.

För särskilda personalkostnader under tiden till dess decentraliseringen genomförts samt för kostnader i samband med erforderliga övergångsanordningar beräknar jag ett belopp av 650 000 kr.

Vad jag föreslagit medför, inberäknat automatiska förändringar, en minskning av medelsbehovet under anslaget med 105 000 kr. Anslaget torde sålunda böra uppföras med 4 478 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig i det föregående föreslagna ändringar i vissa bestämmelser rörande statliga lån och bidrag m. m.;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för bostadsstyrelsen, som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

c) godkänna följande avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 129 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	30 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	2 202 400
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	85 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	964 200
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	66 600

Summa kr 4 478 000;

d) till Bostadsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 4 478 000 kr.

[77] 2. Bostadsstyrelsen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	759 000	858 083
1961/62 (statsliggaren s. 368)	796 000	
1962/63 (förslag)	850 000	

Yrkanden

Bostadsstyrelsen har hemställt, att anslaget ökas med 54 000 kr.

1. Reseersättningar	15 000
2. Övriga expenser för eget behov	14 000
3. Expenses för annat än eget behov	10 000
4. Publikationstryck	15 000
	+ 54 000

Motivering

1. *Reseersättningar*. Utgift 1959/60 69 065, 1960/61 75 026; anslag 1961/62 87 500. — Decentraliseringen av långivningen m. m. kräver en ökning av reseverksamheten. En ökning av medelsanvisningen med 15 000 kr erfordras.

2. *Övriga expenser för eget behov*. Utgift 1959/60 613 423, 1960/61 402 492; anslag 1961/62 396 000. — Kostnaderna för den specialförsäkring som styrelsen har tecknat hos vissa brandförsäkringsbolag kommer under nästa budgetår att öka med 3 000 kr. För en extra kopia av aviseringsbeskeden rörande lånekostnaderna, som styrelsen skall tillställa taxeringsmyndigheterna, uppgår kostnaderna till 11 000 kr.

3. *Expenses för annat än eget behov*. Utgift 1959/60 72 375, 1960/61 108 129; anslag 1961/62 100 000.

4. *Publikationstryck*. Utgift 1959/60 17 531, 1960/61 8 667; anslag 1961/62 20 500. — Ökningen av informationsverksamheten och intensifieringen av arbetet med anvisningarna medför en kostnadsökning med 15 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör i enlighet med bostadsstyrelsens förslag höjas med 54 000 kr och uppföras med 850 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bostadsstyrelsen*: *Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 850 000 kr.

[78] 3. Länsbostadsnämnderna: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	4 676 800	4 734 977
1961/62 (statsliggaren s. 368)	5 162 000	
1962/63 (förslag)	6 048 000	

Bostadsstyrelsen har anfört, att den av styrelsen i yttrandet över organisationsutredningen förordade decentraliseringen samt förslaget att länsbostadsnämnderna i ökad utsträckning skall medverka vid upprättandet av kommunala bostadsbyggnadsprogram inte medför behov av någon föränd-

ring av nämndernas principiella organisatoriska uppbyggnad. Någon avdelning för planeringsfrågorna bör inte inrättas. I stället bör utrymme skapas för länsbostadsdirektörerna att taga sig an dessa uppgifter genom att direktörerna frigöres från löpande göromål.

Styrelsens förslag till personaluppsättning hos länsbostadsnämnderna innebär en nettoökning med 37 tjänster. Av denna ökning avser tre tjänster ingenjörspersonal och återstoden övrig personal. Nämnderna för Stockholms-området, Göteborgs och Bohus län samt Malmöhus län föreslås erhålla förstärkning med sammanlagt 15 tjänster.

Yrkanden

Bostadsstyrelsen har hemställt, att anslaget ökas med (avrundat) 921 700 kr.

	Ökning	Minskning
Personalförändringar		
1. 3 byrådirektörer Ao 24 (halva året)	49 350	
1 förste byråingenjör Ae 23 (halva året)	15 756	
2 förste byråingenjörer Ae 21 (halva året)	27 024	
2. 13 assistenter Ae 17	250 392	
3 ingenjörer högst Ae 15		53 832
3. 1 kontorsskrivare Ao 13 (halva året)	9 906	
1 kontorsskrivare Ao 13	16 956	
4. 3 kansliskrivare Ao 10 (halva året)	20 982	
5. 2 kontorister Ae 9 (halva året)	15 714	
6. 7 kanslibiträden Ae 7	79 584	
7. 7 biträden i reglerad befordringsgång	70 572	
Tjänsteförändringar		
8. Vissa lönegradsfrågor	349 836	
9. Ordinariesättningar	—	—
Automatiska förändringar	69 466	
	975 538	53 832
	+ 921 706	

Motivering

1. En utflyttning av långivningen kräver förstärkning med teknikerpersonal hos nämnderna i Stockholm och i Göteborgs och Bohus samt Malmöhus län. Ärendenas svårighetsgrad motiverar relativt höga tjänster. Styrelsen föreslår, att vardera nämnden förstärkes med en byrådirektör i Ao 24 och nämnden i Stockholm därutöver en förste byråingenjör i Ae 23 och två förste byråingenjörer i Ae 21. Hos bostadsstyrelsen frigöres genom utflyttningen sex å sju ingenjörstjänster.

2. Den sedan budgetåret 1959/60 tillämpade anordningen med assistenter har fungerat väl. Från länsbostadsdirektörerna har vissa administrativa göromål kunnat avlastas. Även på den kamerala sidan har assistenterna utgjort en välbehövlig förstärkning. Utöver de tio assistenttjänster, som nu finns, har extra tjänster inrättats hos tre nämnder med utnyttjande av medel som inbesparats genom att tre ingenjörstjänster i 15 lönegraden hållits vakanta. Redan den hittillsvarande ökningen av nämndernas arbetsbörda har medfört behov av förstärkning med kvalificerad personal. Ytterligare uppgifter i samband med planeringsverksamheten kommer att tillföras nämnderna. Styrelsens förslag innebär, att assistenttjänster skall finnas hos samtliga nämnder utom nämnden i Gotlands län. Det har blivit allt svårare att rekrytera personal på de nuvarande tjänsterna, som är placerade i Ae 15. Styrelsen föreslår, att tjänsterna placeras i Ae 17. I samband med förstärkningen med assistenttjänster kan tre ingenjörstjänster i Ae 15 indragas.

3. Omfattningen av det mer kvalificerade kamerala arbetet hos nämnden i Norrbottens län har medfört behov av en förstärkning av personalen. Med inbesparade medel har därför inrättats en extra assistenttjänst (vikariatslöneförordnande i 13 lönegraden). Behovet av förstärkningen är stadigvarande. En tjänst som kontorsskrivare i Ao 13 erfordras.

För vissa uppgifter av juridisk-administrativ art, som sammanhänger med långivningen, tjänstgör hos bostadsstyrelsen en kontorsskrivare i Ao 13. Behovet av tjänsten upphör vid en utflyttning av långivningen. Större delen av arbetsuppgifterna överföres till nämnden i Stockholm. En motsvarande tjänst bör inrättas hos nämnden.

4. Genom utflyttningen av långivningen kommer arbetet med pantvården att öka hos nämnderna i Stockholm och i Göteborgs och Bohus samt Malmöhus län. En förstärkning med en kansliskrivare i Ae 10 hos var och en av nämnderna erfordras.

5. Utflyttningen av långivningen till nämnden i Stockholm medför behov av förstärkning med biträdespersonal. För mer kvalificerade tekniska och administrativa biträdesuppgifter erfordras två kontorister i Ae 9. Motsvarande tjänster har föreslagits indragna hos bostadsstyrelsen.

6.—7. Utläggningen på nämnderna av långivningen och av uppgiften att granska kommunernas beslut om familjebostadsbidrag samt lånestockens tillväxt kräver förstärkning med biträdespersonal. Styrelsen har uppskattat behovet till sju kanslibiträden i Ae 7 och sju biträden i reglerad befordringsgång.

8. Bostadsstyrelsens förslag till tjänsteförändringar avser uppflyttningar i lönegrad av följande tjänster, nämligen nio länsbostadsdirektörer Ao 26 till Bo 1, femton länsbostadsdirektörer Ao 24 till Bo 1, elva förste byråingenjörer Ae 21 till Ae 23, en kamrerare Ae 19 till Ae 23, tjugu kamrerare

Ae 19 till Ae 21, tjuguen ingenjörer Ae 17 till byråingenjörer Ae 19, fyra ingenjörer Ae 15 till byråingenjörer Ae 19, en ingenjör Ae 15 till Ae 17, en assistent Ae 15 till Ae 19 samt nio assistenter Ae 15 till Ae 17.

9. Bostadsstyrelsens förslag till ordinariesättningar omfattar följande tjänster, nämligen tjugufyra förste byråingenjörer i Ae 23, en kamrerare i Ae 23, tjugutre kamrerare i Ae 21, tre kansliskrivare i Ae 10, tjuguen kontorister i Ae 9 samt sex kanslibiträden i Ae 7.

Yttrande

Statens lönenämnd har anfört, att decentraliseringen inte bör föranleda annan lönereglering än att tjänsten som länsbostadsdirektör i Malmöhus län uppflyttas till 26 lönegraden samt att kamrerstjänsterna hos länsbostadsnämnderna i Stockholm, Malmö och Uddevalla placeras i 21 lönegraden. För personalförstärkning hos länsbostadsnämnderna bör anlitas vid nämnderna redan förekommande slag av tjänster. Mot förslaget att inrätta två kontorsskrivartjänster i A 13 har nämnden dock ingen erinran.

Departementschefen

Vid anmälan av bostadsstyrelsens avlöningsanslag har jag redovisat mina förslag i anledning av utredningen rörande den bostadspolitiska organisationen. Jag torde i nu förevarande sammanhang kunna begränsa mig till att ange den personaluppsättning, som föreslås för länsbostadsnämnderna.

Den av mig förordade decentraliseringen av långivning och granskning av ärenden rörande familjebostadsbidrag förutsätter en viss personalökning hos länsbostadsnämnderna. Bostadsstyrelsen har föreslagit, att sex nya teknikertjänster skall inrättas, varav tre byrådirektörstjänster i Ao 24, en förste byråingenjörstjänst i Ae 23 och två tjänster som förste byråingenjör i Ae 21. Detta förslag kan jag godtaga med den ändringen att byrådirektörstjänsterna bör inrättas som extra ordinarie. Som styrelsen föreslagit bör tre ingenjörstjänster i högst A 15 indragas.

Bostadsstyrelsen har framhållit, att den sedan budgetåret 1959/60 prövade anordningen med assistenttjänster har givit ett gott utbyte. Styrelsen föreslår därför, att sådana tjänster inrättas hos samtliga länsbostadsnämnder.

För egen del har jag funnit, att en förstärkning av detta slag är välbehövlig i de större och de medelstora länen med hänsyn inte minst till att länsbostadsdirektörerna bör få möjlighet att ägna sig åt planeringen av bostadsförsörjningen. Jag föreslår, att åtta nya tjänster inrättas. Den för nämnden i Stockholm avsedda assistenttjänsten bör bytas ut mot en befattning som byråassistent i Ae 19. I övrigt kan någon ändring av assistenttjänsternas lönegradsplacering ej tillstyrkas.

Beträffande kontorspersonal har bostadsstyrelsen föreslagit en ökning med 21 tjänster. Då enligt mitt förslag praktiskt taget hela arbetet med pantvården i äldre låneärenden kommer att utflyttas till nämnderna, torde en viss ytterligare förstärkning erfordras. Jag förordar därför, att hos nämnderna inrättas sex tjänster av nu avsett slag utöver vad styrelsen föreslagit.

Tjänsterna under 15 lönegraden bör, efter de jämkningar i lönegradsplaceringen för befintliga tjänster som i detta sammanhang har befunnits motiverade, fördelas på två tjänster som kontorsskrivare i A 13, sex kansli-skrivartjänster i A 10, 26 kontoristbefattningar i A 9, 50 kanslibiträdes-tjänster i A 7 och 75 tjänster för biträden i reglerad befordringsgång.

Vidare föreslås följande lönegradsändringar för befattningar inom länsbostadsnämndernas organisation. Länsbostadsdirektörstjänsterna bör upp-flyttas till B 1 med undantag för tjänsten i Gotlands län, vilken bör vara placerad i A 26. 11 tjänster som förste byråingenjör i A 21 bör uppflyttas till A 23. Av ingenjörstjänsterna med placering lägre än i 23 lönegraden bör, inräknat de nya tjänster jag förordat, sex vara placerade i A 21 och 29 i A 19. Den för nämnden i Stockholm avsedda kamrerstjänsten bör upp-flyttas till A 23, medan övriga kamrerstjänster utom den hos nämnden i Gotlands län inrättade tjänsten bör uppflyttas till A 21.

Jag vill anmäla, att av mig i detta sammanhang framlagda förslag beträffande personaluppsättningen hos länsbostadsnämnderna har varit föremål för överläggningar mellan företrädare för social- och civildepartementen samt vederbörande personalorganisationer i vad förslagen avser de olika befattningarnas lönegradsplacering. Förslagen har därvid godtagits av organisationerna. En tablå över de tjänster, som kommer att finnas hos nämnderna efter föreslagna ändringar, torde såsom bilaga få fogas till stats-rådsprotokollet i detta ärende.

I anledning av styrelsens förslag till ordinariesättningar bör följande extra ordinarie tjänster ombildas till ordinarie, nämligen sex kontoristtjänster i A 9 och sex kanslibiträdestjänster i A 7.

Antalet ordinarie kontorsbiträdesbefattningar bör i enlighet med styrel-sens förslag minskas med två.

Beträffande vissa av de tjänster, som enligt förslaget nyinrättas hos nämnderna, torde, med hänsyn till tidpunkten för decentraliseringens genomförande, avlöningsmedel endast erfordras för en del av nästa bud-getår. Detta gäller de tre byrådirektörstjänsterna, en förste byråingenjörstjänst i Ae 23, två tjänster som förste byråingenjör i Ae 21, en kontors-skrivartjänst i Ao 13, tre kansliskrivartjänster i Ae 10 och två kontorist-tjänster i Ae 9. Medel för dessa tjänster har beräknats endast för ett halvt år. Övriga tjänster torde bli erforderliga redan från ingången av nästa budgetår.

Vad jag nu förordat medför, inberäknat automatiska förändringar, en

ökning av medelsbehovet med 886 000 kr. Anslaget torde böra uppföras med 6 048 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för länsbostadsnämnderna, som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 129 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	127 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	3 144 800
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	280 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 282 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	85 000

Summa kr 6 048 000;

c) till *Länsbostadsnämnderna*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 6 048 000 kr.

[79] 4. *Länsbostadsnämnderna: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	685 000	693 319
1961/62 (statsliggaren s. 369)	741 000	
1962/63 (förslag)	851 000	

Yrkanden

Bostadsstyrelsen har hemställt, att anslaget ökas med 110 000 kr.

1. Reseersättningar	35 000
2. Övriga expenser	75 000
	+ 110 000

Motivering

1. *Reseersättningar*. Utgift 1959/60 278 247, 1960/61 297 089; anslag 1961/62 325 000. — Bl. a. på grund av svårigheterna för nämnderna att behålla ingenjörspersonal har reseverksamheten inte kunnat upprätthållas i önskad utsträckning. Höjningen av taxor och traktamenten medför ett ökat medelsbehov med 10 000 kr. Decentraliseringen av långivningen och framför

allt av granskningen av kommunernas beslut om familjebostadsbidrag kommer att kräva en ökad reseverksamhet. Denna föranleder kostnadsökningar med minst 25 000 kr.

2. *Övriga expenser.* Utgift 1959/60 354 455, 1960/61 371 077; anslag 1961/62 382 000. — Tre länsbostadsnämnder kommer under budgetåret 1962/63 att flytta till nya och större lokaler. Kostnaderna härför beräknas till 30 000 kr. I anslaget för innevarande budgetår är inräknat ett belopp för flyttningskostnader med 18 000 kr. En uppräknig av anslaget med 12 000 kr i denna del erfordras alltså. Föreslagna personalökningar kommer att hos vissa andra nämnder kräva utökning av lokalerna. Därigenom beräknas städningsskostnaderna komma att öka med ca 7 000 kr. Personalökningarna medför vidare en ökning av utgifterna för skrivmaterialier, telefoner, annonser m. m. En ytterligare medelsanvisning av 27 000 kr erfordras för dessa ändamål. Slutligen uppkommer ett ökat behov av kontorsmaskiner och andra inventarier. Ökningen av kostnaderna härför beräknas till 25 000 kr.

Departementschefen

I enlighet med bostadsstyrelsens förslag bör anslaget höjas med 110 000 kr och uppföras med 851 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Länsbostadsnämnderna: Omkostnader för budgetåret 1962/63* anvisa ett förslagsanslag av 851 000 kr.

[80] 5. **Ränteeftergifter å vissa bostadslån m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	195 000 000	198 964 621
1961/62 (statsliggaren s. 369)	260 000 000	
1962/63 (förslag)	300 000 000	

Från anslaget bestrides främst kostnaderna för sådan eftergift å ränta och amortering beträffande tertiär- och egnahemslån, som lämnas låntagare i anledning av att räntan på underliggande krediter överstiger en bestämd räntesats, ävensom kostnaderna för räntebidrag avseende företag finansierade utan statliga lån.

Bostadsstyrelsen har anfört, att nettoutgifterna för ränteeftergifter under budgetåret 1961/62 beräknas komma att något understiga det anvisade anslaget.

Utbetalningen av ränteeftergifter under budgetåret 1962/63 kommer att avse kompensation för ränteutgifter under perioden den 1 juli 1961—30 juni 1962. Bostadsstyrelsen godtar med verkan från den 1 januari 1961 en lånemarknadsränta av 5,7 % för bundna primärlån och 6,2 % för bundna

sekundärlån. Detta påverkar ränteeftergifterna för hela den angivna perioden, men kostnadseffekten blir obetydlig. Förutsatt att ingen ändring i lånemarknadsräntorna inträffar under perioden och att nu gällande räntesatser för basränta blir bestående, kan nettoutgifterna under budgetåret 1962/63 beräknas till ca 300 000 000 kr. Utgifterna för räntebidrag till icke statligt belånade bostadshus antages inte bli av sådan storlek, att de påverkar anslagsberäkningen.

Styrelsen förutsätter, att från anslaget skall liksom under innevarande budgetår bestridas kostnaderna för uppkommande förluster å förskottade kostnader för projekteringsarbeten enligt 30 § kungörelsen 1957:359 om egnahemslån.

Departementschefen

Vid anmälan av anslaget till Lånefonden för bostadsbyggande kommer jag att beröra frågan om vissa ändringar i gällande regler om statliga lån för bostadsändamål. Bl. a. avser jag att därvid föreslå Kungl. Maj:t att för riksdagen lägga fram förslag till ändrade regler i fråga om ränteeftergifter för nytillkommande småhus. En sådan ändring påverkar dock ej anslagsbehovet under budgetåret 1962/63.

Bostadsstyrelsen har i början av december föregående år redovisat en på Kungl. Maj:ts uppdrag företagen undersökning rörande hyresnivån i hus, uppförda under olika år. Av undersökningen framgår bl. a., att hyresskillnaderna mellan nybyggda hus samt hus, som tillkommit under 1940- och 1950-talen, är större än som motiveras av förekommande olikheter i utrustnings- och utrymmesstandard.

Styrelsens undersökning aktualiserar en omprövning av nivåerna för den garanterade räntan i äldre årgångar av hus. Jag är dock ej beredd att nu lägga fram något förslag i denna fråga. Såsom framgår av vad jag anför under nästa punkt bör en undersökning företagas rörande den framtida utformningen av bostadsstödet åt barnfamiljer. Med hänsyn till det samband som råder mellan de generella subventionerna i form av ränteeftergifter och det familjepolitiskt belingade stödet i form av familjebostadsbidrag bör dessa båda frågor enligt min mening bedömas i ett sammanhang.

Bostadsstyrelsen har beräknat medelsbehovet för nästa budgetår utifrån förutsättningen att såväl lånemarknadsräntorna som nivån för den garanterade räntan kommer att vara oförändrade. Mot styrelsens beräkningar av anslagsbehovet har jag inga erinringar. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ränteeftergifter å vissa bostadslån m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 000 kr.

[81] 6. **Bostadsrabatter**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	130 000 000	117 389 163
1961/62 (statsliggaren s. 370)	150 000 000	
1962/63 (förslag)	150 000 000	

Från anslaget bestrides utgifterna för familjebostadsbidrag och pensionärsbostadsbidrag.

Förslag angående höjning av inkomststrecken

Bostadsstyrelsen har erinrat om att enligt beslut av 1959 års riksdag helt familjebostadsbidrag fr. o. m. den 1 januari 1960 kan utgå till familj med två barn, om den beskattningsbara inkomsten inte överstiger 7 000 kr. Riksdagsbeslutet innebar en höjning av tidigare inkomststreck med 1 000 kr och grundades på levnadskostnadernas förändringar under tiden 1956—juni 1958.

Konsumentprisindex har från 1958 till augusti 1961 ökat från 152 till 163. Om årsmedeltalet för 1961 kommer att uppgå till 163, utgör ökningen under perioden drygt 7 %. De inkomststreck, som fastställdes av 1959 års riksdag, kan för en barnfamilj med helt bidrag beräknas motsvara en årsinkomst av 13 000—13 500 kr. Med bibehållen levnadsstandard motsvarar detta f. n. en årsinkomst av 14 000—14 500 kr. Med hänsyn till väntad ytterligare ökning av levnadskostnaderna föreslår styrelsen, att samtliga inkomststreck fr. o. m. den 1 januari 1963 höjes med 1 000 kr. Den därav betingade ökningen av anslagsbehovet beräknas till 5 000 000 kr.

Förslag angående slopande av bestämmelserna om lägenhets maximiytta

Bostadsstyrelsen har erinrat om att som villkor för familjebostadsbidrag gäller, att lägenhetsytan inte överstiger 125 m² i småhus och 100 m² i flerfamiljshus. Styrelsen har i annat sammanhang förordat, att föreskriften om maximiytta som villkor för egnahemslån skall slopas. I anslutning därtill anser styrelsen att bestämmelserna rörande maximiytta som villkor för familjebostadsbidrag bör utgå. Styrelsen anför härom bl. a. följande.

Familjebostadsbidrag beviljas endast barnfamiljer med begränsade inkomster, som i allmänhet saknar möjligheter att betala kostnaderna för lägenheter med större yta än bestämmelserna medger. För dessa familjer utgör ett eget hem ofta den bästa lösningen av bostadsfrågan. Det är därför otillfredsställande att en ansökan om bidrag från familj, som har övertagit ett eget hem, måste avslås därför att maximiytan ganska obetydligt överstiger maximimåttet. Detsamma gäller även beträffande lägenhet i flerfamiljshus. Det finns ibland inte något annat val för en familj än att godta den lägenhet som erbjödes. Framför allt när det gäller familjer, som på

grund av familjeförsörjarens byte av anställning måste flytta från en ort till en annan, uppstår onödig irritation, om en bidragsansökning avslås på grund av att lägenhetsytan med några kvadratmeter överstiger den tillåtna.

Förslaget om slopande av maximiytan påverkar inte beräkningen av anslagsbehovet.

Förslag angående jämkning av familjebostadsbidragens belopp

I utlåtande till 1961 års riksdag anförde statsutskottet (utl. nr 53), att vissa svårigheter uppkommer för fastighetsförvaltningar med mekaniserad bokföring, när hyresgästerna skall tillgodoföras familjebostadsbidrag, vilkas månads- och kvartalsbelopp inte utgör hela krontal. Det borde undersökas, om ifrågavarande olägenheter kunde undanröjas.

Sedan Kungl. Maj:t uppdragit åt bostadsstyrelsen att framlägga förslag i ämnet, har styrelsen bl. a. anført, att en jämkning av bidragsbeloppen gör kommunernas och styrelsens administrativa arbete besvärligare. Fördelen att kunna tillgodoföra hyresgäst bidragsbelopp i jämna krontal anses dock väga över dessa nackdelar.

Styrelsen föreslår, att frågan löses genom att helt bidrag höjes med 12 kr för varje bidragsberättigat barn samt med 6 kr för familj i zon 1 och zon 3 och att reducerade och förhöjda bidrag jämkas i proportion därtill. Kostnadsökningen vid ett genomförande av förslaget den 1 juli 1962 beräknas till 5 000 000 kr.

Tidsgränsen för bidragsberättigande lägenhet

Bostadsstyrelsen har erinrat om att familjebostadsbidrag enligt nu gällande bestämmelser kan beviljas familj i lägenhet, som genom nybyggnad eller ombyggnad har färdigställts tidigast den 1 januari 1942. Denna tidsgräns fastställdes av 1953 års riksdag och ersatte den förut gällande gränsen, den 1 januari 1948. 1951 års bostadsutredning hade föreslagit, att tidsgränsen helt skulle slopas. Utredningen hade därvid anført, att många lägenheter som färdigställts före 1948 uppfyllde de för bidrag gällande minimi-kraven och ur allmänna kvalitetssynpunkter kunde vara likvärdiga med nyare lägenheter. 1953 års riksdag uttalade i anslutning till sitt förenämnda beslut, att frågan om tidsgränsens slopande borde ägnas fortsatt uppmärksamhet.

Även bostadspolitiska utredningen ansåg på samma grunder som 1951 års bostadsutredning, att tidsgränsen borde slopas. Utredningen framhöll, att det inte förelåg någon större skillnad i hyresnivå mellan lägenheter färdigställda 1942—1945 och tidigare byggda lägenheter med samma standard. En viss utjämning hade kommit till stånd genom en högre generell hyreshöjning för de tidigare byggda husen, och den kvarstående skillnaden i hyresnivån borde inte vara ett skäl mot att slopa tidsgränsen.

Bostadsstyrelsen anför, att även en annan omständighet talar för att tidsgränsen slopas, nämligen svårigheten att utforma klara riktlinjer för att bedöma rätten till bidrag i hus, som färdigställs efter ombyggnad. Det har inte visat sig möjligt att härvidlag utforma en klar och entydig praxis. Åtskilliga exempel kan anföras på hur svårt, för att inte säga omöjligt, det är att i dessa fall fastställa gränsen mellan bidragsberättigande och icke bidragsberättigande lägenheter.

Bostadsstyrelsen ansluter sig till kravet att tidsgränsen slopas men har inte nu ansett sig böra lägga fram förslag härom med hänsyn till att frågan torde komma att övervägas av bostadsbyggnadsutredningen.

Anslagsframställning

Bostadsstyrelsen har anført, att antalet hushåll med familjebostadsbidrag vid kalenderårsskiftet 1960—1961 utgjorde 131 700 mot 127 200 vid nästföregående årsskifte. Antalet hushåll, för vilka bidraget börjat löpa under år 1960, uppgick till 38 800, medan bidraget upphört att utgå för 34 400 hushåll. Under kalenderåret 1960 beviljades enligt kommunernas uppgifter ca 32 000 nya bidrag.

Nettoökningen av antalet bidragstagare vid oförändrade inkomststreck uppskattar styrelsen i avvaktan på uppgifter från 1960 års folk- och bostadsräkning till 3 000 under år 1961 och 2 000 under år 1962.

Ökningen av nettoutgifterna under budgetåret 1961/62 till följd av ökningen av antalet bidrag beräknas till 5 000 000 kr. Höjningen av bidragsbeloppen per den 1 juli 1961 beräknas därutöver medföra en utgiftsökning med 20 000 000 kr. Totalutgifterna för innevarande budgetår skulle därmed komma att inte fullt uppgå till det anvisade beloppet. För budgetåret 1962/63 beräknar styrelsen de totala nettoutgifterna till 150 000 000 kr under förutsättning att nuvarande inkomststreck och bidragsbelopp bibehålles.

I pensionärsbostadsbidrag utbetalades under budgetåret 1960/61 1 553 247 kr, avseende bidrag under nästföregående budgetår. Enligt länsbostadsnämndernas beräkningar kommer av dem beviljade bidrag att utbetalas under budgetåret 1961/62 med drygt 1 500 000 kr avseende 6 700 bidrag och under budgetåret 1962/63 med ca 1 900 000 kr avseende 8 200 bidrag. Lägges härtil den beräknade omfattningen av styrelsens egen bidragsgivning, kan nettoutgifterna beräknas till 2 000 000 kr för budgetåret 1961/62 och 2 500 000 kr. för budgetåret 1962/63. Med hänsyn till den stora osäkerhetsmarginal, som vidlåder beräkningen av utgifterna för familjebostadsbidragen, finns det ingen anledning att företaga någon uppräknings anslag på grund av utgifterna för pensionärsbostadsbidragen.

Vid bifall till förslaget om höjning av inkomststrecken och om jämkning av familjebostadsbidragens belopp beräknar styrelsen anslagsbehovet för budgetåret 1962/63 till 160 000 000 kr.

Departementschefen

Den statliga bostadspolitiken överensstämmer i sina grunddrag alltjämt med det handlingsprogram för bostadsförsörjningen, som antogs vid 1946 och 1947 års riksdagar. Detta program avsåg att genom olika stödåtgärder påverka såväl utbud som efterfrågan på bostadsmarknaden. Allmänt skulle statens åtgärder främja en sådan inriktning av bostadsproduktionen, att tillräckligt många samt rymliga och modernt utrustade lägenheter ställdes till bostadsmarknadens förfogande. Boende med låg hyresbetalningsförmåga skulle erhålla särskilt stöd för att kunna efterfråga de nya, rymligare bostäderna. För barnfamiljernas del skulle detta stöd bl. a. utgå i form av familjebostadsbidrag.

En avsevärd minskning av barnfamiljernas trångboddhet har ägt rum under de senaste femton åren. 1945 års bostadsräkning utvisade, att över 45 % av alla barnfamiljer i landet var trångbodda i den meningen, att det fanns fler än två boende per boningsrum. Enligt föreliggande preliminära uppgifter från 1960 års bostadsräkning har detta trångboddhetstal nu nedgått till något under 18 %. Utan tvivel har familjebostadsbidragen haft stor betydelse för denna gynnsamma utveckling. Siffrorna visar dock, att det fortfarande finns en icke obetydlig trångboddhet kvar bland barnfamiljerna. Över 180 000 barnfamiljer i landet är trångbodda i förut angiven bemärkelse. Detta förhållande ger anledning att närmare undersöka, om inte familjebostadsbidragen genom en annan utformning kan göras till ett mera verkamt medel i strävan att stimulera barnfamiljerna att skaffa sig tillräckliga bostadsutrymmen.

Familjebostadsbidragen infördes på förslag av bostadssociala utredningen. Utredningen hade föreslagit, att bidrag skulle lämnas till alla familjer med minst två minderåriga barn, oavsett familjens inkomstförhållanden. Vid ärendets fortsatta behandling anslöt sig statsmakterna i princip till uppfattningen att bidragen ej borde vara förbundna med någon inkomstprövning. Vissa skäl ansågs dock tala för att bidragen till en början inte utginge till familjer med jämförelsevis höga inkomster. Två skäl anfördes för en inkomstprövning, nämligen att bidragen begränsades till familjer med två eller flera barn samt att den rådande bostadsbristen innebar en faktisk ransonering av bostäderna.

De inkomststreck, som fastställdes från början, har sedermera jämkats uppåt vid ett flertal tillfällen. Bostadsstyrelsen har nu föreslagit en ny höjning av inkomstgränserna.

Åtskilliga skäl talar för att familjebostadsbidragen ges en mera generell räckvidd än de nu har. Inkomstprövningen för familjebostadsbidragen sker helt schablonmässigt på grundval av den beskattningsbara inkomst, som fastställs vid taxering till statlig inkomstskatt. Allmänt kan sägas att en sådan inkomstprövning är en föga effektiv mätare på behovet av stöd. Dessutom kan ifrågasättas om de särskilda motiv för en inkomst-

prövning, som anfördes vid familjebostadsbidragens tillkomst, alltså äger giltighet. Tillgången på rymliga och välutrustade familjebostäder torde nu i stort sett vara sådan, att lägenhetsunderskottet i och för sig fått minskad betydelse som orsak till barnfamiljernas trångboddhet. Efterfrågeinriktningen på bostadsmarknaden tyder snarast på att efterfrågan på större och för barnfamiljerna lämpliga lägenheter är relativt sett svagare än som motsvarar den bostadspolitiska målsättningen.

Jag kan i detta sammanhang erinra om att det vid 1961 års riksdag förelåg motioner om en förstärkning av de statliga stödåtgärder, som åsyftar att stimulera en socialt önskvärd produktionsinriktning på bostadsområdet. Vi har ett dylikt stöd i de statliga ränteeftergifterna. Det finns skäl att pröva hur dessa generella subventioner, som åsyftar en allmän sänkning av hyresnivån, bör avvägas mot bostadsbidrag av mera direkt efterfrågestödjande art. Vidare må erinras om att spørgsmålet om en ökad differentiering av de familjepolitiska stödformerna — främst de allmänna barnbidragen — efter antalet barn i familjen, har tilldragit sig ökad uppmärksamhet under de senaste åren. Eftersom flerbarnsfamiljerna har ett särskilt behov av större bostäder, är det tänkbart att detta önskemål skulle kunna tillgodoses genom en lämplig utformning av familjebostadsbidragen.

Det är angeläget att de spørgsmål jag här tagit upp till behandling blir närmare belysta. Det är därför min avsikt att inom en snar framtid låta utreda frågan om familjebostadsbidragens utformning. Även frågan om kvarstående generella subventioner i form av ränteeftergifter bör övervägas i detta sammanhang.

I avvaktan på den blivande översynen är jag inte nu beredd att förorda någon ändring av familjebostadsbidragens belopp. Av samma skäl bör inkomstgränserna för förhöjt bidrag och för bidrag till ettbarnsfamiljer nu lämnas oförändrade. Inkomststrecken för helt och reducerat bidrag till familjer med två eller flera barn bör i enlighet med bostadsstyrelsens förslag höjas med 1 000 kr.

I överensstämmelse med det syfte jag i det föregående angivit för den blivande översynen av familjebostadsbidragen anser jag skäl föreligga att något skärpa de krav i fråga om bostadens storlek, vilka utgör bidragsvillkor. Enligt gällande bestämmelser skall lägenheten vara minst så stor, att antalet boende per boningsrum är högst tre personer. Om någon del av lägenheten uthyres i andra hand, skall dock antalet boningsrum, som bebos av bidragstagarens familj, motsvara minst halva antalet familjemedlemmar. Jag föreslår, att sistnämnda trångboddhetsregel skall gälla även om ingen andrahandsuthyrning föreligger. Bidrag bör alltså i fortsättningen beviljas endast om lägenheten är minst så stor, att antalet boende per rum, köket oräknat, är högst två personer. Liksom f. n. bör dock undantag kunna göras i fråga om familjer med särskilt många barn.

Bostadsstyrelsen har föreslagit, att gällande villkor om högsta tillåtna

lägenhetsyta skall utmönstras ur bidragskungörelsen. Jag tillstyrker förslaget.

Bidrag utgår f. n. endast om familjen bebor lägenhet, som efter ny- eller ombyggnad färdigställts efter den 31 december 1941. Bostadsstyrelsen har i sin anslagsframställning framlagt en rad skäl för att slopa denna tidsgräns. Styrelsen har även i princip givit sin anslutning till tanken att tidsgränsen slopas men har avstått från att lägga fram något förslag därom.

Uppskattningsvis kan det antas att mellan 20 000 och 30 000 familjer, som har inkomster underskridande de av mig i det föregående föreslagna inkomstgränserna, bor i äldre lägenheter med den såsom förutsättning för bidrag föreskrivna utrustnings- och utrymmesstandarden. Hyrorna i dessa hus torde i många fall, genom medgivna generella hyreshöjningar, numera ligga på en nivå, som gör det motiverat att familjebostadsbidrag utgår. Härtill kommer att gällande bestämmelser visat sig svåra att tillämpa på ett tillfredsställande sätt. I likhet med bostadsstyrelsen är jag emellertid inte nu beredd att föreslå att tidsgränsen slopas. Denna fråga torde få övervägas vid den kommande översynen av bostadsrabatternas utformning.

De ändringar av bidragsreglerna, som jag här föreslagit, bör träda i kraft den 1 januari 1963. De nya trångboddhetsreglerna bör gälla endast beträffande nytillkommande bidragstagare. I fråga om familjer, som åtnjuter bidrag vid utgången av 1962, bör äldre regler i detta hänseende tills vidare få gälla så länge familjen kvarbor i lägenheten.

De nya reglernas inverkan på anslagsbehovet kan inte beräknas med större tillförlitlighet. Särskilt inkomstutvecklingen är en osäker faktor i dessa beräkningar. Inom socialdepartementet gjorda uppskattningar ger vid handen, att utgifterna från anslaget under budgetåret 1962/63 vid ett genomförande av de av mig föreslagna ändringarna inte påkallar någon höjning av anslaget. Detta bör därför anvisas med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig i det föregående föreslagna ändringar i bestämmelserna om familjebostadsbidrag;

b) till *Bostadsrabatter* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 000 kr.

[82] 7. Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	22 000 000	20 357 704
1961/62 (statsliggaren s. 370)	29 000 000	
1962/63 (förslag)	15 000 000	

Från detta anslag bestrides utgifterna för förbättringslån i den mån de är ränte- och amorteringsfria, statsbidrag till fiskarbostäder, förvaltnings-

bidrag till förmedlare av bostadsegnahemslån samt sådana bidrag till invalidbostäder som beviljas i samband med förbättringslån eller utan samband med statligt lån eller bidrag i annan form. Vid utgången av budgetåret 1960/61 fanns på anslaget en reservation av 27 150 262 kr.

Bostadsstyrelsen erinrar om att för beviljande av räntefritt förbättringslån gäller ett *inkomststreck* på 6 000 kr beskattningsbar inkomst samt att detta belopp fastställdes år 1959 med beaktande av det samtidigt fastställda inkomststrecket på 7 000 kr avseende helt familjebostadsbidrag för en tvåbarnsfamilj. Under återopande av sitt förslag till höjda inkomststreck för familjebostadsbidrag föreslår styrelsen, att även inkomststrecket för räntefritt stående förbättringslån höjs med 1 000 kr. Höjningen bör träda i kraft den 1 juli 1962.

Styrelsen tar vidare upp frågan om vidgade möjligheter till *avskrivning* av räntefria lån och lånedelar. Styrelsen erinrar om att vid övertagande av förbättringslån en tiondel av det räntefria lånet eller av den räntefria lånedelen i regel avskrives för varje helt år som förflutit sedan lånet utbetalades. Efter beslut av 1960 års riksdag kan avskrivning komma i fråga också vid underlåtenhet att ansöka om övertagande av lånet, när bostaden byter ägare eller innehavare.

Författningsbestämmelserna ger likväl inte utrymme för partiell avskrivning av räntefritt stående förbättringslån eller av räntefri stående del av sådant lån i alla de fall då detta är befogat. Många bostäder på landsbygden övergår till att bli fritidsbostäder i samband med jordbruksnedläggelser, arvskiften etc. Därvid aktualiseras en avveckling av förbättringslånet, men det är inte rimligt att återkräva hela det belopp, som har utlämnats ränte- och amorteringsfritt, och inte heller att oavkortat avskriva beloppet.

Bostadsstyrelsen hemställer om sådan ändring av bestämmelserna, att ifrågavarande avskrivningsmöjligheter blir i princip tillämpliga, så snart fråga är om övertagande eller uppsägning av förbättringslån, som helt eller delvis är räntefritt och stående.

Styrelsen erinrar i detta sammanhang om, att räntebärande förbättringslån som beviljats enligt 1957 års kungörelse i dess ursprungliga lydelse löper med 3 % ränta. År 1958 höjdes räntan på nya lån till 4 %. Samtidigt föreskrevs att helt eller delvis räntefritt och stående förbättringslån vid omläggning till amorteringslån i samband med övertagande skulle löpa med 4 % ränta. Styrelsen anför, att det vid förräntning och amortering av förut räntefri stående del av lån, vars amorteringsdel förräntas efter 3 %, uppkommer inte oväsentliga administrativa svårigheter, om en annan räntesats skall tillämpas på den nya amorteringsdelen.

Då tveksamhet råder beträffande innebörden av bestämmelserna i detta hänseende, föreslår styrelsen en förtydligande föreskrift av innebörd att i fall, som det nu nämnda, samma räntesats skall tillämpas som gäller för den ursprungliga amorteringsdelen.

Beträffande *långivningens omfattning m. m.* anför styrelsen, att 7 032 ansökningar om förbättringslån inkom under budgetåret 1960/61 mot 8 989 ansökningar under budgetåret 1959/60. Ansökningsfrekvensen har således minskat betydligt. Minskat intresse hos allmänheten för denna låneform är inte uteslutet. Under 1960/61 meddelades 7 076 beslut om lån jämfört med 6 786 beslut under nästföregående budgetår. Det beviljade beloppet uppgick till 41 205 877 kr, varav 24 531 135 kr utgjorde räntefria lån. Det genomsnittliga räntefria beloppet per beslut ökade från 3 160 till 3 467 kr. Under budgetåret 1960/61 disponerades 22 260 560 kr för räntefria förbättringslån (beviljade lån med avdrag för återtagna lån).

Under budgetåret har för statsbidrag till fiskarbostäder disponerats 23 600 kr, för invalidbostadsbidrag 82 800 kr samt för förvaltningsbidrag 56 904 kr.

Styrelsen har genom en särskild inventering funnit, att summan av fram till den 30 juni 1961 beviljade men inte utbetalade räntefria förbättringslån utgjorde 14 275 000 kr. Vid nämnda tidpunkt uppgick emellertid den kassamässiga behållningen å anslaget till 27 150 262 kr, vilket — om hänsyn också toges till beviljade men inte utbetalade bidrag till invalidbostäder och fiskarbostäder — innebär att denna behållning var ca 12 500 000 kr större än som behövdes för utbetalning av beviljade lån och bidrag. Här om anför styrelsen i huvudsak.

Denna stora differens mellan styrelsens beräkning av disponibelt belopp och den faktiska anslagssituationen sammanhänger väsentligen med det sätt på vilket styrelsen räknar fram det för beslut om lån disponibla beloppet. Denna framräkning grundar sig på den statistiska redovisningen av styrelsens och länsbostadsnämndernas långivning och innebär att för varje år summan av beviljade lån med korrigeringar för beslut om ändring — ökning eller minskning — av beviljade lån och med frånräknande av återtagna lånebelopp räknas av mot det anvisade anslaget med tillägg för vad som genom motsvarande avräkningsförfarande under föregående år kan ha blivit över av då anvisat anslag. Vid överlåtelse av hus till vars upprustning beviljats och slutbetalats räntefritt stående förbättringslån prövar det lånebeviljande organet den nye innehavarens förutsättningar att få behålla det räntefria lånet. Visar det sig vid denna prövning att han icke är berättigad att erhålla sådant lån eller är berättigad att erhålla ett mindre lån än som faktiskt utgått, ålägges han att förränta och amortera lånet helt respektive delvis. I styrelsens kassabokföring resulterar ett sådant återkrav i att anslaget krediteras. Samtidigt debiteras lånefonden för bostadsbyggande — från vilken fond räntebärande förbättringslån utlämnas och som tillgodoföres inflytande amorteringar. Genom dessa krediteringar har under åren uppkommit en behållning på anslaget som icke beaktats i dispositionsbokföringen.

Länsbostadsnämnderna har beräknat medelsbehovet för räntefria förbättringslån under budgetåren 1961/62 och 1962/63 till resp. 29 576 000 kr och 32 455 000 kr. Styrelsen anför, att detta motsvarar en jämfört med bud-

getåret 1960/61 ökad långivning, vilket kan synas föga realistiskt med hänsyn till den minskade ansökningfrekvensen. För att vinna klarhet i om denna minskning är skenbar i den meningen, att intresset för låneformen inte är i avtagande, bör dock inte medelsbehovet beräknas för snävt.

Statsbidrag till fiskarbostäder beräknas av nämnderna komma att beviljas med 120 000 kr under vart och ett av budgetåren 1961/62 och 1962/63. Detta innebär en ökning jämfört med föregående år, vilken är betingad av bidragsbeloppens höjning.

Länsbostadsnämnderna beräknar, att bidrag till invalidbostäder kommer att beviljas med 612 000 kr under budgetåret 1961/62 och 770 000 kr under budgetåret 1962/63.

Styrelsen beräknar vidare, att ett belopp av högst 50 000 kr kommer att utbetalas till förvaltare av bostadsegnahemslån under budgetåret 1961/62 och högst 45 000 kr under budgetåret 1962/63.

För en låne- och bidragsverksamhet under budgetåret 1961/62 av angiven omfattning kommer det anvisade anslaget att vara i stort sett tillfyllest. Därmed skulle den behållning om 12 500 000 kr som uppkommit å anslaget kunna utnyttjas under budgetåret 1962/63.

Om inte efterfrågan på lån ökar väsentligt, torde det vara försvarbart att för budgetåret 1962/63 räkna med ett jämfört med innevarande budgetår minskat medelsbehov. Styrelsen uppskattar medelsbehovet till 29 000 000 kr vid bifall till förslaget om höjda inkomststreck. Anslagsbehovet kan därför, efter frånräknande av den uppskattade behållningen, beräknas till 17 000 000 kr.

För att förenkla utbetalningsförfarandet föreslår bostadsstyrelsen, att sådana invalidbostadsbidrag, som nu utbetalas från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, i stället skall utbetalas från förevarande anslag.

Departementschefen

Statligt förbättringslån kan utgå i tre former. Lånet kan vara ett amorteringslån eller ett räntefritt stående lån eller en kombination av båda. Räntefritt lån utgår efter en behovsprövning, som i huvudsak grundar sig på sökandens inkomstförhållanden. Överstiger den beskattningsbara inkomsten 6 000 kr, medges ingen räntefrihet.

Syftet med den i förbättringslångivningen ingående kapitalsubventionen är att minska låntagarens årliga kapitalkostnader för huset. Med hänsyn till ändamålet med ifrågavarande stöd är det inte fullt tillfredsställande, att behovet mätes endast vid tidpunkten för lånets beviljande. Låntagarens ekonomiska förhållanden kan undergå sådana förändringar, att motivet för ett statligt bidrag till bostadskostnaderna bortfaller eller att behov av bidrag uppkommer.

Det finns mot denna bakgrund goda skäl att undersöka, om inte det stöd, som nu utgår i form av räntefria förbättringslån, hellre bör tillgodoföras de

boende i en form, som gör det möjligt att begränsa statens insatser till de fall då ett hjälpbehov föreligger. Bl. a. förtjänar därvid övervägas, om de räntefria förbättringslånen lämpligen bör ersättas av löpande bidrag i någon form. Även grunderna för bedömning av behovet behöver omprövas.

Vid anmälan av anslag till lånefonden för bostadsbyggande avser jag att behandla vissa spörsmål rörande bestämmelserna för de statliga bostadslånen i form av tertiärlån och egnahemslån. Jag kommer därvid att föreslå en gemensam låneförfattning för alla typer av bostadshus. Det finns anledning att pröva, om det efter en sådan sammansmältning av de olika lånebestämmelserna kommer att finnas tillräckliga skäl att behålla förbättringslånen som en särskild låneform. Om den i långivningen ingående subventionen kan tillföras de boende i annan form, är det möjligt att de byggnadsföretag, som nu finansieras med förbättringslån, med fördel kan inrymmas bland dem, för vilka bostadslån skall kunna utgå enligt den blivande gemensamma låneförfattningen.

Jag har för avsikt att låta företa en utredning angående dessa frågor. I avvaktan därpå anser jag mig ej böra tillstyrka någon höjning av gällande inkomststreck för räntefritt förbättringslån.

Bostadsstyrelsen har föreslagit en utvidgning av möjligheterna att vid uppsägning av förbättringslån avskrivna den del av lånet, som är räntefri och stående. Mot detta förslag har jag intet att erinra.

Beträffande frågan om ränta på sådan lånedel, som varit räntefri men vid övertagande av lånet skall amorteras, kan jag godtaga vad bostadsstyrelsen anför.

Vad bostadsstyrelsen föreslagit rörande utbetalning av bidrag till specialinredning av invalidbostäder kan jag likaså tillstyrka.

Bostadsstyrelsens beräkning av medelsbehovet för ny långivning under nästa budgetår kan jag godta med den jämkning som följer av vad jag anför angående inkomststrecket. Då styrelsen torde vara oförhindrad att för ny långivning utnyttja den av styrelsen omnämnda, i verkets dispositionsbokföring oredovisade behållningen av ca 12 500 000 kr, bör anslaget för nästa budgetår uppföras med ett belopp av 15 000 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig i det föregående förordade ändringar i bestämmelserna angående förbättringslån;

b) till *Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 000 kr.

[83] 8. Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	100	22 782
1961/62 (statsliggaren s. 371)	1 000	
1962/63 (förslag)	25 000	

Vid utgången av budgetåret 1960/61 fanns på anslaget en reservation av 41 695 kr.

Bostadsstyrelsen har anfört, att reservationen å anslaget i huvudsak motsvarar kostnaderna för planerade nya och omarbetade upplagor av vissa skrifter i styrelsens skriftserie, nämligen Trätakstolar till bostadshus, God bostad och God bostad i småhus.

Därutöver planerar styrelsen en ny upplaga av skriften Värmeinstallationer i småhus samt utgivande av en skrift med tekniska anvisningar för uppförande av småhus och en publikation innehållande redovisning av vissa byggnadstekniska fel samt råd för deras avhjälpande. För tryckning av dessa tre skrifter samt för ej förutsebara utgifter beräknar styrelsen ett belopp av 25 000 kr.

Departementschefen

Jag anser mig böra tillstyrka bostadsstyrelsens framställning. Anslaget bör i enlighet härmed uppföras med ett belopp av 25 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kr.

[84] 9. 1960 års bostadsräkning

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	2 400 000	918 931
1961/62 (statsliggaren s. 371)	3 350 000	
1962/63 (förslag)	1 000	

Vid utgången av budgetåret 1960/61 fanns på anslaget en reservation av 1 625 104 kr.

Bostadsstyrelsen har anfört, att styrelsen under budgetåret 1960/61 reviderat de tidigare utarbetade preliminära planerna för bearbetningen av det vid bostadsräkningen insamlade materialet. Det har därvid blivit möjligt att reducera biträdespersonalen. Denna personal har vid budgetårets

utgång minskats till 80 befattningshavare mot tidigare beräknade 130 å 140. Dessutom har antalet amanuenser minskats från fyra till två.

Styrelsen anser sig för närvarande inte ha tillräckligt underlag för att med säkerhet kunna göra någon ny beräkning av det totala anslagsbehovet. Maskinkostnaderna är alltjämt en osäker faktor. Då kostnaderna för maskinbearbetningen är betydande, kan avvikelser i detta avseende få stora återverkningar på de totala kostnaderna.

För större delen av innevarande budgetår beräknas samma antal befattningshavare som vid utgången av förra budgetåret. Under de sista tre månaderna av budgetåret kommer en successiv avveckling att påbörjas. För huvuddelen av budgetåret 1962/63 beräknar styrelsen en personalstyrka på högst 15 personer.

Styrelsen beräknar, att det vid utgången av innevarande budgetår kommer att föreligga en reservation på anslaget av lägst 1 625 000 kr.

Under budgetåret 1962/63 beräknas åtgå 475 000 kr för personal, 225 000 kr för maskinkostnader och 150 000 kr för övriga utgifter eller tillhoppa 850 000 kr. Med hänsyn till den beräknade reservationen vid budgetårets ingång erfordras ingen ny medelsanvisning. Anslaget föreslås därför uppfört med ett formellt belopp.

Departementschefen

Jag har intet att erinra mot bostadsstyrelsens beräkning av utgifterna under anslaget. Som styrelsen anfört bör anslaget uppföras med endast ett formellt belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till 1960 års bostadsräkning för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

[85] 10. **Byggnadsforskning.** För innevarande budgetår har under denna rubrik anvisats ett anslag av 530 000 kr.

Statens råd för byggnadsforskning har i en till Kungl. Maj:t ingiven promemoria föreslagit, att procenttalet för uttag av byggnadsforskningsavgift skall höjas. Rådets promemoria har remissbehandlats. I sin anslagsframställning för nästa budgetår har rådet, under åberopande av sitt förslag angående byggnadsforskningsavgiften, föreslagit att anslaget till byggnadsforskning höjes med 185 000 kr.

Departementschefen

Det är min avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att förelägga årets riksdag proposition angående höjning av byggnadsforskningsavgiften. Då föreva-

rande anslag bör bestämmas under hänsynstagande till avgiftens storlek, bör anslaget i statsverkspropositionen endast upptagas med ett preliminärt belopp. Anslaget bör därvid uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Byggnadsforskning* för budgetåret 1962/63 beräkna ett anslag av 530 000 kr.

[86] 11. **Statens nämnd för samlingslokaler**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	81 000	66 906
1961/62 (statsliggaren s. 373)	81 000	
1962/63 (förslag)	83 000	

Statens nämnd för samlingslokaler har föreslagit, att anslaget höjes med 2 000 kr. Härav belöper 1 400 kr. på en beräknad ökning av kostnaderna för teknisk sakkunskap i samband med låneärendenas behandling och 600 kr. på automatiska utgiftsökningar.

Departementschefen

Nämndens beräkning av anslagsbehovet kan jag godtaga. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens nämnd för samlingslokaler* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 83 000 kr.

[87] 12. **Bidrag till vissa riksorganisationer för samlingslokaler**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	30 000	30 000
1961/62 (statsliggaren s. 374)	30 000	
1962/63 (förslag)	30 000	

Av anslaget har 10 000 kr. utgått till envar av följande sammanslutningar, nämligen Bygdegårdarnas riksförbund, Folkets husföreningarnas riksorganisation och Våra gårdar, riksföreningen för nykterhetsrörelsens allmänna samlingslokaler, såsom bidrag till sammanslutningarnas verksamhet.

Statens nämnd för samlingslokaler har, under hänvisning till att den av nämnda organisationer bedrivna verksamheten gagnar och underlättar nämndens arbete med låneärenden m. m., hemställt, att anslaget upptas med oförändrat belopp.

Departementschefen

Anslaget bör i enlighet med nämndens förslag anvisas med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa riksorganisationer för samlingslokaler* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 30 000 kr.

[88] 13. **Rekonstruktionsbidrag till allmänna samlingslokaler.** Under denna rubrik har i riksstaten för vartdera av budgetåren 1960/61 och 1961/62 uppförts ett reservationsanslag av 300 000 kr. (statsliggaren för 1961/62 s. 374). Anslaget har tillkommit för att möjliggöra en ekonomisk rekonstruktion av allmänna samlingslokaler, vilkas driftintäkter ej förslår till att täcka kostnaderna.

Statens nämnd för samlingslokaler har anfört, att nämnden ännu inte slutligt handlagt något ärende angående rekonstruktionsbidrag. Emellertid är f. n. på nämndens prövning beroende tre framställningar om sådant bidrag, avseende tillhoppa omkring 200 000 kr. Enligt inhämtade upplysningar från riksorganisationerna för allmänna samlingslokaler kan inom en nära framtid väntas ytterligare ansökningar om rekonstruktionsbidrag. I sammanhanget omnämnes, att enligt per den 1 januari 1961 från länsstyrelserna inkomna rapporter 51 lokalägende föreningar resterade med erläggande av förfallna statslåneannuiteter å tillhoppa 347 966 kr. I vad mån en sanering av föreningarnas ekonomi kan förordas med anlitan av rekonstruktionsbidrag i dessa fall torde regelmässigt kunna avgöras först efter omfattande utredning. I avvidan på närmare erfarenheter föreslår nämnden, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 300 000 kr.

Departementschefen

Som framgår av det förut anförda har för innevarande och nästföregående budgetår anvisats sammanlagt 600 000 kr under förevarande anslag. Hittills har endast avgjorts ett ärende om rekonstruktionsbidrag, varvid ett belopp av 30 000 kr beviljats. Nämnden för samlingslokaler har upplyst, att vid slutet av november 1961 framställningar om sådana bidrag, avseende tillhoppa 195 000 kr, var föremål för nämndens prövning. Vid samma tid bedömdes riksorganisationerna för allmänna samlingslokaler komma att inom de närmaste månaderna inge framställningar till nämnden om rekonstruktionsbidrag avseende 250 000 kr. Riksorganisationerna beräknade, att ytterligare 300 000 kr erfordrades, om alla de ärenden, som ännu befann sig på ett förberedande stadium, skulle komma att bifallas.

Det ligger i sakens natur, att ifrågavarande ärenden måste föregås av en

tidsödande och omsorgsfull prövning. I detta sammanhang må erinras om att nära ett och ett halvt år förflutit från det att anslag varit disponibelt och till dess att det första ärendet av ifrågavarande natur underställts Kungl. Maj:ts prövning. En del av de hos nämnden inneliggande eller aviserade ärendena kan tänkas vara av den naturen, att de inte bör föranleda bidragsbeslut. Med hänsyn till det anförda bör ifrågavarande anslag för budgetåret 1962/63 uppföras med endast ett formellt belopp av 1 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Rekonstruktionsbidrag till allmänna samlingslokaler* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

[89] 14. **Statens bosättningslån: Ersättning åt ortsombud**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	60 000	49 543
1961/62 (statsliggaren s. 374)	60 000	
1962/63 (förslag)	60 000	

Fullmäktige i riksbanken har anfört, att anslaget kan minskas med 10 000 kr.

Departementschefen

Vid anmälan av anslag till statens bosättningslånefond ämnar jag föreslå vissa ändringar i fråga om bestämmelserna för bosättningslån. Vid bifall härtill kan kostnaderna för ersättningar åt ortsombuden komma att överstiga av fullmäktige beräknat belopp. Med hänsyn härtill bör anslaget upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bosättningslån: Ersättning åt ortsombud* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 60 000 kr.

[90] 15. **Statens bosättningslån: Ersättning åt riksbanken**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	280 000	246 198
1961/62 (statsliggaren s. 375)	260 000	
1962/63 (förslag)	240 000	

Ersättning åt riksbanken för dess bestyr med statliga bosättningslån utgår med 6 kr för varje lån, som utestår den 31 december under det budgetår ersättningen avser.

Anslaget bör i överensstämmelse med förslag av fullmäktige i riksbanken minskas med 20 000 kr. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bosättningslån: Ersättning åt riksbanken* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 240 000 kr.

G. Sjukförsäkring, folkpensionering m. m.

[91] 1. Försäkringsdomstolen: Avlöningar

	Anslag
1961/62 (statsliggaren s. 375)	529 000
1962/63 (förslag)	529 000

I enlighet med förslag av försäkringsdomstolen bör anslaget upptas med oförändrat belopp. Med hänsyn till svårigheten att bedöma tillströmningen av mål och därmed behovet av föredragande och annan personal bör anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal uppföras som en förslagsvis betecknad post. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för försäkringsdomstolen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	192 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	70 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	195 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	67 300
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	4 500

Summa kr 529 000;

b) till *Försäkringsdomstolen: Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 529 000 kr.

[92] 2. Försäkringsdomstolen: Omkostnader

	Anslag
1961/62 (statsliggaren s. 376)	102 000
1962/63 (förslag)	42 000

Yrkanden

Försäkringsdomstolen har föreslagit, att anslaget minskas med 55 000 kr. i vad det hänför sig till utgifter samt att en inkomstpost upptas med 5 000 kr.

	Ökning	Minskning
1. Övriga expenser		65 000
2. Publikationstryck	10 000	
3. Särskilda uppbördsmedel		5 000
		— 60 000

Motivering

1. *Övriga expenser.* Anslag 1961/62 95 000. — För innevarande budgetår har 75 000 kr beräknats för vissa engångskostnader i samband med domstolens inrättande. En del inköp av engångsnatur, bl. a. bokinköp, måste sannolikt ske även under nästa budgetår. För ändamålet beräknas 10 000 kr.

2. *Publikationstryck.* Den ordning i vilken domstolens domar skall publiceras är ännu inte närmare fastlagd. Enligt domstolen bör dock som en särskild post till publikationstryck upptas 10 000 kr.

3. *Särskilda uppbördsmedel.* För inkomster vid försäljning av publikationstryck beräknas 5 000 kr.

Departementschefen

Försäkringsdomstolens beräkningar av anslagsbehovet kan jag godta. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försäkringsdomstolen: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 42 000 kr.

[93] 3. *Försäkringsrådet: Avlöningar*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	716 700	616 245
1961/62 (statsliggaren s. 376)	680 000	
1962/63 (förslag)	672 000	

Yrkande

Försäkringsrådet har hemställt, att anslaget ökas med 2 800 kr.

	Ökning	Minskning
1. Tjänsteförändringar	6 216	
2. Automatiska förändringar	2 708	6 124
	8 924	6 124
		+ 2 800

Motivering

1. Rådets hemställan avser dels upprepning av ett förslag till arvodeshöjning för en avdelningsordförande (jfr V ht 1960 s. 232) och dels — i likhet med vad som skett i fråga om assessorerna i kammarrätten fr. o. m. föregående budgetår — en lönegradsuppflyttning av två assessorer från Ao 25 till Ao 26.

Departementschefen

Förslaget till tjänsteförändringar kan jag inte tillstyrka. Beräkningen av de automatiska anslagsförändringarna bör i huvudsak godtas. Anslaget bör uppföras med 672 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för försäkringsrådet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	334 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	76 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	118 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	134 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	9 100
Summa kr 672 000;	

b) till *Försäkringsrådet*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 672 000 kr.

[94] 4. Försäkringsrådet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	32 100	31 094
1961/62 (statsliggaren s. 377)	32 000	
1962/63 (förslag)	32 000	

I enlighet med förslag av försäkringsrådet bör anslaget upptas med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Försäkringsrådet*: *Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 32 000 kr.

[95] 5. Riksförsäkringsverket: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	¹ 15 856 600	¹ 14 343 533
1961/62 (statsliggaren s. 377)	15 230 000	
1962/63 (förslag)	15 172 000	

¹ Anslagen till Riksförsäkringsanstalten: Avlöningar och Pensionsstyrelsen: Avlöningar.

Yrkanden

Riksförsäkringsverket har hemställt, att anslaget höjes med, avrundat, 88 000 kr.

	Ökning	Minskning
Personalförändringar		
1. Tillsynsbyrån:		
1 förste kontorsskrivare Ae 15		21 960
1 kontorist Ae 9		16 116
2. Allmänna byrån:		
1 förste kansliskrivare Ae 12		18 816
1 kontorist Ae 9		16 116
1 biträddestjänst i reglerad befordringsgång		11 220
3. Vissa personalförstärkningar	30 000	
Tjänsteförändringar		
4. Vissa lönegradsfrågor	67 980	4 092
Automatiska förändringar	77 949	
	175 929	88 320
		+ 87 609

Motivering

Riksförsäkringsverket har endast i begränsad omfattning kunnat påbörja arbetet med organisationsfrågorna avseende det egna nybildade verket, förberedelsearbetet för utbetalning fr. o. m. år 1963 av allmänna tilläggspensioner, inrättandet av pensionsdelegationer hos sjukförsäkringskassorna och avvecklingen av den nuvarande centrala granskningen av vissa folkpensionsärenden. Verkets framtida organisation kan av dessa skäl och framför allt på grund av väntade ändringar av socialförsäkringslagstiftningen inte nu bedömas med säkerhet.

1. Ifrågavarande tjänster har särskilt inrättats för riksförsäkringsverkets servicedetalj för sjömän. De kan indras, om i enlighet med verkets förslag de på detaljen ankommande arbetsuppgifterna överflyttas till en allmän sjukförsäkringskassa före utgången av innevarande budgetår. Viss ytterligare personal, som tillfälligt överflyttats till servicedetaljen, erfordras för de arbetsuppgifter, för vilka personalen ursprungligen avsetts.

2. Riksförsäkringsverkets bidragsgivning till näringshjälp och yrkesutbildning föreslås överförd till arbetsmarknadsverket fr. o. m. nästa budgetår. Härigenom kan tre befattningshavare frigöras.

3. Avgiftsbyrån erhöi sin nuvarande organisation den 1 juli 1960. Den då beräknade personaluppsättningen på byråns debiterings- och uppbördssektioner har visat sig alltför snävt tilltagen. Tillräckliga erfarenheter för att mera exakt beräkna personalbehovet på nämnda sektioner föreligger

dock ännu inte. För övergångsanordningar på byrån har för innevarande budgetår beräknats 200 000 kr. Verket anser, att behovet av förstärkningar även under nästa budgetår bör tillgodoses med tillfällig personal.

För innevarande budgetår har 250 000 kr anvisats för förberedelsearbete rörande användningen av en för verket beställd databehandlingsanläggning m. m. Kungl. Maj:t har medgivit, att hos riksförsäkringsverket får tills vidare under budgetåret 1961/62 för dessa uppgifter finnas inrättade en tjänst som byrådirektör i lönegrad Ag 26 och fyra befattningar i högst lönegrad Ag 23. Enligt verkets mening erfordras minst samma personaluppsättning även under nästa budgetår. Personalbehovet bör lämpligen tillgodoses genom att särskilda belopp inräknas under avlöningsanslaget på samma sätt som skett för innevarande budgetår.

För personalförstärkning på utbetalningsbyrån har för innevarande budgetår anvisats 270 000 kr att av Kungl. Maj:t disponeras för de extra tjänster eller biträdestjänster med placering i reglerad befordringsgång, som kan befinnas erforderliga på byrån. För nästa budgetår beräknas behovet av personalförstärkning bli minst lika stort som för innevarande budgetår.

Totalt beräknar verket för de nu angivna ändamålen 750 000 kr. I detta belopp förutsättes även skola inrymmas kostnader för vissa extra ordinarie tjänster.

4. Riksförsäkringsverket föreslår följande uppflyttningar i lönegrad eller andra lönegradsförändringar, nämligen

2 avdelningschefer i Bo 3 till Bo 4, 1 vikariatslöneförordnande i B 3 till B 4, 4 byråchefer (för tillsyns- och avgiftsbyråerna samt matematisk-statistiska byrån och utbetalningsbyrån) i Bo 1 till Bo 3, samt

på kanslibyrån 1 byrådirektör i Ao 24 till Ao 26, 1 kassör i Ao 13 till Ao 15 och 1 materialförvaltare i Ao 12 till Ao 13,

på tillsynsbyrån utbyte av ett vikariatslöneförordnande att bestrida på byråchef i B 1 ankommande göromål mot en tjänst som byrådirektör i Ae 26, 1 förste byråsekreterare i Ag 23 till Ae 23, 1 kontorist i Ag 9 till Ae 9, 1 kanslibitråde i Ae 7 till kontorist i Ae 9 och 1 kanslibitråde i Ag 7 till Ae 7,

på avgiftsbyrån 2 förste byråsekreterare i Ao resp. Ae 21 till Ao resp. Ae 23,

på matematisk-statistiska byrån 1 förste kansliskrivare i Ae 12 till förste kontorsskrivare i Ae 15, 1 kanslibitråde i Ao 7 till kontorist i Ao 9 och ett vikariatslöneförordnande i A 7 till kanslibitråde i Ae 7,

på utbetalningsbyrån 1 förste byråsekreterare i Ao 23 till byrådirektör i Ao 24, ett vikariatslöneförordnande i A 13 till kontorsskrivare i Ae 13, 4 kanslibiträden i Ao 7 till kontorister i Ao 9, ett vikariatslöneförordnande i A 9 till kontorist i Ae 9, ett vikariatslöneförordnande i A 7 till kanslibitråde i Ae 7 och 8 kontorsbiträden till kanslibiträden i Ae 7, samt

på första skaderegleringsbyrån 1 byrådirektör i Ao 24 till Ao 26.

Departementschefen

De uppgifter som nu ankommer på servicedetaljen för sjömän skall enligt en av Kungl. Maj:t den 13 oktober 1961 utfärdad kungörelse fr. o. m. den 1 april 1962 fullgöras av den för Göteborg inrättade allmänna sjukkassan. I samband därmed bör en förste kontorsskrivartjänst i Ae 15, en kontoristtjänst i Ae 9, en kanslibiträdestjänst i Ae 7 och sex biträdestjänster i reglerad befordringsgång indras.

Bidragsgivningen rörande näringshjälp och yrkesutbildning bör fr. o. m. den 1 juli 1962 överflyttas till arbetsmarknadsstyrelsen. I enlighet med riksförsäkringsverkets förslag bör därvid inom verket en tjänst som förste kansliskrivare i Ae 12 och en kontoristtjänst i Ae 9 på allmänna byrån indras.

För innevarande budgetår har tillhoppa 720 000 kr beräknats för tillfällig personal på avgifts- och utbetalningsbyråerna. För motsvarande ändamål och andra tillfälliga personalförstärkningar bör under anslaget för nästa budgetår beräknas 770 000 kr. Beloppet bör stå till Kungl. Maj:ts förfogande.

Efter medgivande av Kungl. Maj:t den 15 september 1961 har det av verket angivna vikariatslöneförordnandet på tillsynsbyrån att bestrida göromål, som ankommer på byråchef i lönegrad B 1, utbytt mot en tjänst som byrådirektör i lönegrad Ag 26. Nämda tjänst bör extraordinariesättas. Dessamma bör ske med följande befattningar på tillsynsbyrån, vilka är avsedda för arbetsuppgifter avseende den allmänna tilläggs pensioneringen, nämligen en tjänst som förste byråsekreterare i Ag 23, en tjänst som kontorist i Ag 9 och en tjänst som kanslibiträde i Ag 7.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor förordar jag, att följande tjänster uppflyttas i lönegrad, nämligen på avgiftsbyrån en tjänst som förste byråsekreterare i Ao 21 till Ao 23, på tillsynsbyrån en tjänst som kanslibiträde i Ae 7 till kontoristtjänst i Ae 9 samt på utbetalningsbyrån två kanslibiträdestjänster i Ao 7 till kontoristtjänster i Ao 9, en kanslibiträdestjänst i Ae 7 till kontoristtjänst i Ae 9 och åtta kontorsbiträdestjänster i reglerad befordringsgång till kanslibiträdestjänster i Ae 7.

Verkets beräkning av automatiska utgiftsförändringar kan jag i huvudsak godta. Liksom för innevarande budgetår torde verkets icke-ordinariepost böra uppföras som en förslagsvis betecknad post.

Anslaget bör uppföras med 15 172 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för riksförsäkringsverket, som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för riksförsäkringsverket, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	5 494 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	201 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	7 821 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	3 890 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	266 000
Summa kr	17 672 000

Särskilda uppbördsmedel:

Ersättning från allmänna pensionsfonden	2 500 000
Nettoutgift kr	15 172 000;

c) till *Riksförsäkringsverket*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 15 172 000 kr.

[96] 6. *Riksförsäkringsverket*: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	¹ 2 833 300	¹ 3 367 720
1961/62 (statsliggaren s. 380)	3 632 000	
1962/63 (förslag)	4 210 000	

¹ Anslagen till *Riksförsäkringsanstalten*: Omkostnader och *Pensionsstyrelsen*: Omkostnader.

Yrkanden

Riksförsäkringsverket har hemställt, att anslaget höjes med 780 000 kr.

	Ökning	Minskning
1. Reseersättningar	25 000	
2. Kostnader för driften av datamaskinanläggning m. m.	648 000	
3. Övriga expenser för eget behov	191 000	
4. Expenser för annat än eget behov	34 000	
5. Publikationstryck		118 000
	898 000	118 000
	+ 780 000	

Motivering

1. *Reseersättning*. ¹Utgift 1959/60 36 715, 1960/61 59 136; anslag 1961/62 64 000. — Omläggningarna av socialförsäkringens lokala organisation medför behov av utökad reseverksamhet. Anslagsposten bör av denna anledning höjas med 25 000 kr. Utvecklingen har vidare medfört ett allt större behov av resor till grannländerna för överläggningar med representanter för socialförsäkringen i dessa länder. Medelsanvisningen till internordiska resor bör därför höjas från 5 000 till 8 000 kr.

2. *Kostnader för driften av datamaskinanläggning m. m.* ¹Utgift 1959/60 1 173 179, 1960/61 1 955 372. — Medelsanvisningen för 1961/62 till ifrågavarande ändamål (2 232 000 kr) är fördelad på två poster, nämligen hyra för datamaskinanläggning m. m. (370 000 kr) och kostnader för folkpensionernas utbetalande, m. m. (1 862 000 kr). Dessa kostnader föreslås redovisade under en gemensam rubrik.

Riksförsäkringsverket förfogar f. n. över två maskinparker, tilldelade avgiftsbyrån resp. utbetalningsbyrån. Den förstnämnda maskinuppsättningen består av en elektronisk anläggning av typ IBM 1401 (kortversion) jämte vissa andra maskiner, medan utbetalningsbyråns maskinpark nu utgöres av konventionella hålkortsmaskiner. På basis av en tidigare gjord beställning om utbyte av 1401-anläggningen (kortversionen) mot en 1401-anläggning av bandversion har verket för hyra av maskiner jämte inköp av viss materiel till dessa ursprungligen beräknat ett medelsbehov av 1 535 000 kr.

Kungl. Maj:t har emellertid på sedermera av verket gjord framställning den 24 november 1961 bemyndigat verket att dels annullera kontraktet om nyssnämnda utbyte och dels teckna kontrakt om förhyrning och utbyte av vissa hålkortsmaskiner. Härigenom har verket beräknat, att sistnämnda belopp skall kunna minskas med 185 000 kr till 1 350 000 kr. Kostnaderna för förbrukningsmateriel till datamaskinanläggningen samt för pensionsbrev m. m. ävensom för postavgifter i anledning av adressändringar uppskattas till 300 000 kr.

Vidare bör enligt verket medel beräknas för maskinkörning och hålkortsstansning med anlitan av service från annat håll samt för testkörningar å de nya maskintyperna och för eventuella ändringar i maskinparken. Kostnaderna för dessa ändamål uppskattas till 100 000 kr.

Delegationen för pensionsutbetalning har uppskattat sina kostnader av hithörande natur till 1 130 000 kr.

För här ifrågavarande ändamål bör enligt verket anvisas totalt 2 880 000 kr under en icke maximerad post.

3. *Övriga expenser för eget behov.* ¹Utgift 1959/60 876 260, 1960/61

¹ Avser motsvarande medelsanvisning för riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen.

1 144 531; anslag 1961/62 1 225 000. — Delegationen för pensionsutbetalning, vars utgifter under de två sistförflutna budgetåren utgjort 139 350 resp. 169 872 kr, beräknar sina expenskostnader för nästa budgetår till 191 000 kr, varav 69 000 kr avser engångsutgifter.

Av övriga expensutgifter beräknar riksförsäkringsverket 248 000 kr för renhållning och städning, 300 000 kr för skrivmaterialier m. m., 300 000 kr för telegram, telefon och annonsering samt 97 000 kr för bokinköp m. m. Verket har därvid utgått från att kostnader för hålkort och vissa andra förbrukningsartiklar för maskinparken (ca 65 000 kr) inte skall bestriidas från förevarande post. Beloppet har i stället inräknats under posten till kostnader för driften av datamaskinanläggning m. m.

En grundlig upprustning av inventarier och kontorsmaskiner anses högst angelägen. Medelsanvisningen till inköp och underhåll av möbler etc. beräknas till 280 000 kr, varav verket avsett att 50 000 kr skall användas för täckande av kostnader av engångsnatur.

Utgifterna under posten till övriga expenser för eget behov beräknas på grund av vad sålunda anförts till 1 416 000 kr.

4. *Expenser för annat än eget behov.* ¹Utgift 1959/60 12 424, 1960/61 48 744; anslag 1961/62 46 000. — Kostnadsökningen betingas bl. a. av behovet att åter trycka s. k. pensionskort.

5. *Publikationstryck.* ¹Utgift 1959/60 47 042, 1960/61 127 965; anslag 1961/62 333 000. — För publikationerna "Yrkesskador år 1960" samt "Allmänna sjukkassor år 1961" beräknas 20 000 kr. Vidare beräknas 10 000 kr för en sammanfattning med huvudsakligen statistiska uppgifter om folkpensionerna m. m. för perioden 1951—1961. För en broschyr (folder) rörande beslutade ändringar i fråga om folk- och tilläggs pensioneringen samt sjukförsäkringen beräknas 100 000 kr samt för en utförligare broschyr om folkpension m. m. 25 000 kr. Vidare beräknas 60 000 kr för vissa broschyrer med deklarationsupplysningar m. m. Totalt uppskattas utgifterna under anslagsposten alltså till 215 000 kr.

Departementschefen

Anslagsposten till reseersättningar bör ökas med 11 000 kr och sålunda uppföras med 75 000 kr. Härav bör högst 7 000 kr få beräknas för inter-nordiska resor.

I likhet med riksförsäkringsverket anser jag, att de två särskilda posterna för hyra av datamaskinanläggning m. m. och kostnader för folkpensionernas utbetalande m. m. bör sammanföras till en förslagsvis betecknad post till kostnader för driften av datamaskinanläggning m. m. För ändamålet beräknar jag 2 832 000 kr, vilket innebär en ökning med 600 000 kr.

Till övriga expenser för eget behov beräknar jag ytterligare 86 000 kr.

¹ Avser motsvarande medelsanvisning för riksförsäkringsanstalten.

Däri har jag inräknat ett engångsbelopp av 60 000 kr för en fortsatt upp-
rustning av verkets inventariebestånd. Delposten till expenser för annat än
eget behov bör ökas med 14 000 kr till 60 000 kr. Slutligen bör anslagsposten
till publikationstryck minskas med 133 000 kr samt uppföras med 200 000
kr.

Anslaget bör sålunda totalt höjas med 578 000 kr. Jag hemställer, att
Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksförsäkringsverket: Omkostnader* för budgetåret
1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 4 210 000 kr.

[97] 7. **Riksförsäkringsverket: Ortsombud**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	¹ 635 000	¹ 655 112
1961/62 (statsliggaren s. 381)	635 000	
1962/63 (förslag)	635 000	

¹ Anslaget till Pensionsstyrelsen: Pensionsstyrelsens ordsombud.

Riksförsäkringsverket har hemställt, att anslaget ökas med 25 000 kr.

Riksförsäkringsverket erinrar om att i det inom socialdepartementet ut-
arbetade förslaget till lag angående införande av lagen om allmän försäk-
ring (SOU 1961: 39) i 26 § angivits, att pensionsnämnderna och riksförsäk-
ringsverkets ordsombud skall upphöra med sin verksamhet med utgången
av juni 1963. Verket, som anser att bibehållande av arvodesbeloppen till
ordsombuden vid nuvarande storlek är påkallat, beräknar medelsbehovet
för hithörande ändamål till oförändrat 465 000 kr. För reseersättningar be-
räknas däremot en höjning från 170 000 till 195 000 kr.

Departementschefen

Mot verkets förslag har jag intet annat att erinra än att för reseersätt-
ningar bör anvisas oförändrat 170 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t
måtte föreslå riksdagen

att till *Riksförsäkringsverket: Ortsombud* för budgetåret
1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 635 000 kr.

[98] 8. **Bidrag till sjukkassor m. m.** Under denna rubrik har för inne-
varande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 285 milj. kr. Riksförsäk-
ringsverket har på grundval av före detta års ingång gällande bestämmelser
beräknat medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår till 295 milj. kr.

Det är min avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att förelägga riksdagen ett för-
slag till lag om allmän försäkring. Den allmänna försäkringen avses om-
fatta sjuk- och moderskapsförsäkring, folkpensionering och tilläggspensio-
nering. Förslaget utarbetas f. n. inom socialdepartementet på grundval av
dels 1958 års socialförsäkringskommittés betänkande om förbättrad in-
validpensionering och sjukpenningförsäkring (SOU 1961: 29), dels social-

politiska kommitténs betänkande om förbättrad moderskapshjälp (SOU 1961: 38) och dels en inom departementet utarbetad promemoria rörande lag om allmän försäkring, m. m. (SOU 1961: 39). Ett ökat medelsbehov under förevarande anslag kan förutses främst på grund av förbättringar av moderskapsförsäkringen. I avvaktan på att ställning toges till de i nämnda betänkanden angivna förslagen bör anslaget i statsverkspropositionen upptas med ett preliminärt beräknat belopp av 310 000 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till sjukkassor m. m.* för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 310 000 000 kr.

[99] 9. **Vissa tillägg å ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 760 000 kr. Riksförsäkringsverket har vid oförändrade grunder beräknat medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår till 750 000 kr. År 1955 beslöts en omreglering av äldre yrkesskadelivräntor, varigenom dessa förbättrades med hänsyn till inkomstutvecklingen. Jag ämnar föreslå Kungl. Maj:t att proposition rörande ytterligare uppräknig av sådana livräntor avlätas till årets riksdag. I avvaktan härpå bör förevarande anslag i statsverkspropositionen preliminärt uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Vissa tillägg å ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.* för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 760 000 kr.

[100] 10. **Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.** Under förevarande rubrik har för innevarande budgetår upptagits ett förslagsanslag av 3 400 000 kr. Riksförsäkringsverket har beräknat medelsbehovet under anslaget till samma belopp för nästa budgetår. Med hänvisning till vad jag anført under föregående anslagspunkt föreslår jag, att förevarande anslag i statsverkspropositionen uppföres med endast preliminärt beräknat belopp, varvid verkets förslag till beräkning av medelsbehovet bör godtas. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.* för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 3 400 000 kr.

[101] 11. **Bidrag till folkpensioner m.m.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 2 496 milj. kr. Riksförsäkringsverket har beräknat medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår till 2 780 milj. kr. Därvid har verket utgått från att folkpensionerna den 1 juli 1962 kommer att höjas med, för år räknat, 250 kr för ensamstående pensionär och 340 kr för två pensionsberättigade makar samt att pensionerna skall innefatta ett indextillägg utöver de tio som utgick vid tiden för anslagsframställningen.

Såsom framgår av vad jag anfört i det föregående under punkten 98 har jag för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att förelägga årets riksdag proposition rörande lag om allmän försäkring. Då medelsbehovet under förvarande anslag påverkas härav, bör anslaget i statsverkspropositionen uppföras endast preliminärt. I samband med det nämnda lagförslaget ämnar jag föreslå, att folkpensionerna höjes fr. o. m. den 1 juli 1962. Anslaget bör nu uppräknas med 374 milj. kr. Härav faller 82 milj. kr på dels ett ökat antal pensionärer och dels det elfte indextillägg, som utgår fr. o. m. januari 1962. För en ytterligare ökning av folkpensionerna avses 292 milj. kr.

Denna ytterligare ökning innebär, att det nu utgående årsbeloppet för ålderspension till en ensam pensionär, 2 850 kr, höjes med 350 kr till 3 200 kr. För två pensionsberättigade makar är årsbeloppet nu 4 510 kr; detta belopp höjes med 500 kr till 5 010 kr.

Enligt statsmakternas tidigare ställningstaganden skall folkpensionerna successivt höjas så att de 1968 uppgår till 3 600 kr för en ensam pensionär och 5 400 kr för två pensionsberättigade makar. Den för år 1968 avsedda folkpensionsnivån har därvid uttryckts i 1957 års penningvärde. Detta innebär, att de för 1968 angivna beloppen i sin helhet bör vara indexreglerade med 1957 som basår.

För de allmänna tilläggs pensionerna tillämpas ett basbelopp av 4 000 kr, som är indexreglerat med 1957 års prisnivå som utgångspunkt. I samband med förslaget till lag om allmän försäkring kommer en närmare samordning av folkpensioneringen och tilläggs pensioneringen att ske. Avsikten är att i lagen bestämma folkpensionen för en ensam pensionär år 1968 till 90 % av basbeloppet (90 % av 4 000 = 3 600).

För att underlätta samordningen mellan folkpensioneringen och tilläggs pensioneringen och möjliggöra en jämn stegring av folkpensionerna fram till det för 1968 uppställda målet bör folkpensionerna i år höjas med de förut nämnda beloppen, 350 resp. 500 kr. Detta innebär att pensionerna höjes med 100 resp. 160 kr utöver vad statsmakterna tidigare förutsatt för 1962. De indextillägg till folkpensionerna, som utfaller efter den 1 juli 1962, är föremål för en översyn och kommer att regleras i samband med det nämnda lagförslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till folkpensioner m.m.* för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 2 870 000 000 kr.

[102] 12. **Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 5 100 000 kr. Då ställningstagandet till de under nästföregående punkt angivna förslagen kan komma att påverka storleken av förevarande anslag, bör anslaget nu uppföras med preliminärt belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar* för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 5 100 000 kr.

[103] 13. **Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	14 950 000	15 345 571
1961/62 (statsliggaren s. 385)	16 900 000	
1962/63 (förslag)	16 200 000	

På anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1960/61 en reservation av 13 896 kr.

Anslaget disponeras av riks försäkringsverket och arbetsmarknadsstyrelsen för verksamhet till förebyggande och hävande av invaliditet.

Av de för innevarande budgetår disponibla medlen får högst 16 700 000 kr användas för beredande av behandling, vård eller utbildning åt personer, vilka efter prövning i varje särskilt fall anses i behov av dylika åtgärder. Därjämte får högst 200 000 kr användas för annan verksamhet, som avser att i folkpensioneringens intresse förebygga eller häva arbetsoförmåga eller befordra folkhälsan.

Yrkanden

Riksförsäkringsverket har hemställt, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 16 800 000 kr, vilket innebär en minskning med 100 000 kr.

De faktiska utgifterna 1960/61 och de disponibla beloppen för innevarande budgetår samt de av riks försäkringsverket gjorda beräkningarna av medelsbehovet framgår av följande översikt.

Ä n d a m å l	Utgifter 1960/61	Disponibla medel 1961/62	Beräknat för 1962/63	Ökning resp. minskning 1962/63
<i>Individuell verksamhet</i>				
1. Vård på riks försäkringsverkets sjukvårdsanstalter	12 378 268	13 715 000	15 115 000	+ 1 400 000
2. Vård på sommarkurorter	646 886	485 000	485 000	
3. Vård på lupushem och annan specialvård	256 251	200 000	200 000	
4. Yrkesutbildning ...	63 341	100 000	50 000	— 50 000
5. Näringshjälp				
a) riks försäkringsverket	1 075 500	1 300 000	550 000	— 750 000
b) arbetsmarknadsstyrelsen	495 584	700 000	—	— 700 000
6. Läkarundersökning och observation	214 807	190 000	190 000	
7. Resekostnader	14 934	10 000	10 000	
Summa 1—7	15 145 571	16 700 000	16 600 000	— 100 000
<i>Annan verksamhet</i>				
8. Vissa bidrag	200 000	200 000	200 000	
Summa kr	15 345 571	16 900 000	16 800 000	— 100 000

Motivering

1. Platsantalet vid riks försäkringsverkets sjukvårdsanstalter beräknas vid ingången av budgetåret 1962/63 utgöra 1 044 eller samma antal som innevarande budgetår. En höjning av medelkostnaden per vård dag är att motse med hänsyn till ökade löneutgifter samt stegrade kostnader för driften i övrigt. Denna höjning bedömes komma att belasta anslaget med minst 1 400 000 kr. De sammanlagda kostnaderna skulle sålunda bli 15 115 000 kr.

4. Riks försäkringsverket, som haft överläggningar med arbetsmarknadsstyrelsen, förutsätter att den av verket bedrivna yrkesutbildningen överföres till styrelsen fr. o. m. budgetåret 1962/63. För att bestrida kostnaderna för sådana bidrag till yrkesutbildning, som beviljats före utgången av innevarande budgetår men som rekvireras först under nästkommande budgetår, beräknar verket ett medelsbehov av i runt tal 50 000 kr, d. v. s. hälften av det för innevarande budgetår beräknade beloppet.

5. Kungl. Maj:t har medgivit arbetsmarknadsstyrelsen att under budgetåret 1961/62 disponera högst 700 000 kr eller det högre belopp, som arbets-

marknadsstyrelsen och riksförsäkringsverket gemensamt äger bestämma, för att inom ramen för den av arbetsmarknadsverket bedrivna arbetsvårdsverksamheten utge bidrag för igångsättande av självständig verksamhet (näringshjälp). För detta ändamål har för båda ämbetsverken beräknats sammanlagt 2 000 000 kr. Riksförsäkringsverket förutsätter, att verket med utgången av juni 1962 upphör att lämna nya bidrag till näringshjälp och därefter endast fullgör återstående utbetalningar av tidigare beslutade bidrag. Med ledning av det bidragsbelopp, som vid utgången av juni 1961 icke rekvirerats, beräknar verket medelsbehovet för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1962/63 till 550 000 kr.

Departementschefen

Innan jag övergår till att behandla anslagsbehovet för nästa budgetår, vill jag mera allmänt beröra frågan om riksförsäkringsverkets sjukvårdande verksamhet.

Riksförsäkringsverkets (tidigare pensionsstyrelsens) sjukvårdande verksamhet bedrivs dels vid tre fristående sjukhus i Nynäshamn, Tranås och Åre och dels vid ett antal lasaretsavdelningar, där riksförsäkringsverket enligt avtal med vederbörande kommunala sjukvårdshuvudman disponerar vissa vårdplatser. Sådana avdelningar finns vid lasaretten i Lund, Vänersborg, Umeå, Lidköping och Norrköping samt vid garnisonssjukhuset i Boden. Därjämte har avtal träffats om en liknande avdelning vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg, men denna avdelning har hittills inte tagits i anspråk för riksförsäkringsverkets del utan disponeras av staden. Formellt drivs verksamheten vid de fristående sjukhusen, som direkt eller indirekt ägs av folkpensioneringsfonden, genom ett till riksförsäkringsverket anknutet bolag, Aktiebolaget Kurortsverksamhet, samt ett dotterbolag till detta.

Sjukvården avser främst reumatikerpatienter. Därjämte vårdas vid de tre särskilda sjukhusen samt vid avdelningen i Vänersborg även neurosfall och vid sjukhusen i Tranås och Åre även astmasjuka. Sammanlagt disponerar verket f. n. 1 044 vårdplatser, varav 576 vid de egna sjukhusen och 468 vid lasaretsavdelningarna. Samtliga kostnader för vården bestrides av riksförsäkringsverket från nu förevarande anslag med undantag för en s.k. dagavgift om 5 kr, vilken i allmänhet betalas av vederbörande sjukkassa.

Den ifrågavarande sjukvårdsverksamheten tillkom på sin tid för att bereda bättre möjligheter till vård av vissa sjukdomar som ansågs i särskild grad invalidiserande. De insatser som härvid gjorts har också från flera håll vunnit erkännande. Sedan lång tid har emellertid frågan om en avveckling av denna verksamhet varit aktuell. Spörsmålet behandlades bl.a. av riksdagens revisorer år 1956 och togs även upp av dåvarande chefen för socialdepartementet vid anmälan av förevarande anslag i 1957 års statsverksproposition. I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 5 nämnda år

anförde statsutskottet, att frågan om en allmän avveckling av denna sjukvårdsverksamhet borde aktualiseras. Enligt utskottets mening borde en avveckling i första hand gälla lasarettssavdelningarna och ske successivt under hänsynstagande till vårdmöjligheterna inom andra grenar av sjukvården.

Avvecklingsfrågan har senast behandlats i ett av utredningen rörande pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet i december 1959 avgivet betänkande (stencilerat). Utredningen har däri framhållit, att det på längre sikt är mindre ändamålsenligt att upprätthålla en sjukvårdsorganisation, som innebär en organisatorisk splittring av vårdresurserna för vissa sjukdomar. Denna splittring samt önskemålet att i möjligaste mån bereda de sjuka vård på hemortssjukhus talar enligt utredningen för att hela vården av nu ifrågavarande sjuka överföres till de ordinarie sjukvårdshuvudmännen. I och med att ansvaret för vården kommer att åvila de ordinarie huvudmännen bör dessa enligt utredningen även svara för kostnaderna. En viss övergångstid anser utredningen emellertid vara skälig. Utredningen föreslår, att överenskommelse träffas med huvudmännen om avlösning av de nu gällande avtalen rörande lasarettssavdelningarna. Dessa avdelningar har till huvudsaklig del uppförts med medel, som utlånats från folkpensioneringsfonden eller, såvitt avser Boden, från riksgäldskontoret. Vid en avlösning av avtalen bör dessa lån enligt utredningen avskrivas och de ekonomiska villkoren i övrigt regleras som om avtalen hade gällt under hela den ursprungligen avsedda löptiden.

Beträffande riks försäkringsverkets fristående sjukhus har utredningen ansett, att dessa tills vidare bör bibehållas och att vid desamma bör inrättas särskilda rehabiliteringsavdelningar. Dessa skulle främst ha till uppgift att för socialförsäkringens räkning verkställa sådan utredning angående invaliditeten som kräver möjlighet till försök med rehabilitering m.m. I övrigt skulle sjukhusen övergångsvis användas för vård av reumatikerpatienter och neurosfall med undantag av ett mindre antal platser vid sjukhuset i Nynäshamn, vilka skulle upplåtas till vederbörande landsting. Astmavården skulle därjämte bedrivas i samma utsträckning som hittills. Kostnaderna för sjukvården bör enligt utredningen även vid de fristående sjukhusen bestridas av de ordinarie sjukvårdshuvudmännen utom i socialförsäkringsfallen.

Utredningens förslag har i sedvanlig ordning remissbehandlats. Mot principen om en avveckling av riks försäkringsverkets sjukvårdande verksamhet har inga erinringar riktats. Däremot har delade meningar framförts om sättet för avvecklingens genomförande. Invändningar har gjorts såväl i fråga om tidpunkten för ett överförande till de kommunala sjukvårdshuvudmännen som i fråga om de kostnadsmässiga konsekvenserna för dessa av överflyttningen. Flera av de hörda remissorganen har hävdats, att frågan bör tas upp i ett större sammanhang. Medicinalstyrelsen har sålunda ansett, att det bör anstå med ett beslut om kostnadernas överförande på lands-

tingen till dess ställning kan tas till fördelningen av kostnaderna mellan stat och landsting för kroppssjukvården i dess helhet. Samma ståndpunkt har intagits av Svenska landstingsförbundet och flera av de hörda landstingen. Å andra sidan har statskontoret hävdad, att huvudmännen bör överta kostnaderna senast tre år efter det att riksdagen fattat beslut om avvecklingen av denna sjukvård. Även andra remissorgan har framfört åsikter om en kortare eller längre övergångstid. Förslaget om reglering av kostnaderna vid en avlösning av avtalen har i allmänhet inte föranlett någon erinran. Statskontoret har dock förutsatt, att hela frågan om en fullständig avveckling av den ifrågavarande sjukvårdsverksamheten kommer att bli föremål för förhandlingar med vederbörande huvudmän.

Utredningens förslag om den fortsatta användningen av sjukhusen i Nynäshamn, Tranås och Åre har framkallat delade meningar. Flera remissorgan som företräder socialförsäkringen har tillstyrkt förslaget liksom även Svenska stadsförbundet och ett antal landsting. Statskontoret har däremot bestämt motsatt sig förslaget, och i andra remissyttranden har åberopats att rehabiliteringsverksamheten bör ske inom den ordinarie sjukvårdsorganisationen. Avvisande ställer sig även bl.a. Svensk reumatologisk förening och Svenska ortopedföreningen. Svenska landstingsförbundet uttalar också tveksamhet mot förslagen i denna del.

De remissorgan som har berört neuros- och astmavården har i allmänhet uttalat sig för att en avveckling i princip kommer till stånd.

Den av riks-försäkringsverket och tidigare pensionsstyrelsen bedrivna sjukvårdsverksamheten har kommit att utgöra en allt mindre andel av sjukhusvården i landet. Detta gäller inte minst i fråga om reumatikervården, där verksamheten haft sin största betydelse. Den fortsatta utbyggnaden av sjukhusorganisationen på såväl läns- som regionplanet medför ökade möjligheter för de ifrågavarande patienterna att vårdas på hemortssjukhus. Praktiskt taget allmän enighet föreligger även om att riks-försäkringsverkets nuvarande sjukvårdande verksamhet i princip bör avvecklas och att vårdresurserna bör inordnas i den ordinarie sjukvårdsorganisationen.

När det gäller sättet och tidpunkten för en sådan avveckling råder delade meningar, såsom framgått av min redogörelse för de remissyttranden som avgetts i frågan. Ytterligare överläggningar bör därför äga rum med företrädare för de kommunala sjukvårdshuvudmännen, innan slutlig ställning tas i ämnet. I avvidan härpå är jag inte beredd att ta ståndpunkt rörande den framtida användningen av riks-försäkringsverkets sjukhus i Nynäshamn, Tranås och Åre. I detta sammanhang vill jag erinra om att jag erhållit Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla särskilda utredningsmän för att utreda bl. a. frågan om organisationen av rehabiliteringsverksamheten. Att ställning inte nu tas till det framtida utnyttjandet av de nämnda sjukhusen bör dock enligt min mening inte hindra att, såsom föreslagits beträffande sjukhuset i Nynäshamn, överenskommelse kan träffas om att upplåta vissa platser till vederbörande landsting.

Under nästa budgetår bör riksförsäkringsverkets sjukvårdande verksamhet bedrivas i huvudsak såsom hittills. I fråga om medelsbehovet kan jag godta verkets beräkning av ytterligare 1 400 000 kr för vården på verkets sjukvårdsanstalter.

För bidragsgivning till yrkesutbildning och näringshjälp har för innevarande budgetår beräknats 100 000 kr resp. 2 000 000 kr. Såsom jag tidigare anfört vid min anmälan av anslagen till vissa sysselsättningspolitiska åtgärder och till omskolning m. m. bör denna bidragsgivning fr. o. m. nästa budgetår helt överföras till arbetsmarknadsverket. Anslaget bör alltså minskas med nyssnämnda belopp.

Anslaget torde böra uppföras med 16 200 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 16 200 000 kr.

H. Arbetarskydd

[104] 1. Arbetarskyddsstyrelsen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 574 800	1 636 607
1961/62 (statsliggaren s. 386)	1 985 000	
1962/63 (förslag)	2 037 000	

Yrkanden

Arbetarskyddsstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med 159 300 kronor.

Personalförstärkning

1. 1 distriktsinspektör Ae 17 21 178

Tjänsteförändringar

2. Vissa lönegradsfrågor 110 003

3. Ordinariesättning m. m. —

Automatiska förändringar 28 119
+ 159 300

Motivering

1. Skogsyrkesinspektionen är uppdelad på två distrikt, norra och södra. Tillsynen inom södra distriktet utövas av styrelsens skogsavdelning. Den inspekterande personalen utgöres av fem tjänstemän i norra distriktet och fyra vid skogsavdelningen. Kungl. Maj:t har den 2 juni 1961 uppdragit åt arbetarskyddsstyrelsen att företaga en utredning innefattande översyn av skogsförläggningsslagen jämte undersökning av arbetarskyddsfrågor i övrigt på skogsbrukets område. Styrelsen finner det nödvändigt att redan nu föreslå en utökning av skogsyrkesinspektionens personal i syfte att möjliggöra en effektivisering av det skogligen arbetarskyddet. Med nuvarande personalresurser kan endast en ringa del av arbetsplatserna besökas årligen. Här inverkar även arbetsplatsernas tillfälliga natur. Styrelsen föreslår därför inrättande av två nya distriktsinspektörstjänster i Ae 17. Medel till den ena tjänsten äskas under förevarande anslag, medan den andra bör tillföras yrkesinspektionens avlöningsstat.

2. Styrelsen föreslår uppflyttning i lönegrad av följande tjänster, nämligen

på maskintekniska byrån en byråchef i Bo 1 till Bo 3, två byrådirektörer i Ao 26 och en i Ae 26 till avdelningsdirektör i Bo 1 (jfr p. 3), tre förste

byråingenjörer i Ae 23 till förste avdelningsingenjörer i Ae 24, två förste byråingenjörer i Ao 21 och en i Ae 21 till Ao resp. Ae 23 och en förste byråsekreterare i Ao 21 till Ao 23,

på allmäntekniska byrån en byråchef i Bo 1 till Bo 3, en byrådirektör i Ao 26 och tre i Ae 26 till avdelningsdirektörer i Bo resp. Be 1, en förste byråingenjör i Ao 23 och två i Ae 23 till förste avdelningsingenjörer i Ao resp. Ae 24, en förste byråingenjör i Ao 21 till Ao 23 och ett kanslibitråde i Ae 7 till kontorist i Ae 9,

på arbetstidsbyrån en byråchef i Bo 1 till Bo 3, en amanuens till förste byråsekreterare i Ae 23 och ett kanslibitråde i Ao 7 till kontorist i Ao 9,

på kanslibyrån en byråchef i Bo 1 till Bo 3, en kontorist i Ao 9 till kansli-skrivare i Ao 10, två kontorsbiträden i Ao 5 till kanslibiträden i Ao 7 och ett biträde i reglerad befordringsgång till kanslibitråde i Ae 7,

på sociala avdelningen en byrådirektör i Ao 26 till avdelningsdirektör i Bo 1, en amanuens till förste byråsekreterare i Ae 21 och ett kanslibitråde i Ao 7 till kontorist i Ao 9,

på skogsavdelningen en byrådirektör, tillika skogsyrkesinspektör i Ao 26 till avdelningsdirektör, tillika skogsyrkesinspektör i Bo 1, en förste byråinspektör i Ao 23 till byrådirektör i Ao 24 och ett kanslibitråde i Ao 7 till kontorist i Ao 9 samt

på trafikavdelningen en byrådirektör i Ao 26 till avdelningsdirektör, tillika yrkesinspektör för landtrafiken i Bo 1, en förste byråingenjör i Ao 23 till byrådirektör i Ao 24, en förste byråingenjör i Ae 21 till Ao 23 (jfr p. 3) och ett kanslibitråde i Ae 7 till kontorist i Ae 9.

3. Styrelsens förslag till ordinariesättningar avser en byrådirektörstjänst i Ae 26 på maskintekniska byrån (jfr p. 2), en förste byråingenjörstjänst i Ae 21 på trafikavdelningen (jfr p. 2) och en byråinspektörstjänst i Ae 19 på skogsavdelningen.

Yttrande

Statens lönenämnd — som haft att yttra sig endast beträffande tre av de föreslagna lönegradsuppflyttningarna — kan inte biträda yrkandet om uppflyttning av ett kanslibitråde i Ao 7 på arbetstidsbyrån till kontorist i Ao 9, men har inte någon erinran mot förslagen om uppflyttning av ett kanslibitråde i Ae 7 på allmäntekniska byrån till kontorist i Ae 9 och en byråsekreterare i Ae 19 på sociala avdelningen till förste byråsekreterare i Ae 21.

Departementschefen

I likhet med arbetarskyddsstyrelsen finner jag det angeläget att utöka skogsyrkesinspektionens personal med en distriktsinspektör inom vardera av de två inspektionsdistrikten. I avvaktan på den utredning om skogs-förläggningsslagen och arbetarskyddsfrågorna i övrigt på skogbrukets om-

råde, som bedrivs inom styrelsen, bör tjänsterna inrättas som extra. Under förevarande anslag bör medel beräknas för en extra distriktsinspektörstjänst i Ag 17.

Såsom chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en kanslibiträdestjänst i Ae 7 på allmäntekniska byrån utbytas mot en tjänst som kontorist i Ae 9 och en tjänst som amanuens på sociala avdelningen utbytas mot en förste byråsekreterartjänst i Ae 21. Till ordinarie stat bör överföras en byrådirektörstjänst i Ae 26 på maskintekniska byrån.

Vad jag nu förordat medför, inräknat automatiska förändringar, en ökning av medelsbehovet med 52 000 kr. Anslaget bör sålunda uppföras med 2 037 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för arbetarskyddsstyrelsen, som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för arbetarskyddsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	800 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	124 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	648 600
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	434 600
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	29 000

Summa kr 2 037 000;

c) till *Arbetarskyddsstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 2 037 000 kr.

[105] 2. *Arbetarskyddsstyrelsen: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	355 500	320 464
1961/62 (statsliggaren s. 388)	263 000	
1962/63 (förslag)	280 000	

Yrkanden

Arbetarskyddsstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med 30 800 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Reseersättningar	23 300	
2. Övriga expenser för eget behov		2 500
3. Yrkeshygieniska undersökningar	10 000	
	33 300	2 500
	+ 30 800	

Motivering

1. *Reseersättningar.* Utgift 1959/60 97 953, 1960/61 97 079; anslag 1961/62 128 000. — Posten bör ökas med 1 000 kronor för internordiska resor, med 13 000 kronor för ökad reseverksamhet inom landet och med 9 300 kronor till följd av att traktamentsersättningarna höjts fr. o. m. den 1 juli 1961.

2. *Övriga expenser för eget behov.* Utgift 1959/60 81 152, 1960/61 192 109; anslag 1961/62 93 000.

3. *Yrkeshygieniska undersökningar.* — För tillgodoseende av sitt behov av yrkeshygieniska undersökningar är arbetarskyddsverket huvudsakligen hänvisat att vända sig till statens institut för folkhälsan. Institutet har meddelat styrelsen, att eftergift eller nedsättning av ersättning för uppdrag, som institutet utför på begäran av styrelsen, ej kan påräknas i fortsättningen.

Departementschefen

Anslaget till reseersättningar bör höjas med 10 000 kr, varav 1 000 kr avses för internordiska resor. Jag tillstyrker vidare, att 10 000 kr beräknas för kostnader för vissa yrkeshygieniska undersökningar främst vid statens institut för folkhälsan. Anslagsposten till övriga expenser för eget behov bör minskas med 3 000 kr. Anslaget bör sålunda uppföras med 280 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetarskyddsstyrelsen*: Omkostnader för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 280 000 kr.

[106] 3. Yrkesinspektionen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	3 750 600	3 552 306
1961/62 (statsliggaren s. 389)	4 003 000	
1962/63 (förslag)	4 144 000	

Yrkanden

Arbetarskyddsstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med 212 200 kronor.

Personalförändring

1. 1 distriktsinspektör Ae 17	20 307
-------------------------------------	--------

Tjänsteförändringar m. m.

2. Vissa lönegradsfrågor	69 498
--------------------------------	--------

3. 4 socialinspektörer Ae 19—Ao 19	—
--	---

Automatiska förändringar	122 395
---------------------------------------	----------------

	+ 212 200
--	-----------

Motivering

1. Såsom anförts under anslaget till Arbetarskyddsstyrelsen: Avlöningar, p. 1, föreslår styrelsen en förstärkning av skogsyrkesinspektionen. Inspektionsfrekvensen såväl beträffande arbetsplatser som förläggningar och skogsstall är otillfredsställande, vilket inom norra distriktet särskilt gäller de tillfälliga bostäderna och skogsstallen.

2. Styrelsen föreslår uppflyttning i lönegrad av följande tjänster, nämligen

inom den allmänna yrkesinspektionen sju förste distriktsingenjörer i Ae 21 till Ae 23, en socialinspektör i Ao 19 och fyra i Ae 19 till Ao 21 (jfr p. 3), elva distriktsinspektörer i Ao 17 till distriktsingenjörer i Ao 19 och elva kontorsbiträden i Ao 5 till kanslibiträden i Ao 7 samt

inom skogsyrkesinspektionen en skogsyrkesinspektör i Ao 24 till Ao 26 och ett kanslibiträde i Ao 7 till kontorist i Ao 9.

Departementschefen

I enlighet med vad jag anfört under anslaget till Arbetarskyddsstyrelsen: Avlöningar bör skogsyrkesinspektionen i vardera distriktet förstärkas med en distriktsinspektör i Ag 17. Medel för en tjänst i nämnda lönegrad bör beräknas under förevarande anslag. Jämte automatiska förändringar innebär detta en ökning av medelsbehovet under anslaget med 141 000 kr. Anslaget bör sålunda uppföras med 4 144 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för yrkesinspektionen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 897 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	99 900
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 167 300

4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	918 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	61 300
Summa kr	4 144 000;

b) till *Yrkesinspektionen*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/
63 anvisa ett förslagsanslag av 4 144 000 kr.

[107] 4. Yrkesinspektionen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	969 200	937 490
1961/62 (statsliggaren s. 390)	1 006 000	
1962/63 (förslag)	1 007 000	

Yrkanden

Arbeterskyddsstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med 96 100 kronor.

1. Sjukvård m. m.	2 000
2. Reseersättningar	85 000
3. Övriga expenser	700
4. Utbildningskurser för yrkesinspektionens personal och informationsdagar för kommunala tillsynsmän	4 400
5. Anskaffning av instrument	4 000
	+ 96 100

Motivering

1. *Sjukvård m. m.* Utgift 1959/60 10 007, 1960/61 12 638; anslag 1961/62 8 000.

2. *Reseersättningar.* Utgift 1959/60 685 199, 1960/61 681 527; anslag 1961/62 750 000. — Med full personaluppsättning och en önskvärd ökning av reseintensiteten till i genomsnitt 105 dagar per inspekterande tjänsteman vid allmänna yrkesinspektionen beräknas medelsbehovet till 835 000 kronor. I detta belopp ingår en ökning med 53 000 kronor på grund av den höjning av traktamentsersättningarna som skett fr. o. m. den 1 juli 1961.

3. *Övriga expenser.* Utgift 1959/60 138 835, 1960/61 180 840; anslag 1961/62 172 300. — Av medelsanvisningen för innevarande budgetår avser 20 000 kronor engångsanskaffningar av kontorsmaskiner och andra inventarier. Styrelsen hemställer om motsvarande belopp även för nästa budgetår bl. a. för att kunna genomföra vissa av arbetskyddsverkets organisationsutredning framförda förslag om en omläggning av arbetsrutinerna på distriktsexpeditionerna. Den äskade ökningen med 700 kronor avser löpande kostnader för inköp och underhåll av inventarier.

4. *Utbildningskurser för yrkesinspektionens personal och informationsdagar för kommunala tillsynsmän.* Utgift 1959/60 49 305, 1960/61 50 700; anslag 1961/62 57 700. — Den föreslagna uppräknningen avser kostnader på grund av höjda traktamentsersättningar.

5. *Anskaffning av instrument.* Utgift 1959/60 12 312, 1960/61 4 477; anslag 1961/62 5 000. — För nästa budgetår beräknas 5 000 kronor till successiv komplettering av instrumentbeståndet och 4 000 kronor till anskaffande av ett specialinstrument för att mäta ljudets frekvens vid bullermätningar på arbetsplatserna.

Departementschefen

Anslagsposterna till sjukvård, utbildningskurser för yrkesinspektionens personal och informationsdagar för kommunala tillsynsmän samt anskaffning av instrument bör i huvudsaklig överensstämmelse med arbetarskyddsstyrelsens förslag höjas med 2 000, 4 300 resp. 4 000 kr. I likhet med styrelsen finner jag det angeläget, att allmänna yrkesinspektionens tjänstemän ökar sin reseverksamhet för att därmed öka antalet arbetsplatsbesök. Med hänsyn till anslagsbelastningen tidigare budgetår torde det dock inte vara nödvändigt att nu för den skull höja anslagsposten till reseersättningar. För övriga expenser beräknar jag sammanlagt 163 000 kr. Jag har därvid tagit hänsyn till behovet av vissa engångsanskaffningar.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Yrkesinspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 007 000 kr.

[108] 5. Undervisnings- och upplysningsverksamhet på arbetarskyddets område

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	100 000	99 949
1961/62 (statsliggaren s. 391)	100 000	
1962/63 (förslag)	100 000	

Arbetarskyddsstyrelsen har upplyst, att bidrag för budgetåret 1961/62 begärts av Arbetarnas bildningsförbund med 20 000 kronor, Föreningen för arbetarskydd med 30 000 kronor, Göteborgs arbetarskyddsförening med 5 000 kronor, Jordbrukets skyddspropaganda och Skogsbrukets skyddspropaganda med vardera 17 500 kronor och Svenska röda korset med 35 000 kronor. Tillsammans uppgår de begärda bidragen alltså till ett belopp av 125 000 kronor.

Arbetarskyddsstyrelsen finner det i hög grad önskvärt om ifrågavarande verksamhet kunde främjas genom högre statsbidrag än tidigare. Styrelsen

föreslår därför, att 115 000 kronor skall beräknas för den regelmässiga upplysningsverksamheten. Därutöver hemställer styrelsen om ett engångsbelopp på 20 000 kronor som bidrag till en film, som skall inspelas inom ramen för en av försäkringsbolaget Folksam planerad upplysningskampanj, vars mål är att anpassa maskinen och arbetsmetoden till människans naturliga förutsättningar. Styrelsen föreslår sålunda, att anslaget för nästa budgetår anvisas med 135 000 kronor.

Departementschefen

Anslaget bör under nästa budgetår utgå med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Undervisnings- och upplysningsverksamhet på arbetarskyddets område* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 100 000 kr.

[109] 6. Ersättningar för vissa läkarundersökningar enligt arbetarskyddslagen

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	5 000	1 821
1961/62 (statsliggaren s. 391)	6 000	
1962/63 (förslag)	6 000	

I enlighet med förslag av arbetarskyddsstyrelsen bör anslaget uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättningar för vissa läkarundersökningar enligt arbetarskyddslagen* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 6 000 kr.

I. Diverse

[110] 1. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:** Byggnadsstyrelsens delfond. Med åberopande av vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående ersättning till förevarande delfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 6 585 000 kr.

[111] 2. **Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark.** Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående ersättning till förevarande fond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 173 000 kr.

[112] 3. **Statens hyresråd: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	981 500	861 225
1961/62 (statsliggaren s. 392)	982 000	
1962/63 (förslag)	937 000	

Yrkanden

Statens hyresråd har föreslagit, att anslaget minskas med 45 000 kr.

	Ökning	Minskning
Personalförändringar		
1. Arvoden åt ordförande och ledamöter m. m.		5 000
2. Ersättningar till kanslipersonal m. m.		47 300
Automatiska förändringar	7 300	
	7 300	52 300
	— 45 000	

Motivering

1.—2. Antalet inkomna mål har fortlöpande minskat. Balansen av ärenden har också efter hand kunnat nedbringas. Minskningen sammanhänger bl. a. med den regionala och kategorimässiga avvecklingen av hyresregleringen.

Departementschefen

Med hänsyn till den fortgående avvecklingen av hyresregleringen och den i följd därav minskade personalstyrkan hos hyresrådet torde anslaget, såsom rådet föreslagit, kunna minskas med 45 000 kr. Jag vill emellertid i detta sammanhang framhålla angelägenheten av att rådet har tillgång till erforderlig personal för att kunna ytterligare nedbringa balansen av besvärsmål. Detta torde vara möjligt inom ramen för det sålunda nedräknade anslaget.

Anslaget torde alltså bära uppföras med 937 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens hyresråd: Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 937 000 kr.

[113] 4. Statens hyresråd: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	74 200	83 814
1961/62 (statsliggaren s. 393)	88 000	
1962/63 (förslag)	85 000	

Yrkanden

Statens hyresråd har hemställt, att anslaget ökas med 3 500 kr.

1. Undersökningar rörande fastighetsomkostnadernas utveckling	3 000
2. Särskilda uppbördsmedel	500
	+ 3 500

Motivering

1. *Undersökningar rörande fastighetsomkostnadernas utveckling.* Utgift 1959/60 9 000, 1960/61 11 961; anslag 1961/62 9 400. — Hyresrådet har väsentligt utvidgat det i undersökningarna ingående materialet, och detta har i stor utsträckning blivit föremål för maskinell bearbetning. Ytterligare utvidgning av materialet övervägs.

2. *Inkomster av försålda formulär m.m.* Inkomst 1959/60 1 353, 1960/61 1 196; beräknat 1961/62 2 000.

Departementschefen

Anslagsposten till reseersättningar bör räknas ned med 1 000 kr med hänsyn till belastningen (utgift 1959/60 1 091, 1960/61 320; anslag 1961/62 2 000). Den minskade omfattningen av rådets verksamhet synes även motivera en nedräkning med 2 600 kr av anslagsposten till expenser (utgift 1959/60 73 200, 1960/61 68 669; anslag 1961/62 73 600). Inkomsterna av försålda formulär uppskattar jag till 1 400 kr, alltså en minskning med 600 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med 85 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Statens hyresråd: Omkostnader för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 85 000 kr.

[114] 5. Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	8 000	5 535
1961/62 (statsliggaren s. 393)	9 000	
1962/63 (förslag)	9 000	

Från anslaget bestrides kostnaderna för statens nämnd för arbetstagares uppfinningar.

Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 9 000 kr.

[115] 6. **Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl.**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	70 000	37 560
1961/62 (statsliggaren s. 393)	50 000	
1962/63 (förslag)	50 000	

Från förevarande anslag utbetalas ersättning för skador, som vållats av personer intagna på fångvårdsanstalter, ungdomsvårdsskolor, mentalsjukhus och vårdanstalter för alkoholmissbrukare. Ersättning utgår för skada, förorsakad av intagen som rymt från anstalten eller lämnat denna som frångångare eller för permission.

Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kr.

[116] 7. **Internationellt socialpolitiskt samarbete**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	970 000	985 275
1961/62 (statsliggaren s. 394)	1 035 000	
1962/63 (förslag)	1 105 000	

Från anslaget bestrides främst kostnaderna för Sveriges deltagande i den internationella arbetsorganisationens verksamhet, för delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet, numera benämnd ILO-kommittén, samt för det nordiska socialpolitiska samarbetet.

Sveriges andel i kostnaderna för den internationella arbetsorganisationen uppgick för år 1961 till ca 868 000 kr. Detta belopp har erlagts under innevarande budgetår. Sveriges andel för år 1962, vilken skall betalas under budgetåret 1962/63, utgör ca 936 000 kr. Med hänsyn främst till ökningen av ifrågavarande utgift bör anslaget höjas med 70 000 kr. Anslaget torde böra uppföras med 1 105 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Internationellt socialpolitiskt samarbete* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 105 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

Statens allmänna fastighetsfond

[117] 1. **Vissa byggnadsarbeten m. m. vid ungdomsvårdsskolorna.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 4 436 000 kr.

Socialstyrelsen har hemställt, att 101 000 kr. måtte anvisas för byggnadsarbeten vid skolornas jordbruk enligt följande specifikation.

Projekt	Kostnad Kr.
1. Tillbyggnad av arbetslokal vid trädgården i Ryagården	26 000
2. Växthus vid Sundbo	50 000
3. Flyttning av trädgårdsanläggning vid Bärby	25 000

Socialstyrelsen understryker behovet av personalbostäder vid skolorna. Den nuvarande bristen på personalbostäder försvårar personalrekryteringen.

Byggnadsstyrelsen hemställer — efter samråd med *socialstyrelsen* — att 6 790 000 kr. anvisas för olika byggnadsföretag för budgetåret 1962/63. Behållningen på anslaget vid utgången av budgetåret 1961/62 beräknas uppgå till 1 114 000 kr. För budgetåret 1962/63 beräknas medelsförbrukningen till 7 904 000 kr.

Styrelsen lägger fram förslag till investeringsplan för budgetåren 1961/62 och 1962/63 (sammanställning s. 260—263).

Kostnadsramarna för samtliga byggnadsföretag har redovisats i det prisläge som rådde den 1 juli 1961. För vissa äldre byggnadsföretag medför detta att medelsförbrukning under innevarande budgetår även kommer att ske från det under kommunikationsdepartementet anvisade investeringsanslaget till Merkostnader för vissa byggnadsarbeten. Sålunda beräknas sammanlagt 112 350 kr. komma att förbrukas för följande till grupp I hänfödda byggnadsföretag, nämligen Lövsta 23 000 kr., Långanäs 17 100 kr., Ryagården (personalbost.) 11 250 kr. och Eknäs 61 000 kr. Vidare har det för budgetåret 1961/62 under förevarande anslag beräknade beloppet, 436 000 kr., för merkostnader på grund av den allmänna stegringen av byggnadskostnaderna intill den 1 juli 1960 inräknats i den angivna kostnadsramen för respektive företag. Beträffande företag som pågått efter den 1 juli 1960 har räknats med en proportionell del av den under tiden den 1 juli 1960—30 juni 1961 inträffade kostnadsstegringen av tre procent.

Vissa av de i investeringsplanen upptagna byggnadsföretagen som är avsedda att påbörjas under budgetåret 1961/62 har upptagits med högre eller lägre kostnadsramar än som förutsatts vid medelsanvisningen.

Byggnadsföretag vid ungdomsvårdsskolorna	Beräk- nad kost- nad 1 000 kr 1/7 1961	Medelsförbrukn. 1 000 kr		
		faktisk t.o.m. 30/6 1961	beräknad för	
			1961/62	1962/63
I. Företag påbörjade före 1/7 1961				
Lövsta				
Administration och personalbost.	313	258	32	—
Långanäs				
Specialavd.	319	234	68	—
Ladugård	26	26	—	—
Fagared				
Bostadshus (projektering)	6	6	—	—
Sjukrum m. m.	21	19	2	—
Mottagningsavd. och personalbost.	509	436	73	—
Specialavd.	26	26	—	—
Forsane				
Ladugård	110	110	—	—
Sundbo				
Elevförläggning.	473	440	33	—
Ändring av kök och matsal	185	14	171	—
Mottagningsavd. och bostäder	349	318	31	—
Tillbyggnad av verkstad	159	16	143	—
Bostadshus (två läg.)	152	3	149	—
Gräskärr				
Tre elevförläggningar och en specialavd.	1 200	1 049	151	—
Administration och mottagningsavd.	735	376	359	—
Hammargården				
Mottagnings- och specialavd.	593	526	67	—
Personalbost.	303	249	54	—
Vatten och avlopp	20	10	10	—
Verkstad	60	60	—	—
Stigby				
Fastighetsförvärv	164	164	—	—
Huvudbyggn. och bost.	680	604	76	—
Bärby				
Mottagningsavd. och personalbost.	402	366	36	—
Ändringsarb., elevhem	20	15	5	—
Vemyra				
Avlopp	24	24	—	—
Foldsa				
Elevförläggning m. m.	90	—	90	—
Ryagården				
Personalbost.	225	213	—	—
Borrbrunn	30	30	—	—
Bistagården				
Mottagningsavd. och personalbost.	406	355	51	—
Huvudbyggn., ombyggnad	24	—	24	—

Byggnadsföretag vid ungdomsvårdsskolorna	Beräk- nad kost- nad 1 000 kr 1/7 1961	Medelsförbrukn. 1 000 kr		
		faktisk t.o.m. 30/6 1961	beräknad för	
			1961/62	1962/63
<i>Brättegården</i>				
Mottagningsavd.	236	220	16	—
<i>Härsjögården</i>				
Bostadshus	23	23	—	—
<i>Eknäs</i>				
Elevhem och specialavd.	411	350	—	—
Summa I	8 294	6 540	1 641	—
II. Företag avsedda att påbörjas 1961/62				
<i>Lövsta</i>				
Mottagningsavd.	370	—	200	170
Bostadshus (fem läg.)	450	—	250	200
<i>Långanäs</i>				
Vatten och avlopp	390	77	200	113
<i>Forsane</i>				
Mottagningsavd.	360	—	200	160
Maskinhall	19	—	19	—
<i>Råby</i>				
Verkstad	440	1	240	199
Mottagningsavd.	350	—	200	150
<i>Margaretelund</i>				
Tillbyggnad av snickeriverkstad	125	—	125	—
<i>Gräskärr</i>				
Verkstad	350	12	275	63
Bostadshus (nio läg.)	810	11	600	199
<i>Hamnargården</i>				
Verkstad	350	10	200	140
Bostadshus (sex läg.)	540	—	440	100
Mottagningsavd.	430	—	300	130
Växthus	123	—	123	—
<i>Stigby</i>				
Bostadshus (en läg.)	90	—	90	—
<i>Bärby</i>				
Verkstad	350	10	200	140
Bostadshus (sex läg.)	540	—	440	100
Mottagningsavd.	360	—	250	110
Elevpaviljong	290	—	200	90
<i>Vemyra</i>				
Skolbyggnad	260	—	200	60
<i>Bistagården</i>				
Bostadshus (en läg.)	90	—	90	—

Byggnadsföretag vid ungdomsvårdsskolorna	Beräk- nad kost- nad 1 000 kr 1/7 1961	Medelsförbrukn. 1 000 kr		
		faktisk t.o.m. 30/6 1961	beräknad för	
			1961/62	1962/63
<i>Brättegården</i>				
Bostadshus (en läg.)	90	—	90	—
<i>Hornö</i>				
Verkstad	405	21	300	84
Förläggingsbyggnad	540	31	400	109
Bostadshus (två läg.)	180	—	150	30
<i>Härsjögården</i>				
Verkstad	400	3	300	97
<i>Eknås</i>				
Bostadshus (två läg.)	120	—	100	20
<i>Håkanstorp</i>				
Bostadshus (två läg.)	205	—	175	30
Fastighetsförvärv	60	—	60	—
Summa II	9 087	176	6 417	2 494
III. Företag avsedda att påbörjas 1962/63				
<i>Lövsta</i>				
Mekanisk verkstad	400	—	—	200
Skolbyggnad	330	—	—	250
Planeringsarbete	50	—	—	50
<i>Långanås</i>				
Mekanisk verkstad	350	—	—	300
<i>Forsane</i>				
Snickeriverkstad	570	—	—	450
<i>Johannisberg</i>				
Elevförläggning	370	—	—	200
Bilverkstad	440	—	—	350
Ombyggnad av nuvarande bilverkstad	40	—	—	40
<i>Bärby</i>				
Gymnastikbyggnad	350	—	—	300
Yttre ledningar, planering	175	—	—	175
<i>Östra Spång</i>				
Verkstadspaviljong	300	—	—	250
<i>Foldsa</i>				
Skolbyggnad	215	—	—	215
Gymnastikbyggnad	350	—	—	200
Yttre ledningar	100	—	—	100
<i>Rydgården</i>				
Sjuk- och behandlingsavd.	800	—	—	300
Verkstadspaviljong	400	—	—	350
Utbyggnad av centralkök	400	—	—	50
Ombyggnad av Ljunghaga	75	—	—	75

Byggnadsföretag vid ungdomsvårdsskolorna	Beräk- nad kost- nad 1 000 kr 1/7 1961	Medelsförbrukn. 1 000 kr		
		faktisk t.o.m. 30/6 1961	beräknad för	
			1961/62	1962/63
<i>Eknäs</i>				
Gymnastikbyggnad.....	350	—	—	300
Skolbyggnad	380	—	—	330
<i>Håkanstorp</i>				
Elevförläggning.....	310	—	—	260
Verkstadspaviljong	260	—	—	200
Ombyggnad av huvudbyggnad	250	—	—	—
Yttre ledningar, planering	250	—	—	250
<i>Broby</i>				
Skolbyggnad	215	—	—	215
Summa III	7 730	—	—	5 410
Summa I—III	25 111	6 716	8 058	7 904

Ökningen av kostnadsramarna avser dels verkstadsbyggnader vid Råby, Gräskärr, Hammargården, Margretelund, Bärby, Hornö och Härsjögården, dels mottagningsavdelningar vid Lövsta, Forsane, Råby, Hammargården och Bärby och dels sammanlagt 33 bostadslägenheter vid Gräskärns, Hammargårdens, Bärby, Stigby, Hornö, Bistagårdens, Brättegårdens och Håkans-
torps yrkesskolor samt Lövsta skolhem och yrkesskola.

De sammanlagda kostnaderna för ifrågavarande byggnadsföretag beräknas numera uppgå till 1 728 000 kr. mer än vad som förutsatts vid medelsanvisningen. Härav belöper sig 324 500 kr. på merkostnader till följd av den allmänna stegringen av byggnadskostnaderna. Återstoden, 1 403 500 kr., belöper sig på ökade kostnader på grund av dels ökad volym för vissa av byggnaderna, dels höjd utförandestandard i vissa fall på ytterväggar och dels ökad omfattning av yttre arbeten.

Beträffande de för nästa budgetår aktuella byggnadsföretagen inhämtas av tillgängliga handlingar bl. a. följande.

Sjuk- och behandlingsavdelning vid Ryagården. Avdelningen har planerats i samråd med bl. a. medicinsk sakkunskap och avses för behandling dels av alkohol- och narkotikafall, dels av elever med akuta kroppssjukdomar. I avdelningen inrymmes åtta sjukrum och fyra isoleringsrum, dagrum, utrymmen för läkare och psykologer, behandlingsrum m. m.

Verkstadspaviljong vid Ryagården. Byggnaden avser att ersätta nuvarande bristfälliga lokaler för bageri och tvätt.

Skolbyggnad vid Eknäs. En ny skolbyggnad avses komma att uppföras i stället för den nuvarande som skall rivas.

Elevförläggning och verkstadspaviljong m. m. vid Håkanstorp. Elevförläggningen avses för tio elever. Verkstadspaviljongen inrymmer lokaler för bl. a. konfektionssömnad och skolkök. Nya vatten- och avloppsanläggningar samt utläggande av vägar erfordras.

Den närmare utformningen av ovannämnda byggnadsföretag framgår av handlingarna i ärendet.

I samband med byggnadsstyrelsens anslagsäskanden för innevarande budgetår har ritningsförslag överlämnats rörande följande i investeringsplanen upptagna byggnadsföretag, nämligen snickeriverkstad vid Forsane, mekanisk verkstad vid Långanäs, skolbyggnader vid Broby och Folåsa, verkstadspaviljong vid Östra Spång samt gymnastikbyggnader vid Bärby och Eknäs (Bil. 27 till statsverkspropositionen 1961).

Departementschefen

Medelsanvisningarna till olika byggnadsföretag vid ungdomsvårdsskolorna har hittills i regel avvägt så, att de för varje budgetår motsvarat de beräknade sammanlagda kostnaderna för det framlagda byggnadsprogrammet. I vissa fall har byggnadsarbetena av olika skäl fördröjts. Detta har lett till för-

skjutningar i medelsförbrukningen i förhållande till vad som beräknats för ett visst budgetår. Betydande behållningar har uppkommit på anslaget.

Byggnadsstyrelsen har nu redovisat sina anslagsäskanden i form av en investeringsplan för innevarande och nästa budgetår. Planen har uppgjorts så, att beräknade reservationer vid utgången av det löpande budgetåret kan inkalkyleras i förbrukningssiffrorna för följande budgetår. I motsats till vad som hittills varit fallet kommer medelsförbrukningen att redovisas för varje enskilt byggnadsprojekt som är upptaget i planen. Däremot anges inte hur mycket av beviljade eller äskade anslag som belöper på varje enskilt företag.

För min del har jag ingen erinran mot att systemet med investeringsplaner — som redan användes på andra områden inom statsförvaltningen — tillämpas även beträffande förevarande investeringsanslag.

Vad härefter angår de byggnadsföretag, som är aktuella under nästa budgetår, får jag hänvisa till att jag redan i det föregående vid behandlingen under driftbudgeten av ungdomsvårdsskolornas avlöningsanslag förordat uppförande av en sjuk- och behandlingsavdelning vid Ryagården samt en elevpaviljong med 10 platser vid Håkanstorp. I angivna sammanhang har jag vidare förordat, att verkstadsbyggnader uppföres vid Ryagården och Håkanstorp samt att en ny skolbyggnad anordnas vid Eknäs. Beträffande sistnämnda byggnadsföretag vill jag erinra om att vid 1958 års riksdag 200 000 kr. anvisades till en första etapp av utbyggnaden av nya undervisningslokaler m. m. vid nämnda skola (prop. 1958: 117 s. 47 och 63). Ifrågavarande byggnadsföretag har inte kommit till utförande på grund av att skolans framtida funktion varit oviss. Ett nytt förslag baserat på att skolan i viss utsträckning skall kunna ta emot skolpliktiga elever har nu utarbetats. De för ändamålet tidigare beräknade medlen har måst tagas i anspråk för att bestrida vissa merkostnader för byggnadsarbeten vid Stigby och Sundbo.

På grund av den betydande utvidgningen av organisationen under senare år och det av mig förordade byggnadsprogrammet för nästa budgetår är det nödvändigt att uppföra ytterligare bostadshus vid vissa skolor. Jag beräknar 1 900 000 kr. för nämnda ändamål. Beloppet torde i sin helhet komma att förbrukas under nästa budgetår. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma vid vilka skolor bostäder skall uppföras.

De i byggnadsstyrelsens investeringsplan i övrigt upptagna förslagen till nybyggnader avsedda att påbörjas under nästa budgetår får övervägas vid prövningen av anslagen till ungdomsvårdsskolorna för budgetåret 1963/64 och därefter. De ifrågavarande företagen bör därför utgå ur planen. Vissa av dem torde efter Kungl. Maj:ts prövning kunna komma i fråga som beredskapsarbeten, om arbetsmarknadsläget skulle ge anledning därtill.

Jag tillstyrker socialstyrelsens förslag om medelsanvisning för tillbyggnad av en arbetslokal för trädgården vid Ryagården, anordnande av växthus vid Sundbo samt flyttning av trädgårdsanläggning vid Bärby. Kostna-

derna härför under nästa budgetår bör beräknas till resp. 50 000, 50 000 och 30 000 kr. Ifrågavarande företag bör upptagas i investeringsplanen.

I förslaget till investeringsplan har — såsom framgår av byggnadsstyrelsens framställning — upptagits flera objekt för vilka medel tidigare använts och kostnadsramar fastställts men där de per den 1 juli 1961 beräknade kostnaderna med sammanlagt 1 728 000 kr. överstiger vad som förutsatts vid medelsanvisningen. Härav belöper sig 324 500 kr. på merkostnader till följd av den allmänna stegringen av byggnadskostnaderna. De i investeringsplanen angivna nya kostnadsramarna synes få godtagas. Jag förutsätter emellertid, att byggnadsstyrelsen beträffande dessa och övriga i det föregående berörda byggnadsföretag noga tillvaratar alla möjligheter att nedbringa kostnaderna. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att i detta syfte företaga erforderliga ändringar i planen.

Jag föreslår, att den tidigare redovisade investeringsplanen — med de ändringar och tillägg som framgår av vad jag förut anfört — godkännes. Medelsbehovet för nästa budgetår beräknar jag till 5 100 000 kr. Inom ramen för tillgängliga medel bör byggnadsstyrelsen ha möjlighet att bestrida merkostnader, som uteslutande föranledes av en eventuell allmän byggnadskostnadsstegring.

För innevarande budgetår har Kungl. Maj:t erhållit medgivande att — om så befinnes lämpligt — inom anslagets ram omdisponera medel till andra byggnadsföretag än de som i samband med anslagsäskandena underställts riksdagen. Ett motsvarande bemyndigande bör gälla även efter genomförandet av den nya formen för redovisning av anslagsäskandena. Omdispositioner av angivet slag bör sålunda efter Kungl. Maj:ts bestämmande få ske inom investeringsplanens ram.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten m. m. vid ungdomsvårdsskolorna* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 5 100 000 kr.

[118] 2. Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare. Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 1 582 000 kr.

Byggnadsstyrelsen hemställer, att 2 100 000 kr. anvisas för budgetåret 1962/63 för olika byggnadsföretag. Behållningen på anslaget vid utgången av budgetåret 1961/62 beräknas uppgå till 1 249 000 kr. För budgetåret 1962/63 beräknas medelsförbrukningen till 3 349 000 kr.

Styrelsen hemställer vidare, att vid utgången av budgetåret 1961/62 förefintliga behållningar på vissa investeringsanslag får överföras till investeringsanslaget *Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare*. De åsyftade investeringsanslagen är *Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare*, *Vissa*

Byggnadsföretag vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare	Beräk- nad kost- nad 1 000 kr 1/7 1961	Medelsförbrukn. 1 000 kr		
		faktisk t.o.m. 30/6 1961	beräknad för	
			1961/62	1962/63
I. Företag påbörjade före 1/7 1961				
<i>Svartsjö</i>				
Sluten avdelning och verkstad	1 025	720	37	—
Vatten-, avlopps- och elledningar	2660	269	100	69
Öppen avdelning. Etapp II	935	243	600	92
<i>Venngarn</i>				
Reningsverk	960	780	125	—
<i>Brotorp</i>				
Ombyggnad	190	140	50	—
Sluten avdelning	874	291	583	—
Markförvärv	21	—	21	—
<i>Gudhem</i>				
Nybyggnads- och förbättringsarbeten	4 500	3 661	839	—
Bostadshus för ogift personal	435	241	194	—
Verkstad	350	281	69	—
Ombyggnad av stall till verkstad	100	23	77	—
Ombyggnad av Kungsgården	220	58	162	—
Summa I	10 270	6 707	2 857	161
II. Företag avsedda att påbörjas 1961/62				
<i>Svartsjö</i>				
Vindsinredning i bostadshus	22	—	20	—
Bostadshus för ogift personal	305	12	150	143
Reningsanläggning	570	48	300	222
Verkstad	566	—	150	416
<i>Venngarn</i>				
Ombyggnad av gymnastikbyggnad	218	16	178	—
<i>Brotorp</i>				
Bostadshus för ogift personal	385	13	350	22
Bostadshus (3 r. o. k.)	100	—	100	—
<i>Gudhem</i>				
Läkarbostad	190	—	150	40
Summa II	2 356	89	1 398	843
III. Företag avsedda att påbörjas 1962/63				
<i>Svartsjö</i>				
Vattenreservoar med ledningar	270	—	—	170
Kungsgården, anslutning av vattenledningsnät	275	—	—	175
Sjukavdelning m. m.	1 700	—	—	800
Planering	100	—	—	—
<i>Venngarn</i>				
Ny panncentral	425	—	—	400
Bostadshus (tio läg.)	900	—	—	600
<i>Brotorp</i>				
Bostadshus (två läg.)	200	—	—	200
Summa III	3 870	—	—	2 345
Summa I—III	16 496	6 796	4 255	3 349

1) Härav har 268 000 kr tidigare anvisats på driftbudgeten.

2) » » 222 000 » » » » » »

byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare, Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare samt Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare.

Byggnadsstyrelsen lägger fram förslag till investeringsplan för budgetåren 1961/62 och 1962/63 (sammanställning s. 267).

Kostnadsramarna för samtliga byggnadsföretag har redovisats i prisläget den 1 juli 1961. Detta innebär beträffande vissa äldre byggnadsföretag, att medelsförbrukning under budgetåret 1961/62 även kommer att ske från det under kommunikationsdepartementet anvisade investeringsanslaget till Merkostnader för vissa byggnadsarbeten. Sålunda beräknas sammanlagt 80 500 kr. komma att förbrukas för följande till grupperna I och II hänfödda företag, nämligen Venngarn 54 500 kr. (reningsverk) och 24 500 kr. (ombyggnad av gymnastikbyggnad) samt Svartsjö 1 500 kr. (vindsinredning i bostadshus). Vidare har sådana företag som pågått efter den 1 juli 1960 tilldelats en i förhållande till tidpunkten för påbörjandet proportionell del av den under tiden den 1 juli 1960—30 juni 1961 inträffade kostnadsstegringen av 3 %.

Vissa byggnadsföretag har i investeringsplanen upptagits med högre eller lägre kostnadsramar än som ursprungligen förutsatts vid medelsanvisningen. Ökningen av kostnadsramarna uppgår till sammanlagt 496 500 kr. Av detta belopp hänförs sig 178 500 kr. till merkostnader på grund av den allmänna stegringen av byggnadskostnaderna. Av återstoden avser 109 000 kr. bostadshuset för ogift personal vid Svartsjö, som enligt ett nytt förslag av byggnadsstyrelsen även bör inrymma en panncentral. Vidare har kostnaderna för följande byggnadsföretag uppräknats, nämligen för Venngarn med 500 kr. (reningsverk), för Brotorp med 1 000 kr. (markförvärv), 39 000 kr. (bostadshus för ogift personal) och 22 500 kr. (familjebostadshus) samt för Gudhem med 16 000 kr. (verkstad), 79 000 kr. (ombyggnad av Kungsgården), och 51 000 kr. (läkarbostad). Sistnämnda kostnadsökningar har väsentligen motiverats med att vissa byggnadsarbeten tillkommit eller att inkomna anbud överstigit ursprungligen beräknade kostnader. Beträffande läkarbostaden vid Gudhem har emellertid byggnadsstyrelsen efter samråd med anstaltsstyrelsen och socialstyrelsen utökat lägenhetsytan från ca 120 till ca 160 m².

Beträffande de för nästa budgetår aktuella byggnadsföretagen framhåller byggnadsstyrelsen i huvudsak följande.

Vid Svartsjö bör anordnas en vattenreservoar med tillhörande ledningar, anslutning av fångkolonien Kungsgårdens byggnader till det nya reningsverket vid anstalten samt sammanbindning av Kungsgårdens vattenledningssystem med anstaltens ledningsnät. Kungl. Maj:t uppdrog den 28 april 1961 åt byggnadsstyrelsen att i samråd med socialstyrelsen, medicinalstyrelsen och anstaltsstyrelsen verkställa projektering av en nybyggnad inrymmande sjukavdelning m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med ett tidigare förslag

av byggnadsstyrelsen. Upprättade huvudhandlingar överensstämmer i huvudsak med ovannämnda förslag. Enligt styrelsens kostnadsberäkningar erfordras för byggnaden 1 700 000 kr. Till planeringsarbeten har beräknats 100 000 kr. Förslaget har godkänts av berörda styrelser.

Vad beträffar frågan om slottsbyggnadens framtida användning samt kostnaderna för erforderlig reparation av densamma pågår f. n. utredning. Resultatet av denna avser byggnadsstyrelsen att senare redovisa.

Den nuvarande panncentralen i stora anstaltsbyggnaden vid *Venn garn* är bristfällig, och det är ur driftteknisk synpunkt önskvärt att den ersättes med en ny. Frågan om uppförande av bostäder vid anstalten har de senaste åren hållits öppen för undersökning av möjligheten att tillgodose bostadsbehovet i allmänna marknaden. Företagna undersökningar visar att den personal, som nu har bostäder vid anstalten, inte önskar flytta till de bostäder, som skulle kunna erhållas i samband med pågående bostadsbyggande i Sigtuna. Det torde bli nödvändigt att uppföra ett antal bostadshus inom anstaltens område.

Vid *Bro torp* bör uppföras en direktörsbostad på 4 rum och kök samt en personalbostad på 3 rum och kök för en uppskattad sammanlagd kostnad av 200 000 kr.

Departementschefen

Byggnadsstyrelsen har redovisat sina anslagsäskanden i form av en investeringsplan för innevarande och nästa budgetår. Under nästföregående anslagspunkt har jag förklarat mig inte ha något att erinra mot införandet av ett sådant system i vad avser ungdomsvårdsskolorna. Jag tillstyrker byggnadsstyrelsens förslag att investeringsplan införes även beträffande statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare.

Vad angår uppförandet av en sjuk- och mottagningsavdelning vid Svartsjö vill jag först erinra om att byggnadsstyrelsen på uppdrag av Kungl. Maj:t och i samråd med anstaltsstyrelsen utrett möjligheterna att till lägre kostnad än den ursprungligen beräknade anordna sjuk- och mottagningsavdelning m. m. i slottsbyggnaden. Som ett alternativ har byggnadsstyrelsen utarbetat ett förslag till uppförande av en ny byggnad för en sådan avdelning omfattande jämväl administrationslokaler i anslutning till den slutna avdelningen. Sistnämnda lösning har förordats av byggnadsstyrelsen bland annat med hänsyn till att statens organisationsnämnd anfört, att vid nybyggnadsalternativet besparingen enbart i personalkostnader kunde beräknas till 87 300 kr. per år, motsvarande ett kapitaliserat värde av mellan 1,2 och 1,9 miljoner kr. Jag tillstyrker bifall till det av byggnadsstyrelsen förordade förslaget, som kostnadsberäknats till 1 800 000 kr. För nästa budgetår torde böra anvisas 800 000 kr. Styrelsens i övrigt framförda förslag beträffande nya arbetsobjekt vid Svartsjöanstalten torde efter Kungl. Maj:ts prövning kunna komma i fråga som beredskapsarbeten, om arbetsmarknadsläget skulle ge anledning därtill.

I fråga om Vennngarn tillstyrker jag byggnadsstyrelsens förslag om medelsanvisning till anordnande av en ny panncentral vid vårdanstalten. För ändamålet bör beräknas 425 000 kr.

Byggnadsstyrelsen har beträffande Brotorp i sina anslagsäskanden upptagit ett bostadshus med två lägenheter, för vilket kostnaden uppskattats till 200 000 kr. Jag tillstyrker, att en direktörsbostad på fyra rum och kök uppföres vid vårdanstalten. För ändamålet bör anvisas 110 000 kr.

Vad beträffar tidigare beslutade byggnadsföretag har 1961 års riksdag under förevarande anslag anvisat 135 000 kr. till uppförande av en läkarbostad vid Gudhem. I byggnadsstyrelsens framlagda förslag till investeringsplan har upptagits ett belopp av 190 000 kr. utgörande den beräknade kostnaden för uppförande av en större läkarbostad än den tidigare planerade. Jag är inte beredd att tillstyrka ändringsförslaget. Med hänsyn till automatiska kostnadsstegringar bör emellertid ytterligare 5 000 kr. beräknas för ändamålet. Övriga av byggnadsstyrelsen redovisade kostnadsökningar synes få godtagas. Jag förutsätter emellertid, att styrelsen noga uppmärksammar och tar till vara alla möjligheter att minska kostnaderna. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i detta syfte företaga erforderliga ändringar i den framlagda planen.

Jag föreslår att den i det föregående redovisade investeringsplanen — med de ändringar som betingas av vad jag här anfört — godkännes. Vidare förordar jag bifall till byggnadsstyrelsens förslag att vid utgången av budgetåret 1961/62 förefintliga behållningar på de tidigare nämnda äldre investeringsanslagen får överföras till förevarande investeringsanslag. Medelsbehovet för nästa budgetår beräknar jag till 1 040 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 1 040 000 kr.

Statens utlåningsfonder

[119] 3. **Lånefonden för bostadsbyggande.** Från fonden, till vilken medel anvisas i den mån så erfordras för utbetalning av beviljade lån, utlämnas tertiärlån till flerfamiljshus, räntebärande egnahemslån och förbättringslån samt fr. o. m. budgetåret 1961/62 även tvätterilån. För varje budgetår fastställs en ram för långivningen. För innevarande budgetår har anslaget till fonden uppförts med 730 000 000 kr.

Bostadsbyggandets omfattning

Bostadsbyggnadsutredningens prognos

Bostadsbyggnadsutredningen¹ har i ett i oktober 1961 framlagt betän-

¹ Utredningen består av generaldirektören Bertil Olsson (ordförande), direktören Sven Dahlberg, docenten Lennart Holm, professorn Alf Johansson, redaktören Willy-Maria Lundberg, länsbostadsdirektören Olof Olsson och direktören Erik Severin.

kande om bostadsbyggnadsbehovet (SOU 1961: 51) redovisat en preliminär uppskattning av bostadsproduktionens omfattning och inriktning under åren 1961—1965. Utredningen har understrukit, att de framlagda beräkningarna är preliminära och grundade på ett delvis osäkert material.

Utredningen framhåller, att flera faktorer talar för en fortsatt ökning av bostadsefterfrågan och bostadsbyggnadsbehovet. Antalet hushåll i tätorterna beräknas på grund av demografiska förändringar öka med drygt 31 000 årligen under första hälften av 1960-talet. En fortsatt avveckling av nuvarande lägenhetsunderskott i tätorterna och en reallöneförbättring beräknas därutöver öka hushållsantalet med 16 000 per år. Den totala ökningen av hushållen i tätorterna beräknas alltså till drygt 47 000 per år eller 237 000 under hela femårsperioden.

För att förutsättningar skall skapas för att avveckla det nuvarande direkta underskottet på lägenheter och för att öka rörligheten på bostadsmarknaden bör bostadsbyggandet vara så stort, att en lägenhetsreserv kan uppkomma. Utredningen räknar därför med att ökningen av lägenhetsantalet i tätorterna bör vara 45 000 större än ökningen av hushållsantalet under femårsperioden.

I fråga om behovet att ersätta bristfälliga, äldre bostäder med nyproducerade lägenheter har någon bedömning inte kunnat företagas. Med ledning av uppskattningar rörande den faktiska lägenhetsavgången under senare år har utredningen emellertid beräknat den behövliga ersättningsproduktionen till 20 000 lägenheter per år, varav 15 000 i tätorterna och 5 000 på glesbygden.

För hela femårsperioden skulle bostadsbyggnadsbehovet sålunda kunna uppskattas till drygt 380 000 lägenheter eller ca 76 000 lägenheter per år. Med utgångspunkt från nuvarande produktionsnivå, ca 70 000 lägenheter årligen, skulle den erforderliga totalproduktionen kunna uppnås genom en fortgående ökning av antalet färdigställda lägenheter med omkring 3 000 per år till drygt 82 000 per år vid 1960-talets mitt.

Yttranden

Bostadsstyrelsen understryker uppskattningens provisoriska karaktär och varnar för att uppfatta utredningens prognos som ett mått på det totala bostadsbyggnadsbehovet. Styrelsen tolkar utredningens resultat så, att det inte föreligger någon tvekan om det berättigade i att snarast öka bostadsbyggandet utöver nuvarande nivå och att det kan ökas väsentligt utan att man för en relativt lång period framöver behöver räkna med risken för att med hänsyn till behovet minska produktionen. Styrelsen anför, att den av utredningen beräknade ökningen av antalet färdigställda lägenheter under femårsperioden förutsätter en igångsättning under budgetåret 1961/62 av 75 000 lägenheter samt under de tre följande budgetåren av resp. 78 000, 80 000 och 83 000 lägenheter.

De förutsättningar och antaganden, som utredningen arbetat med, bygger på många osäkra faktorer och torde snarast innebära underskattningar. Styrelsen framhåller, att ett fortsatt studium av bostadsbyggnadsbehovets storlek och produktionens inriktning är angeläget. Då därvid pris- och inkomstfaktorerna måste beaktas, är det ofrånkomligt att även göra antaganden om bostadspolitikens och hyresregleringens utformning.

Arbetsmarknadsstyrelsen anser, att de redovisade beräkningarna bör kunna tjäna som riktpunkt för statsmakternas bedömning av bostadsbyggnadsfrågorna i avvaktan på de nya beräkningar som förutsättes komma till stånd sedan materialet från 1960 års folk- och bostadsräkningar bearbetats. Styrelsen framhåller, att en stegring av bostadsbyggandet med 3 000 lägenheter per år kan antagas kräva en ökning av antalet inom denna sektor av byggnadsverksamheten sysselsätta grovarbetare, träarbetare och murare med 700 å 800 per år. *Statistiska centralbyrån* anför, att folkräkningens resultat torde ge anledning att på vissa punkter korrigera de uppgifter om utgångsläget, som utredningen uppställt. Vid en uppskattning av det framtida bostadsbehovet bör en differentiering med hänsyn till befolkningsutvecklingen göras mellan de små, stagnerande tätorterna utanför de större städernas expansionsområden och övriga tätorter. Därigenom undviks en underskattning av det totala bostadsbyggnadsbehovet i tätorterna.

Erinringar mot utredningens beräkningar har anförts av *konjunkturinstitutet*. Institutet anser, att utredningens prognosmetoder innebär en systematisk och väsentlig underskattning av bostadsbyggnadsbehovet från de utgångspunkter utredningen själv uppställt. Om dessa godtages borde enligt institutets mening bostadsbyggnadsbehovet under perioden 1960—1965 anges till 90 000—100 000 lägenheter per år. En sådan uppjustering skulle vara av avgörande betydelse, då den betyder att tekniska möjligheter uppenbarligen inte föreligger att under perioden bygga sig igenom bostadsköerna. Vid oförändrad bostadspolitik och maximalt byggande skulle då en väsentlig del av den kvantitativa bostadsbristen kvarstå. Institutet anser, att den av utredningen framlagda prognosen inte kan läggas till grund för ekonomiskt-politiska överväganden. En förnyad uppskattning bör utföras, när bättre statistiskt underlag framkommit av 1960 års folk- och bostadsräkningar och med anlitande av lämpligare prognosmetoder.

Planeringen av bostadsförsörjningen

Bostadsstyrelsens förslag

Bostadsstyrelsen anför, att olika åtgärder, som vidtagits i syfte att få till stånd en flerårsbedömning av bostadsbyggandet, knappast fått avsedd effekt. Bostadsförsörjningsplaner har upprättats endast för ett fåtal av de kommuner, som enligt lag skall upprätta sådan plan. Den för planeringen nödvändiga samordningen av bostadsbyggandet och andra investe-

ringar i byggnader och anläggningar har ofta helt uteblivit. Brister föreligger även i fråga om samordningen av bebyggelseplaneringen enligt byggnadslagen och planeringen av bostadsförsörjningen.

Styrelsen föreslår mot denna bakgrund, att planeringen av bostadsförsörjningen lägges om. Ändringen bör sikta på en effektivare kommunal produktionsplanering på några års sikt. Planeringen i kommunerna bör mynna ut i planer, bostadsbyggnadsprogram, för en femårsperiod. Dessa planer skall revideras årligen. Dylika rullande femårsplaner kan, anför styrelsen, bli ett viktigt instrument då det gäller att anpassa bostadsproduktionen till efterfrågans förändringar och att lägga en fast grund för en rationell bostadsproduktion.

Utgångspunkten för planeringen skall vara en bedömning av bostadsbyggnadsbehovet i kommunen under den kommande femårsperioden. Vid denna bedömning, som skall avse bostadsbyggandets omfattning och inriktning på lägenhetstyper, skall hänsyn tagas till den framtida utvecklingen av ortens näringsliv och förändringar i befolkningsstrukturen. Även den allmänna ekonomiska utvecklingen måste beaktas liksom behovet av en förnyelse av det befintliga bostadsbeståndet. Behovsbedömningen måste vidare kompletteras med en bedömning av de tekniska förutsättningarna att förverkliga ett bostadsbyggande av önskvärd omfattning. Också produktionsförutsättningar från kostnads- och kvalitetssynpunkt måste beaktas.

De statliga bostadsmyndigheterna bör kunna ge en viss stadga i kommunernas planeringsarbete genom att för varje år ange de allmänna förutsättningarna under en femårsperiod för produktionens omfattning och fördelning på hustyper. Detta bör ske genom en fördelning på län och kommuner av den produktion som för perioden förutsättes för hela landet. Det bör övervägas, anser styrelsen, om inte denna ram för storleken av bostadsproduktionen i hela riket årligen bör angivas av Kungl. Maj:t.

De statliga bostadslånemyndigheterna skall enligt styrelsens förslag lämna service till kommunerna vid behandlingen av för resp. kommun speciella frågor och medverka vid överläggningar i planeringsfrågor. För bostadsstyrelsens del kommer arbetsuppgifterna att bestå i att utarbeta råd och anvisningar, sammanställa statistiskt material, utarbeta grundläggande behovsbedömningar, tillhandahålla hjälpmedel för en ekonomisk bedömning av alternativa förslag till bebyggelse, förmedla erfarenheter av studerade exempel på genomförda byggnadsprojekt m. m.

Den formella grunden för den föreslagna kommunala flerårsplaneringen bör vara 1947 års lag om kommunala åtgärder till bostadsförsörjningens främjande. Med hänsyn till planeringsverksamhetens nya innehåll föreslår styrelsen, att 3 § i lagen erhåller följande ändrade lydelse.

Kommun skall årligen uppgöra bostadsbyggnadsprogram avseende de närmaste fem åren. I programmet skall omfattningen och inriktningen av den behövliga bostadsproduktionen och möjligheterna att genomföra denna produktion klarläggas. Kommuns bostadsbyggnadsprogram skall tillställas den myndighet Kungl. Maj:t bestämmer.

Från skyldighet som nu sagts kan kommun befrias i den utsträckning Kungl. Maj:t föreskriver.

Närmare föreskrifter angående upprättandet av bostadsbyggnadsprogram meddelas av Kungl. Maj:t.

Den nya lagbestämmelsen föreslås träda i kraft den 1 januari 1963.

Styrelsen framhåller, att den kommunala verksamheten torde komma igång successivt. Innehållet i verksamheten kan konkretiseras endast genom praktiska försök under ett par års tid. Vissa förberedelsearbeten erfordras emellertid såväl hos de kommunala organen som hos de statliga bostadslänemyndigheterna. Bl. a. kräver de förberedande arbetena med råd och anvisningar att kvalificerad personal snarast blir tillgänglig.

Yttranden

Bostadsbyggnadsutredningen anser det vara angeläget att arbetet med de berörda planeringsfrågorna intensifieras utan tidsutdräkt. Varken den försöksverksamhet avseende bostadsförsörjningsplaneringen, som på utredningens initiativ påbörjats i tre län, eller utredningens arbete utgör hinder däremot. En samordning med försöksplaneringen bör dock i möjlig mån eftersträvas. Med hänsyn till att förslaget kan betraktas som början till en mera genomgripande omläggning av planeringsverksamheten är det tveksamt, om den föreslagna lagändringen bör genomföras nu. Även *arbetsmarknadsstyrelsen* tillstyrker förslaget och framhåller vikten av att konkreta anvisningar för planeringsverksamheten utarbetas med utnyttjande av erfarenheterna från försöksverksamheten. Huruvida en lagändring erfordras undandrar sig styrelsens bedömande. *Svenska stadsförbundet* anser, att starka skäl talar för en omläggning av planeringsverksamheten men att en lagändring inte bör företagas nu. Åtskilligt kan uträttas inom ramen för 1947 års lag med beaktande av bostadsstyrelsens synpunkter. Lagändringen avstyrkes även av *Svenska landskommunernas förbund*.

Byggnadsstyrelsen har ingen erinran mot förslagen i vad de berör styrelsens verksamhet.

Gemensam låneförfattning för flerfamiljshus och nybyggda småhus Bostadsstyrelsens förslag

I anledning av motioner vid 1960 års riksdag anförde statsutskottet i utlåtande nr 50 nämnda år, att de skillnader i fråga om lånevillkor, som gäller beträffande å ena sidan fristående enfamiljshus och å andra sidan rad- och kedjehus, kunde antagas vara ägnade att påverka valet av hustyp när fråga är om enfamiljshus, som skall uthyras eller upplåtas med bostadsrätt. Det borde därför undersökas huruvida det finnes anledning att införa gemensamma lånebestämmelser för de olika typerna av småhus.

På Kungl. Maj:ts uppdrag framlade bostadsstyrelsen ett förslag i ämnet, som behandlades i proposition till 1961 års riksdag. Statsutskottet anför-

de med anledning härav i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 53, att konsekvenserna i olika hänseenden av ett genomförande av styrelsens förslag borde närmare utredas, varefter frågan på nytt borde underställas riksdagen.

Bostadsstyrelsen, som erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att vidare utreda frågan, anför i huvudsak följande.

Anordningen med en särskild låneform för flerfamiljshus (tertiärlån) och en annan för enfamiljs- och tvåfamiljshus (egnahemslån) har kommit att medföra vissa tillämpningssvårigheter efter hand som de traditionella flerfamiljshus- och egnahemsområdena uppblandats med andra typer av bostadsbebyggelse. Där finns först och främst rad- och kedjehusen, vilka kan fungera både som egnahem och som flerfamiljshus. Där finns mellanformer av hus, vilka är svåra att klassificera när det gäller låneformen. Vissa projekt innehåller på en gång hus med en, två och flera lägenheter. Det förekommer projekt med friliggande enfamiljs- eller tvåfamiljshus, avsedda för uthyrning eller upplåtelse med bostadsrätt.

Valet av hustyp i förening med valet av upplåtelseform avgör vilken av de två låneformerna som är tillämplig på projektet. Det föreligger emellertid risk att i stället projektets principiella uppläggning bestäms med tanke på vad som i det enskilda fallet blir förmånligast ur lånesynpunkt. En gemensam låneform för all slags bostadsproduktion skulle förhindra detta och samtidigt bli till fördel ur administrativ synpunkt. Eftersom kapitalsubventionen numera slopats också i fråga om hus som egnahemsbelånas, kan inga väsentliga skäl åberopas mot en sådan förenkling.

Styrelsen erinrar i detta sammanhang om att det under åren 1942—1946 fanns endast en lånetyp, gemensam för flerfamiljshus och småhus. Den uppdelning, som sedermera företogs, var en följd av svårigheterna att medhinna en omredigering i samband med de år 1946 beslutade ändringarna i fråga om långivningen till flerfamiljshus.

Enligt styrelsens mening är skillnaderna i lånevillkoren för småhus och flerfamiljshus så stora, att de i viss mån verkar hämmande på småhusproduktionen. Utöver skillnaderna i fråga om högsta belåningsvärde kan särskilt bestämmelserna om övre lånegräns och ränteeftergift framhållas. Väsentlig är även frågan om var den undre gränsen för statslånet skall ligga.

En gemensam låneform torde enklast åstadkommas genom att vissa nya bestämmelser införes i terciärlånekungörelsen. Den nya terciärlånekungörelsen bör liksom den nuvarande gälla nybyggnad och ombyggnad av flerfamiljshus samt därjämte omfatta nybyggnad av småhus. Lån till ombyggnad och förbättring av småhus bör med hänsyn till de särbestämmelser som erfordras inte omfattas av denna kungörelse utan alltför prövas enligt egnahemslånekungörelsen. Styrelsen biträder dock det förslag, som framlagts av bostadspolitiska organisationskommittén, att en för upprustning och ombyggnad av bostadshus gemensam stödform bör övervägas.

I den nya kungörelsen bör bestämmelserna om vinterbidrag gälla utan annan inskränkning än beträffande de småhus, som inte byggs i grupp och som lämpligen uppföres under sommarhalvåret. Bestämmelsen i egnahemslånekungörelsen att lån endast må beviljas om huset kan beräknas få stadigvarande användning för bostadsändamål bör införas i kungörelsen och i sitt nya sammanhang lämpligen avse allt bostadsbyggande. Till den nya kungörelsen bör likaledes överflyttas bestämmelserna om minimistorlek av lägenheter i småhus och om utrustning av sådant hus med bad och centralvärme.

I fråga om de övre lånegränserna innebär förslaget, att nuvarande bestämmelser i tertiärlånekungörelsen skall gälla alla hus med det undantaget att i fråga om småhus, som skall bebos av låntagaren, den för egnahemslån gällande övre gränsen, 90 % av belåningsvärdet, bibehålles.

Beträffande de undre lånegränserna anför styrelsen följande.

Tertiärlånekungörelsens bestämmelser om den undre gränsen för det statliga lånet, vilka innebär att den underliggande krediten i normalfallet uppgår till 70 % av det åsatta värdet, gäller även i fråga om de småhus, som f. n. tertiärbelånas, d. v. s. huvudsakligen sådana rad- och kedjehus som byggs för upplåtelse med bostadsrätt. Med hänsyn till den bankmässiga bedömningen finns icke skäl att tillämpa en lägre gräns när det är fråga om småhus med äganderätt. En annan fråga är att en del småhus på grund av belägenheten kan ha ett begränsat kreditvärde. I princip bör för småhusbyggandet gälla samma finansieringsvillkor som för flerfamiljshusen. Därvid förutsätter bostadsstyrelsen, att de underliggande lånen skall ha formen av ordinär fastighetskredit utan krav på att in-teckningssäkerheten skall förstärkas med borgen eller annan supplementär säkerhet. I de fall då det blir omöjligt att på vanligt sätt erhålla underliggande lån till 70 % av belåningsvärdet måste det statliga lånet fördjupas. På landsbygden och i de mindre orterna torde detta bli regel i så måtto, att man under överskådlig tid knappast kan räkna med högre bottenkrediter än dem, som nu lämnas. Med hänsyn till medelstillgången hos sparbanker och andra kreditgivare torde på det hela taget en ökning av volymen av underliggande krediter till småhus kunna åstadkommas blott så småningom.

I 6 § egnahemslånekungörelsen medges vissa undantag från kravet på in-teckning som säkerhet för lån. Detta gäller bostäder för arrendatorer och lantarbetare och under vissa villkor också enfamiljshus på ofri grund. Styrelsen anför, att undantagsbestämmelsen beträffande angivna bostäder på jordbruk saknar praktisk betydelse. Möjligheten att efter medgivande av Kungl. Maj:t godtaga annan säkerhet än in-teckning avser främst kronans mark och bör införas i den nya kungörelsen och därvid omfatta småhus. I övrigt finns sällan behov att bygga nya bostäder på ofri grund, och den komplicerade undantagsbestämmelsen rörande sådana fall bör kunna undvaras.

Styrelsen föreslår vidare, att i den nya kungörelsen införas bestämmelsen i den nuvarande egnahemslånekungörelsen rörande in-teckningssäkerhetens förmånsrättsläge, när i fastigheten ingår mark eller annat vartill hänsyn

ej skall tagas vid bestämmande av belåningsvärdet. Bestämmelsen bör därvid avse alla hus. Även bestämmelsen i egnahemslånekungörelsen om vissl kommunalt ansvarstagande bör införas i den nya kungörelsen och därvid avse småhus, som skall bebos av låntagaren.

I fråga om amorteringsvillkoren föreligger en skillnad mellan egnahems- och tertiärlånekungörelserna så till vida att tertiärlån återbetalas med fast amortering och egnahemslån med fast annuitet. Vid ett belåningsvärde av 55 000 kr uppgår med nuvarande ränta årskostnaden vid fast annuitet till ca 630 kr på ett lån, utgörande 20 % av belåningsvärdet. Tillämpas i stället fast amortering blir kostnaderna under det första året ca 175 kr högre för att undan för undan minska, så att de efter tolv år nedgått till nyssnämnda belopp. Även om skillnaden inte kan anses så stor, att det finns anledning att på grund därav behålla två amorteringssystem, bör enligt styrelsens mening annuitetsprincipen tills vidare tillämpas i fråga om de småhus, som skall bebos av låntagaren, enär man under lång tid synes få räkna med fördjupning av det statliga lånet.

Med avseende på ränteeftergifterna anför styrelsen, att de nuvarande fasta schablonbeloppen bör jämkas. En sådan jämkning påkallas även av det förslag om ändrade högsta belåningsvärden för småhus, som styrelsen i annat sammanhang framlagt. Styrelsen föreslår vidare att de regler, som gäller för utlämnande av förskott på egnahemslån, skall äga tillämpning i fråga om tertiärlån till motsvarande byggnadsföretag.

Bostadsstyrelsen föreslår, att den nya lånekungörelsen skall tillämpas i fråga om lån, som beviljas efter utgången av år 1962. Beträffande åtgången av lånemedel anför styrelsen, att man på längre sikt måste räkna med en minskning som följd av att de underliggande krediterna förutsätts öka från 50 till 70 % av belåningsvärdet. I dagens läge kan endast en obetydlig avlastning av statens andel i kreditgivningens väntas.

I fråga om konsekvenserna av förslaget anför styrelsen sammanfattningsvis följande.

För de vanliga egnahemslåntagarna blir det ingen skillnad vad beträffar den totala belåningens storlek. Kommuner och allmännyttiga företag kan i fortsättningen erhålla lån till 100 % också beträffande friliggande småhus, liksom kooperativa företag kan bygga sådana hus utan att få vidkännas minskning i den 95-procentiga belåningen. Enskilda företag kan bygga småhus för uthyrning utan att uppfylla nuvarande krav enligt 4 § egnahemslånekungörelsen. Möjligheten torde måhända utnyttjas i vissa fall, när en arbetsgivare på enklast möjliga sätt vill ha statliga lån för bostäder åt sina anställda.

De tillämpade schablonbeloppen för ränteeftergifter har vid egnahemsbelåning icke givit låntagarna full kompensation för skillnaden mellan den faktiska och den garanterade räntan på bottenlånet. Förslaget syftar till att avhjälpa denna olägenhet och göra småhusen jämställda med flerfamiljshusen.

I fråga om ränta och amortering blir det i huvudsak ingen skillnad för

långtagarna. Med ökning av den underliggande krediten följer dock i princip amorteringsfrihet och primärlåneränta för en ökad del av belåningen.

Yttranden

Bostadsstyrelsens förslag tillstyrkes av *Svenska stadsförbundet* och *Svenska landskommunernas förbund* liksom av *SABO*, som anför att ett genomförande av föreslagna åtgärder är en angelägen fråga. Även *HSB* förordar förslaget, medan däremot *Svenska Riksbyggen* inte är berett att tillstyrka ändringen, förrän kapitalförsörjningsfrågan på bostadsområdet blivit tillfredsställande löst.

Svenska byggnadsentreprenörföreningen anser, att bostadsstyrelsen lämnat vissa frågor olösta, bl. a. olikheten i övre lånegräns för småhus som ägs resp. innehas med bostadsrätt. Föreningen vill ha en förutsättningslös utredning i frågan och avstyrker styrelsens förslag. Även *Näringslivets byggnadsdelegation*, *Svenska bankföreningen* och *Svenska sparbanksföreningen* ställer sig avvisande till förslaget. Tyngdpunkten i kritiken ligger däri, att ändringen skulle innebära en utvidgning av den för tertiärlånen gällande differentieringen i fråga om övre lånegräns till egnahemsområdet. Vidare hänvisas bl. a. till osäkerheten i fråga om bottenkrediter.

Förslag angående bostadsanskaffningslån jämte Yttranden

Avlösning av vissa bostadsanskaffningslån. Enligt kungörelsen den 4 september 1935 (nr 512) beviljades bostadsanskaffningslån för hyresbostäder till kommun eller allmännyttigt företag. Ursprungligen beviljades lån med högst 45 % av värdet på fastigheten med avdrag för tomtvärdet. Lånen skulle säkerställas av inteckning med förmånsrätt mellan 50 och 95 % av värdet. Det förutsattes, att bottenlån intill 50 % skulle erhållas hos annan långivare. Bostadsanskaffningslån av denna typ är i sin helhet amorteringslån.

Genom en år 1941 vidtagen författningsändring (1941:628) blev det möjligt att lämna bostadsanskaffningslån till 95 % av fastighetsvärdet mot säkerhet av inteckningar med bästa förmånsrätt. Sådant lån utgör till hälften en stående del. Återstoden skall amorteras inom 40 år om byggnaden är av sten och inom 30 år om den är av trä.

Frågan om amortering av stående del av bostadsanskaffningslån anmälades för 1961 års riksdag. Riksdagen beslöt därvid, att ställningstagandet i frågan skulle anstå i avvaktan på en undersökning av ifrågavarande fastigheters ekonomiska förhållanden och eventuellt föreliggande behov av nya krediter för att sätta husen i stand.

Bostadsstyrelsen har i sin anslagsframställning redovisat resultatet av denna undersökning. Av redogörelsen inhämtas bl. a. följande.

Den berörda lånestocken omfattar ca 325 lån till flerfamiljshus, inrymmande i runt tal 10 000 lägenheter. Styrelsen har av kommunerna

inhämtat uppgifter rörande dessa lägenheter. Uppgifter har inkommit rörande 7 500 lägenheter. Samtliga 2 500 lägenheter i Stockholms stad har av staden angivits vara i gott skick. Detaljerade uppgifter har lämnats beträffande återstående 5 000 lägenheter.

Av undersökningen framgår att husens yttre och inre underhåll i allmänhet är försvarligt. Endast beträffande 7 % av lägenheterna anges underhållet vara dåligt. Beträffande 78 % av del undersökta beståndet har förmedlingsorganen föreslagit förbättring av byggnadernas yttre och för 81 % anses en förbättring av byggnadernas inre vara nödvändig. Det totala underhålls- och förbättringsbehovet motsvarar en investering av 7 200 000 kr. Om dessa medel skulle upplånas i öppna marknaden, skulle de ökade kapitalkostnaderna leda till en hyreshöjning av ca 5 kr/m². Variationerna mellan olika företag är emellertid avsevärda, och ca 20 % skulle få en hyreshöjning med mer än 10 kr/m².

Styrelsen framhåller, att det är angeläget att husen upprustas och förbättras. Det synes nödvändigt, att staten ställer i varje fall en del av erforderliga medel till förfogande på rimliga villkor. I samband därmed bör bostadsanskaffningslånen avvecklas med anlitan av dels lån i öppna marknaden och dels nya statslån. Dessa lån bör alltså täcka kostnaden för såväl lösen av bostadsanskaffningslånen som den erforderliga upprustningen.

Styrelsen föreslår, att de nya statslånen ges formen av tertiärlån enligt gällande tertiärlånekungörelse. Detta innebär bl. a., att lån skall kunna beviljas mot säkerhet av inteckningar intill 100 % av avkastningsvärdet och att ränteeftergift må utgå för kostnaderna för bottenlån i förhållande till en grundränta av f. n. 3,5 % på primärlån. Föreskriften i tertiärlånekungörelsen att lån för ombyggnad ej må överstiga halva kostnaden för ombyggnaden bör ej gälla i förevarande fall. Lånet bör vidare kunna fördjupas i den utsträckning förhållandena kräver. Styrelsen föreslår därjämte att, där tertiärlånet fördjupas under 60 % av avkastningsvärdet, den under nämnda gräns liggande delen av lånet tills vidare skall vara stående.

I fråga om fastigheter, som inte blir föremål för upprustning med hjälp av tertiärlån, föreslår styrelsen att bostadsanskaffningslånen stående delar skall, sedan amorteringsdelarna har slutbetalats, återbetalas inom högst 20 år med rätt för styrelsen att i särskilda fall fastställa en kortare amorteringstid. Detta innebär i princip, att så lång amorteringstid bör medgivas, att i varje fall inte högre årliga kapitalkostnader kommer att åvila fastigheterna än under den tid amorteringsdelen återbetalades.

Bostadsstyrelsens förslag tillstyrkes av *Svenska stadsförbundet* och *SABO*, som framhåller att möjligheter till en förlängd amorteringstid bör finnas, så att en ökning av kapitalkostnaderna kan undvikas. Liknande synpunkter anföres av *HSB*, som även anser att barnrikehusens ursprungliga karaktär bör bortlagas i samband med ombyggnadsåtgärderna.

Avskrivning av räntefria stående delar av vissa bostadsanskaffningslån. Bostadsstyrelsen erinrar om att bostadsanskaffningslån till egnahem enligt kungörelsen den 27 maj 1938 (nr 247) vanligen utgör till $\frac{2}{9}$ en räntefri stående del, till $\frac{2}{9}$ en räntebärande stående del och till återstoden en amorteringsdel, som i fråga om nybyggnad skall återbetalas inom 20 år. När denna tid utgått skall den räntebärande stående delen uppsägas till betalning och återbetalas inom högst 10 år. När låntagaren återbetalat allt utom den räntefria stående delen, äger bostadsstyrelsen, om inte särskilda omständigheter föranleder till annat, förklara lånet till fullo infriat.

Det förekommer, att låntagare i förtid inbetalar såväl amorteringsdel som räntebärande stående del. I dessa fall kan styrelsen inte medgiva, att den räntefria delen av lånet avskrives, förrän den ursprungligen fastställda amorteringstiden utgått. Styrelsen nödgas under motsvarande tid förvalta säkerheten för återstoden av lånet och pröva framställningar om skilda åtgärder avseende säkerheten, övertagande av lånedelen m. m. I syfte att stimulera till en inbetalning i förtid av lånen och för att spara arbete med förvaltningen av säkerheterna hemställer bostadsstyrelsen om bemyndigande att, om lånet stått ute i 10 år och de räntebärande delarna av lånet slutamorterats, besluta om avskrivning av lånets räntefria stående del.

Lånevillkoren för landsting

I anledning av motion vid 1961 års riksdag anförde statsutskottet i sitt utlåtande nr 53 nämnda år, att frågan om en ändring av nuvarande principer vid beviljande av statslån för bostäder, som uppföres i landstings regi, borde närmare belysas med uppgifter rörande omfattningen av landstingens ifrågavarande verksamhet och innebörden av nuvarande praxis vid låneprövningen.

Bostadsstyrelsen, som erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att framlägga utredning och förslag i ämnet, anför i huvudsak följande.

I den hittillsvarande långivningen till bostäder för landstingens befattningshavare har regelmässigt beviljats tertiärlån med en övre lånegräns av 90 % av avkastningsvärdet. Vanligen har en av landstinget bildad bostadsstiftelse varit låntagare.

Den bostadsbebyggelse varom här är fråga är utpräglad kategoribetonad och det kan ifrågasättas, om icke bostadsbehovet för landstings sjukvårdspersonal borde tillgodoses genom kommunal medverkan i samband med bostadsbebyggelse i allmännyttiga företags regi.

Bostadsstyrelsen vill dock icke motsätta sig, att landstingskommun erhåller statslån i samma omfattning som gäller för primärkommun. Det synes också rimligt att av landsting bildad juridisk person med ändamål att äga och förvalta bostadshus tillerkännes samma låneförmåner som allmännyttiga företag under förutsättning dels att landstinget utser mer än halva antalet ledamöter av företagets styrelse och dels att övriga styrelseledamöter utses av personer eller företag, vilka är fristående i förhållande till egentliga hyggnadsföretagarintressen.

Om landsting är låntagare, bör krav icke ställas på inteckningssäkerhet för statslånet. När särskild av landstinget bildad juridisk person beviljas statslån bör som säkerhet för lånet kunna godtagas antingen inteckning eller borgen av landstinget såsom för egen skuld.

I fråga om kommun eller allmännyttigt företag gäller enligt 33 § tertiärlånekungörelsen att förlust, som uppstår på förvaltningsstadiet, under vissa betingelser kan ersättas av statsmedel med fyra femtedelar. Med hänsyn till att den av landsting bedrivna bostadsproduktionen är kategorimässig anser bostadsstyrelsen det vara uteslutet att medgiva regressrätt gentemot statsverket i någon form.

Bostadsstyrelsens förslag tillstyrkes av *Svenska landstingsförbundet*. I anledning av vad bostadsstyrelsen anfört rörande sammansättningen av styrelsen för av landsting bildad juridisk person framhåller förbundet, att landstingen hittills i många fall bildat bostadsföretag i samverkan med exempelvis HSB och Svenska riksbyggen. Förbundet förutsätter, att dylika företag, som vid sidan om byggnadsföretagarintresset jämväl har att tillvarata konsumentintressen, inte åsyftas i bostadsstyrelsens uttalande.

Bostadsstyrelsens anslagsberäkning

Bostadsstyrelsen har lämnat en beräkning av den preliminära långivningen under innevarande och nästa budgetår. Efter samråd med arbetsmarknadsstyrelsen rörande förutsättningarna från arbetsmarknadssynpunkt för en ökning av bostadsproduktionen föreslår styrelsen, att igångsättningen under innevarande budgetår ökas med 5 000 lägenheter till sammanlagt 75 000. För budgetåret 1962/63 räknar styrelsen tills vidare med ett påbörjande av likaledes 75 000 lägenheter men förutsätter att utrymme skall ges för en ökning utöver denna nivå, om arbetsmarknadsförutsättningar visar sig föreligga.

Beträffande lägenheter i småhus upplyser styrelsen, att påbörjandet ökat från 18 000 lägenheter budgetåret 1959/60 till 20 000 budgetåret 1960/61. Antalet ansökningar om egna hemslån har likaledes ökat under de två budgetåren. Styrelsen förutsätter, att denna ökning kommer att fortsätta.

I styrelsens reviderade förslag till bostadsbyggnadsprogram för budgetåret 1961/62 har ökningen av bostadsbyggandet fördelats med 2 000 lägenheter på småhus och 3 000 lägenheter på flerfamiljshus. Vid beräkning av ramen för preliminära beslut om lån under budgetåret 1962/63 har styrelsen förutsatt en ökning av småhusbyggandet med ytterligare 1 000 lägenheter. Styrelsens förslag i fråga om bostadsbyggandets storlek sammanfattas i följande tablå.

<i>Budgetåret 1961/62</i>	Lägenheter i småhus	Lägenheter i flerfamiljshus	Totalt
Med egnahems- och tertiärlån finansierade lägenheter			
Statsmakternas program	19 000	47 000	66 000
Bostadsstyrelsens förslag till ökning ...	2 000	3 000	5 000
Övrigt bostadsbyggande	1 500	2 500	4 000
Summa	22 500	52 500	75 000
<i>Budgetåret 1962/63</i>			
Med egnahems- och tertiärlån finansierade lägenheter	22 000	49 000	71 000
Övrigt bostadsbyggande	1 500	2 500	4 000
Summa	23 500	51 500	75 000

Styrelsen beräknar alltså, att igångsättningen av statsbelånade lägenheter under innevarande budgetår skall uppgå till 50 000 i flerfamiljshus och 21 000 i småhus. För lägenheterna i flerfamiljshus räknar styrelsen med ett genomsnittligt tertiärlånebelopp av 10 300 kr. Tertiärlånebeloppet per lägenhet i rad- och kedjehus beräknas till 11 500 kr; för övriga småhus beräknas ett lånebelopp av 23 500 kr. Beträffande de 21 000 lägenheterna i småhus har styrelsen antagit, att 2 000 skall komma till stånd i tertiärbelånade rad- och kedjehus. För lån till ombyggnad samt räntebärande förbättringslån och tvätterilån har styrelsen beräknat oförändrat 60 000 000 kr. Beräkningarna har gjorts med utgångspunkt från de under år 1961 gällande bestämmelserna om högsta belåningsvärden. En höjning av belåningsvärdena för småhus, som styrelsen i annat sammanhang föreslagit, föranleder en utvidgning av ramen med 15 000 000 kr. Medelsramen för beslut om lån, som skall utbetalas från Lånefonden för bostadsbyggande, beräknas således till $(50\,000 \times 10\,300 + 19\,000 \times 23\,500 + 2\,000 \times 11\,500 + 60\,000\,000 + 15\,000\,000)$ 1 060 000 000 kr.

Vid beräkningen av medelsramen för budgetåret 1962/63 har styrelsen utgått från en igångsättning av 71 000 statsbelånade lägenheter, varav 49 000 i flerfamiljshus och 22 000 i småhus. Av småhuslägenheterna beräknas 2 000 komma till stånd i tertiärbelånade rad- och kedjehus. För lån till ombyggnad samt räntebärande förbättringslån och tvätterilån har styrelsen beräknat 60 000 000 kr. För en höjning av belåningsvärdena för småhus i enlighet med styrelsens förslag beräknas 30 000 000 kr. Med oförändrade genomsnittliga lånebelopp kan medelsramen för budgetåret 1962/63 beräknas till $(49\,000 \times 10\,300 + 20\,000 \times 23\,500 + 2\,000 \times 11\,500 + 60\,000\,000 + 30\,000\,000)$ 1 090 000 000 kr.

Beträffande anslagsbehovet för nästa budgetår beräknar styrelsen, att utbetalningarna av tertiärlån kommer att avse 50 000 lägenheter. Då lånebeslut i fråga om övervägande delen av dessa lägenheter har meddelats

efter den 31 december 1959 och enligt de högre belåningsvärdena, beräknas genomsnittsbeloppet per lägenhet till ca 12 000 kr och det totala lånebeloppet till 600 000 000 kr. Utbetalningen av egnahemslån beräknas avse 18 000 lägenheter med ett genomsnittligt lånebelopp av 24 000 kr och sammanlagt alltså 432 000 000 kr. För utbetalning av egnahemslån till ombyggnad, räntebärande förbättringslån och tvätterilån beräknas ett belopp av 60 000 000 kr. Då inflytande amorteringar uppskattas till 270 000 000 kr och utbetalningarna av förskott på egnahemslån och förbättringslån antages komma att balanseras av inflytande förskottsbelopp, skulle netto-utgifterna från fonden uppgå till $(600\,000\,000 + 432\,000\,000 + 60\,000\,000 - 270\,000\,000)$ 822 000 000 kr.

Lånefonden beräknas ha en behållning av 85 000 000 kr vid budgetårets ingång den 1 juli 1962. Anslagsbehovet beräknas därför till avrundat $(822\,000\,000 - 85\,000\,000)$ 740 000 000 kr. Behovet av medel för utbetalning av tvätterilån påverkar inte anslagsberäkningen och ej heller styrelsens förslag att vissa tilläggs-lån fr. o. m. budgetåret 1962/63 skall utbetalas från lånefonden. Om de nya bestämmelserna om högsta belåningsvärde för småhus kommer att gälla från den 1 januari 1962, påverkas utbetalningarna av egnahemslån under nästa budgetår. Det torde emellertid bli fråga om en så liten ökning av utbetalningarna, att den saknar betydelse för beräkningen av anslagsbehovet.

Departementschefen

I fråga om *bostadsbyggandets omfattning och inriktning* har bostadsbyggnadsutredningen lagt fram en preliminär prognos rörande behovet för en femårsperiod. Enligt utredningens beräkningar skulle bostadsbyggandet behöva successivt utvidgas så, att det årliga färdigställandet av bostadslägenheter i medeltal för åren 1961—1965 uppgår till ca 76 000 lägenheter.

Bostadsstyrelsen har föreslagit, att för nästa budgetår skall bestämmas ett bostadsbyggnadsprogram omfattande minst 75 000 lägenheter. Vidare har styrelsen föreslagit, att igångsättningen under innevarande budgetår skall ökas till nämnda nivå.

För påbörjandet av nya bostadsbyggen under innevarande budgetår har statsmakterna uppställt ett byggnadsprogram på 70 000 lägenheter. Senare denna dag kommer jag att föreslå, att Kungl. Maj:t förelägger riksdagen förslag att den för bostadsmyndigheternas långivning gällande medelsramen utvidgas så att nämnda program kan ökas till 73 000 lägenheter.

Bostadsbyggnadsutredningens behovsprognos grundar sig i åtskilliga avseenden på rätt osäkra antaganden. Det är med hänsyn härtill angeläget att en ny behovsbedömning kommer till stånd så snart förutsättningar finns att nå ett mera tillförlitligt resultat. För budgetåret 1962/63 föreslår jag ett bostadsbyggnadsprogram omfattande 75 000 lägenheter. Medelsramen för den preliminära långivningen under nästa budgetår bör beräknas med

denna utgångspunkt. Vid fördelning av medelsramen på län och orter bör beaktas behovet av ett ökat bostadsbyggande på de orter, där näringslivets expansion medför särskilt stor efterfrågan på arbetskraft. Jag utgår från att av ramen 5 000 lägenheter reserveras för att på dessa orter medge de särskilda bostadstillskott, som kan bli erforderliga för att möjliggöra önskvärd rörlighet på arbetsmarknaden.

Vid anmälan av förevarande anslagspunkt i 1961 års statsverksproposition anförde jag, att småhusbyggandet inte borde hållas tillbaka av en för suäv medelsram. Denna borde därför beräknas så att den gäve utrymme för lån till småhus i en omfattning, som motsvarade den emotsedda efterfrågan på sådana lån. Uttalandet godkändes av riksdagen.

Enligt bostadsstyrelsens bedömning är intresset för lån till småhus stigande. Jag vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t i slutet av 1961 på mitt förslag fastställde nya och gynnsammare regler för bestämmande av högsta belåningsvärden för småhus. Vidare har jag för avsikt att i det följande föreslå en sådan utvidgning av den statliga långivningen till småhus, att lån även kan utgå för friliggande småhus, som skall uthyras eller upplåtas med bostadsrätt. Syftet härmed är att anpassa långivningen och därmed produktionsinriktningen inom bostadsbyggandet till de värderingar och önskemål i fråga om bostadsformen, som kommer till uttryck i bostadskonsumenternas egen efterfrågan, samt att åstadkomma en förenkling och rationalisering av lånebestämmelserna. Ett bifall till förslaget kan beräknas medföra en viss ökning av småhusbyggandet.

Liksom under innevarande budgetår bör småhusproduktionen inom den av statsmakterna fastställda totala ramen för bostadsmyndigheternas långivning fritt få bestämmas av de framkommande bygginiciativen. Från dessa utgångspunkter och på grundval av bostadsstyrelsens bedömning av småhusbyggandets utveckling kan beräknas att, vid en produktion av sammanlagt 75 000 lägenheter, uppskattningsvis 24 000 lägenheter kommer att inrymmas i småhus och 51 000 i flerfamiljshus.

Jag övergår nu till att behandla av bostadsstyrelsen framlagda förslag rörande ändringar i gällande lånebestämmelser m. m. och torde först få ta upp styrelsens förslag till nya regler för *planering av bostadsförsörjningen*.

Bostadsstyrelsen har föreslagit viss ändring i lagen om kommunala åtgärder till bostadsförsörjningens främjande. Förslaget innebär, att nuvarande skyldighet för stora och medelstora kommuner att uppgöra bostadsförsörjningsplaner skall ersättas av ett åläggande för i princip alla kommuner i riket att årligen upprätta bostadsbyggnadsprogram för en femårsperiod.

Frågan om åtgärder för att åstadkomma en bättre och effektivare planering av bostadsförsörjningen tillhör de problem, som bostadsbyggnadsutredningen har att överväga. På initiativ av utredningen har under hösten 1961 påbörjats en försöksverksamhet i Malmöhus, Värmlands och Västerbottens

län i syfte att vinna erfarenheter av en mer intensifierad planeringsverksamhet på detta område.

Som bostadsstyrelsen anför är det angeläget, att en förbättrad planering av bostadsförsörjningen kommer till stånd. Gällande bestämmelser om bostadsförsörjningsplaner har visat sig föga tjänliga i detta avseende. Behovet av en mera målmedveten och bättre organiserad planeringsverksamhet är allmänt omvittnat. Med hänsyn till vikten av att för bostadsproduktionen tillgängliga resurser får en så rationell användning som möjligt och till planeringsfrågornas betydelse för bostadskostnaderna bör enligt min mening allvarliga ansträngningar göras för att nå en förbättring av förhållandena på detta område.

Bostadsstyrelsens förslag om femåriga bostadsbyggnadsprogram, vilka skall revideras varje år, synes vara ett uppslag värt att pröva vid sidan av den redan pågående försöksverksamheten. Innan närmare erfarenheter vunnits av den verksamhet bostadsstyrelsen föreslår, bör dock någon lagändring ej genomföras. Jag förutsätter i stället, att Kungl. Maj:t äger att, inom ramen för gällande lag, utfärda de föreskrifter som erfordras för att en verksamhet av ifrågavarande slag skall kunna igångsättas på försök. Ett ytterligare skäl för att inte nu ändra lagen är, att bostadsbyggnadsutredningens prövning av planeringsfrågorna bör avvaktas.

Bostadsstyrelsen har förutsatt, att Kungl. Maj:t till ledning för planeringsverksamheten i kommunerna årligen skall ange en ram för bostadsbyggandets storlek i hela riket under den kommande femårsperioden. Även om ett uttalande därom inte skulle bli bindande för statsmakterna vid den årliga prövningen av lånemedelsramen för det nästföljande budgetåret, anser jag det mindre lämpligt, att Kungl. Maj:t anger ett produktionsprogram på längre sikt. I stället bör det ankomma på bostadsstyrelsen att, vid behov efter samråd med andra berörda myndigheter, ange den ungefärliga omfattning bostadsbyggandet enligt verkets bedömning kommer att få.

En effektiviserad planeringsverksamhet kräver ökade insatser från de bostadspolitiska organens sida. Härtill har jag tagit hänsyn vid beräkningen av bostadsstyrelsens och länsbostadsnämndernas avlöningsanslag.

Jag övergår härnäst till att behandla bostadsstyrelsens förslag om *en för flerfamiljshus och småhus gemensam lånekungörelse*. Styrelsens förslag innebär, att reglerna för lån till småhus ändras så, att de i väsentliga delar överensstämmer med vad som nu gäller för belåning av flerfamiljshus. Ändringen föreslås ske genom en omarbetning av tertiärlånekungörelsen, som i sin nya lydelse skulle omfatta även nyproduktionen av småhus.

Det föreligger enligt bostadsstyrelsens framställning risk för att bostadsbyggandets inriktning på olika bostadsformer på ett inte önskvärt sätt påverkas av förefintliga olikheter i lånereglerna för småhus och flerfamiljshus. Jag finner det angeläget, att dylika inflytelser på bostadsproduktionen såvitt möjligt undvikas. Produktionens inriktning på olika hustyper och upplåtelse-

se reformer bör bestämmas på grundval av föreliggande tekniska och ekonomiska förutsättningar, varvid bostadskonsumenternas egna värderingar och önskemål måste vara vägledande. De statliga lånereglerna bör därför vara så utformade, att finansieringsvillkoren så långt det är möjligt blir likformiga för olika hustyper.

På grund av det här anförda förordar jag, att reglerna för den statliga bostadslångivningen omarbetas, så att de blir i huvudsak enhetliga för flerfamiljshus och småhus. Det blir härigenom också möjligt att, såsom bostadsstyrelsen föreslagit, samla lånereglerna i en gemensam kungörelse, vilket innebär en administrativ förenkling.

Bostadsstyrelsen har framhållit, att de i fråga om lånereglerna mest betydelsefulla skillnaderna mellan flerfamiljshus och småhus hänför sig till bestämmelserna om högsta belåningsvärde (lånetak), lånegränser och ränteftergifter. Till de två sistnämnda ämnena återkommer jag i det följande. Beträffande lånetaksbestämmelserna, vilka ej är intagna i författning, torde jag här få erinra om de tidigare omnämnda, av Kungl. Maj:t i december 1961 fastställda nya bestämmelserna för småhus. De nya bestämmelserna innebär, att lånetaket anpassas efter bland annat kostnadsskillnader som sammanhänger med husets storlek och utformning samt ortens prisnivå, varjämte bestämmelserna medför en höjning av lånetaket och därmed också av belåningsmöjligheterna.

I fråga om innehållet i den nya låneknngörelsen får jag anföra följande.

Bostadsstyrelsen har föreslagit, att kungörelsen skall beträffande flerfamiljshus avse både ny- och ombyggnad, men i fråga om småhus endast nybyggnad. Lån till ombyggnad av småhus skall enligt styrelsens förslag alltså utgå i form av egnahemslån. Vidare anser styrelsen, att en för upprustning och ombyggnad av bostadshus gemensam stödform bör övervägas vid en särskild utredning.

För egnahemslån till ombyggnad kräves att ombyggnaden skall vara genomgripande och i fråga om resultatet likvärdig med nybyggnad. Enligt min mening torde numera ej finnas anledning att för statslån till ombyggnad ställa annat villkor än att ombyggnaden ger ett resultat, som är i huvudsak likvärdigt med nybyggnad, samt att ombyggnadsarbetena ej är att anse som ringa. Genomföres denna ändring, bortfaller enligt vad jag inhämtat från bostadsstyrelsen de av styrelsen åberopade skälen för ett bibehållande av egnahemslåneformen för ombyggnad av småhus. De angivna förutsättningarna för lån till ombyggnad bör gälla för både flerfamiljshus och småhus. Kravet på ett med nybyggnad likvärdigt resultat bör i första hand avse utrustningsstandarden, medan kraven på lägenheternas planlösning och storlek får jämkas med hänsyn till de faktiska förutsättningarna för ändringar i dessa hänseenden. Den nuvarande bestämmelsen i tertiärlånekungörelsen, att lånet inte får överstiga halva ombyggnadskostnaden, bör i detta sammanhang utgå. Med denna utformning av förutsättningarna för lån till ombygg-

nad bör den nya kungörelsens tillämpningsområde omfatta även ombyggnad av småhus.

Frågan i vilken omfattning och i vilka former statligt stöd bör utgå till ombyggnads- och förbättringsföretag, som inte uppfyller de nu angivna förutsättningarna för lån till ombyggnad, bör närmare utredas. I avvaktan på resultaten av denna utredning bör de nuvarande bestämmelserna om förbättringslån tills vidare bibehållas, dock med de ändringar i lånevillkoren som jag föreslagit i annat sammanhang.

Bestämmelserna om vinterbidrag bör i huvudsaklig överensstämmelse med bostadsstyrelsens förslag göras tillämpliga även beträffande småhus.

De nuvarande bestämmelserna om minimistorlek för lägenheter i en- och tvåfamiljshus samt om utrustning av sådana hus med anordningar för centraluppvärmning och bad skall enligt bostadsstyrelsens förslag överföras till den nya kungörelsen. Enligt min mening torde bestämmelser av detta slag liksom en del andra standardkrav lämpligen böra ingå i de tidigare nämnda, blivande anvisningarna till kungörelsen.

I huvudsaklig överensstämmelse med bostadsstyrelsens förslag bör den nya kungörelsen innehålla en bestämmelse om att lån må beviljas endast om huset kan beräknas få stadigvarande användning för det avsedda ändamålet.

Bestämmelserna om övre lånegräns inrymmer, såsom bostadsstyrelsen framhållit, en av de mest väsentliga skillnaderna mellan de två nuvarande låneformerna. Styrelsen har föreslagit, att de för tertiärlån gällande övre lånegränserna skall göras tillämpliga på lån till småhus, varvid dock lånegränsen 90 % skall bibehållas i fråga om småhus, som skall bebos av låntagaren. Styrelsens förslag innefattar vidare ett slopande av den nuvarande begränsningen av egnahemslångivningen till vissa kategorier av låntagare. Innebörden av styrelsens förslag är, att småhus som uthyres eller upplåtes med bostadsrätt blir jämställda med flerfamiljshusen i fråga om både övre lånegräns och låntagarkategorier. Den kritik som i några remissyttranden framförts mot förslaget bygger främst på uppfattningen, att den till olika företagsformer knutna differentieringen av övre gränsen för tertiärlån är olämplig och att den därför inte bör överföras till småhusområdet. Enligt min mening är denna differentiering i stort sett lämpligt avvägd och jag finner inte anledning att beträffande småhusbelåningen föreslå avvikande regler i nämnda hänseende. Jag tillstyrker därför bostadsstyrelsens ifrågavarande förslag.

Vad bostadsstyrelsen anført om undre gräns för lånet föranleder inga erinringar från min sida. I princip bör således den för tertiärlån gällande gränsen tillämpas även beträffande lån till småhus, varvid dock nuvarande fördjupningsmöjligheter bör bibehållas tills vidare.

Tertiärlånekungörelsens regler om lånets storlek och inteckningssäkerhetens placering i fråga om förmånsrätten anknyter till begreppet avkastningsvärde. Emellertid är vissa lokaler m.m. undantagna från statlig långiv-

ning, oaktat värdet av dem ingår i avkastningsvärdet. Den på lokalerna belöpande delen av avkastningsvärdet påverkar då ej lånets storlek men väl in-teckningarnas placering och därmed den övre lånegränsen. För vissa andra lokaler gäller, att värdet av dem inte beaktas vid fastställande av avkastningsvärdet. I syfte att förenkla och förtydliga ifrågavarande låneregler föreslår jag, att i lånebesluten skall fastställas ett belåningsvärde att ligga till grund för bestämmande av lånets storlek och ett pantvärde, vilket skall utgöra grund för fastställande av den övre lånegränsen.

Enligt min mening föreligger behov av klarare regler beträffande vilka slag av lokaler för annat än bostadsändamål, som skall ingå i beräkningen av dessa värden. Det torde vara lämpligt, att beräkningen av belåningsvärdet nära anknyter till den praxis, som utbildats vid Kungl. Maj:ts prövning av ärenden angående tertiärlån till hus, vilka till mer än halva lägenhetsytan innehåller annat än bostäder. Inneböörden härav är, att långivningen i princip skall omfatta sådana lokaler, som utgör naturliga och nödvändiga komplement till bostäderna inom ett mindre bostadsområde, där bostäderna tillkommer med stöd av statliga lån. I fråga om pantvärdet bör gälla, att det må överstiga belåningsvärdet med värdet av mark, byggnad eller annan nyttighet, som ej omfattas av belåningsvärdet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa grunder för beräkning av belåningsvärde och pantvärde.

Bostadsstyrelsen har anfört, att vissa av de i egnahemslånekungörelsen medgivna undantagen från kravet på in-teckningssäkerhet saknar praktisk betydelse. Däremot anser styrelsen, att bestämmelsen om att annan säkerhet än in-teckning kan godtagas efter medgivande av Kungl. Maj:t bör införas i den nya kungörelsen och där gälla i fråga om småhus. Jag biträder styrelsens förslag med den ändringen, att denna i Kungl. Maj:ts hand lagda undantags-möjlighet bör gälla utan begränsning till viss hustyp. Bestämmelsen om undantag från kravet på in-teckningssäkerhet för helkommunalt bostadsföretag, för vars tertiärlån kommunen iklätt sig borgen såsom för egen skuld, synes i fortsättningen böra avse alla allmännyttiga bostadsföretag med sådan borgen.

Egnahemslånekungörelsens stadgande om visst kommunalt ansvars-tagande för statslånet bör såsom bostadsstyrelsen föreslagit införas i den nya kungörelsen men där avse endast småhus som skall bebos av låntagaren.

I fråga om ränteeftergifter syftar bostadsstyrelsens förslag till att göra småhusen jämställda med flerfamiljshusen även i detta avseende. Enligt min mening är det angeläget, att även i fråga om ränteeftergiftsbestämmelserna åstadkomma likformighet mellan flerfamiljshus och småhus. Jag föreslår, att de för flerfamiljshus gällande bestämmelserna om ränteeftergift göres i huvudsak tillämpliga beträffande småhus, för vilka lån beviljas enligt den nya kungörelsen.

De nuvarande amorteringsreglerna är olika för de två låneformerna. För

tertiärlån tillämpas fast amortering, dvs. amortering med lika stort belopp varje år, varvid de årliga räntekostnaderna successivt minskar i takt med amorteringarna. I fråga om egnahemslån erlägges amortering och ränta i form av lika stora årsbelopp (fast annuitet). Annuitetens amorteringsdel och dess räntedel ändras undan för undan, men summan av dem är konstant. Egnahemslånet kan därjämte i vissa fall uppdelas i en amorteringsdel och en stående del. Den sistnämnda lånedelen skall amorteras först då amorteringsdelen slutbetalats.

Under hänvisning till att lånekostnaderna under de första åren av lånetiden blir högre vid fast amortering än vid fast annuitet och att skillnaden vid fördjupning av lånet kan bli betydande, har bostadsstyrelsen föreslagit att annuitetsregeln tills vidare bibehålles för småhus, som skall ägas och bebos av låntagaren. För övriga småhus skulle liksom för flerfamiljshus tillämpas fast amortering.

För egen del finner jag det önskvärt att om möjligt undvika tillämpning av två olika amorteringssystem inom samma låneform, bland annat med hänsyn till de olägenheter som kan uppkomma i samband med ändringar i äganderätten till de belånade husen. Visserligen blir vid fast amortering lånekostnaderna under de första åren av lånetiden större än vid fast annuitet. Merkostnaden blir dock mindre betydande, i de fall där lånet ej fördjupas. Vid fördjupning av lånet kan en ökning av ifrågavarande merkostnad undvikas, om lånet uppdelas i två lånedelar samt ränta och amortering på den fördjupade lånedelen bestämmes med tillämpning av de lånevillkor, som eljest gäller för motsvarande lån. För en sådan regel talar också det principiella skälet, att lånekostnaderna bör vara oberoende av fördjupningen, vilken endast bör avse att med statsmedel komplettera otillräckliga underliggande krediter. Ett ytterligare skäl för fast amortering av ifrågavarande lån utgör den omständigheten, att de årliga lånekostnaderna vid fast amortering kommer att ha minskat avsevärt vid den tidpunkt, då reparationsbehovet normalt börjar göra sig gällande.

På grund av det anförda föreslår jag, att för det statliga lånet i samtliga fall skall tillämpas fast amortering. För fördjupad lånedel bör ränta och amortering bestämmas så, att de motsvarar vad låntagaren haft att erlägga om fördjupning ej skett. Av praktiska skäl bör dock sistnämnda regel gälla endast beträffande lånedel i primärlåneläge. Den nuvarande bestämmelsen om möjlighet att ändra räntan på beviljade lån bör i fortsättningen gälla även beträffande amorteringstiden för fördjupade lånedelar.

Jag vill tillägga, att för den enskilde småhusägaren i ett normalfall, där statslånet uppgår till 40 % av belåningsvärdet, på detta sätt utformade låne-regler med hänsyn till den föreslagna ökningen av ränteeftergiften kommer att medföra ungefär samma kostnad under den första tiden som nuvarande egnahemslåneregler.

Vad bostadsstyrelsen anfört om förskott på lån föranleder ingen erinran från min sida.

Bland de låneregler, som inte berörts i det föregående, finns en del bestämmelser, vilka blivit inaktuella och därför bör utmönstras ur författningen eller anpassas till ändrade förhållanden. Exempel härpå utgör bestämmelserna om jämställande av municipalsamhälle med kommun, om förskott på vissa projekteringskostnader, om lån till en övre gräns av 95 % för vissa industriföretag, om återkrav av ränteeftergift m. m. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om behövliga ändringar i nämnda hänseenden samt om de mindre jämkningar i övrigt av lånereglerna, som må finnas erforderliga vid den slutliga utformningen av lånekungörelsen.

De nya bestämmelserna bör såsom bostadsstyrelsen föreslagit tillämpas i fråga om lån som beviljas efter utgången av år 1962.

Bostadsstyrelsen har vidare lagt fram vissa förslag rörande äldre *bostadsanskaffningslån*. Förslagen innebär dels att tertiärlån skall kunna utgå för upprustning av flerfamiljshus, som tillkommit med stöd av bostadsanskaffningslån, samt att utestående del av bostadsanskaffningslånet därvid skall avlösas, dels att, där avlösning ej kommer till stånd, en amorteringstid skall fastställas för den hittillsvarande räntebärande stående delen av lånet, dels slutligen att räntefria stående delar av bostadsanskaffningslån till egna hem skall kunna avskrivas före den tidpunkt då så kan ske enligt gällande bestämmelser.

Vad först angår upprustning av flerfamiljshus, som finansierats med bostadsanskaffningslån, s. k. barnrikehus, anser jag det önskvärt att möjligheter skapas för att sätta dessa hus i stånd. Styrelsen har beräknat, att sammanlagt något över 7 miljoner kr. erfordras för underhålls- och förbättringsåtgärder i detta syfte. Dessa ombyggnadsarbeten bör enligt styrelsens förslag kunna finansieras med lån i öppna marknaden och tertiärlån. I samband med ny långivning bör även kvarstående bostadsanskaffningslån avlösas med ny kredit i form av lån på kreditmarknaden eller tertiärlån.

Jag tillstyrker styrelsens förslag. Vad styrelsen föreslagit angående ränteeftergift och eventuell fördjupning av tertiärlån i detta sammanhang kan jag godtaga.

I fråga om de hus, till vilka tertiärlån ej skall utgå, har bostadsstyrelsen föreslagit, att den räntebärande stående delen av bostadsanskaffningslånet skall återbetalas inom högst 20 år med rätt för styrelsen att bestämma en kortare amorteringstid. Detta förslag kan jag tillstyrka. I anledning av vad SABO anfört angående kapitalkostnaderna, får jag erinra om att bostadsstyrelsens förslag, enligt vad styrelsen anför, innebär att kapitalkostnaderna för husen inte kommer att öka.

Bostadsstyrelsens förslag i fråga om avskrivning av räntefri stående del av bostadsanskaffningslån synes innebära en förenkling av arbetet med förvaltningen av dessa lån. Förslaget tillstyrkes därför.

Bostadsstyrelsen, som på Kungl. Maj:ts uppdrag prövat frågan om *lånervillkoren för landsting*, har lagt fram ett förslag, som i huvudsak innebär att landstingen och av dem bildade bostadsföretag i lånehanseende blir jämställda med primärkommuner och allmännyttiga bostadsföretag. Jag tillstyrker bostadsstyrelsens förslag. Såsom styrelsen förutsatt bör ifrågavarande lån, vilka regelmässigt avser kategorihus, inte förenas med sådant ansvar för förluster, som statsverket eljest ikläder sig enligt 33 § tertiärlånekungörelsen. Därmed saknas också skäl att beträffande dessa lån tillämpa övriga bestämmelser i nämnda paragraf. I anledning av vad landstingsförbundet anfört om sammansättningen av styrelsen i bostadsföretag, som bildas av landsting, har jag inhämtat att länemyndigheternas tolkning av begreppet byggnadsföretagarintressen inte utgör hinder för lån enligt de av styrelsen föreslagna reglerna i sådana fall, som åsyftas i landstingsförbundets yttrande.

I detta sammanhang får jag erinra om att vissa förslag i syfte att åstadkomma ett ökat *bostadssparande* framlagts av utredningen om sparstimulerande åtgärder (SOU 1961:2). Utredningen föreslog bland annat, att den som regelbundet sparar till en egen bostad skulle kunna få statslån beräknat efter ett högre belåningsvärde än enligt eljest gällande grunder. Vidare skulle viss amorteringsfrihet kunna ifrågakomma. Till bostadssparare, som förvärvade bostadsrätt, skulle statliga fyllnadslån eller kreditgarantier kunna beviljas till grundavgiften. Utredningen föreslog också införande av kreditgaranti vid förvärv av äldre egnahem.

Utredningens förslag och de däröver avgivna remissyttrandena har tidigare redovisats för riksdagen (prop. 1961:160). Riksdagen tog dock ej någon ståndpunkt till förslagen, vilka ansågs böra prövas i samband med utformningen av den statliga bostadspolitik.

Vad utredningen föreslagit angående belåningsvärden för småhus torde sakna aktualitet sedan Kungl. Maj:t numera fastställt nya regler för beräkning av belåningsvärden, innehårande bland annat att dessa anslutes närmare till produktionskostnaderna. Förslaget om amorteringsfrihet kan ej tillstyrkas.

Förslaget om fyllnadslån och kreditgarantier för förvärv av bostadsrätt mötte liksom förslaget om kreditgarantier vid förvärv av äldre egnahem så starka erinringar under remissbehandlingen, att jag ej anser mig böra förorda deras genomförande.

Jag vill även erinra om att vissa frågor, som rör länereglerna, har tagits upp av *bostadspolitiska organisationskommittén*. Min ståndpunkt till kommitténs synpunkter och förslag har jag redogjort för vid anmälan av bostadsstyrelsens avlöningsanslag.

Jag övergår nu till frågan om beräkningen av *medelsramar och anslag*. I det föregående har jag föreslagit, att bostadsbyggnadsprogrammet för nästa budgetår skall omfatta 75 000 lägenheter. Av dem torde uppskattningsvis 71 000 komma att finansieras med statliga lån. På grundval av de bedöm-

ningar bostadsstyrelsen gjort bör medelsramen beräknas från antagandet att de 71 000 lägenheterna kommer att fördela sig med 22 000 på småhus och 49 000 på flerfamiljshus.

Verkningarna på låne-medelsbehovet av mitt förslag till förenhetligade lånebestämmelser är vanskliga att bedöma. Då de emellertid torde komma att göra sig gällande först på längre sikt, bör medelsramen nu beräknas på grundval av de genomsnittliga lånebelopp bostadsstyrelsen angivit i sin anslagsframställning med de jämkningar, som föranledes av de ändrade bestämmelserna om högsta belåningsvärden för småhus. I enlighet härmed beräknar jag den för nästa budgetår erforderliga medelsramen enligt följande uppställning:

	Milj. kr.
Lån till nya flerfamiljshus (49 000×10 300 kr.)	505
Lån till nya småhus (22 000×22 500 kr.)	495
Ökat medelsbehov på grund av höjda belåningsvärden	60
Lån till ombyggnader samt förbättrings- och tvätterilån	60
	1 120

Ramen för preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, bör alltså för nästa budgetår fastställas till 1 120 000 000 kr.

Vad angår anslaget till lånefonden för bostadsbyggande kan jag i huvudsak godta bostadsstyrelsens beräkningar. Utbetalningarna av lån under den gångna delen av innevarande budgetår tyder visserligen på att behållningen på anslaget vid budgetårets utgång kan bli avsevärt större än styrelsen räknat med. Å andra sidan kan medelsåtgången under nästa budgetår bli i motsvarande mån större. Med hänsyn härtill föreslår jag, att anslaget till lånefonden upptages med ett belopp av 740 000 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig i det föregående förordade ändringar i bestämmelserna om ifrågavarande lån;

b) medgiva att under budgetåret 1962/63 preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 1 120 000 000 kr.;

c) till *Lånefonden för bostadsbyggande* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 740 000 000 kr.

[120] 4. **Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrin.** Från fonden utlämnas lån till anskaffande av byggnadsmaskiner m. m. Till fonden har för innevarande budgetår anvisats ett formellt anslag av 1 000 kr.

Bostadsstyrelsen har anfört, att under budgetåret 1960/61 till styrelsen inkom 97 ansökningar om lån för 154 maskiner med en uppgiven anskaff-

ningskostnad av tillhoppa 8 757 306 kr. Jämfört med föregående budgetår har efterfrågan på lån ökat något. För långivning har under budgetåret disponerats 4 666 950 kr. Därmed har det på anslaget disponibla beloppet praktiskt taget förbrukats. Under budgetåret 1960/61 inflöt genom amorteringar och inlösen 4 704 382 kr. Ungefär samma belopp kan med nuvarande praxis beträffande krav på amortering beräknas inflyta under vart och ett av budgetåren 1961/62 och 1962/63.

Styrelsen har funnit sig böra starkare än hittills begränsa långivningen till att avse maskiner, som har nyhetsvärde och bör provas inom byggnadsindustrien eller har en mera påtagligt arbetsbesparande effekt. Inflytande amorteringar tillgodoser därvid medelsbehovet, och anslaget bör uppföras med endast ett formellt belopp av 1 000 kr.

Departementschefen

Jag har inte funnit anledning till erinran mot den av bostadsstyrelsen föreslagna inriktningen av ifrågavarande långivning. Styrelsens beräkning av medelsbehovet kan jag godtaga. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

[121] 5. **Statens bosättningslånefond.** För innevarande budgetår har å anslaget anvisats ett formellt belopp av 1 000 kr. Sedan låneverksamheten började under budgetåret 1937/38 har t. o. m. innevarande budgetår anvisats tillhoppa 61 101 700 kr.

Gällande bestämmelser

Enligt kungörelsen 1946: 570 om statliga bosättningslån med däri vidtagna ändringar kan bosättningslån beviljas trolovade eller äkta makar samt ogift moder med minderårigt barn för inköp av möbler eller andra bosättningsföremål, ävensom redskap, verktyg eller liknande föremål, som kan underlätta hemarbetet eller vara av betydelse för hemmets trevnad eller familjens försörjning. Endast svenska medborgare, bosatta inom landet, får lån. Lån får uppgå till högst 3 000 kr. samt utlämnas utan säkerhet. Räntan överensstämmer med normalräntan för lån under statens utlåningsfonder, f. n. 4 3/4 %. Amorteringstiden är högst 8 år. I vissa fall kan uppskov med återbetalningen beviljas för ytterligare högst 5 år.

Såsom villkor för erhållande av bosättningslån gäller bl. a. att lånsökandena är i behov av medel för anskaffande av de bosättningsföremål m. m., som lånet avser, att lånets upptagande är tillrådligt med hänsyn till

lånsökandenas egna villkor och intressen och att de lånsökande gjort sig kända för skötsamhet och ekonomisk förtänksamhet samt, i den mån betingelser härför förelegat, ådagalagt sparvilja.

Lån beviljas av riksbanken.

Befrielse från skyldighet att återbetala erhållet lån eller del därav kan medgivas, då synnerliga svårigheter att återbetala lånet inträtt på grund av låntagares död eller ökad försörjningsplikt.

Förslag av socialstyrelsen

Med anledning av motioner vid 1961 års riksdag förordade statsutskottet en översyn angående normerna för beviljande av bosättningslån. Riksdagen beslöt att i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad utskottet anfört.

Sedan Kungl. Maj:t uppdragit åt socialstyrelsen att företa ifrågavarande översyn, har styrelsen inkommit med utredning och förslag i ämnet (sten-cil). Framställningen har remissbehandlats. I det följande lämnas en sammanfattande redogörelse för innehållet i socialstyrelsens framställning.

Låneverksamheten har successivt minskat i omfattning. Antalet lån till trolovade eller äkta makar, som budgetåret 1953/54 uppgick till 10 398, hade budgetåret 1959/60 sjunkit till 6 072. Räknat i antal lån per 100 ingångna äktenskap innebär detta en nedgång från 20 till 12 under samma period. Ärligen inkomna ansökningar minskade från 12 089 till 7 726 och andelen ansökningar, som bifallits med sökt lånebelopp, från 22,3 % till 13,6 %. Avslagsfrekvensen ökade från 14,0 % till 21,4 %. Endast 1 % av lånen utgick under senaste budgetår med högre belopp än 2 500 kr.

Som orsak till minskningen av låneefterfrågan hänvisar socialstyrelsen till de stegrade inkomsterna samt nytillkomna former för konsumtionskredit. Även avslagsprocentens stegring liksom den relativa ökningen av de fall, då lån beviljats till reducerat belopp, sammanhänger med inkomstökningen. De vid långivningen tillämpade inkomstgränserna torde nämligen ha legat relativt fast. Vid inkomstprövningen utgår man från makarnas sammanlagda inkomst, såvida inte sökandena har barn eller väntar barn. Denna tillämpning torde medföra, att lån numera sällan beviljas barnlösa familjer, där hustrun vid äktenskapets ingående har förvärvsarbete. De vanligaste lånebeloppen har uppgått till 2 000—2 200 kr. Andelen lån av denna storlek utgjorde 1959/60 ca 40 %.

I fråga om maximibeloppet för lån anför styrelsen, att indextalet för den i konsumentprisindex ingående gruppen inventarier och husgeråd från juni 1953 till juni 1961 endast ökat med 11 %. Marginalen mellan de av riksbanken tillämpade beloppen och i lånekungörelsen medgivet maximibelopp är mer än tillräckligt för en härav betingad höjning av lånebeloppen. Med hänsyn härtill och då en tung amorteringsbörda inger betänkligheter särskilt beträffande lägre inkomstagare samt då lånet inte är avsett att

täcka kostnaderna för full bostadsutrustning, föreslår styrelsen inte någon höjning av maximibeloppet 3 000 kr.

Styrelsen går därefter in på riksbankens praxis vid prövningen av låneansökningar och föreslår vissa jämkningar.

Innehav av bil, som ej är nödvändig för inkomstens förvärvande eller betingas av bostadens läge i förhållande till arbetsplatsen, utgör f. n. anledning till avslag på låneansökan. Enligt styrelsens mening bör innehav av bil och TV endast beaktas ur synpunkten i vad mån köpet belastar sökandens budget.

De uppställda åldersgränserna, 40 år för manlig och 35 år för kvinnlig sökande, bör enligt styrelsens mening helt kunna slopas.

Om sökandenas sammanlagda inkomst överstiger 20 000 kr., brukar ansökan i regel avslås. Vid inkomst nära maximigränsen beviljas lån ofta med kortare lånetid än 5 år. Styrelsen anför, att riksbanken här infört en knappast avsedd inkomstprövning. Denna torde vara en väsentlig anledning till verksamhetens krympning. Ett stort antal avslag har grundats på att nygifta, som inte vid äktenskapets ingående väntat barn, haft en sammanlagd inkomst på något över 20 000 kr. Styrelsen anser detta otillfredsställande. Generella normer rörande inkomsterna bör endast anlitas som ett stöd för bedömningen. Kreditvärdesynpunkten talar för en relativt generös tillämpning i fråga om inkomster och tillgångar.

Styrelsen förordar en avsevärd uppmjukning av gällande normer för inkomstprövningen. Regeln att bevilja lån med reducerat belopp, då sökanden har vissa tillgångar, bör med hänsyn till lånens relativt ringa storlek slopas. Sökande, som bedömes lämplig som låntagare, bör beviljas lån i enlighet med ansökan intill maximibeloppet.

Behov av bösättningslån anses i regel inte föreligga om sökandena sammanbott i egen familjebostad under längre tid. I varje fall har man ej velat medge lån, om makarna före äktenskapet sammanbott så länge, att ett vid tidpunkten för bösättningen utgivet lån skulle ha varit slutbetalt.

Styrelsen anser den omständigheten att sökandena sammanbott inte böra föranleda annan avvikelse från eljest tillämpade grunder än att särskild uppmärksamhet ägnas den förefintliga utrustningen.

Vid riksbankens avdelningskontor tillämpas i stort sett enhetliga huvudprinciper för låneprövningen. De lokala förhållandena möjliggör emellertid ofta en mera individuell behandling. Det i praktiken tillämpade lånemaximum varierar för de olika avdelningskontoren.

Styrelsen anser, att en enhetlig tillämpning av lånebeloppen bör genomföras genom centrala anvisningar. Dessa bör av riksbanken skriftligen delgivas avdelningskontor och ortsombud.

Styrelsen föreslår att gällande amorteringsbestämmelser uppmjukas, så att förlängd amorteringstid kan erbjudas låntagaren när lånet blivit nödlidande. Så bör ske om låntagaren kan visa, att svårigheter förelegat att full-

följa amorteringsplanen och att en bidragande orsak här till varit ökad försörjningsbörda, sjukdom, arbetslöshet eller andra från social synpunkt beaktansvärda förhållanden.

Riksbanken bör vid utseende av ortsombud beakta, att ombuden om möjligt har erfarenhet av social verksamhet. Styrelsen förordar vidare, att riksbanken länsvis anordnar konferenser med ortsombuden för orientering om de centralt tillämpade normerna vid prövningen av låneansökningar.

Lånen till ogifta mödrar — till vilka riksbanken i praxis hänfört även änkor och frånskilda — har sedan 1953 minskat till närmare hälften. Den omständigheten att verksamheten redan från början fick ringa omfattning kan måhända förklaras av att i stort sett samma krav på kreditvärdighet har ställts på de ogifta mödrarna som på övriga lånsökande och att ytterligt få av de förstnämnda har motsvarat kraven. Minskningen i antalet sökande kan tänkas bero på att den uppfattningen blivit alltmer spridd, att det ej lönar sig för detta klientel att söka lån.

Skall man beträffande ogifta mödrar bibehålla kravet på förräntning och amortering, måste i dessa fall särskilt starkt understrykas kravet på en välvillig bedömning av ansökningarna. De ensamstående mödrarnas ekonomiska ställning är emellertid — i vart fall så länge barnen är små — i regel så svag, att ett lån av ifrågavarande slag knappast är den rätta stödformen. Styrelsen föreslår därför en allmän översyn av samhällets stöd till de ensamstående mödrarna. I samband därmed bör övervägas möjligheten att för dem, parallellt med familjebostadsbidragen, införa ett inkomstprövat bostättningsbidrag.

I motioner till riksdagen har bl. a. föreslagits att lån skall kunna beviljas om kvinnan är svensk medborgare och mannen utlänning. Styrelsen förordar en dylik komplettering av gällande bestämmelser. Som förutsättning för lån bör dock gälla, att mannen har för avsikt att stadigvarande bosätta sig i riket.

Yttranden

Över socialstyrelsens förslag har yttranden avgivits av statens konsumentråd, statens institut för konsumentfrågor, fullmäktige i riksbanken, Svenska slöjdföreningen, Sveriges köpmannaförbund, Kooperativa förbundet (KF), Högerens kvinnoförbund, Folkpartiets kvinnoförbund, Svenska landsbygdens kvinnoförbund (SLKF), Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund (SSKF), Högerens ungdomsförbund, Folkpartiets ungdomsförbund (FPU), Svenska landsbygdens ungdomsförbund (SLU) och Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund (SSU). Därjämte har kommunisternas ungdomsförbund Demokratisk Ungdom ingivit en framställning i ämnet.

Vad först beträffar kretsen av låntagare har förslaget att lån skall kunna beviljas även till utländsk medborgare, som är gift med svensk kvinna, inte mött några erinringar. *Fullmäktige i riksbanken* anser det dock

ej lämpligt att fastställa någon minsta tid som mannen skall ha varit bosatt i Sverige.

Vad socialstyrelsen anført angående bibehållande av det nu gällande maximibeloppet för bösättningslånen har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av *fullmäktige i riksbanken*, *Folkpartiets kvinnoförbund*, *Högerns kvinnoförbund*, *SLKF* och *Högerns ungdomsförbund*.

En höjning av maximibeloppet för lån förordas i ett flertal yttranden. Sålunda anför *statens konsumentråd*, som uttalar sig för en höjning av lånemaximum, att nuvarande maximibelopp inte tillnärmelsevis motsvarar de kostnader, som med dagens prisnivå och allmänna levnadsstandard kan anses rimliga för utrustning av ett hem. *Svenska slöjdföreningen* har sökt schematiskt beräkna kostnaderna för en grundutrustning av en tvårums-lägenhet vid försiktig planering. Kostnadskalkylen, som avser en så fullständig utrustning att hemmet från början kan fungera tillfredsställande men ej innefattar t.ex. radio eller TV, slutar på ca 6 000 kr. Mot denna bakgrund önskar föreningen, att en höjning av maximibeloppet överväges. *KF* anför bl. a., att en tung amorteringsbörda visserligen är betänkelig men att det är bättre för familjen att ha bösättningslån med låg ränta än avbetalningslån med högre, ofta oskäligt hög ränta. *KF*:s styrelse föreslår, att maximibeloppet höjs till 4 000 kr. Samma belopp föreslås av *Sveriges köpmannaförbund* och *SLU*, medan *FPU* och *SSU* föreslår 5 000 kr. *SSKF* uttalar sig för en höjning utan att ange den önskvärda höjningens storlek.

I några av yttrandena diskuteras bösättningslånen nuvarande syfte att endast täcka en del av erforderlig hemutrustning. *Statens konsumentråd* framhåller, att olägenheter i form av felinvesteringar och svårigheter vid hemmets skötsel kan uppkomma, om inköpen av hemutrustningen dras ut över en orimligt lång tid. Bösättningslånen utgör den enda långsiktiga kreditform nybildade hushåll kan utnyttja vid investering i varaktiga konsumtionsvaror men har genom gällande praxis reserverats för en minoritet av ungdomar. En grundläggande omprövning av lånen karaktär bör därför göras. Även *KF* förordar, under hänvisning till den oskäliga räntebelastning avbetalningsköp i flertalet fall medför, att lånen får avse en större del av hemutrustningen. I liknande riktning uttalar sig *FPU*.

Socialstyrelsens uppfattning att lånebeloppet ej bör reduceras på grund av förekomsten av egna tillgångar delas ej av *fullmäktige i riksbanken*. Enligt fullmäktiges mening är tillgångarna en mätare på lånebehovet. I praktiken har dock lån lämnats även om tillgångarna jämte lånet möjliggjort en mera omfattande anskaffning än enbart lån. Beträffande innehavet av bil anføres att riksbanken, om bilen är till fullo betald, endast beaktar driftutgifternas inverkan på sökandens budget vid bedömning av lånebehovet och återbetalningsförmågan.

Socialstyrelsens synpunkter har understrukits i yttranden av *KF*, *SLKF* och *FPU*.

Vad socialstyrelsen föreslagit om lån till dem som sammanbott under viss tid avstyrkes av *fullmäktige i riksbanken*, som finner riksbankens praxis i detta hänseende bäst överensstämma med de principer statsmakterna tillämpar på andra områden.

Den vid låneprövningen tillämpade åldersgränsen har gällt under hela den tid långivningen pågått men har i praktiken spelat en mycket begränsad roll, anför *fullmäktige i riksbanken*. Det finns därför knappast tillräcklig anledning att slopa denna regel. KF har tillstyrkt socialstyrelsens förslag att åldersgränsen slopas.

Förslaget att gällande inkomstgräns uppmjukas har vunnit allmänt stöd bland remissorganen. *Statens konsumentråd* anser ifrågavarande bedömningsgrund sakna relevans vid prövning av lånebehovet. Relativt höga inkomster innebär nämligen ej att hushållet förfogar över de finansiella tillgångar som här erfordras. SSKF skulle helst önska se inkomstgränsen helt avskaffad. *Fullmäktige i riksbanken* anser en viss övre inkomstgräns nödvändig som riktpunkt men är ej främmande för lämpligheten av en jämkning uppåt samt en uppmjukning även i övrigt av grunderna för dess tillämpning.

Vad angår riktlinjer för bestämmande av lånens storlek i de enskilda fallen har socialstyrelsens uttalanden i huvudsak godtagits av remissorganen. I ett flertal yttranden framhålles önskvärdheten av en enhetlig tillämpning i olika delar av landet. *Fullmäktige i riksbanken* vill inte motsätta sig en ytterligare förskjutning av medelbeloppen inom ramen för nu gällande maximibelopp men avstyrker vad socialstyrelsen förordat om att lån intill maximibeloppet skall lämnas till alla, som är i behov av lån och kan beräknas komma att återbetala lånet. Detta skulle innebära, att så gott som alla nya lån utlämnades på 3 000 kr. Redan nu har många låntagare stora svårigheter att betala sina lån. Riksbankskontoren har ett betydande arbete med låneindrivningen. Rådande kreditrestriktioner — som i överensstämmelse med statsmakternas uttalanden beaktats vid låneprövningen — manar också till försiktighet.

Lokala variationer vid prövningen av låneansökningar torde vara ofrånkomliga, om man inte vill fixera ett visst lånebelopp, som skall utgå under vissa angivna förhållanden. En viss rörelsefrihet för avdelningskontoren bör därför bibehållas.

Förslaget om en uppmjukning av gällande regler om amortering har inte mött några egentliga erinringar utom från *fullmäktige i riksbanken*, som anser den föreslagna ändringen obehövlig. Riksbanken har sedan låneverksamhetens början brukat medge låntagare anstånd med amorteringar när behov förelegat. Författningsbestämmelser i ämnet är onödiga och olämpliga. Man måste på detta område ha möjlighet att handla efter omständigheterna.

Med anledning av vad socialstyrelsen anfört om behovet av instruktioner

för ortsombuden påpekar *fullmäktige i riksbanken*, att sådana instruktioner utfärdades så sent som i september 1960 helt i anslutning till gällande lånebestämmelser och vedertagen tillämpning.

Uttalanden att riksbankens ortsombud bör utses bland personer med social erfarenhet understryks i ett antal yttranden. *Fullmäktige i riksbanken* erinrar dock i detta sammanhang om att ortsombuden enligt gällande bestämmelser utses av kommunerna. Enligt fullmäktiges mening kan länskonferenser för ortsombuden vara av ett visst värde. Emellertid saknas grunder för att ersätta ombuden härför. Det är önskvärt, att ersättningsbestämmelser meddelas. Fullmäktige föreslår ett dagarvode med 30 kr. jämte reseersättning och traktamente enligt klass C.

I ett par yttranden tas även andra frågor upp rörande lånen. *Högerns ungdomsförbund* uttalar sig sålunda för en uppjustering av räntan på bosättningslån, och *FPU* anser det rimligt att lånen påläggas en administrationsavgift, som täcker riksbankens kostnader.

Vad socialstyrelsen anfört om bosättningsstöd till ensamstående mödrar har vunnit stöd i ett stort antal yttranden. Flera remissorgan framhåller, att ett bosättningsstöd behövs även för ensamstående fäder. *Högerns kvinnoförbund* och *Högerns ungdomsförbund* uttalar sig mot inkomstprövade bidrag.

Anslagsframställning av fullmäktige i riksbanken

Fullmäktige i riksbanken har anfört, att utlåningen från fonden vid utgången av budgetåret 1960/61 uppgick till 39 181 947 kr. mot 42 436 277 kr. vid budgetårets början. Antalet utestående lån uppgick vid samma tidpunkter till resp. 39 222 och 42 759.

Under budgetåret 1960/61 har utgivits 5 870 nya lån till ett sammanlagt belopp av 12 067 823 kr.; summan av slut- och avbetalningar uppgick till 15 322 153 kr. Intill utgången av budgetåret 1960/61 hade utlämnats bosättningslån till ett antal av 224 100 och till ett sammanlagt belopp av ca 320 milj. kr., varav återbetalats ca 278 milj. kr. Vid ingången av innevarande budgetår fanns sålunda disponibelt å fonden ett belopp av ca 18,77 milj. kr.

Lånens medelbelopp har ökat under hela tiden sedan fondens tillkomst. Medelbeloppet för lån som utgivits under budgetåret 1960/61 uppgick sålunda till 2 056 kr. mot 2 022 kr. under närmast föregående budgetår och 2 002 kr. under budgetåret 1958/59. Även om medelbeloppet skulle öka — och detsamma skulle komma att gälla även beträffande antalet nytutgivna lån — kan det beräknas att de till fonden hittills anvisade medlen kommer att vara tillräckliga till utgången av budgetåret 1962/63. Det synes emellertid lämpligt att ett formellt anslag beviljas även för sistnämnda budgetår.

Departementschefen

Socialstyrelsen har föreslagit, att bosättningslån skall kunna beviljas

även utländsk medborgare, som är gift med svensk kvinna. Förslaget har allmänt tillstyrkts vid remissbehandlingen. Jag förordar den föreslagna ändringen.

I fråga om maximibeloppet för lån har socialstyrelsen anfört, att utrymmet mellan det nu gällande maximibeloppet och det i praktiken tillämpade medelbeloppet är tillräckligt stort för att utan höjning av det högsta tillåtna lånet medge en önskvärd ökning av långivningen. Ett antal remissorgan har föreslagit, att maximibeloppet skall höjas.

Nu gällande maximibelopp fastställdes 1953. Den därefter skedda prisutvecklingen i fråga om bostättningsartiklar gör en höjning av beloppet motiverad. Vid frågans bedömning bör dessutom hänsyn tagas till den utveckling som ägt rum i fråga om bostädernas utrymmesstandard och till de stegrade anspråk på kvalitet, som numera ställes på bostadsutrustningen. Avbetalningskrediterna för varaktiga konsumtionsvaror torde för de svenska hushållens del vara av betydande omfattning. Med hänsyn till den ekonomiska belastning, som avbetalningskrediter i allmänhet utgör, får det anses angeläget att nybildade hushåll har tillgång till erforderlig bostättningskredit i annan och lämpligare form. Även dessa förhållanden motiverar en höjning av maximibeloppet för bostättningslånen. Det synes lämpligt, att beloppet fastställs till 4 000 kr.

Jag torde här efter få behandla de förslag socialstyrelsen framfört rörande tillämpningen av lånebestämmelserna.

Vad först angår bedömningen av lånebehovet med hänsyn till sökandens tillgångar finner jag i likhet med fullmäktige i riksbanken, att dessa bör beaktas. Det finns dock skäl att härvidlag eftersträva en mindre rigorös tillämpning.

Enligt min mening saknas anledning att vid långivningen upprätthålla en övre åldersgräns för lånsökande. Vad riksbanksfullmäktige anfört angående den nu tillämpade åldersgränsen tyder på att denna saknar praktisk betydelse. Den bör därför slopas.

En uppmjukning av de grunder riksbanken hittills följt vid bedömningen av sökandenas inkomster finner jag väl motiverad. Den nu tillämpade inkomstgränsen bör kunna jämkas uppåt.

Vad gäller lånets storlek i de enskilda fallen innebär socialstyrelsens förslag att lån i allmänhet skall beviljas i enlighet med sökandens önskemål intill det gällande maximibeloppet. Jag vill erinra om att spørsmålet om lånens storlek inom ramen för maximibeloppet behandlades vid 1959 års riksdag. Vid anmälan av förevarande anslag för budgetåret 1959/60 anförde jag (prop. 1959:1, bil. 26, s. 22), att lånens storlek är beroende av dels sökandens önskemål, dels riksbankens bedömning av kreditmarknadsläget samt av den enskilde sökandens lånebehov och återbetalningsförmåga. Ifrågakvarande uttalande lämnades av riksdagen utan erinran.

Enligt min mening bör behovet av lån samt sökandens återbetalnings-

förmåga alltjämt prövas i de enskilda fallen. Med hänsyn till vad bl. a. statens konsumentråd anfört angående kostnaderna för bostadsutrustning torde emellertid lånebehovet i många fall uppgå till det av mig föreslagna maximibeloppet eller överstiga detta. En mera generös prövning av lånebehovet än den hittillsvarande synes därför försvarlig. Det är ofrånkomligt, att bristande återbetalningsförmåga hos sökanden i en del fall kan inverka sänkande på lånebeloppet. Vid bedömningen härav bör dock långivningens sociala syfte beaktas.

I likhet med socialstyrelsen och flertalet remissorgan anser jag det önskvärt, att en såvitt möjligt enhetlig tillämpning av lånebestämmelserna åstadkommes vid de olika avdelningskontoren. Det torde ankomma på riksbanken att vidta åtgärder, som ytterligare främjar en sådan utveckling.

Såsom riksbanksfullmäktige anfört bör riksbanken ha möjlighet att kalla ortsombuden till överläggningar. Bestämmelser om arvoden m. m. torde få fastställas av Kungl. Maj:t.

För att önskemålet om social erfarenhet hos ortsombuden mera allmänt skall bli tillgodosett bör lånekungörelsen kompletteras med en föreskrift om att till ombud bör utses person, som besitter sådan erfarenhet.

I övrigt är jag inte beredd att föreslå några ändringar i reglerna om bosättningslån. Med anledning av vad socialstyrelsen anfört om ett bosättningsstöd åt ensamstående mödrar vill jag erinra om att socialpolitiska kommittén har uppdrag att se över den sociala biståndsverksamheten.

De av mig förordade ändringarna i lånebestämmelserna torde, enligt vad jag inhämtat, inte för närvarande påkalla någon ökad medelsanvisning till statens bosättningslånefond. Som fullmäktige i riksbanken föreslagit bör ett formellt belopp anvisas. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna av mig i det föregående förordade ändringar i bestämmelserna om statens bosättningslån;
- b) till *Statens bosättningslånefond* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

[122] 6. **Lånefonden för allmänna samlingslokaler.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 9 000 000 kr. Från fonden utlämnas lån enligt kungörelsen den 24 maj 1957 (nr 367; ändr. 1960: 315) om statslån för anordnande av allmänna samlingslokaler m. m.

Statens nämnd för samlingslokaler har anfört, att vid tiden för anslagsframställningens avlåtande innelåg hos nämnden obehandlade ansökningar avseende ett sammanlagt lånebelopp av inemot 16 000 000 kr. Det belopp som står till förfogande för utlåning uppgår till 9 000 000 kr., vartill kommer beloppet av kapitalavbetalningar, som tillföres lånefonden (sist-

nämnda belopp, som ökar för varje år, uppgick budgetåret 1960/61 till 915 000 kr.). Med ledning av uppgifter som inhämtats av riksorganisationerna för samlingslokaler beräknar nämnden dessutom, att det finns en dold efterfrågan på lån till ett uppskattat belopp av omkring 80 000 000 kr.

Nämnden föreslår, att anslag för nästa budgetår anvisas med samma belopp som för innevarande budgetår.

Departementschefen

I överensstämmelse med vad nämnden föreslagit hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lånefonden för allmänna samlingslokaler* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 9 000 000 kr.

Fonden för låneunderstöd

[123] 7. Lån till nybyggnader m. m. vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare. För innevarande budgetår har under denna rubrik anvisats ett investeringsanslag av 545 000 kr.

Framställningar

Framställningar om lån till nybyggnader m. m. vid de erkända vårdanstalterna Åsbrohemmet, Pålyckehemmet, Älvgården, Ribbingebäck och Vårnåshemmet har av socialstyrelsen överlämnats i samband med dess anslagsaskanden för budgetåret 1962/63. Vidare har socialstyrelsen överlämnat två framställningar av stiftelsen Åsbrohemmet angående dels medel till viss ytterligare byggnadsverksamhet vid Åsbrohemmet, dels ytterligare statsmedel till anordnande av vårdavdelningen Rällsögården.

Socialstyrelsen tillstyrker följande byggnadsföretag m. m. vid erkända vårdanstalter.

1. Vissa om- och tillbyggnadsarbeten m. m. vid Åsbrohemmet ...	502 000
2. Markförvärv samt anskaffning av bevakningsanläggning vid Pålyckehemmet	102 400
3. Nytt bostadshus vid Älvgården	120 000
4. Nybyggnadsarbeten m. m. vid Ribbingebäck	502 000
5. Nytt bostadshus vid Vårnåshemmet	90 000
6. Ombyggnadsarbeten m. m. vid Åsbrohemmets vårdavdelning Rällsögården	386 500
Summa kr.	1 702 900

Som motivering för ifrågavarande förslag har anförts i huvudsak följande.

1. Stiftelsen Åsbrohemmet anför, att från yrkesinspektionens sida anmärkningar vid upprepade tillfällen riktats mot de lokaler i vilka den kemiska tvätten vid *Åsbrohemmet* är inrymd. Lokalerna är belägna i en källarvåning med en takhöjd av 2,2 m, medan yrkesinspektionen i regel kräver en takhöjd av minst 2,7 m inom arbetslokal.

Stiftelsen erhöll år 1957 ett ränte- och amorteringsfritt lån med 470 000 kr. för anordnande av en ny panncentral. För färdigställande av denna erfordras ytterligare 24 000 kr. Härjämte hemställer stiftelsen om ytterligare 23 000 kr., avseende kostnader för anslutning till det nya värmesystemet av anstaltens verkstadslokaler och växthusanläggning.

Till ombyggnad av huvudbyggnadens yttertak, vilket på grund av tidigare eldsvådetillbud, husröta m. m. befinner sig i ett synnerligen bristfälligt skick, erfordras 76 000 kr. Dessutom erfordras för ombyggnad av vissa patientrum, dagrum m. m. ytterligare sammanlagt 49 000 kr.

Socialstyrelsen tillstyrker, att stiftelsen för ifrågavarande ändamål beviljas ett ränte- och amorteringsfritt statslån på tillhoppa 502 000 kr.

2. Styrelsen för erkända vårdanstalten *Pålyckeheimmet* upprepar tidigare gjord framställning om ett ränte- och amorteringsfritt lån på 90 000 kr. för reglering av ett kortfristigt lån, som av Blekinge läns landstings förvaltningsutskott ställts till anstaltsstyrelsens förfogande för förvärv av ett markområde jämte därpå befintliga byggnader. Anstaltsstyrelsen framhåller, att förvärvet av fastigheten med därtill hörande ekonomibyggnader och odlingar medfört en väsentlig ökning av arbetsdrifts- och sysselsättningsmöjligheterna vid vårdanstalten. Socialstyrelsen tillstyrker, att medel anvisas för ändamålet.

3. Föreningen Hemmet Älvgården anholder ånyo om anvisande av 120 000 kr. till uppförande av personalbostadshus vid erkända vårdanstalten *Älvgården*. Framställningen avser liksom tidigare en byggnad, inrymmande två familjebostäder på vardera tre rum och kök. Rekryteringen av personal till anstalten skulle underlättas betydligt om det föreslagna projektet komme till stånd.

Socialstyrelsen tillstyrker ett ränte- och amorteringsfritt lån på 120 000 kr. Föreningen har även anhållit, att vid bifall till framställningen särskild säkerhet för eventuell återbetalningsskyldighet ej måtte avkrävas föreningen. Då den planerade byggnaden skulle komma att uppföras på av staten ägd mark, tillstyrker socialstyrelsen framställningen även i denna del.

4. Stockholms stadsmission och styrelsen för erkända vårdanstalten *Ribbingebäck* har tidigare gjort framställning om medel till vissa om- och nybyggnadsarbeten. Till de förra har år 1961 beviljats ett ränte- och amorteringsfritt lån på 220 000 kr. En tillbyggnad av anstalten med en sjuk- och mottagningsavdelning har numera kostnadsberäknats till 480 000 kr., vartill kommer kostnader för inventarier med 22 000 kr. Tillkomsten av den nya

avdelningen skulle medföra en ökning av vårdplatsantalet från 42 till 51. Socialstyrelsen tillstyrker ett ränte- och amorteringsfritt statslån på 502 000 kr.

5. Stiftelsen *Vårnäs hemmet* har tidigare gjort upprepade framställningar om medel till uppförande av ett personalbostadshus, inrymmande två familjebostäder på tre resp. två rum och kök. Med viss erinran beträffande lägenhetstypen tillstyrker socialstyrelsen framställningen och föreslår, att stiftelsen *Vårnäs hemmet* anvisas ett ränte- och amorteringsfritt statslån på 90 000 kr.

6. Stiftelsen *Åsbro hemmet* beviljades år 1958 statsbidrag med 900 000 kr. till anordnande av vårdavdelningen *Rällsögården* med 60 vårdplatser. Sedermera har arbeten till en kostnad av 213 000 kr. utförts i form av beredskapsarbeten, varigenom vatten- och avloppsfrågorna lösts samt väg m. m. byggts. Ytterligare 90 000 kr. har upplånats av *Åsbro hemmets* bostadsstiftelse för anordnande av personalbostäder. Slutligen har Kungl. Maj:t med stöd av beslut av 1961 års riksdag beviljat stiftelsen ett ränte- och amorteringsfritt lån på 210 000 kr. för att vid *Rällsögården* anordna sex nya vårdplatser samt utföra vissa byggnadsarbeten m. m. För ytterligare ombyggnadsarbeten m. m. vid *Rällsögården* hemställer nu stiftelsen *Åsbro hemmet* om ett ränte- och amorteringsfritt lån på 320 000 kr. Lånet avses täcka kostnaderna bl. a. för anordnande av en ny panncentral, iordningställande av en planerad sjuk- och mottagningsavdelning samt utförande av vissa byggnads- och installationsarbeten m. m. i vårdavdelningens huvudbyggnad. Socialstyrelsen tillstyrker på grundval av ett av byggnadsstyrelsen i ärendet avgivet utlåtande ett ränte- och amorteringsfritt lån på 386 500 kr. för angivna ändamål.

Departementschefen

Framställningen från stiftelsen *Åsbro hemmet* om medel till de förut nämnda byggnads- och förbättringsarbetena kan jag tillstyrka. Stiftelsen bör erhålla statslån på sammanlagt 502 000 kr., varav för om- och tillbyggnad av den kemiska tvätten ett räntefritt lån på 325 000 kr. att amorteras under 25 år, och återstoden såsom ett ränte- och amorteringsfritt lån.

Vidare tillstyrker jag framställningen om medel till uppförande av ett nytt personalbostadshus vid *Älvgården*. Föreningen *Hemmet Älvgården* bör för ändamålet erhålla ett räntebärande, amorteringsfritt lån på 120 000 kr. Räntesatsen bör bestämmas till 4 3/4 %. Särskild säkerhet för eventuell återbetalningsskyldighet bör ej avkrävas föreningen. Beträffande *Vårnäs hemmet* förordar jag ett räntebärande, amorteringsfritt lån på 90 000 kr. till iordningställande av två personalbostäder. Räntesatsen bör även i detta fall bestämmas till 4 3/4 %.

Vad *Rällsögården* beträffar anförde jag vid behandlingen av frågan om medel på kapitalbudgeten för innevarande budgetår till ombyggnadsarbeten m. m. vid vårdavdelningen, att de planerade arbetena samt de uppgjorda

kostnadsberäkningarna borde bli föremål för ytterligare granskning och prövning. På anmodan av Kungl. Maj:t har byggnadsstyrelsen sedermera avgivit utlåtande i ärendet och därvid framlagt närmare utredning och förslag rörande de byggnadsarbeten m. m., som erfordras för att vårdavdelningen skall försättas i ett tillfredsställande skick. Förutom de arbeten, till vilka medel beviljats för innevarande budgetår och vilka av byggnadsstyrelsen betecknats som etapp I, är enligt styrelsen ytterligare arbeten erforderliga. Dessa arbeten har av styrelsen uppdelats i två etapper, II och III, för vilka enligt styrelsen erfordras 386 500 resp. 293 500 kr. De i etapperna I och II upptagna arbetena betecknas av byggnadsstyrelsen som angelägna. Jag förordar, att stiftelsen Åsbrohemmet för utförande av de som etapp II betecknade arbetena beviljas ett ränte- och amorteringsfritt lån på 388 000 kr.

De i övrigt framförda förslagen är jag inte beredd att tillstyrka.

I detta sammanhang torde jag få anmäla, att socialstyrelsen i en särskild framställning hemställt, att en utredning göres rörande anordnande av en ny allmän vårdanstalt för kvinnliga alkoholmissbrukare såsom ersättning för erkända vårdanstalten Hagbyhemmet. Styrelsen har i sina anslagsäskanden för budgetåret 1962/63 framhållit, att kostnaderna för en sådan vårdanstalt preliminärt torde kunna uppskattas till 2 000 000 kr. Socialstyrelsen torde komma att närmare utreda frågan.

Summan av de av mig förordade lånen till erkända vårdanstalter under nästa budgetår uppgår till 1 100 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Lån till nybyggnader m. m. vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 1 100 000 kr.

[124] 8. **Räntefria lån till bostadsbyggande.** Från anslaget, till vilket medel anvisas i den mån så erfordras för utbetalning av beviljade lån och bidrag, utlämnas vinterbidrag, tillägglån till studentbostäder, bidrag för specialinredning av invalidlägenheter i hus, vartill statligt lån eller räntebidrag beviljats, samt fr. o. m. budgetåret 1961/62 räntefria delar av lån till kollektiva tvätterier. Under en övergångstid utbetalas vidare från anslaget tillägglån till flerfamiljshus samt räntefria, stående delar av egnahemslån. För varje budgetår anges en ram för beslut om lån och bidrag.

Bostadsstyrelsen anför, att den preliminära långivningen avseende studentbostäder under budgetåret 1962/63 beräknas behöva omfatta ca 3 000 studentrum. Med hänsyn till att de studentbostäder, som är under projektering, nästan uteslutande är inrymda i särskilda hus, kommer tillägglånen i huvudsak att utgå med 5 000 kr per rum. Styrelsen beräknar, att ramen bör fastställas till 15 000 000 kr, vilket inrymmer en marginal för beslut om räntefria lån till tvätterier.

Efter utgången av budgetåret 1958/59 beviljas tillägglån endast för

studentbostäder. Utbetalningen av s. k. ortsdifferentierade tilläggs lån till flerfamiljshus, som har beviljats före den 1 juli 1959, fortsätter emellertid ännu, även om det numera är fråga om mycket små belopp. Tilläggs lån utbetalas från förevarande anslag, men vid budgetårets utgång överföres den del av det utbetalda beloppet, som skall förräntas och amorteras, till Lånefonden för bostadsbyggandet. I syfte att förenkla utbetalnings- och bokföringsrutinen föreslår styrelsen, att sådana tilläggs lån, som skall förräntas och amorteras, utbetalas från nämnda lånefond.

Beträffande medelsbehovet för nästa budgetår anför styrelsen, att för utbetalningen av tilläggs lån till studentbostäder beräknas åtgå 8 000 000 kr. Till vinterbidrag beräknas 5 000 000 kr och till bidrag till kollektiva tvätterier samt kvarstående räntefria, stående delar av egnahemslån likaledes 5 000 000 kr. Anslagsbehovet beräknas alltså till 18 000 000 kr.

Departementschefen

Inledningsvis torde jag få erinra om att 1957 års studentbostadsutredning¹ avgivit ett betänkande om ändamålsenliga studentbostäder (SOU 1961: 35). I betänkandet, som remissbehandlats, framlägges i huvudsak en rad rekommendationer angående utformningen av studentbostäder. Enligt min mening innehåller betänkandet åtskilliga värdefulla uppslag. Utredningens rekommendationer har också i stor utsträckning tillstyrkts under remissbehandlingen, även om vissa remissorgan anför kritiska synpunkter i en del avseenden. Det synes lämpligen böra ankomma på bostadsstyrelsen att, med beaktande av de synpunkter som framkommit vid remissbehandlingen, på grundval av betänkandet utarbeta råd och anvisningar för uppförande av studentbostäder.

Utredningen har även lagt fram vissa förslag, som rör bestämmelserna för den statliga långivningen till studentbostäder. Två av förslagen är av beskaffenhet att böra anmälas för riksdagen. Dessa förslag innebär, att studentbostadsstödet skall kunna utgå även till studerande vid de högre konstnärliga utbildningsanstalterna samt att villkoret om kommunal upplåtelse av tomt ersättes med krav på ett kommunalt bidrag med 600 kr per studentrum, för vilket statligt tilläggs lån utgår.

Det första av dessa förslag har allmänt tillstyrkts vid remissbehandlingen. För egen del finner jag övervägande skäl tala för att studentbostadsstödet göres tillgängligt för alla studerande vid högre utbildningsanstalter, således även de konstnärliga. Erinras må att studentbostadsstödet redan nu omfattar studerande vid musikhögskolan. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda närmare bestämmelser i denna fråga.

¹ Utredningen har bestått av professorn A. Johansson (ordförande), sekreteraren B. M. Abrahamsson, ingenjören A. Assis, ledamoten av riksdagens första kammare J. E. Eriksson, stadssekreteraren C. T. Henriksson och förste kanslissekreteraren O. W. G. Winther.

Vad gäller det kommunala bidraget har utredningens förslag tillstyrkts av en rad kommuner, under det att bl. a. i ärendet hörda studentorganisationer har yttrat sig i avstyrkande riktning. Då nu gällande bestämmelser i ämnet inte synes ha givit upphov till några väsentliga olägenheter, är jag inte beredd att föreslå någon ändring i detta hänseende.

Jag tillstyrker bostadsstyrelsens förslag att de tillägglån, som beviljats före den 1 juli 1959 men ännu ej utbetalats, avföres från lånefonden för bostadsbyggande till den del de skall förräntas och amorteras.

Såsom jag anfört vid anmälan av anslaget till bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet bör samtliga bidrag till specialinredning av invalidbostäder i fortsättningen utbetalas från nämnda anslag.

Vad angår beräkningen av lånemedelsramen och anslaget för nästa budgetår anser jag mig böra godtaga bostadsstyrelsens förslag. Ramen för den preliminära långivningen under nästa budgetår bör alltså fastställas till 15 000 000 kr och anslaget uppföras med 18 000 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig i det föregående förordade ändringar i bestämmelserna för ifrågavarande långivning;

b) medgiva att under budgetåret 1962/63 preliminära beslut om lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 15 000 000 kr;

c) till *Räntefria lån till bostadsbyggande* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 18 000 000 kr.

Vad föredragandena sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Ian Lagergren

Bostadsstyrelsens organisation

Antal och tjänstebenenämning	Lönegrad	Antal och tjänstebenenämning	Lönegrad
1 generaldirektör	Bp 6	Lånebokföringsgruppen:	
1 byråchef	Bp 1	1 chefsoperatör	Ae 13
Kanslibyrån		1 förste kansliskrivare	Ao 12
1 byråchef	Bo 1	2 kansliskrivare	Ao, Ae 10
Personalsektionen		1 maskinoperatör	Ae 10
1 byrådirektör	Ao 24	1 kontorist	Ae 9
1 kanslist	rb	4 kanslibiträden	Ao, Ae 7
1 materialförvaltare	Ao 10	1 maskinoperatör	Ae 7
1 kontorist	Ae 9	1 stansoperatör	Ae 7
1 kanslibitråde	Ao 7	7 kontorsbiträden	rb
2 kontorsbiträden	rb	2 maskinbiträden	rb
—		4 stansbiträden	rb
1 kanslibitråde (telef.)	Ao 7	Låne- och bidragsbyrån	
2 kontorsbiträden (telef.)	rb	1 byråchef	Bo 1
—		1 kontorist	Ae 9
1 förste expeditionsvakt	Ao 9	Lånesektionen	
5 expeditionsvakter	Ao, Ae 7	1 byrådirektör	Ao 26
Allmänna sektionen ¹		1 byrådirektör	Ao 24
1 byrådirektör	Ae 26	1 förste byråsekreterare	Ao 23
1 förste byråsekreterare	Ae 23	1 förste byråsekreterare	Ao 21
1 assistent	Ae 16 ²	1 kanslist	rb
1 assistent	Ae 13	1 kontorist	Ae 9
1 kontorsbiträde	rb	2 kontorsbiträden	rb
Kamerala sektionen		Bidragssektionen	
1 byrådirektör	Ao 24	1 byrådirektör	Ae 26
1 förste byråsekreterare	Ae 23	1 byrådirektör	Ae 24
Ränteeftergiftsgruppen:		1 förste byråsekreterare	Ae 21
1 förste byråsekreterare	Ae 23	1 kansliskrivare	Ao 10
1 kontorsskrivare	Ae 13	1 kontorist	Ao 9
1 kontorist	Ae 9	1 kanslibitråde	Ae 7
3 kontorsbiträden	rb	1 kontorsbiträde	rb
Kassan:		Ombudsmannasektionen	
1 kassör	Ao 13	1 byrådirektör	Ao 26
1 kansliskrivare	Ae 10	1 förste byråsekreterare	Ao 23
1 kanslibitråde	Ae 7	1 kanslist	rb
3 kontorsbiträden	rb	1 kontorist	Ae 9
		1 kontorsbiträde	rb

¹ Utöver angivna tjänster beräknas avlöningsmedel motsvarande lön enligt 21 löneklassen.² Personlig tjänst.

Antal och tjänstebenenämning	Lönegrad	Antal och tjänstebenenämning	Lönegrad
Planeringsbyrån		Byggnadstekniska sektionen	
1 byråchef	Bo 1	1 avdelningsdirektör	Be 1
1 kontorist	Ae 9	1 byrådirektör	Ae 24
2 kontorsbiträden	rb	1 förste byråingenjör	Ae 23
Planeringssektionen		2 förste byråingenjörer.....	Ao, Ae 21
1 byrådirektör	Ae 26	1 kontorist	Ae 9
1 förste aktuarie	Ae 23	1 kanslibitråde	Ae 7
1 förste byråsekreterare	Ae 21	1 kontorsbiträde	rb
1 amanuens	rb	Värderingsbyrån	
1 assistent.....	Ae 13 ¹	1 överingenjör	Bo 3
1 kontorist	Ae 9	1 kontorist	Ae 9
1 kanslibitråde	Ae 7	Indexsektionen	
1 kontorsbiträde	rb	1 byrådirektör	Ae 24
Utredningssektionen		1 förste byråingenjör	Ae 23
1 byrådirektör	Ae 26	1 förste byråingenjör	Ae 21
1 förste aktuarie	Ae 23	1 byråingenjör	Ae 19
1 förste byråsekreterare	Ae 21	1 kontorist	Ae 9
1 biblioteksassistent	Ae 11	1 kanslibitråde	Ae 7
1 kanslibitråde	Ae 7	Hussektionen	
Statistiksektionen		1 avdelningsdirektör	Bo 1
1 förste aktuarie	Ae 23	1 byrådirektör	Ae 26
2 förste aktuarier	Ao, Ae 21	1 byrådirektör	Ae 24
1 kanslist	rb	4 förste byråingenjörer	Ao, Ae 23
1 kansliskrivare	Ao 10	2 förste byråingenjörer	Ae 21
2 kontorister	Ae 9	2 byråingenjörer	Ae 19
2 kanslibiträden.....	Ae 7	1 ingenjör	högst Ae 15
4 kontorsbiträden	rb	1 kansliskrivare	Ae 10
Tekniska byrån		1 kontorist	Ae 9
1 överingenjör	Bo eller Bp 3	2 kanslibiträden.....	Ae 7
1 kontorist	Ae 9	1 kontorsbiträde	rb
Bostadstekniska sektionen		Tomtsektionen	
1 byrådirektör	Ae 26	1 avdelningsdirektör	Bo 1
2 byrådirektörer	Ae 24	1 byrådirektör	Ao 26
1 förste byråingenjör	Ae 21	1 byrådirektör	Ae 24
1 byråingenjör	Ae 19	2 lantmätare	arv.
1 tekniker	Ae 10	1 kanslibitråde	Ae 7
2 kontorsbiträden	rb	1 kontorsbiträde	rb

¹ Personlig tjänst.

Länsbostadsnämndernas organisation

Antal och tjänstebestämmelse	Lönegrad	Län
23 länsbostadsdirektörer	Bo 1	
1 länsbostadsdirektör	Ao 26	I
3 byrådirektörer	Ae 24	A + B, M, O
24 förste byråingenjörer	Ae 23	A + B 2 och övriga län (1) utom I
1 kamrerare	Ae 23	A + B
6 förste byråingenjörer	Ae 21	A + B (2), E, I, M, O
22 kamrerare	Ae 21	
1 byråassistent	Ae 19	A + B
29 byråingenjörer	Ae 19	
1 kamrerare	Ae 19	I
1 ingenjör	Ae 17	AC
17 assistenter	Ae 15	
2 ingenjörer	högst Ae 15	A + B, O
2 kontorsskrivare	Ao, Ag 13 ¹	A + B, BD
6 kansliskrivare	Ae 10	A + B, M, O, Y, AC, BD
26 kontorister	Ao, Ae 9	
50 kanslibiträden	Ao, Ae 7	
75 kontorsbiträden	rb	

¹ Personliga tjänster.

Register

DRIFTBUDGETEN

*Femte huvudtiteln***A. Socialdepartementet m. m.**

Sid.		Kronor
	Socialdepartementet:	
8	Avlöningar	1 688 000
9	Omkostnader	95 000
9	Socialattachéer	223 000
10	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	1 300 000
10	Extra utgifter	100 000
		3 406 000

B. Socialstyrelsen, arbetsdomstolen m. m.

	Socialstyrelsen:	
11	Avlöningar	¹ 4 436 000
11	Omkostnader	¹ 820 000
11	Statistiska specialundersökningar	¹ 1 000
	Statens socialvårdskonsulenter:	
12	Avlöningar	460 000
12	Omkostnader	124 000
	Arbetsdomstolen:	
13	Avlöningar	228 000
14	Omkostnader	22 000
	Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.:	
14	Avlöningar	200 000
15	Omkostnader	25 000
		6 316 000

C. Mödrahjälp, socialhjälp, barnavård m. m.

16	Mödrahjälp	3 000 000
16	Mödrahjälpsnämnderna	80 000
17	Prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor	250 000
18	Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälp- och barnavårdslagarna m. m.	6 750 000
19	Bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem	8 000 000
20	Bidrag till utbildning av föreståndare vid ålderdomshem	130 000
21	Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem	60 000
22	Allmänna barnbidrag	957 000 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
22	Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag	2 800 000
23	Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott och utfyllnadsbidrag	24 000 000
24	Bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem	515 000
26	Bidrag till driften av barnhem	1 700 000
26	Bidrag till utbildning av föreståndare vid barnhem	68 000
27	Bidrag till driften av barnstugor	5 300 000
29	Försöksverksamhet rörande daghem m. m.	100 000
30	Ferieresor	1 200 000
35	Bidrag till driften av semesterhem	500 000
35	Stipendier för underlättande av husmoderssemester	1 000 000
36	Bidrag till driften av barnkolonier m. m.	2 900 000
Ungdomsvårdsskolorna:		
37	Avlöningar	11 333 000
48	Omkostnader	5 921 000
52	Engångsanskaffning av inventarier m. m.	350 000
54	Anordnande och drift av provisoriska förläggningar	350 000
55	Personalutbildning	55 000
56	Bidrag till inackorderingshem m. m.	227 000
57	Viss upplysningsverksamhet i ungdomsfrågor	600 000
		1 034 189 000

D. Nykterhetsvård

Statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare:		
60	Avlöningar	1 455 000
62	Omkostnader	1 088 000
Statens inom mentalsjukvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare:		
65	Avlöningar	286 000
66	Omkostnader	119 000
Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare:		
67	Avlöningar	1 198 000
70	Omkostnader	883 000
72	Vårdavdelning i Fagersta	318 000
Statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare:		
74	Avlöningar	261 000
75	Omkostnader	168 000
Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare:		
76	Avlöningar	1 097 000
78	Omkostnader	507 000
80	Bidrag till anordnande av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.	1 150 000
85	Bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.	22 500 000
90	Tillfälligt omhändertagande enligt lagen om nykterhetsvård m. m.	1 050 000
91	Utbildning av nykterhetsvårdspersonal	80 000

Sid.		Kronor
	Länsnykterhetsnämnderna:	
92	Avlöningar	1 838 000
94	Omkostnader	574 000
94	Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder	20 000 000
96	Främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m.	83 000
97	Bidrag till Länkrörelsen	300 000
		54 955 000

E. Arbetsmarknadsstyrelsen med dithörande verksamhet

	Arbetsmarknadsstyrelsen:	
98	Avlöningar	9 021 000
104	Omkostnader	1 737 000
	Arbetsförmedlingen:	
106	Avlöningar	41 416 000
125	Omkostnader	11 302 000
128	Bidrag till erkända arbetslöshetskassor	51 000 000
130	Vissa sysselsättningspolitiska åtgärder, därav förslagsvis 60 000 000 kr att avräknas mot automobilskattemedlen	190 000 000
144	Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet ...	1 000
146	Statens arbetsklínik i Stockholm	540 000
148	Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade	5 000 000
150	Bidrag till driften av verkstäder för handikappade	3 100 000
152	Omskolning m.m.	125 000 000
157	Understöd åt flyktingar m. m.	3 500 000
158	Bidrag till De blindas förening	550 000
159	Bidrag till De vanföras riksförbund	350 000
160	Bidrag till Hörsel-främjandets rehabiliteringscentral	100 000
		442 617 000

F. Bostadsbyggande m. m.

	Bostadsstyrelsen:	
162	Avlöningar	4 478 000
205	Omkostnader	850 000
	Länsbostadsnämnderna:	
206	Avlöningar	6 048 000
211	Omkostnader	851 000
212	Ränteeftergifter å vissa bostadslån m. m.	300 000 000
214	Bostadsrabatter	150 000 000
219	Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet	15 000 000
224	Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstek- niska frågor	25 000
224	1960 års bostadsräkning	1 000
225	Byggnadsforskning	1530 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
226	Statens nämnd för samlingslokaler	83 000
226	Bidrag till vissa riksorganisationer för samlingslokaler.....	30 000
227	Rekonstruktionsbidrag till allmänna samlingslokaler	1 000
Statens bosättningslån:		
228	Ersättning åt ortsombud	60 000
228	Ersättning åt riksbanken	240 000
		478 197 000

G. Sjukförsäkring, folkpensionering m. m.

Försäkringsdomstolen:

230	Avlöningar	529 000
230	Omkostnader	42 000

Försäkringsrådet:

231	Avlöningar	672 000
232	Omkostnader	32 000

Riksförsäkringsverket:

232	Avlöningar	15 172 000
236	Omkostnader	4 210 000
239	Ortsombud	635 000
239	Bidrag till sjukkassor m. m.	1310 000 000
240	Vissa tillägg å ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.	1 760 000
240	Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersätt- ningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.	13 400 000
241	Bidrag till folkpensioner m. m.	12 870 000 000
242	Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar	15 100 000
242	Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet	16 200 000
		3 226 752 000

H. Arbetskydd

Arbetskyddsstyrelsen:

248	Avlöningar	2 037 000
250	Omkostnader	280 000

Yrkesinspektionen:

251	Avlöningar	4 144 000
253	Omkostnader	1 007 000
254	Undervisnings- och upplysningsverksamhet på arbetskyd- dets område	100 000
255	Ersättningar för vissa läkarundersökningar enligt arbetar- skyddslagen	6 000
		7 574 000

¹ Beräknat belopp.

I. Diverse

Sid.		Kronor
255	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond.....	6 585 000
256	Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark.....	173 000
	Statens hyresråd:	
256	Avlöningar.....	937 000
257	Omkostnader.....	85 000
257	Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar	9 000
258	Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl.....	50 000
258	Internationellt socialpolitiskt samarbete	1 105 000
		8 944 000
	Summa för driftbudgeten	5 262 950 000

KAPITALBUDGETEN**Statens allmänna fastighetsfond**

259	Vissa byggnadsarbeten m. m. vid ungdomsvårdsskolorna.....	5 100 000
266	Vissa byggnadsarbeten m.m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare.....	1 040 000
		6 140 000

Statens utlåningsfonder

270	Lånefonden för bostadsbyggande	740 000 000
292	Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien ..	1 000
293	Statens bosättningslånefond.....	1 000
301	Lånefonden för allmänna samlingslokaler	9 000 000
		749 002 000

Fonden för låneunderstöd

302	Lån till nybyggnader m. m. vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare.....	1 100 000
305	Räntefria lån till bostadsbyggande.....	18 000 000
		19 100 000

Summa för kapitalbudgeten **774 242 000**

BILAGA 8 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1962

KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET

*Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför
Hans Maj:st Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 3 januari 1962.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Skoglund, anmäler de frågor, som gäller utgifterna för budgetåret 1962/63 inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, och anför därvid följande.

ÖVERSIKT

1. Transportverksamheten

Utvecklingen på transportområdet under 1950-talet har präglats av betydande förskjutningar inom trafikstrukturen. Dessa förskjutningar har varit av två slag, ehuru de delvis verkat i samma riktning; dels har en överflyttning skett av trafik från spårbundna till icke spårbundna transportmedel, dels har trafiken i allt större utsträckning övergått från kollektiva till individuella och privata transportmedel.

Vad beträffar *persontrafiken* visar gjorda beräkningar att denna — mätt i personkm — ökat med mer än 100 % sedan år 1950. Utvecklingen har här helt dominerats av personbilismens frammarsch. Denna har bl. a. medfört att de kollektiva transportmedlen, vilka vid 1950-talets början beräknas ha svarat för 65 % av persontransportarbetet, numera ombesörjer något mindre än 30 % därav.

Sedan början av 1950-talet kännetecknas den inrikes *godstrafiken* totalt sett av en expansion, som synes ha förlöpt något snabbare än produktionsökningen i övrigt. Ökningen av transportarbetet är mest framträdande inom landsvägstrafiken. Det totala godstransportarbetet beräknas ha ökat med

mer än 50 % sedan år 1950 och uppskattas för år 1960 till över 23 miljarder tonkm. Lastbilarnas andel av det totala godstransportarbetet har börjat närma sig tre fjärdedelar av järnvägarnas andel. Det är i första hand de kortväga transporterna som övergått till landsväg, vilket medfört att järnvägarnas godstransportarbete numera till ca 95 % utgörs av fjärrtrafik. I fråga om transportkostnaden intar lastbilarna redan nu första platsen. Man räknar sålunda med att lastbilarna svarar för ca 3 miljarder kr. eller 75 % av den totala inrikes godstransportkostnaden.

De strukturförändringar inom transportverksamheten som här antytts har medfört besvärliga konsekvenser för de kollektiva transportmedlen. Samtidigt som trafikarbetet på statsbanorna i ökad utsträckning kommit att koncentreras till det trafikstarka järnvägsnätet har nämligen övriga linjer alltmer förlorat i betydelse. Man har beräknat att inemot hälften av det av SJ trafikerade järnvägsnätet inte längre är ekonomiskt bärkraftigt och att förlusterna på denna del av nätet uppgår till ca 200 mkr. per år. Dessa förhållanden har gjort det nödvändigt att genomföra en driftkoncentration inom SJ:s verksamhet bl. a. genom nedläggning av de trafiksvaga bandelar, vilkas transportuppgifter kan tillfredsställande ombesörjas på landsväg. Sedan början av 1960 har bemyndigande till total eller partiell nedläggning meddelats i fråga om 31 bandelar om sammanlagt 1 219 km. Med hänsyn till den betydande försämring av SJ:s driftresultat som inträtt har företaget vidare fr. o. m. budgetåret 1958/59 erhållit ett årligt driftbidrag av statsmedel, utgörande kompensation till viss del för sådana icke företagsekonomiskt motiverade prestationer, som statsbaneföretaget har att utföra. Driftbidraget utgör för innevarande budgetår 80 mkr. och föreslås utgå med samma belopp för *budgetåret 1962/63*. Under vissa budgetår har dessutom medel måst anvisas för täckning av underskott i SJ:s rörelse. Ett belopp av 50 mkr. är således anvisat härför under innevarande budgetår och ett lika stort anslagsbelopp beräknas även för nästa budgetår. Det statliga stödet till de kollektiva transportmedlen har under år 1961 utsträckts till viss i enskild regi bedriven busslinjetrafik på landsbygden för att förebygga nedläggning av sådan mindre lönsam trafik, som erfordras för att trygga transportförsörjningen inom trafiksvaga områden. Stödet, som för 1961 beräknats till 2 mkr., avses skola utgå enligt oförändrade grunder även under år 1962, varför ett anslag av nämnda storlek föreslås på sjätte huvudtiteln för nästa budgetår.

I 1953 års trafikutrednings betänkande har intagits vissa *prognoser för utvecklingen på transportområdet* under de närmaste årtiondena. Vad först beträffar persontransporterna har antalet personbilar år 1975 beräknats till 2,6 milj., motsvarande drygt 300 bilar per 1 000 invånare. Nedgången i järnvägarnas persontrafik har antagits komma att hejdas och en återgång till 1959 års absoluta nivå har beräknats ske till år 1980. Den inrikes reguljära luftfarten väntas expandera starkt under det närmaste decenniet. Numera beräknas antalet med inrikes flyg befordrade passagerare öka från 400 000 år 1960 till ca 1,2 milj. år 1970. — I fråga om godstransporterna

förutses en fortsatt ökning av lastbilarnas transportarbete. För år 1965 beräknas detta enligt vägplanen till 10 å 13 miljarder tonkm och för 1975 till 20 å 30 miljarder tonkm. Sistnämnda år skulle mellan hälften och två tredjedelar av det inrikes godstransportarbetet utföras på landsväg. Det kan nämnas, att lastbilarnas godstransportarbete i tonkm under åren 1950—1960 ökade med 10—11 % per år. I den år 1957 framlagda vägplanen angavs den framtida ökningen till 7—10 %.

Utvecklingen inom transportområdet har i hög grad påverkats av den av samhället förda *trafikpolitiken*. Investeringarna i vägnätet har kunnat hållas på en hög nivå. I enlighet med de föreslagna riktlinjerna i nyssnämnda vägplan har vägbyggnadsarbetet i första hand inriktats på att förbättra de delar av vägnätet, som är av särskild betydelse för näringslivets transporter, samt förbifarts- och tillfartsleder vid de mera betydande tätortsbildningarna och trafikpulsådror inom de större och medelstora städernas interna kommunikationsnät. Vägarnas bärighet har under de senaste åren ökats i väsentlig grad. År 1960 tilläts således ett axeltryck av högst 8 ton på 48 % av landsbygdens allmänna vägar, medan år 1953 högst 7 tons axeltryck medgavs på endast 1,5 % av vägnätet. Som en följd härav har lastbilar med avsevärt större kapacitet än tidigare kunnat sättas in, vilket inneburit ett förbilligande av landsvägstransporterna.

Under de senaste fem åren har de totala statliga vägutgifterna — inklusive vissa beredskapsarbeten — uppgått till storleksordningen 1 miljard kr. per år. De kraftigt ökade utgifterna för vägväsendets och vägtrafikväsendets behov under de senaste budgetåren har i huvudsak motsvarat bilskattorna. För innevarande budgetår har till den statliga, kommunala och enskilda väghållningen anslagits sammanlagt 1 026,5 mkr. För *budgetåret 1962/63* kommer jag att föreslå anslag till dessa ändamål med totalt 1 166,5 mkr., innebärande en ökning med 140 mkr. Den för nästa budgetår föreslagna ökningen av väganlagen med sammanlagt 140 mkr. disponeras på så sätt, att anslaget till vägunderhållet höjes med 40 mkr. till 415 mkr., anslagen till vägbyggandet på landsbygden med 60 mkr. till 440 mkr., anslaget till gatuunderhållet med 8 mkr. till 67 mkr., anslaget till gatubyggandet med 30 mkr. till 185 mkr., anslaget till enskilt vägunderhåll med 1 mkr. till 25,5 mkr. samt anslaget till enskilt vägbyggande med 1 mkr. till 14 mkr. Av anslagen till vägbyggande och vägunderhåll skall viss del disponeras under beaktande av utvecklingen på arbetsmarknaden i Norrland. En närmare presentation i övrigt av fördelningen av de totala anslagsmedlen till vägväsendet kommer jag att lämna i det följande under punkten 11. — Under kapitalbudgeten föreslås för budgetåret 1962/63 en ökning av investeringarna i väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond från 40 till 43 mkr. för att genom en ökad anskaffning av moderna fordon och maskiner möjliggöra en fortsatt rationalisering av vägunderhållet.

Parallellt med den fortgående koncentrationen av järnvägstrafiken till huvudlinjerna pågår ett intensivt arbete för att höja dessas kapacitet och

rationalisera driften. Under de senaste åren har investeringarna i nya anläggningar och ny materiel uppgått till ca 325 mkr. per år. Automatisk linjeblockering och fjärrblockering har införts på vissa sträckor, vilket möjliggjort betydande personalminskningar. Några av de viktigaste huvudlinjerna har försetts med dubbelspår och vissa smalspåriga linjer, som ej avses skola nedläggas, har breddats. Enbart i godsvagnar har sedan år 1953 investerats ca 400 mkr. och f. n. pågår en omfattande förnyelse av personvagnsbeståndet. Genom förbättrad service och olika former av taxenedsättningar har SJ sökt aktivt förbättra sitt trafikunderlag.

I fråga om statens järnvägar föreslås för *budgetåret 1962/63* en investeringsram om 315 mkr. Investeringarna syftar i främsta rummet till en utbyggnad av de trafikstarka huvudlinjerna och anordningarna på de större stationerna och bangårdarna samt en modernisering av den rullande materielen. Bland viktigare investeringsprojekt kan nämnas den pågående upprustningen av Malmbanan samt den nya järnvägen till Svappavaara. I järnvägsstyrelsens investeringsplaner ingår vidare exempelvis anläggning av fjärrblockeringssystem på bl. a. linjerna Göteborg—Halmstad och Luleå—Gällivare samt dubbelspårsarbeten på bl. a. sträckan Katrineholm—Åby och fortsatta sådana arbeten på norra stambanan. I fråga om större husbyggnader upptager planen bl. a. ett nytt godsmagasin i Halmstad och en tillbyggnad till godsmagasinet i Norrköping.

Under de senaste åren har för den civila luftfarten förutsättningar skapats för en framtida expansion. Enligt luftfartsstyrelsens långtidsplan från år 1956 skulle för upprustning av det civila flygplatsnätet, förutom storflygplatsen Arlanda, nya flygplatser byggas i Kiruna, Umeå, Jönköping och Karlstad, varjämte de befintliga flygplatserna vid Bromma, Torslanda, Bulltofta, Visby och Sundsvall/Härnösand skulle förbättras. Med undantag för Karlstads och Torslanda flygplatser har dessa arbeten i stort sett nu slutförts. Härigenom har ett system av huvudflygplatser för inrikesflyget tillskapats. Dessutom har vissa militära flygplatser kunnat öppnas för civil trafik. Vidare har nya flygplatser byggts vid Skellefteå och Örnsköldsvik. Kostnaderna för upprustningen av de inrikes flygplatserna har för statens del under de senaste åren kunnat begränsas till ca 10 mkr. per år genom att bidrag från lokala intressenter i stor utsträckning förekommit. Vad beträffar storflygplatsen Arlanda är huvuddelen av anläggningen färdigställd. Flygplatsen har redan tagits i bruk för viss trafik; hela den internationella trafiken på Bromma skall överflyttas till Arlanda den 1 april 1962. Motorvägen till Arlanda utbygges planenligt och beräknas vara klar hösten 1963.

Jämsides med flygplatsutbyggnaderna har ett betydande arbete nedlagts på att öka flygsäkerheten genom moderna navigeringshjälpmedel. Investeringarna i radioanläggningar för luftfarten har således uppgått till över 3 mkr. per år under de senaste åren. Likaledes har Sveriges meteorologiska och hydrologiska instituts väderlekstjänst för luftfarten expanderat mycket starkt. För nästa budgetår föreslås bl. a. inrättandet av drygt ett 20-tal nya tjänster på institutets flygväderlekstjänst.

Den snabba flygtekniska utvecklingen har för luftfartsverkets del nödvändiggjort omfattande och kostnadskrävande investeringar bl. a. för jettrafiken. Då en i och för sig berättigad höjning av avgifterna hittills av olika skäl ansetts böra uppskjutas har under de senaste åren ökade underskott måst upptagas för luftfartsverket.

För investeringar i luftfartens markorganisation under *budgetåret 1962/63* förordas anslag om ca 18 mkr. för bl. a. en fortsatt utbyggnad av Arlanda flygplats, en ny taxibana på Bulltofta flygplats och ombyggnad av den befintliga stationsbyggnaden på Torslanda flygplats. I den mån godtagbara uppgörelser kan nås med vederbörande lokala intressenter kommer förslag att framläggas senare under riksdagen rörande utbyggnad av Torslanda och Karlstads flygplatser.

För *nästa budgetår* har luftfartsstyrelsen beräknat underskottet för luftfartsverket till drygt 21 mkr. Vid prövningen inom Kommunikationsdepartementet av luftfartsstyrelsens förslag rörande luftfartsfondens underskott har en restriktiv bedömning av utgifterna ansetts ofrånkomlig. Möjliga kostnadsbesparingar och rationaliseringsåtgärder i förening med en ej oväsentlig avgiftshöjning har därvid ansetts kunna skapa förutsättningar för en sänkning av underskottet till 15 mkr. för *nästa budgetår*.

Den dynamiska utveckling inom landets transportväsende, som jag i det föregående skisserat, har även nödvändiggjort ett omfattande *utredningsarbete*. Därvid har det framstått som särskilt angeläget att — som underlag för statliga insatser av olika slag — vinna ökad kännedom om trafik-ekonomiska förhållanden, som hittills i alltför ringa grad belysts. Den statliga trafikpolitiken har bl. a. ställts inför problemet att finna den lämpligaste avvägningen mellan olika transportmedel. I första hand har det gällt att granska den nuvarande regleringen av den yrkesmässiga biltrafiken och att klargöra järnvägarnas roll i vårt framtida transportsystem. Dessa frågor har varit föremål för överväganden inom 1953 års trafikutredning, som avgivit ett betänkande i maj 1961. Häri angives vissa riktlinjer för en framtida trafikpolitik, som avser att till lägsta samhällsekonomiska kostnad åstadkomma en tillfredsställande transportförsörjning för landets olika delar. — Ett konkret spörsmål om avvägningen av investeringarna mellan olika trafikslag i en del av landet har gjorts till föremål för en särskild trafikekonomisk utredning. Jag syftar härvid på den i maj 1961 tillsatta utredningen om godstransporterna mellan väner- och vätterområdena samt västkusten. — I detta sammanhang kan jag även nämna, att den svensk-danska öresundsdelegationen efter omfattande tekniska och trafikekonomiska undersökningar räknar med att under året lägga fram sitt förslag om en fast förbindelse över Öresund.

Bilismens expansion har aktualiserat en rad andra frågor av rättslig och ekonomisk natur. 1960 års vägsakkunniga har sålunda nyligen avlämnat ett betänkande om reglerna för statsbidrag till enskild väghållning. De sakkunniga behandlar även frågan om möjligheterna att genom ändrad lagstiftning

främja uppkomsten av enskilda, avgiftsfinansierade vägföretag, t. ex. större brobyggnadsföretag. Parkeringskommittén utreder olika aspekter av parkeringsproblemet i tätorterna, bl. a. finansieringen av parkeringsanläggningar och lämpliga former för driften av dessa. Vidare har den ökade biltrafiken över gränserna gjort en samordning av trafikreglerna inom Norden angelägen. F. n. arbetar en nordisk kommitté med att utarbeta förslag till gemensam vägtrafiklagstiftning för de fyra nordiska länderna. — Vad gäller luftfarten pågår för inrikesflygets del en utredning rörande den lämpliga fördelningen av ägarintressena i flygföretag med reguljär inrikes trafik. Vidare har de skandinaviska ländernas kommunikationsministrar tillkallat en skandinavisk kommitté för att undersöka huvudpunkterna i SAS' organisation och driftformer i syfte att lägga fram förslag som kan öka konsortiets effektivitet och konkurrensförmåga. Slutligen kan i fråga om luftfartsverket nämnas att skandinaviska flygtaxekommittén avlämnat sitt betänkande rörande de skandinaviska luftfartsverkens ekonomi.

Statsmakterna kommer efter hand att få ta ställning till en rad av de frågor, som här antytts.

2. Trafiksäkerheten

Bilismens expansion har haft till följd att antalet trafikolyckor i landet kraftigt stegrats. Under år 1950 inträffade ca 21 500 olyckor, som blev föremål för polisundersökning. År 1959 var motsvarande siffra drygt 56 600. Antalet till försäkringsbolagen anmälda trafikförsäkringsskador uppgick nämnda år till respektive 57 000 och 175 000. Under år 1950 dödades 595 och skadades ca 10 600 personer i trafiken. År 1959 hade siffran för antalet dödade stigit till 1 000 och för antalet skadade till närmare 21 500. Trafikolyckorna har beräknats kosta samhället omkring en miljard kr. årligen.

Denna utveckling har föranlett statsmakterna att i allt större utsträckning vidtaga åtgärder av olika slag för att söka hindra en fortsatt tillväxt i olycksantalet. Vad beträffar kommunikationsdepartementets område vill jag särskilt framhålla följande. Statens bilinspektion har under senare år upprustats väsentligt beträffande såväl personalen som utrustningen. Statens trafiksäkerhetsråd har erhållit avsevärt höjda anslag för trafiksäkerhetsforskningen. Det statliga bidraget till NTF har också höjts kraftigt, vilket möjliggjort för föreningen att intensifiera och utvidga sin upplysnings- och propagandaverksamhet. Bidragen till säkerhetsanordningar och andra trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid järnvägs korsningar har mer än fördubblats sedan budgetåret 1955/56, eftersom bidragen visat sig vara av stor betydelse ur trafiksäkerhetssynpunkt. Vidare har i trafiksäkerhetsfrämjande syfte åtskilliga ändringar gjorts i trafiklagstiftningen. I sammanhanget kan erinras om att i fråga om lastbilar med släpfordon nyligen införts bestämmelser rörande s. k. särskild kopplingsbesiktning. Vidare har Kungl. Maj:t genom ändring i vägtrafikförordningen erhållit bemyndigande att förordna om tillfälliga generella hastighetsbegränsningar. Sådana hastighetsbegränsningar har genomförts vid fem olika tillfällen under år 1961.

De senaste årens trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder har givit det i och för sig glädjande resultatet, att de svårare trafikolyckorna icke stigit i takt med trafikens ökning. Jag vill i sammanhanget erinra om att Sverige nu intager en ur trafiksäkerhetssynpunkt gynnsam plats i jämförelse med övriga västeuropeiska länder.

Emellertid kräver trafikolyckorna fortfarande så stora offer att fortsätta ansträngningar från statsmakternas sida för att minska olycksfrekvensen ur såväl humanitära som ekonomiska synpunkter framstår som oundgängliga. Med hänsyn härtill kommer jag senare i dag att förorda vissa åtgärder i trafiksäkerhetsfrämjande syfte. Statens bilinspektion föreslås sålunda för *budgetåret 1962/63* få en kraftig personalförstärkning i huvudsak i enlighet med de riktlinjer, som föreslagits av en inom kommunikationsdepartementet särskilt tillsatt arbetsgrupp. Inspektionen förstärkes med tolv besiktningsassistenter och erhåller dessutom medel för anställande av såväl tillfällig besiktningspersonal under toppbelastningsperioder som viss biträdespersonal. Vidare förordar jag, att inspektionen erhåller ökad medelstilldelning för anskaffning av utrustning. Trafiksäkerhetsrådets forskningsanslag föreslås uppräknat med 150 000 kr. till 700 000 kr., varav en del avses skola ställas till förfogande för forskning i samband med de fortsatta försök med tillfälliga hastighetsbegränsningar, som planeras för nästa budgetår. Dessutom föreslår jag att ca 50 000 kr. bör få tagas i anspråk från väg- och vattenbyggnadsstyrelsens utredningsanslag för dylik forskning. Då bl. a. trafiksäkerhetsundervisningen i skolorna bör intensifieras höjes statsbidraget till NTF med 100 000 kr. till 900 000 kr. Slutligen erhåller statens biltrafikenämnd en betydande personalförstärkning för främst utvidgad kontroll av färdskrivardiagram. Då denna kontroll bl. a. avser fordonens hastigheter samt fordonsförarnas arbets- och vilotider torde en utvidgning av densamma medföra avsevärda fördelar ur trafiksäkerhetssynpunkt.

I fråga om den inom kommunikationsdepartementet pågående *utredningsverksamhet*, som kan beräknas få betydelse för det fortsatta trafiksäkerhetsarbetet, bör först nämnas att 1961 års trafiksäkerhetskommitté avlämnat en redogörelse för de försöksvis införda tillfälliga hastighetsbegränsningarna i motortrafiken under år 1961. Kommittén konstaterar att försöken givit belägg för att man genom hastighetsbegränsning kan uppnå en dämpning av olycksfrekvensen och en förskjutning i olycksutvecklingen mot mindre allvarliga olyckor. Kommittén föreslår, att försöken med tillfälliga hastighetsbegränsningar fortsättes. I syfte att minska trafikolyckorna under jul- och nyårshelgerna har Kungl. Maj:t på mitt förslag beslutat om dylik hastighetsbegränsning under tiden den 22 december 1961 — den 8 januari 1962.

I detta sammanhang vill jag erinra om att en utredning numera framlagts rörande kostnaderna för övergång till högertrafik. Ifrågavarande betänkande är f. n. föremål för remissbehandling. Inom departementet pågår vidare en utredning om kontrollbesiktning av motor- och släpfordon m. m. Betän-

kande härom torde kunna väntas under vårens lopp. Vidare har jag med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 september 1961 tillkallat sakkunniga för att utreda bl. a. de tekniska möjligheterna att utnyttja maskinella hjälpmedel för efterhandsgranskning av färdskrivardiagram. Därest tekniska hjälpmedel kan konstrueras torde kontrollen av färdskrivardiagram kunna ytterligare effektiviseras. Slutligen vill jag nämna att en utredning av körkortsutbildningen och därmed sammanhängande spörsmål är aktuell.

3. Postverket

Postverkets rörelse visar en ökande tendens. I genomsnitt per år har under tiden 1955—1960 brev rörelsen ökat med 4 % samt antalet paket och postförskött med 5 %. Postförsändelsernas sammansättning har samtidigt undergått vissa förändringar. Markant är tendensen mot en såväl absolut som relativ ökning av mass- och gruppkursbanden, medan utvecklingen i fråga om antalet postbefordrade tidningsexemplar stagnerat.

I samband med inflyttningen till städer och tätorter äger en successiv förändring rum av postdistributionens struktur på landsbygden. Denna tar sig framförallt uttryck i indragning av poststationer och övergång i allt större utsträckning till lantbrevbäring. En motorisering av lantbrevbäringen har samtidigt ägt rum. För att belysa utvecklingen kan nämnas, att under de senaste tio åren ca 575 poststationer dragits in, medan lantbrevbäringslinjernas längd ökat med ca 65 %.

Den kraftigaste expansionen inom postverket har emellertid ägt rum i fråga om postbankens område. Denna expansion har varit särskilt påtaglig under de allra senaste åren.

Postgirots betalningsförmedling har utvecklats mycket snabbt under 1950-talet, och sedan 1955 har det omsatta beloppet ökat från 300 till 400 miljarde kr. per år. Postgirokontonas antal har stigit i samma takt och är nu ca 450 000. Postbanken förvaltar nu drygt 7 200 mkr., varav 5 000 mkr. utgör insättarnas tillgodohavande i postsparbanken och 2 200 mkr. kontobehållningen hos postgirokontoret. Banken är därmed större än någon annan bankinrättning i Sverige.

En allmän aktivering av bankens verksamhet har också ägt rum i syfte att stärka rörelsens konkurrenskraft och bereda allmänheten en förbättrad service på området.

Sålunda har postsparbanksbokens användbarhet utvidgats genom avtal mellan de fem nordiska ländernas postförvaltningar. Innehavare av postsparbanksbok, som utfärdats i något av de nordiska länderna, kan göra uttag även i det övriga Norden. — Inom postgirorörelsen har en rad åtgärder genomförts i syfte att underlätta betalningsförmedlingen. Av betalningsmottagaren färdigställda inbetalningskort kan begagnas som gireringsblanketter. Vidare har man avskaffat avgiften för insättning på eget postgirokonto och kravet på deposition av grundbelopp vid öppnande av postgirokonto. — För större kontoinnehavare har en räntebärande räkning införts. — Postban-

ken har sedan länge förmedlat löneutbetalningar i olika former. En utvidgning härav har skett genom uppläggning av s. k. löntagarkonton i postsparbanken.

De väsentliga problemen ifråga om postverkets framtida uppgifter, verksamhet och organisation behandlas för närvarande inom postutredningen 1956. Såsom ett delresultat av utredningens arbete har postbanken genom beslut av 1961 års riksdag erhållit en ny huvudorganisation.

Investeringarna för postverket avser i huvudsak större byggnadsprojekt samt inköp av bilar och bussar. För *budgetåret 1962/63* föreslås att medelförbrukningsramen ökas från 5,5 till 6,5 mkr. Bland de nya objekt som innefattas i investeringsramen må nämnas en tillbyggnad till postverkets industrianläggningar i Ulvsunda.

4. Televerket samt television och ljudradio

Utvecklingen inom televerket kännetecknas av en stark ökning av telefonrörelsen. Telegramtrafiken minskar däremot. Detta sammanhänger till stor del med att dess uppgifter delvis övertas av telex, som utvecklas mycket snabbt. Nya verksamhetsgrenar, såsom SOS-tjänsten och rörliga abonnentanläggningar, har tillkommit. Teleområdet utmärkes överhuvud av en synnerligen livlig teknisk utveckling.

Automatiseringen av telefontrafiken har fortskridit så långt, att ca 91 % av telefonapparaterna i landet är anslutna till automatiska telefonstationer. Telestyrelsen räknar med att automatiseringen skall vara i huvudsak avslutad under innevarande decennium.

Den särskilt under senare år starkt ökade tillströmningen av telefonabonnenter och den likaledes kraftigt ökade rikstelefontrafiken har medfört, att televerket, trots höjda investeringsanslag, icke kunnat helt tillgodose allmänhetens krav på verket. Följden har blivit vissa väntetider såväl för installation och flyttning av telefoner som för rikssamtal på en del förbindelsestråk.

För *budgetåret 1962/63* föreslås en betydande höjning av televerkets investeringsram, nämligen från 285 till 325 mkr. Om hänsyn toges även till den höjning av ramen, som ägt rum efter förslag i 1961 års statsverksproposition, ökar investeringarna i televerket med inemot 25 % på två år. De ökade investeringarna syftar till att ge televerket större möjligheter att möta allmänhetens anspråk på televerkets service. Nästa budgetårs investeringar omfattar bl. a. flera nya telefonstationsbyggnader (Drevviksstrand, Annedal i Göteborg, Strömstad, Strömsund och Västerås) samt tillbyggnad av fem äldre stationer. Vidare upptages en ny stationsbyggnad för Karlsborgs radiostation, som ombesörjer viss fast radiotrafik till andra län. Utbyggnaden av fjärrförbindelsenätet kan bedrivas i väsentligt ökad takt. Bl. a. kan televerket påbörja arbetena med en koaxialkabel från Skellefteå över Lycksele till Storuman med avgrening till Arvidsjaur.

Sedan vid 1957 och 1958 års riksdagar beslut fattats om att ett televisionsnät skulle byggas ut i vårt land, har en mycket snabb utbyggnad ägt rum. Vid

utgången av nästa budgetår beräknas 48 TV-stationer vara i drift, därav 39 med full räckvidd. Härtill kommer ett 20-tal s. k. slavstationer. Ett radio-länknät om inemot 5 000 km beräknas också vara utbyggt. TV-stationerna kommer då att täcka områden med en sammanlagd befolkning av 7,2 miljoner, vilket är ca 94 % av landets invånare. Antalet TV-licenser, som f. n. uppgår till drygt 1,3 miljoner, torde vid utgången av budgetåret 1962/63 komma att överstiga 1,7 miljoner. Detta innebär att nära två tredjedelar av landets hushåll då beräknas inneha TV-mottagare.

Programverksamheten har hittills utökats efter en plan, som inneburit en årlig ökning av ca 2 timmar per vecka. Enligt denna plan skall programproduktionen under nästa budgetår omfatta en sändningstid av 24 timmar i veckan. Medelstildelningen till programproduktionen har successivt ökats för att ge möjligheter till konsolidering av verksamheten och höjning av programkvaliteten. Verksamheten har bedrivits i provisoriska lokaler; ett nytt TV-hus i Stockholm är emellertid f. n. under projektering.

Vad gäller ljudradion har efter beslut av 1955 års riksdag ett sändarnät för program 2 byggts ut i landet, en utbyggnad som sedermera i vad avser FM-sändare samordnats med TV-nätet. FM-utbyggnaden står nu nära sin fullbordan. En ny sändare på långvåg vid Motala blir klar inom kort.

Genom program 2 har programtiden utökats, från ca 5 000 till inemot 8 000 timmar per år. Sommaren 1961 tillkom den s. k. melodiradion, vars sändningstid uppgår till ca 4 000 timmar per år. Ett radiohus är under byggnad i Stockholm; det i byggnadskomplexet ingående kontorshuset är redan uppfört och har tagits i bruk.

En särskild kommitté, 1960 års radioutredning, har tillsatts med uppgift att mot bakgrunden av televisionens utbredning utreda frågan om de allmänna riktlinjerna för ljudradians framtida verksamhet.

För budgetåret 1962/63 föreslås investeringar i sändarnätet för television och ljudradio om 22 resp. 6,8 mkr. För televisionens del innebär förslaget en avsevärd ökning. Nya TV- och FM-stationer med full räckvidd kommer att uppföras i Arvidsjaur, Borlänge, Gävle, Lycksele, Skövde och Tåsjö. Vidare kan reservutrustningar för TV installeras i ett 20-tal sändarstationer, varigenom personalbehovet minskar samtidigt som sändarnas driftsäkerhet och räckvidd ökar. Vissa förberedelsearbeten skall göras för utbyggnad av de 15 nya TV-stationer, som tilldelats Sverige vid den internationella våglängdskonferensen i Stockholm under sommaren 1961. En ny permanent radiolänklinje för överföring av TV-program skall påbörjas på sträckan Emma-boda—Malmö.

Frågan om medelsbehovet för TV-huset och för televisionens programproduktion m. m. avses skola behandlas i en särskild proposition.

För ljudradians programproduktion beräknas en ökning med 3,6 mkr. till 54,5 mkr.

5. Elkraftförsörjningen

Från tiden efter första världskriget har elkraftkonsumtionen i landet med mindre avvikelser ökat med 6 à 7 % per år. En sådan ökningstakt innebär en fördubbling av konsumtionen på ca 11 år. En stark korrelation har rått mellan landets industriproduktion och elförbrukningen bl. a. därför att elkraften ofta varit den självklara traditionsmässiga energiformen även för kvalificerade värmeprocesser. Under den senaste tiden har en viss tveksamhet uppstått huruvida den hittillsvarande ökningstakten kommer att bestå. Vad som speciellt bidragit till denna tveksamhet synes främst vara de sänkta oljepriserna. I de prognoser rörande elkraftförbrukningen som verkställts av elkraftproducenterna under år 1961 räknar man med en årlig belastningsökning för hela landet om ca 6 % under perioden 1960—1970. Det är i synnerhet under senare hälften av 1960-talet som en avmattning väntas. För statens vattenfallsverk, som svarar för knappt hälften av landets samlade elkraftproduktion, beräknas belastningsökningen bli 6,5 % per år under 1960-talet eller något större än för landet i dess helhet. Ifrågavarande prognoser har ansetts kunna läggas till grund för den aktuella bedömningen av elproduktionens utbyggnad ehuru en viss beredskap mot en kraftigare ökning än enligt prognoserna har ansetts tillräddig.

Den primära målsättningen för investeringarna inom elkraftsektorn har under det senaste decenniet varit att höja produktionskapaciteten till en sådan nivå att risken för ransonering blir av tolerabel storlek. Inom ramen för denna målsättning har därjämte eftersträfvats att få till stånd en från ekonomiska synpunkter optimal avvägning av kraftproduktionsapparaten.

De omfattande investeringar i kraftverk och överföringsnät som ägt rum under senare år har medfört att produktionskapaciteten numera höjts till en sådan nivå att torrårssäkerhet föreligger, d. v. s. att efterfrågan kan tillgodoses även under år med en exceptionellt dålig tillrinning till de kraftproducerande älvarna. Förutom torrårssäkerhet har den ökade investeringsomslutningen lett till att statens vattenfallsverk nått fram till den avvägning mellan vatten- och värmekraft, som tidigare eftersträfvats.

För framtiden gäller det främst att inrikta strävandena på att bibehålla den uppnådda torrårssäkerheten. Med hänsyn till de låga oljepriserna och förväntade ökningar i kostnaderna för vattenkraftanläggningarna beräknas andelen värmekraft successivt komma att stiga. Som resultat av en fortgående övergång till konventionella värmekraftstationer kommer därvid kraftindustrins kapitalbehov per produktionsenhet att sjunka.

Båda de nu nämnda förhållandena — att tidigare eftersläpning i utbyggnaden av kraftförsörjningssystemet inhämtats och att värmekraftandelen ökar — verkar i riktning mot en minskning av investeringsbehoven för de närmast framförliggande åren jämfört med den senast gångna femårsperioden.

Atomkraften befinner sig alltså på det industriella utvecklingsstadiet. I dagens läge bedöms som sannolikt, att atomkraften skall kunna kostnads-

mässigt konkurrera med de konventionella produktionskällorna vid mitten av 1970-talet.

För *budgetåret 1962/63* föreslås för statens vattenfallsverk en investeringsram om 433 mkr. till bl. a. fortsatta arbeten på ett 15-tal vattenkraftstationer och Stenungsunds ångkraftstation samt kraftvärmeverket vid Ågesta. Medel beräknas för påbörjande av Seitevare kraftstation i Lilla Lule älv. Vidare förordas att beslut fattas om uppförande av Marvikens atomkraftstation.

När det gäller utredningsarbetet inom elkraftsektorn vill jag erinra om att en statlig utredning f. n. överser de grundläggande föreskrifterna rörande elektriska anläggningar.

I sammanhanget kan också nämnas att vattenfallsverkets organisation varit föremål för översyn för att verket skall nå fram till de mest effektiva driftformerna. Som resultat av denna översyn har under förra året med riksdagens medverkan verksledningen fått en delvis ny organisation. Arbetet med omorganisationen fortgår internt inom verket.

6. Övrigt

1960 års byggnadsstyrelseutredning har nyligen avgivit ett delbetänkande rörande byggnadsstyrelsens organisation. I betänkandet konstateras att behov av en omorganisation av styrelsen föreligger sedan länge. Under 1950-talet har styrelsens verksamhet ungefärligen fördubblats och styrelsen står nu i början av en period som kännetecknas av en synnerligen stark expansion av byggnads- och förvaltningsuppgifterna. En reform av styrelsens uppbyggnad i stort har av utredningen bedömts som i första hand erforderlig. Utredningen föreslår därför viss utbyggnad av styrelsens byråindelning och en förstärkning av verksledningen. Dessa åtgärder bör enligt utredningen genomföras med verkan fr. o. m. budgetåret 1962/63.

Beredningen av frågan om byggnadsstyrelsens framtida organisation är ännu icke avslutad inom Kungl. Maj:ts kansli. Avsikten är emellertid, att ärendets handläggning skall kunna slutföras i sådan tid, att särskild proposition i ämnet kan föreläggas vårriksdagen.

Till sist vill jag nämna, att jag för nästa budgetår kommer att föreslå en ökning av bidraget till vatten- och avloppsanläggningar med 10 mkr. till 55 mkr. Härigenom bör en förlängning av väntetiderna för bidragsgivningen kunna motverkas, vilket ur vattenvårdssynpunkt är synnerligen angeläget.

7. Sammanställning

Förändringarna inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde i förhållande till riksstaten för budgetåret 1961/62 framgår av följande sammanställning:

	Anvisat 1961/62	Förslag 1962/63 tusental kr.	Ökning eller minskning
DRIFTBUDGETEN			
<i>Sjätte huvudtiteln</i>			
A. Kommunikationsdepartementet m. m.	2 359	3 044	+ 685
B. Väg- och vattenbyggnadsväsendet:			
Väg- och vattenbyggnadsverket	50 911	52 604	+ 1 693
Vägunderhåll och vägbyggnader	1 026 802	1 166 926	+ 140 124
Vatten- och avloppsanläggningar	45 000	55 000	+ 10 000
C. Vägtrafikväsendet	13 778	14 870	+ 1 092
D. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	13 302	14 317	+ 1 015
E. Byggnadsväsendet	13 162	16 281	+ 3 119
F—H. Tekniska institut, Statens elektriska inspektion och Djurgårdsnämnden	3 994	4 107	+ 113
I. Diverse:			
Driftbidrag till statens järnvägar	80 000	80 000	—
Övrigt	54 260	58 414	+ 4 154
	1 303 568	1 465 563	+ 161 995

Statens affärsverksfonder

Underskott å statens järnvägars fond	50 000	50 000	—
---	--------	--------	---

Luftfartsfonden

Underskott å luftfartsfonden	18 300	15 000	— 3 300
------------------------------------	--------	--------	---------

Summa för driftbudgeten 1 371 868 1 530 563 + 158 695

KAPITALBUDGETEN

Statens affärsverksfonder

A. Postverket	4 504	6 003	+ 1 499
B. Televerket	313 600	352 600	+ 39 000
C. Statens järnvägar	321 800	305 700	— 16 100
D. Statens vattenfallsverk	433 201	431 401	— 1 800
Luftfartsfonden	12 000	17 901	+ 5 901
Statens allmänna fastighetsfond	23 250	18 101	— 5 149
Fonden för låneunderstöd	7 500	7 500	—
Fonden för förslag till statsverket	100	200	+ 100

14 *Statsverkspropositionen år 1962: Bil. 8: Kommunikationsdepartementet*

	Anvisat 1961/62	Förslag 1962/63	Ökning eller minskning	
			tusental kronor	
<i>Diverse kapitalfonder</i>				
Väg- och vattenbyggnadsverkets förråds- fond	40 700	44 000	+	3 300
Summa för kapitalbudgeten	1 156 655	1 183 406	+	26 751
Totalt för kommunikationsdepartementet	2 528 523	2 713 969	+	185 446

DRIFTBUDGETEN

Sjätte huvudtiteln

A. Kommunikationsdepartementet m. m.

[1] 1. Kommunikationsdepartementet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 337 600	1 345 100
1961/62 (statsliggaren s. 395)	1 544 000	
1962/63 (förslag)	1 594 000	

På kommunikationsdepartementets lag- och utrikesbyrå handlägges dels författningsfrågor, dels internationella ärenden. Såsom jag anmälde för riksdagen i 1959 års statsverksproposition uppdrog Kungl. Maj:t år 1958 åt lagbyråchefen att — förutom de med hans byråchefstjänst förenade arbetsuppgifterna — med avdelningschefens ansvar handlägga internationella ärenden inom departementet. Lagbyråchefen skulle under tid han fullgör uppdraget åtnjuta vikariatslön enligt lönegrad Br 4 samt ha tjänsttiteln avdelningschef. Riksdagen hade intet att erinra mot denna anordning och anvisade medel för de därav föranledda merkostnaderna. — Sedermera har antalet internationella ärenden ökat betydligt. Genom den allmänna expansionen inom departementets verksamhetsområde har vidare de lagstiftningsfrågor, som handlägges på byrån, starkt vuxit i omfattning. Med hänsyn härtill är det icke längre möjligt att bibehålla den nuvarande provisoriska anordningen. En särskild tjänst som avdelningschef i Br 4 torde därför nu böra inrättas. I anslutning härtill vill jag framhålla, att de internationella ärendena är av mycket speciell karaktär; handläggningen av dessa ärenden på byrån, som i fortsättningen således skulle få två högre befattningar, nämligen en avdelningschefstjänst och en lagbyråchefstjänst, bör enligt min mening med tanke härpå ej på förhand bindas till endera av dessa båda tjänster. Särskilda medel erfordras icke för avdelningschefstjänsten, emedan inrättandet av denna tjänst möjliggör en minskning av departementets expeditpost.

Även på departementets statssekreterareavdelning i övrigt har arbetsbelastningen på senare år vuxit starkt. En förstärkning av organisationen, som varit i stort sett oförändrad sedan början av 1950-talet, framstår nu som angelägen. Genom att ökade krav under de närmaste åren kommer att ställas på en samordning av de offentliga trafikinvesteringarna avser behovet i första hand kvalificerad personal. Jag föreslår därför att en tjänst som budgetsekreterare i ABr 25 inrättas på avdelningen.

I enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel för en tjänst som kansliskrivare i Ae 10 på lag- och utrikesbyrån i stället för en som kontorist i Ag 9/Ae 7 och för en tjänst som kontorist i Ae 9 på tekniska byrån i stället för en som kanslibiträde i Ae 7. Vidare föreslår jag ordinariesättning av en tjänst som förste kansliskrivare i Ae 12 och två tjänster som kansliskrivare i Ae 10 i departementet.

De av mig framförda förslagen innebär en ökning av anslagsbehovet med 38 400 kr. För löneklassuppflyttningar och höjning av posten Kompensation för höjda folkpensionsavgifter beräknar jag 11 600 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (1 544 000 + 50 000) 1 594 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för kommunikationsdepartementet som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för kommunikationsdepartementet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöning till departementschefen	51 000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	668 800
3. Ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft, <i>förslagsvis</i>	80 100
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	427 200
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	344 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	22 900

Summa kr. 1 594 000

c) till *Kommunikationsdepartementet*: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 594 000 kr.

[2] 2. Kommunikationsdepartementet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	83 000	92 700
1961/62 (statsliggaren s. 396)	100 000	
1962/63 (förslag)	150 000	

Med anledning av belastningen samt förslagen personalförstärkning och behov av fortsatt upprustning av departementets inventarier bör anslaget uppräknas med 3 000 kr. för reseersättningar, 7 000 kr. för publikationstryck

samt med ett engångsbelopp av 60 000 kr. för expenser. Ett för innevarande budgetår beräknat engångsbelopp av 20 000 kr. avgår.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (100 000 + 50 000) 150 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunikationsdepartementet*: *Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kr.

[3] 3. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga

	Anslag	Netto- utgift	Reservation vid budget- årets utgång
1960/61	375 000	484 700	107 000
1961/62 (statsliggaren s. 396)	600 000		
1962/63 (förslag)	1 200 000		

Den snabba utvecklingen på bl. a. vägtrafikens område har medfört en stark ökning av utredningsarbetet inom kommunikationsdepartementet. Under åren 1960 och 1961 har ett stort antal kommittéer tillkallats. Här kan nämnas 1960 års vägsakkunniga, parkeringskommittén, 1960 års utredning angående kontrollbesiktning av bilar, utredningen angående kontroll av färdskrivardiagram samt 1961 års trafiksäkerhetskommitté. Sistnämnda kommitté har företagit ingående undersökningar av de under 1961 utförda proven med tillfälliga hastighetsbegränsningar. I övrigt har kommittéer tillkallats för bl. a. en trafikekonomisk utredning av godstransporterna mellan väner- och vätterområdena samt västkusten — kanaltrafikutredningen — och för planläggningen av den civila transportregleringsverksamheten i krig — centrala civila transportkommittén. Sistnämnda kommitté har i enlighet med förslag i proposition nr 84 till 1961 års riksdag fr. o. m. årsskiftet övertagit de uppgifter på transportregleringens område, som tidigare åvilat riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap.

Då flera av de nämnda kommittéerna beräknas draga relativt stora kostnader under nästa budgetår erfordras en ökning av anslaget med 600 000 kr.

De kommittéer, för vilka kostnaderna bestrides från detta anslag, behandlar till stor del frågor inom vägtrafikens och vägväsendets områden. Med hänsyn härtill finner jag det rimligt, att hälften av anslaget fr. o. m. nästa budgetår avräknas mot automobilskattemedlen.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (600 000 + 600 000) 1 200 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 200 000 kr., därav hälften att avräknas mot automobilskattemedlen.

[4] 4. Extra utgifter

	Anslag	Netto- utgift	Reservation vid budget- årets utgång
1960/61	75 000	103 100	22 300
1961/62 (statsläggaren s. 396)	115 000		
1962/63 (förslag)	100 000		

Med hänsyn till belastningen bör anslaget räknas upp med 25 000 kr. Samtidigt avgår ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp av 40 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (115 000 — 15 000) 100 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

B. Väg- och vattenbyggnadsväsendet*Väg- och vattenbyggnadsverket***[5] 1. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	10 232 300	9 944 800
1961/62 (statsliggaren s. 396)	11 386 000	
1962/63 (förslag)	11 861 000	

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 1 478 300 kr.

1. Löneregleringar

	Ökning
a) 1 överdirektör Bp 5—Bp 7	8 172
b) 3 överingenjörer Bp 4—Bp 5	8 964
c) 1 förrådsdirektör Bp 4—Bp 5	2 988
d) 1 byråchef Bp 1—överingenjör Bp 3	4 392
e) 2 byråchefer Bo 1—Bo 3	8 784
f) 1 byrådirektör Ao 26—avdelningsdirektör Bp 1	6 036
g) 3 byrådirektörer Ao 24—Ao 26	5 256
h) 3 byrådirektörer Ae 24—Ae 26	5 256
i) 1 förste byråsekreterare Ao 23—byrådirektör Ao 24	1 680
j) 1 biträdande kamrerare Ao 21—kamrerare Ao 23	1 512
k) 2 byråingenjörer Ae 21—förste byråingenjörer Ae 23	3 024

2. Nya tjänster m. m.

a) 1 avdelningsdirektör Bp 1	42 840
b) 2 byrådirektörer Ae 26	73 608
c) 1 byråingenjör Ae 21	28 416
d) medel för anställning av icke-ordinarie personal	390 000
Förräds- och verkstadsbyråns maskinavdelning	
e) 2 byrådirektörer ABp 26	77 496
f) 2 byrådirektörer Ae 26	73 608
g) 3 byrådirektörer Ae 24	99 576
h) 3 förste byråingenjörer Ae 23	94 536
i) 4 byråingenjörer Ae 21	113 664
j) 1 förste byråsekreterare Ae 21	28 416
k) 7 biträdespersonal A 1—15	104 000
Förräds- och verkstadsbyråns husbyggnadssektion	
l) 2 byråingenjörer Ae 21	56 832
m) 2 byråingenjörer Ae 19	51 264

Ökning

3. *Omräkningar*

a) löneregleringar enligt beslut av 1961 års riksdag (prop. 142) ..	43 500
b) löneklassuppflyttningar	113 100
c) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	31 380
	1 478 300

Härutöver hemställer styrelsen att anslagsposten Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t sammanslås med anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän och att anslagsposterna Avlöningar till tillfällig personal m. m. och Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal sammanslås till en anslagspost benämnd Avlöningar till icke-ordinarie personal. Slutligen hemställs att anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän vid anslagsberäkningen nedräknas med 497 760 kr. och att anslagsposten Avlöningar till icke-ordinarie personal uppräknas med samma belopp.

Motiv

Inledningsvis framhåller styrelsen vikten av att tekniska framsteg såsom ökad maskinanvändning och förbättrade arbetsmetoder i övrigt inom olika områden utan tidsutdräkt kommer väghållningsverksamheten tillgodo. Detta kräver en intensifierad planläggning, samordning av resurserna samt kontroll av driften. Härvid kräves framför allt att verket kan förfoga över personal i ledande ställning med goda tekniska kvalifikationer och organisatorisk förmåga. Den knapphet som råder på sådan personal har under senare år medfört betydande svårigheter för rekryteringen och det torde kunna förväntas, att konkurrensen om denna skärpes ytterligare. Utvecklingen under de senaste åren på personalsidan torde bl. a. kunna belysas av att antalet vid verket anställda civilingenjörer vid årsskiftet 1954/55 var ca 240, medan motsvarande antal nu är knappt 200. Endast ett mycket begränsat antal yngre civilingenjörer på styrelsen och vägförvaltningarna förekommer nu i karriären och rekryteringsunderlaget för högre tjänster är därför ytterst begränsat. Denna utvecklingstendens framstår som särskilt oroande, då den tekniska utvecklingen efterhand framtvingat allt större insatser av kvalificerad teknisk art, för vilka erfordras högskolemässig teknisk utbildning.

Styrelsen leder och samordnar centralt den planerings- och byggnadsverksamhet som bedrivs inom verket. Den revolutionerande utveckling av projekteringsmetoderna, som på senare år har ägt rum med hjälp av fotogrammetri och databehandling, ävensom de mera rationella byggmetoder, som numera tillämpas, har medfört att projekten blivit betydligt större än tidigare. Genom att vägfrågorna kommit att få allt större betydelse för samhällsplaneringen i stort kräves vidare intim kontakt och samordning mellan vägplaneraren och de samhällen, som beröres av vägprojekten. Genomförandet av projekten kräver även att forskningsresultat och allmänt tekniskt utvecklingsarbete följes noggrant. Kvalificerade tekniska och ekonomiska be-

dömanden erfordras i samband härmed och ställer allt större krav på den centrala ledningen för verksamheten.

Investeringarna i kommunala vatten- och avloppsanläggningar har under 1950-talet flerdubblats och under de senaste åren överskridit 500 mkr. om året. Samtidigt har karaktären av tätorternas vatten- och avloppsproblem ändrats i betydande grad. Det snabbt ökade vattenbehovet för industri och bebyggelse har tvingat samhällena allt längre bort från förbrukningsorten i sökandet efter lämpliga vattentäkter och aktualiserat samordningsfrågorna. Riskerna för förorening har ökat, vilket medfört ett skärpt behov av skyddsåtgärder. Vidare har uppstått behov av tillämpad forskning samt utveckling av nya metoder för rening av konsumtions- och avloppsvatten liksom utarbetande av normer och standardiserade provningsmetoder. För ärenden angående forskning och utveckling har styrelsen inrättat en särskild rådgivande kommitté med representanter från berörda myndigheter och sammanslutningar; ett program för de mest angelägna uppgifterna har utarbetats och forskningen kommer att främjas enligt angivna riktlinjer. Vatten- och avloppsorganisationens verksamhet har genom denna utveckling förändrats från att tidigare ha varit i första hand en organisation för handläggning av statsbidragsärenden till en organisation med huvuduppgift att från tekniska och ekonomiska synpunkter handlägga de för landet viktiga vattenförsörjningsfrågorna. Denna förändring ökar väsentligt kraven på högt kvalificerad personal.

Mot bakgrund av angivna förhållanden begär styrelsen nu dels uppflyttning i lönegrad av ett stort antal befattningar, dels inrättande av ett flertal nya tjänster, dels ock en allmän uppräkningsanslag. Dessa åtgärder bedömer styrelsen vara nödvändiga för att kvarhålla rutinerad personal och skapa förutsättningar för en gynnsammare rekrytering på längre sikt. Styrelsen tar slutligen upp vissa anslagstekniska frågor m. m.

2. a) Vägbyråns fotogrammetriavdelning förestås av en byrådirektör i Ag 26. De fotogrammetriska och mätningstekniska metoderna vid vägplanering kräver för ledningen av styrelsens och vägförvaltningarnas arbeten en högt kvalificerad civilingenjör med stor praktisk erfarenhet inom området. Befattningshavaren svarar även för utvecklingsarbete och utbildning av verkets personal i hithörande frågor.

2. b) Konstruktionsbyråns sektion II a förestås av en byrådirektör i Ag 24, som svarar för granskning av från entreprenadfirmor och konsulter ingivna arbetsritningar och hållfasthetsberäkningar till broar samt utför utredningar om befintliga broars bärförmåga i samband med trafikstillståndsärenden.

2. c) På juridiska byråns markavdelning finnes inrättad en extra tjänst som byråingenjör i A 21. Innehavaren av denna tjänst är agronom. Han är styrelsens sakkunnige i lantbruksfrågor och utför bl. a. beräkningar av jordbruksersättningar. I ärenden angående ersättningsanspråk kräves av denna befattningshavare ingående kunskaper på området.

2. d) Vägförvaltningarna är alltför små för att utgöra särskilda arbetsområden för specialister, som erfordras för vissa tekniska uppgifter, t. ex. fotogrammetri och databehandling. Styrelsen har måst inom ramen för tillgängliga medel centralt anställa personal, varigenom en centralisering av ifrågavarande uppgifter skett. Kostnaderna för denna expertis begränsar styrelsens möjligheter att tillgodose de behov av personalförstärkning som verksamheten i övrigt kräver. Trots styrelsens strävan att genom fortgående rationalisering lösa de problem, som blivit en följd av den vidgade verksamheten, är det nu icke längre möjligt att utan en väsentlig utökning av personalen och framtida förändringar i organisationen på ett ekonomiskt och rationellt sätt fullgöra verket åvilande arbetsuppgifter. — Vidare pågår inom verket organisationsundersökningar som syftar till bättre organisationsformer och till en sådan utformning av organisationen att bl. a. i rådande läge med brist på kvalificerade tekniker den tekniska personalen utnyttjas effektivare och att sådana uppgifter som lämpligen kan avlastas teknikerna överföres till administrativ personal. Då dessa organisationsundersökningar beräknas ge delresultat under det närmaste året, anser styrelsen det vara ytterst angeläget att möjlighet skapas att omedelbart kunna genomföra dem.

2. e)—k) Styrelsen har uppdragit åt rationaliseringsavdelningen att i samarbete med utanför verket stående expertis verkställa en utredning rörande väg- och vattenbyggnadsverkets centrala organisation för maskinför-sörjning och maskinförvaltning. Utredningens förslag innebär i huvudsak att förråds- och verkstadsbyråns maskinavdelning -- under vilken verkets maskincentralförråd med en årsomsättning 1960/61 av 138 mkr. närmast sorterar -- delas på tre avdelningar, en maskinavdelning, en maskininköpsavdelning och en verkstadsavdelning, samt att en redaktions- och kurssektion och en maskinstatistiksektion inrättas på byrån. Förslaget medför ett ökat personalbehov motsvarande 22 tjänster. Styrelsen, som intet har att erinra mot den föreslagna organisationen, ansluter sig till utredningens förslag om lönegradsplacering för ifrågavarande tjänster och föreslår att dessa inrättas.

2. l)—m) Genom beslut den 26 maj 1961 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att undersöka om icke vissa fördelar kunde vinnas genom att statens bilinspektions byggnads- och lokalfrågor överfördes från byggnadsstyrelsen till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Resultatet av denna undersökning föreligger nu och innebär att överföring kan ske med början den 1 januari 1962. Den erforderliga personalförstärkningen har beräknats till två byråingenjörer i A 21 och två byråingenjörer i A 19. Styrelsen har intet att erinra häremot och föreslår att, därest omorganisationen vinner statsmakternas bifall, av utredningsmännen föreslagna befattningar vid förråds- och verkstadsbyråns husbyggnadssektion inrättas.

Beträffande sättet för *redovisning av avlöningsutgifterna* vid väg- och vattenbyggnadsverket anför styrelsen följande. För avlöningen av styrelsens

och vägförvaltningarnas icke-ordinarie personal är medlen fördelade på dels Avlöningar till tillfällig personal m. m. och dels Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. De först nämnda anslagsposterna inrättades fr. o. m. budgetåret 1954/55 i syfte att medge en smidigare anpassning av verkets personalbestånd efter växlingarna i arbetsuppgifterna. Denna uppdelning av avlöningsmedlen har emellertid visat sig vara förenad med praktiska olägenheter. Styrelsen har sålunda bl. a. icke kunnat med anlitande av medel för den tillfälliga personalen anställa annat än extra tjänstemän även i sådana fall där ett stadigvarande och fortlöpande behov av tjänsten förelegat. En betydande förenkling skulle uppnås om båda anslagsposterna såväl vad gäller styrelsen som vägförvaltningarna sammanfördes till en anslagspost, vilken därvid borde betecknas förslagsvis. För att uppnå en ytterligare förenkling i redovisningen av avlöningsmedlen föreslår styrelsen jämväl att den under avlöningsanslaget för styrelsen uppförda anslagsposten Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t sammanslås med anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän.

Slutligen framhåller styrelsen, att vissa stora grupper ordinarie tjänster vid såväl styrelsen som vägförvaltningarna står obesatta. De dessa tjänster åvilande arbetsuppgifterna har lagts på icke-ordinarie personal, vilken avlönas från icke-ordinarieposten i respektive avlöningsstat. För att minska behovet av s. k. legala överskridanden för styrelsen under nästa budgetår föreslås, att medel för avlöning av 40 kontorsbiträden överföres från anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän till posten Avlöningar till icke-ordinarie personal.

Yttranden

I fråga om den föreslagna omorganisationen av förråds- och verkstadsbyråns maskinavdelning anser *statskontoret* i likhet med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att utvecklingen på vägunderhållsområdet sedan vägförstatligandet motiverar en förstärkning av styrelsens organisation för maskinförsörjning och maskinförvaltning. Det nu framlagda förslaget synes emellertid lida av den väsentliga svagheten, att inom förråds- och verkstadsbyrån inrymts alltför många från varandra fristående organisationsenheter. En överarbetning av förslaget, syftande till ett mindre antal enheter, torde böra företagas. Därigenom bör man kunna uppnå ökad flexibilitet och förbättrade möjligheter till koncentration av byråns arbetsinsatser på de uppgifter som vid varje tillfälle framstår såsom mest angelägna. Överarbetningen bör enligt statskontorets mening innefatta även de enheter inom byrån, som undantagits i den nu gjorda utredningen, d. v. s. upphandlingsavdelningen, förvaltningsavdelningen och sekretariatavdelningen. Statskontoret anser fördenskull icke att en förstärkning av de personella resurserna för maskinanskaffning och maskinförvaltning bör ställas på framtiden. En så stor utökning av personalnumerären, som nu föreslagits på detta specialområde, torde emellertid lämpligen böra ske under en tidrymd som överstiger ett år. Statskontoret vill därför föreslå, att en i förhållande till förslaget begränsad

personalförstärkning sker under budgetåret 1962/63 och att en mera definitiv personalplan fastställs sedan organisationsförslaget överarbetats. — *Statens lönenämnd* framhåller att förslaget icke lämnar hållpunkter för ett säkert bedömande av lönegradsplaceringen för de däri specificerade tjänsterna. Utredningen har dock givit ett allmänt intryck av att en alltför hög lönesättning förordats.

Riksrevisionsverket finner icke anledning tillstyrka styrelsens förslag att sammanslå anslagsposten Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t med anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän. Vid sammanslagning såväl vad gäller styrelsen som vägförvaltningarna av anslagsposterna Avlöningar till tillfällig personal och Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal till en förslagsvis betecknad anslagspost, bör enligt ämbetsverkets mening föreskrivas att ifrågavarande anslagspost icke må överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Departementschefen

De senaste årens ökade vägbyggnadsverksamhet och den samtidiga omläggningen till större företag med delvis helt nya metoder har medfört betydande påfrestningar för väg- och vattenbyggnadsstyrelsens organisation. I fråga om anställning och avlöning av personal har styrelsen att följa i stort sett samma bestämmelser, som gäller för ämbetsverk med rent administrativa uppgifter. Problemet att anpassa styrelsens organisation till en verksamhet med mycket starka variationer har sedan flera år varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet; sålunda har fr. o. m. budgetåret 1954/55 årliga belopp anvisats för anställning av tillfällig personal hos såväl styrelsen som vägförvaltningarna. Denna tillfälliga personal har efterhand blivit oundgänglig för den ordinarie verksamheten. Samtidigt har den tekniska utvecklingen möjliggjort nya metoder för vägbyggandet och framtingat en centralisering av vissa uppgifter från vägförvaltningarna till styrelsen; en rad nya arbetsenheter med behov av högt kvalificerad personal har därför måst tillskapas inom styrelsen.

Som en följd av denna utveckling har väg- och vattenbyggnadsstyrelsens faktiska organisation kommit att i väsentlig mån avvika från den av statsmakterna fastställda. Kännetecknande för läget är att ett stort antal ordinarie tjänster av styrelsen hålles obesatta, medan högre extra ordinarie och extra tjänster tillskapas. Detta förfaringssätt får även ses mot bakgrund av den starka konkurrensen om särskilt högskoleutbildad teknisk personal. Styrelsen har under de senaste åren haft växande svårigheter att rekrytera och kvarhålla ingenjörer.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i sina petita för budgetåret 1962/63 framlagt ett antal förslag, som syftar till att dels förbättra styrelsens möjligheter att själv anpassa sin organisation efter de aktuella behoven och dels underlätta rekryteringen av kvalificerad personal.

Med hänsyn till verksamhetens speciella karaktär finner jag det ofrånkomligt, att styrelsen ges viss frihet att finna de lämpligaste organisatoriska formerna för sitt arbete. Jag vill i detta sammanhang erinra om att jag i det följande kommer att föreslå en väsentlig ökning av anslagen till de statliga väginvesteringarna. Jag tillstyrker således styrelsens förslag om en sammanslagning av anslagsposterna Avlöningar till tillfällig personal m. m. och Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Uppdelningen på två anslagsposter har förlorat sin ursprungliga innebörd och skapar — förutom administrativt merarbete — vissa svårigheter vid personalrekryteringen, då posten till tillfällig personal endast kan användas för avlöning av extra tjänstemän och arvoder. I enlighet med riksrevisionsverkets förslag bör den nya anslagsposten, som torde benämnas Avlöningar till icke-ordinarie personal, anvisas förslagsvis och maximeras av Kungl. Maj:t. Styrelsen bör även ges möjligheter till fortsatt centralisering av sådana uppgifter, bl. a. projekteringsuppgifter, som kräver dyrbar teknisk utrustning och högt kvalificerad personal. Med hänsyn bl. a. härtill anser jag mig böra tillstyrka en uppräknig av icke-ordinarieposten med 300 000 kr.

Styrelsen har vidare föreslagit inrättandet av ett flertal nya tjänster, huvudsakligen för teknisk personal. Jag tillstyrker inrättandet av tjänsten som avdelningsdirektör och chef för vägbyråns fotogrammetriavdelning, en av de äskade tjänsterna som byrådirektör i Ae 26 — med placering på konstruktionsbyrån — samt tjänsten som byråingenjör i Ae 21 på juridiska byrån. Avdelningsdirektörstjänsten bör placeras i lönegraden Be 1. Då i stort sett motsvarande extra tjänster redan finnes inrättade hos styrelsen torde särskilda medel icke behöva beräknas.

De av styrelsen i övrigt föreslagna nya tjänsterna sammanhänger med vissa i samband med petita framlagda förslag till organisationsförändringar inom styrelsens förräds- och verkstadsbyrå. Vad först beträffar omorganisationen av byråns maskinavdelning anser jag i likhet med remissinstanserna att den utredning, som företagits på styrelsens uppdrag, icke är ägnad att läggas till grund för ett slutgiltigt ställningstagande i frågan. På mitt förslag har Kungl. Maj:t den 20 oktober 1961 uppdragit åt statskontoret att i samråd med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen företaga en överarbetning av utredningen, innefattande en översyn av hela den centrala organisationen av väg- och vattenbyggnadsverkets förräds- och verkstadsrörelse. Resultatet av överarbetningen torde föreligga i sådan tid, att därav föranledda förslag till organisation av förräds- och verkstadsbyrån kan underställas 1963 års riksdag. — Men hänsyn till de brister i maskinavdelningens nuvarande organisation, som påtalats av utredningen, och till det stora ekonomiska intresset av en rationell maskinförvaltning kan det dock bli nödvändigt att provisoriskt förstärka avdelningen redan fr. o. m. nästa budgetår. Den av mig förordade uppräknigen av styrelsens avlöningspost för icke-ordinarie personal torde ge ett visst utrymme för anställning av teknisk och ekonomisk expertis även för detta ändamål.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag att statens bilinspektions bygg-

nads- och lokalfrågor skall överföras från byggnadsstyrelsen till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen är jag icke beredd att pröva.

Styrelsens förslag till löneregleringar anser jag mig icke kunna biträda.

Styrelsen har slutligen föreslagit en överföring av medel för avlöning av 40 obesatta kontorsbiträdestjänster i Ao 5 från ordinarieposten till icke-ordinarieposten. Jag har intet att erinra mot förslaget och förutsätter därvid, att tjänsterna efter överföringen tills vidare ej får besättas.

För automatiska kostnadsökningar till följd av 1961 års riksdags beslut och för löneklassuppflyttningar upptager jag i enlighet med styrelsens förslag 156 600 kr. Anslagsposten Kompensation för höjda folkpensionsavgifter bör uppräknas med 18 400 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (11 386 000 + 475 000) 11 861 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 778 000
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	7 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	6 327 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 566 600
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	182 000

Summa kr. 11 861 000

c) till Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 11 861 000 kr., därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen.

[6] 2. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 559 800	1 616 000
1961/62 (statsliggaren s. 399)	1 715 000	
1962/63 (förslag)	1 984 000	

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 704 800 kr.

	Nettoutgift 1960/61	Anvisat 1961/62	Ökning eller minskning
1. Reseersättningar m. m.	608 700	620 000	+ 280 000
2. Bränsle, lyse och vatten	98 300	89 700	+ 10 300
3. Övriga expenser för eget behov	670 100	739 300	+ 424 500
4. Publikationstryck	73 400	60 000	+ 10 000
	Nettoinkomst 1960/61	Beräknat 1961/62	
5. Särskilda uppbördsmedel: Försäljning av publikationer, ljuskopiering åt utomstående m. m.	103 200	80 000	— 20 000
			+ 704 800

Motiv

1. De fr. o. m. den 1 juli 1961 höjda traktamentsersättningarna beräknas medföra en kostnadsökning av 40 000 kr. Ökade kostnader till följd av den äskade personalförstärkningen beräknas till 120 000 kr. Vidare erfordras en ökning av tillgängliga medel för styrelsens inspektions- och informationsresor med 120 000 kr.

2. Delposten bör uppräknas med hänsyn till belastningen.

3. Med anledning av äskad personalförstärkning äskas uppräkning med 116 000 kr., varav 60 000 kr. avser engångskostnad för anskaffning av kontorsutrustning. För ökade städningskostnader erfordras 17 500 kr. Den stegrade verksamheten har medfört ökade kostnader för skrivmateriel, telefoner m. m., vilket motiverar en uppräkning med 118 000 kr.

För komplettering av möbelutrustning, för inredning av arkiv och för komplettering av köksutrustningen i styrelsens lunchrestaurang erfordras ett engångsbelopp av 46 000 kr.

För ersättningsanskaffning av skriv- och räknemaskiner erfordras 65 000 kr., varav 58 000 kr. engångskostnad. Vidare äskas medel för anskaffning av en bokföringsmaskin, ett antal dikteringsmaskiner och bandspelare, en adresseringsmaskin, fem snabbtelefonanläggningar m. m.; härför erfordras ett engångsbelopp av 59 500 kr. Slutligen äskas en allmän uppräkning av posten med 64 000 kr., varav ca hälften utgör engångskostnad. Ett för budgetåret 1961/62 beräknat engångsbelopp av 61 500 kr. avgår.

4. Posten bör uppräknas med hänsyn till belastningen.

5. Posten bör uppräknas med hänsyn till de senaste årens inkomstökning, vilket medför motsvarande minskning av medelsbehovet under anslaget.

Departementschefen

Vad beträffar anslagsposten Reseersättningar m. m. förordar jag en uppräkning med 130 000 kr. med hänsyn till höjda traktamenten och erforderlig ökning av styrelsens inspektionsresor.

Delposten Bränsle, lyse och vatten bör ökas med 10 500 kr. Vidare torde

delposten Övriga expenser för eget behov höjas med 200 000 kr. Därav utgör 50 000 kr. engångsbelopp för anskaffning av inventarier, medan återstoden avser i huvudsak automatiska kostnadsökningar för städning, skrivmateriel och telefoner m. m. Då ett för innevarande budgetår beräknat engångsbelopp av 61 500 kr. avgår, skulle nettoökningen å delposten bli 138 500 kr.

Jag biträder styrelsens förslag om uppräknig av anslagsposten Publikationstryck med 10 000 kr. Slutligen bör anslagsposten Särskilda uppbördsmedel ökas med 20 000 kr., vilket medför motsvarande minskning av medelsbehovet.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (1 715 000 + 269 000) 1 984 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 984 000 kr., därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen.

[7] 3. Vägförvaltningarna: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	28 207 700	26 876 100
1961/62 (statsliggaren s. 400)	31 396 000	
1962/63 (förslag)	31 956 000	

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1961) föreslår, att anslaget höjes med 3 213 300 kr.

1. Löneregleringar

	Ökning
a) 22 vägdirektörer Bp 3—Bp 4	52 008
b) 2 vägdirektörer Bp 1—Bp 3	8 784
c) 23 distriktsingenjörer Ae 26—vattendirektörer Bp 1	152 352
d) 25 vägingenjörer Ao 24—förste vägingenjörer Ao 26	45 000
e) 6 vägingenjörer Ae 24—förste vägingenjörer Ae 26	10 800
f) 2 ingenjörer Ao 23—vägingenjörer Ao 24	3 456
g) 8 ingenjörer Ae 23—vägingenjörer Ae 24	13 824
h) 7 ingenjörer Ao 21—Ao 23	10 584
i) 12 ingenjörer Ae 21—Ae 23	18 144
j) 3 ingenjörer Ae 19—Ae 21	4 104
k) 299 vägmästare Ao/Ae 15—Ao/Ae 17	337 272
l) 26 vägmästare Ao/Ae 13—Ao/Ae 15	26 208
m) 24 kontorsskrivare Ae 13—bokhållare Ae 15	24 192

2. Ändrade anställningsformer

a) 6 kanslister Ag 15—Ae 15	—
b) 10 kontorsbiträden Ae 5—Ao 5	—

	Ökning
3. <i>Nya tjänster m. m.</i>	
a) 1 vägingenjör Ae 24	32 508
b) 6 kamrerare Ao 19	148 968
c) 5 kanslisters Ae 15	99 960
d) medel för anställning av icke-ordinarie personal.....	1 560 000
4. <i>Omräkningar</i>	
a) löneregleringar enligt beslut av 1961 års riksdag (prop. 142) ..	142 109
b) kompensation i anledning av höjd ersättning till vägmästare för jourttjänst (SFS 1961: 219)	100 000
c) ytterligare kompensation för uppflyttning fr. o. m. den 1/1 1962 av 68 ordinarie och 19 extra ordinarie vägmästare från orts- grupp 2 till ortsgrupp 3 (prop. 1960: 151)	68 000
d) kompensation med hänsyn till att 1 vägingenjörstjänst i Ae 24 uppförts på övergångsstat	33 680
e) löneklassuppflyttningar	242 840
f) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	78 507
	3 213 300

Härutöver hemställer styrelsen, att anslagsposterna Avlöningar till tillfällig personal och Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal sammanställs till en anslagspost benämnd Avlöningar till icke-ordinarie personal samt att anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän vid anslagsberäkningen nedräknas med 1 425 000 kr. och anslagsposten Avlöningar till icke-ordinarie personal uppräknas med samma belopp.

Motiv

2. a) och 3. c) Med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 16 januari 1959 inrättades sex kanslisttjänster i Ag 15 för att avlasta den tekniska personalen på vägförvaltningarnas projekteringsavdelningar vissa uppgifter av icke teknisk art. Dessa tjänster bör extraordinariesättas. Ytterligare fem tjänster i Ae 15 bör inrättas.

3. a) På vägförvaltningen i Jönköpings län förestås vägunderhållsavdelningen av en ingenjör i Ag 23. Tjänsten bör med hänsyn till det stora ansvar som åvilar innehavaren förändras till vägingenjör i Ae 24.

3. d) Rörande de närmare motiven för äskandet torde få hänvisas till vad som anförts under punkten 2. d) under väg- och vattenbyggnadsstyrelsens avlöningsanslag.

Slutligen föreslår styrelsen — av skäl som anförts under styrelsens avlöningsanslag — att medel för avlöning av 90 kontorsbiträden i Ao 5 och 24 tekniker i Ao 12 överföres från anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän till posten Avlöningar till icke-ordinarie personal.

Yttrande

Beträffande förslaget om inrättande av sex kamrerarejänster i Ao 19 ifrågasätter *statens lönenämnd*, om icke erforderlig avlastning av vägsekreterare åliggande arbetsuppgifter lämpligen kan ernås genom utökning av antalet kontrollörer i lönegrad 17.

Departementschefen

Av skäl som jag nyss anfört under väg- och vattenbyggnadsstyrelsens avlöningsanslag bör även de i vägförvaltningarnas avlöningsstat upptagna anslagsposterna Avlöningar till tillfällig personal och Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal sammanslås. Den nya anslagsposten, som torde benämnas Avlöningar till icke-ordinarie personal, bör anvisas förslagsvis och maximeras av Kungl. Maj:t.

Mot styrelsens förslag om ordinariesättning av tio kontorsbiträden och extraordinariesättning av sex kanslister har jag intet att erinra. Kanslisterna bör därvid benämnas vägassistenter. Jag tillstyrker även att fem nya tjänster som vägassistent i Ae 15 inrättas, vilket medför en kostnad av 100 000 kr.

Jag föreslår vidare att en tjänst som ingenjör i Ae 23 inrättas vid vägförvaltningen i Jönköpings län. Då en motsvarande extra tjänst finnes inrättad torde särskilda medel icke erfordras härför.

Styrelsens förslag i övrigt till löneregleringar och nya tjänster m. m. kan jag icke tillstyrka.

Styrelsen har slutligen föreslagit en överföring av medel för avlöning av 90 kontorsbiträden i Ao 5 och 24 tekniker i Ao 12 från ordinarieposten till icke-ordinarieposten. Jag har intet att erinra mot förslaget och förutsätter därvid, att nämnda tjänster tills vidare icke får besättas.

För löneregleringar till följd av 1961 års riksdags beslut och för höjd ersättning till vägmästare för jourtjänst upptager jag i likhet med styrelsen 242 100 kr. För merkostnader i anledning av uppflyttning i ortsgrupp av vissa vägmästare beräknar jag 34 000 kr. och för löneklassuppflyttningar 143 400 kr. Anslagsposten Kompensation för höjda folkpensionsavgifter bör räknas upp med 40 500 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (31 396 000 + 560 000) 31 956 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för vägförvaltningarna som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för vägförvaltningarna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

*Avlöningsstat*1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslags-*

vis 10 336 900

2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, förslagsvis	13 980 200
3. Rörligt tillägg, förslagsvis	7 152 500
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	486 400
Summa kr.	31 956 000

c) till Vägförvaltningarna: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 31 956 000 kr., därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen.

[8] 4. Vägförvaltningarna: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	5 120 400	5 139 000
1961/62 (statsliggaren s. 401)	5 239 000	
1962/63 (förslag)	5 603 000	

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 720 000 kr.

	Nettoutgift 1960/61	Anvisat 1961/62	Ökning eller minskning
1. Reseersättningar	3 418 600	3 573 000	+ 375 000
2. Bränsle, lyse och vatten	152 600	145 000	+ 10 000
3. Övriga expenser	1 446 100	1 391 400	+ 350 000
4. Underhåll och drift av tjänstebilar	30 800	40 000	— 15 000
			+ 720 000

Motiv

1. De från och med den 1 juli 1961 ändrade resekostnadsersättningarna för tjänsteresa med egen bil och de från samma tidpunkt höjda traktamentena beräknas medföra en kostnadsökning av 175 000 kr. Ökade kostnader till följd av den äskade personalförstärkningen beräknas till 200 000 kr.

2. Uppräknig bör ske med hänsyn till de nytillkomna lokalerna.

3. Städningskostnaderna beräknas stiga med 62 000 kr. på grund av höjda städlöner och utökade lokaler. Telefonkostnaderna beräknas genom de utökade lokalerna stiga med 17 000 kr. För inhämtande av viss eftersläpning begär styrelsen en uppräknig av delposten med 25 000 kr.

Den äskade personalförstärkningen medför en kostnadsökning av 170 000 kr., varav hälften engångskostnad.

För flyttning till nya lokaler för vägförvaltningen i Västernorrlands län beräknas ett engångsbelopp av 78 000 kr. och för lokalutökningar vid vissa andra vägförvaltningar ett engångsbelopp av 50 000 kr. För anskaffning

av tre ljuskopieringsanläggningar beräknas en engångskostnad av 25 000 kr. För utbyte av en telefonväxel å vägförvaltningen i Västerbottens län samt för anskaffning av en personsökaranläggning å vägförvaltningen i Jämtlands län erfordras ett engångsbelopp av 33 000 kr. Ett för budgetåret 1961/62 beräknat engångsbelopp av 110 000 kr. avgår.

4. Anslagsposten bör nedräknas med hänsyn till belastningen.

Departementschefen

Med hänsyn till bl. a. höjda resekostnadsersättningar och traktamenten bör anslagsposten Reseersättningar ökas med 200 000 kr.

Vidare förordar jag den av styrelsen föreslagna uppräkningsposten Bränsle, lyse och vatten med 10 000 kr. Under delposten Övriga expenser upptager jag för automatiska kostnadsökningar till följd av lokalutvidgningar m. m. 66 000 kr. Delposten torde vidare böra höjas med 27 000 kr., varav hälften engångsbelopp i anledning av den föreslagna personalökningen, och med 186 000 kr. för ökade kostnader av engångsnatur i samband med flyttningar och lokalökningar, anskaffning av ljuskopieringsanläggningar, utbyte av telefonväxel m. m. Då ett för innevarande budgetår beräknat engångsbelopp av 110 000 kr. avgår, skulle nettoökningen å delposten bli 169 000 kr.

I enlighet med styrelsens förslag torde anslagsposten Underhåll och drift av tjänstebilar kunna räknas ned med 15 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (5 239 000 + 364 000) 5 603 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vägförvaltningarna: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 5 603 000 kr., därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen.

[9] 5. De lokala vägnämnderna m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	300 000	303 800
1961/62 (statsliggaren s. 402)	300 000	
1962/63 (förslag)	325 000	

Departementschefen. I enlighet med förslag av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1961) bör anslaget med hänsyn till de fr. o. m. den 1 juli 1961 höjda resetraktamentena uppräknas med 25 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *De lokala vägnämnderna m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 325 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[10] 6. Reglering av vissa skador inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ämbetsområde

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	800 000	706 200
1961/62 (statsliggaren s. 403)	875 000	
1962/63 (förslag)	875 000	

Departementschefen. I enlighet med förslag av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1961) torde anslaget uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Reglering av vissa skador inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ämbetsområde* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 875 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

Vägunderhåll och vägbyggnader

[11] Allmän översikt över beräkningen av väganslagen m. m.

I. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens petita

I skrivelse den 31 augusti 1961 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* framlagt förslag till anslagsäskanden för nästa budgetår i vad avser vägunderhåll och vägbyggnader m. m.

I fråga om *underhållsverksamheten* framhåller styrelsen, att den kraftiga ökning av fordonsvikter och trafikintensitet, som skett under de senare åren, åstadkommit en väsentlig stegring av slitaget på vägarna. I många fall har det tillåtna axeltrycket höjts för att möjliggöra en bättre trafikekonomi utan att de berörda vägarna blivit föremål för särskilda ombyggnads- och förstärkningsåtgärder. På många vägar i Norrland har belastningen ökat särskilt genom att timmerflottningen börjat utbytas mot lastbilstransporter. Den allt tyngre och intensivare trafiken har medfört påtagliga tendenser till utmattning av vägarna särskilt under tjällossning och vid riklig nederbörd. Det har därför varit nödvändigt att i samband med vägunderhållet vidta vissa standardhöjande åtgärder i form av förstärkning av vägar och broar samt utförande av oljestabilisering och beläggning på starkt trafikerade grusvägar. Många riks- och länsvägar borde till följd av den ökande tunga trafiken snarast ombyggas. Det är emellertid endast undantagsvis möjligt att tidigarelägga sådana arbeten, då detta måste ske på bekostnad av andra i flerårsplanerna upptagna företag. Genom att utföra mindre förstärknings- och förbättringsarbeten i samband med vägunderhållet och eventuell oljegrusbehandling kan vägarna dock provisoriskt ges en någorlunda godtagbar standard.

De stora vinster oljegrusning innebär i form av successivt minskade kostnader för grusvägsunderhållet har föranlett styrelsen att under senare år inrikta ansträngningarna på att utföra oljegrusbehandling i så stor utsträck-

ning som möjligt. Andra viktiga underhållsarbeten har därvid med avsikt åsidosatts. Detta är emellertid i längden icke försvarbart. Det krävs därför enligt styrelsens mening ökade resurser för att i första hand kunna hålla i gång en oljegrusningsverksamhet av nuvarande omfattning. Den starka eftersläpningen beträffande vissa slag av underhållsåtgärder kräver nu en kraftig insats, om inte en förstöring av det kapital, som befintligt vägnät representerar, skall ske. För budgetåret 1962/63 föreslår styrelsen en ökning av anslaget för det *statliga vägunderhållet* till 430 mkr. mot 375 mkr. för innevarande budgetår. Vid en övergång till kalenderårsvis beräknat anslag, varom styrelsen under en följd av år gjort framställning, skulle anslaget för nästa budgetår behöva upptagas till 665 mkr., varav 235 mkr. avser andra halvåret 1963.

I fråga om *vägbyggnadsverksamheten* framhåller styrelsen, att ett intensivt *utredningsarbete* pågår i syfte att ge underlag för den översiktliga planeringen. Styrelsen meddelar härom i huvudsak följande.

Kvalitetsgraderingen av riksvägnätet, som omfattar ca 14 000 km, fortsätter och beräknas kunna slutföras så snart de grundläggande vägliggarmätningarna genomförts under 1961. Därefter kommer en sammanfattande rapport för samtliga riksvägar att utarbetas, varigenom det totala ombyggnadsbehovet för dessa vägar säkrare kan beräknas. Redan efter förra årets mätningar uppskattades detta till minst 50 % av väglängden i förhållande till dagens trafik och till minst 70 % i förhållande till 1975 års trafik enligt vägplanen.

Någon liknande kartläggning för länsvägarnas del har ännu icke påbörjats. För att inom rimlig tid genomföra en dylik skulle behövas en tiofaldig ökning av nuvarande mätresurser. En sådan utvidgning av verksamhetens omfattning har icke bedömts såsom realistisk. Därför undersökes olika möjligheter att under åren 1962—1963 bl. a. med hjälp av förenklade metoder åstadkomma en bedömning av i första hand de viktigaste länsvägarnas tillstånd, så att materialet kan finnas tillgängligt vid den revidering av flerårsplanerna som författningsenligt skall ske före den 1 januari 1964.

Sedan några år tillbaka arbetar styrelsen med en *broinventering*. Denna föranleddes av Kungl. Maj:ts cirkulär till styrelsen och samtliga länsstyrelser den 15 juni 1956 i anledning av 1956 års riksdags beslut vid behandlingen av väckta motioner rörande höjning av maximigränserna för axel- och boggietryck på landets vägar (L² 39, Rskr 347). Efter att ha hört länsstyrelserna beslöt styrelsen att man i första hand borde eftersträva en höjning av maximigränserna till resp. 8 tons axeltryck och 12 tons boggietryck. Senare borde med bibehållande av axeltrycket en ökning av boggietrycket till 14,5 ton eftersträvas. Efterhand som undersökningen fortskridit har vederbörande vägförvaltningar fått besked om resultatet och där så varit möjligt även fått anvisning på erforderliga åtgärder för höjningar av bärförmågan hos de svagaste broarna. Åtskilliga av dessa har som följd härav nu ombyggt eller förstärkts.

Den 1 juli 1961 hade undersökning av bärförmågan utförts för ca 80 % av brobeståndet. Undersökningen har givit till resultat, att på riksvägarna och de genomgående länsvägarna — d. v. s. i stort sett det nuvarande riksvägnätet — fortfarande återstår resp. 25 och 320 broar, som icke bör tillåtas för 8 tons axeltryck och 12 tons boggietryck. Antalet sådana broar på det övriga vägnätet, i den mån detta undersökts, uppgår till 930. Enligt gällande flerårsplaner avses dock huvuddelen av dessa broar på riksvägarna och ca

40 % av broarna på de genomgående länsvägarna komma att ombyggas eller förstärkas under de närmaste åren. Även ett antal broar på övriga vägar i bärighetsklassen mindre än 8—12 ton kommer samtidigt att ombyggas eller förstärkas. Härigenom torde de för den tyngre lastbilstrafiken allra mest angelägna behoven bli tillgodosedda.

Den *godstransportundersökning*, som påbörjades hösten 1959 och huvudsakligen avser industriföretagens transporter på vägnätet utanför tätorterna, har i stort sett slutförts. Genom samarbete med skogsbrukets transportutredning och skogsbrukets motortransportkommitté har värdefulla informationer om transporter av rundvirke för varje flottningsområde norr om en linje med en ungefärlig sträckning Karlstad—Gävle kunnat erhållas. Resultatet härav har styrelsen publicerat i oktober 1960 i »Skogstransportkarta 1959/60». Materialinsamlingen för godstransportundersökningen i övrigt har slutförts. Undersökningen täcker icke samtliga lastbilstransporter på vägarna. För att komplettera denna företager styrelsen fordonsvägningar och maskinella trafikräkningar. Vidare pågår inom Industriens utredningsinstitut en undersökning av de s. k. firmabilarnas transportarbete och av den yrkesmässiga fjärrtrafiken, vilken kommer att komplettera styrelsens undersökningar i vissa avseenden. Det i kartform erhållna resultatet av godstransportundersökningen samt primärmaterialet till denna kommer huvudsakligen att användas för angelägenhetsgraderingen av olika vägprojekt.

Fordonsvägningarna bedrivs fr. o. m. år 1961 kontinuerligt. Tills vidare har ett system utbildats med 207 vägningspunkter fördelade på olika typer av vägar över hela landet. Det kan nämnas att ca 4,5 milj. fordon, varav upp mot 1,0 milj. lastbilar, kommer att vägas årligen. Vägningarna har under det första verksamhetsåret inriktats på att skaffa en allmän information och översikt av trafiken vid de olika vägvägningspunkterna är belägna. Efter hand som de fortgår erhålles ytterligare informationer om bl. a. trafikens säsongvariationer, varigenom rikssiffror kan beräknas för trafikens utveckling beträffande olika vägar och fordonstyper. Vägningarna kommer vidare att göra det möjligt att studera tekniska frågor beträffande vägbyggnad och vägunderhåll såsom inverkan på vägbana och vägkropp av olika slags trafik och fordonstyper.

Flerårsplanerna för vägnätet på landsbygden samt inom städer och stadsområden, där kronan är väghållare, har reviderats under hösten 1960. Styrelsen har därvid utgått från vägplanens investeringsserie med ett års försening. Vidare har flerårsplanen för storbroar reviderats av styrelsen samt fastställts av Kungl. Maj:t. Resultatet av flerårsplanearbetet har sammanfattats i följande sammanställning.

Flerårsplanen för byggande av	Beräknad medelsförbrukning 1961—1965 mkr.	Motsvarande ungefärlig väglängd km	Motsvarande genomsnittlig kostnad kr./m
Riksvägar	1 579	2 800	560
Länsvägar	1 097	4 300	255
Ödebygdevägar	60	700	85
Storbroar	112	—	—
Ofördelat	52	—	—
Totalt	2 900	7 800	—

Det totala ombyggnadsbehovet för riksvägarna — sett i förhållande till 1975 års trafik enligt vägplanen — uppskattas till minst 10 000 km. En medelstilldelning efter flerårsplanerna innebär, att endast en fjärdedel av detta ombyggnadsbehov kan tillgodoses under perioden 1961—1965. För länsvägarna finnes ingen motsvarande uppskattning av det totala ombyggnadsbehovet, men såvitt nu kan bedömas är förhållandet mellan i tabellen för dessa vägar upptaget belopp och de totala ombyggnadskostnaderna ogynnsammare än för riksvägarnas del.

Fördelningsplanen för tilldelning av bidrag till byggande av vägar och gator i städerna skall enligt den statsbidragsförordning som gäller fr. o. m. år 1961 avse en femårsperiod samt förnyas vart tredje år. Ny fördelningsplan har upprättats och fastställts för åren 1961—1965. Planen är baserad på en årlig anslagstilldelning av 115, 165, 185, 205 och 225 mkr., d. v. s. i huvudsak vägplanens investeringsserie med ett års försening. I fråga om planens inriktning kan särskilt nämnas att ett kraftigt ökat engagemang i Stockholm och Göteborg befunnits nödvändigt. Av de 895 mkr., som de nämnda årliga anslagstilldelningarna sammanlagt utgör, har sålunda ca 500 mkr. fördelats till dessa båda städer. Som de mest kostnadskrävande objekten framstår Essingeleden i Stockholm samt Tingstads- och Älvsborgslederna i Göteborg. Kostnaderna för dessa tre företag beräknas till närmare 350 mkr. Essingeleden mellan Södertäljevägen och Drottningholmsvägen utbygges som förstärkning av de centrala nord—sydliga broförbindelserna, vilkas trafikkapacitet redan nu är helt otillfredsställande med de konsekvenser detta innebär för Storstockholms trafikförsörjning. Mellan stadsdelarna på båda sidor om Göta älv i Göteborg finns f. n. endast en broförbindelse, nämligen Götaälvbron. Stadens expansion kräver en kraftig förstärkning av trafikkapaciteten över älven. För områdena öster om den nuvarande bron kommer att byggas en tunnelförbindelse under älven, den s. k. Tingstadsleden, som skall ingå i riksväg 2, och för de västra stadsdelarna har bl. a. varvsindustriens och bilindustriens mycket omfattande utbyggnad på Hisingens västra del aktualiserat en planerad broförbindelse vid Färjenäs nära älvmynningen, den s. k. Älvsborgsleden.

Styrelsen framhåller att de berörda storföretagen utgör viktiga länkar i respektive städers trafikledsplaner och därigenom ingår i ett långsiktigt stadsbyggnadsprogram. Vid företag av denna storleksordning är det vidare angeläget att icke utsträcka byggnadstiden längre än som erfordras ur teknisk synpunkt, då de årliga investeringarna icke förräntas, förrän de kommer trafiken tillgodo. Koncentrerade insatser ger dessutom erfarenhetsmässigt förutsättningar för ett ekonomiskt bedrivande av arbetena. Den i fördelningsplanen förutsatta medelsfördelningen har för de tre nämnda företagen beräknats med hänsyn härtill.

Genom att fördelningsplanen liksom flerårsplanerna för vägnätet på landsbygden avser fem år och genom att den upprättas jämsides med dessa har samordningen av städernas väg- och gatubyggande med vägbyggandet på landsbygden och inom de stadsområden där kronan övertagit viss väghåll-

ning underlättats. Fördelningsplanen upptager ett stort antal sådana direkta eller indirekta samordningsföretag. Härutöver innehåller planen ett flertal mera interna leder inom städerna, såsom förbindelser mellan olika stadsdelar och tillfarter till nya industri- och bostadsområden.

Härefter lämnar styrelsen en redogörelse för sambandet mellan vägplanering och övrig samhällsplanering, varvid styrelsen erinrar om flerårsplanernas och fördelningsplanernas roll, när det gäller utbyggnad av tätorterna. — Styrelsen visar även med exempel från Örebro län sambandet mellan höjd vägstandard och ökad trafiksäkerhet. — Styrelsen tar vidare bl. a. upp frågan om *vägföretagens rationella bedrivande* till behandling och anför därvid i huvudsak följande.

Under en följd av år har systemet med flerårsplanerna icke kommit att verka på det sätt som ursprungligen varit avsikten. Genom de stora differenserna mellan i flerårsplanerna upptagna belopp och beviljade ordinarie anslag har avsevärda rubbningar skett. För åren 1961 och 1962 upptar flerårsplanerna exempelvis företag för respektive 410 och 480 mkr., medan de beviljade rambeloppen uppgår till respektive 370 och 380 mkr. Detta har medfört, att omfattande omfördelningar av anslagen har måst företagas mellan länen, varvid minskningen av anslagen ofta har drabbat de stora vägföretagen. Den eftersträlvade planmässigheten i vägbyggnadsverksamheten har härigenom icke kunnat åstadkommas samtidigt som de möjligheter till ekonomiska vinster, som en rationellt bedriven byggnadsverksamhet medför, icke har kunnat tillvaratagas i full utsträckning. Utvecklingen har under senare år gått i riktning mot större företag med minskad användning av manuell arbetskraft och ökad insats av maskiner. Företagen blir därför av en storleksordning som icke gör det ekonomiskt lönande för flertalet av vägförvaltningarna att utföra dem i egen regi på grund av den stora maskinella utrustning som erfordras. Dessa företag bedrivs därför som entreprenad-arbeten. För att entreprenörerna skall kunna hålla erforderlig maskinpark krävs att de någorlunda skall kunna beräkna tillgången på större vägbyggnadsföretag under ett antal år framåt. Det framstår därför som i hög grad angeläget att kunna bedriva de ordinarie arbetena efter en plan som lämnar uppgifter om de kommande årens medelstilldelning.

Vid en bedömning av väginvesteringarnas omfattning måste enligt styrelsen hänsyn även tagas till de anslag som beviljats för utförande av *beredskapsarbeten*. Under de senaste åren har på grund av arbetsmarknadsläget dessa arbeten kommit att uppgå till betydande belopp. För åren 1958—1960 utgör summan 500 å 600 mkr., varav emellertid ca 100 mkr. består av arbeten av underhållskaraktär och därför inte bör inräknas bland de egentliga investeringarna. Som regel uppnår man icke samma effektivitet vid utförande av beredskapsarbeten som vid arbeten bekostade med ordinarie medel. Anledningen härtill är bl. a. den lägre grad av mekanisering som tillämpas vid dessa arbeten. Enligt vissa undersökningar som verkställt inom styrelsens rationaliseringsavdelning kan »beredskapskronans» värde beräknas till ungefär 90 öre vid beredskapsarbeten som bedrivs i vägförvaltningarnas regi. Denna relation gäller dock endast när arbetet löper normalt, d. v. s. utan större växlingar i arbetsstyrkans storlek och utan att arbetet tidvis nedlägges.

Då de arbetsmarknadsmässiga synpunkterna oftast varit bestämmande för beredskapsarbetenas lokalisering, har dessa arbeten under åren 1958—1960 kommit att koncentreras till vissa län, företrädesvis i Norrland. Vägbehoven över lag har emellertid varit så eftersatta, att de utförda arbetena varit ur vägtrafikens synpunkt angelägna även om man ur trafikekonomiska synpunkter icke alltid nått maximal utdelning på investerade medel. En stor del av beredskapsarbetena har nämligen avsett företag vilka funnits upptagna i flerårsplanerna, ehuru med medelstilldelning först längre fram under perioden. Även om beredskapsarbetena sålunda i stor utsträckning avsett företag ingående i flerårsplanerna, bör dock en klar gräns dragas mellan beredskapsanslag och ordinarie anslag. Vid bestämmandet såväl av storleken av de ordinarie anslagen som av deras fördelning på olika län synes omfattningen av beredskapsarbetena icke böra tillmätas en avgörande betydelse. Genom ett sådant förfarande skulle stora variationer i storleken av de ordinarie anslagen kunna uppstå, vilket skulle inverka ofördelaktigt på planeringen. För att åstadkomma den planmässighet och samordning, som eftersträvas i vägbyggnadsverksamheten, är det nämligen nödvändigt att ha tillgång till ordinarie medel av viss storleksordning samt att ha kännedom om anslagens storlek under den period planeringsarbetet avser. Genom att väginvesteringarna utgör en betydande del av den offentliga sektorn kan de å andra sidan icke vara opåverkade av konjunkturpolitiska åtgärder. Målet bör vara att anvisningen av ordinarie medel göres på längre sikt än ett år samt att anpassningen till konjunkturläget sker via beredskapsanslag. Om väginvesteringarna under en period av hög arbetslöshet visat avsevärd stegring, kan hänsyn tagas till detta förhållande vid revideringen av flerårsplanerna. På så sätt erhålles en rullande planering, varvid utfallet av beredskapsarbetena beaktas samtidigt som den eftersträfvade utjämningen på längre sikt erhålles.

För budgetåret 1961/62 (arbetsåret 1962) äskade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i föregående års *petita* ett belopp av 480 mkr. för den statliga väg- och brobyggnadsverksamheten i enlighet med vägplanens investeringsutveckling med ett års försening. Investeringsramen för år 1962 bestämdes sedermera till 380 mkr. Härtill kan läggas anslaget på 20 mkr. till vissa vägbyggnadsarbeten, huvudsakligen avsett för vägarbeten i samband med nedläggning av trafiksvaga järnvägslinjer. Enligt vägplanens program för vägbyggnadsverksamheten med ett års försening skulle investeringarna för arbetsåret 1963 uppgå till 570 mkr. Mot bakgrund av vad som anförts om beredskapsarbetenas omfattning bör nu enligt styrelsens mening en *ny investeringsserie* väljas för de ordinarie arbetena. Styrelsen är angelägen framhålla, att detta icke får innebära att vägplanen frångås. Såväl de ordinarie som de med beredskapsmedel finansierade arbetena bör inriktas på att fullfölja denna plan. Till grund för en ny investeringsserie kan lämpligen läggas den i bihang E till den s. k. kompletteringspropositionen vid 1960 års riksdag (prop. 150) redovisade serien. Denna serie anger för de ordinarie investeringarna en årlig ökning av 60 mkr. under budgetåren 1962/63—1964/65. Med utgångspunkt från den investeringsram av 380 mkr. som beviljats för år 1962 hemställer styrelsen om en medelsanvisning för budget-

året 1962/63 av 440 mkr. för den *ordinarie statliga väg- och brobyggnadsverksamheten*.

För budgetåren 1963/64 och 1964/65 skulle motsvarande investeringsbelopp bli respektive 500 och 560 mkr. Styrelsen understryker kraftigt nödvändigheten av att den föreslagna investeringsserien kan följas samt hemställer att nämnda serie av statsmakterna fastställas att ligga till grund för den ordinarie vägbyggnadsverksamhetens fortsatta bedrivande.

Under anslaget till *vissa vägbyggnadsarbeten* räknar styrelsen med ett anslagsbehov av 20 mkr. I anslutning här till erinrar styrelsen om att 1953 års trafikutredning (SOU 1961: 23) föreslagit, att järnvägsnedläggningarna skall forceras och att anslaget *Vissa vägbyggnadsarbeten* fortsättningsvis upptages med belopp av sådan storlek, att de planerade järnvägsnedläggningarna och i samband därmed stående upprustning av vägnätet inte fördröjes genom att erforderliga medel inte står till omedelbart förfogande. Såvitt styrelsen nu kan bedöma synes en forcering av nedläggningsarbetet icke medföra att någon större del av tillgängliga medel hinner förbrukas före budgetårets utgång. Den föreslagna forceringen av järnvägsnedläggningarna torde emellertid komma att öka medelsförbrukningen för budgetåret 1962/63.

Vad angår *den kommunala väghållningen* upptar styrelsen för bidrag till underhåll av vägar och gator 67 mkr. samt för bidrag till byggande av vägar och gator 185 mkr. eller tillhoppa 252 mkr.

I fråga om *den enskilda väghållningen* upptages 25,5 mkr. för vägunderhållet samt 15 mkr. för bidrag till byggande av enskilda vägar eller sammanlagt 40,5 mkr.

För *administrativa och diverse ändamål* har upptagits ca 275 mkr. Härvid har de anslag under sjätte huvudtiteln, som äskas av andra myndigheter än väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, samt ifrågavarande anslag under nionde, elfte och tolfte huvudtitlarna uppförts med samma belopp som för innevarande budgetår. Anslagen under femte och tionde huvudtitlarna har upptagits med belopp som uppgivits från arbetsmarknadsstyrelsen resp. sjöfartsstyrelsen.

Totalt skulle alltså utgifterna på automobilskattemedelsbudgeten upptagas till ca 1 458 mkr. Inkomsterna av bilskattemedel under budgetåret 1962/63 har styrelsen beräknat till ca 1 475 mkr.

Beträffande automobilskattemedlens specialbudget anför styrelsen att under väganlagen den 30 juni 1961 befintliga reservationer uppgår till ca 382,4 mkr. och behållningen på bilskattemedelsfonden till ca 757,5 mkr. eller sammanlagt 1 139,9 mkr. Den 30 juni 1962 beräknas behållningen på fonden uppgå till ca 870 mkr. medan reservationerna då kan uppskattas till ca 390 mkr. eller totalt i fond och reservationer ca 1 260 mkr.

Yttrande

Arbetsmarknadsstyrelsen har intet att erinra mot väg- och vattenbyggnadsstyrelsens anslagsäskanden. Styrelsen har heller i stort sett ingen erinran mot vad som uttalats i fråga om den långsiktiga planeringen av väginvesteringarna och dessas anpassning efter konjunkturläget. Styrelsen vill

endast understryka vikten av att planeringen av vägarbetena liksom hittills har en sådan flexibilitet, att arbetenas totala omfattning kan varieras efter den allmänna sysselsättningssituationens krav; detta innebär att projekteringen måste dimensioneras för en normalt avsevärt högre investeringsnivå än den som kommer till uttryck i minimiramen för den ordinarie medelsfördelningen. Den erforderliga flexibiliteten bör kunna åstadkommas genom variation av beredskapsarbetenas omfattning. Emellertid synes icke anledning finnas att på förhand taga ställning till huruvida en av konjunkturpolitiska skäl föranledd temporär utökning av väginvesteringarna bör ske enbart i beredskapsarbetenas form eller även i andra former.

I detta sammanhang upplyser arbetsmarknadsstyrelsen om att under åren 1958—1960 nedlagda kostnader för beredskapsarbeten på allmänna vägar samt statsbidragsberättigade gator och vägar i städer utgjorde sammanlagt 626,6 mkr., varav för smärre förbättringsarbeten 89 mkr. Från och med den 1 januari 1961 tillämpas vid dessa arbeten ändrade arbetskraftsbestämmelser, som innebär att tidigare begränsningar av företagens mekanisering i huvudsak har slopats. En huvudprincip vid utväljandet av beredskapsarbeten är att de skall vara upptagna i gällande flerårsplaner.

Slutligen framhåller arbetsmarknadsstyrelsen vikten av att även projekteringsarbetet för investeringarna i städernas genomfartsvägar, som i regel ankommer på de olika städerna, bedrivs så att en snabb utökning av investeringarna kan äga rum om så skulle befinnas påkallat med hänsyn till konjunkturläget och läget på arbetsmarknaden.

II. Handelskamrarnas nämnd m. fl. organisationer

I en gemensam skrivelse den 17 februari 1961 har *Handelskamrarnas nämnd*, *Sveriges grossistförbund*, *Sveriges köpmannaförbund*, *Sveriges industriförbund*, *Sveriges hantverks- och industriorganisation*, *Sveriges lantbruksförbund*, *Kooperativa förbundet* samt *Skogsbrukets motortransportkommitté* givit till känna sin oro över att en betydande avvikelse i 1961 års statsverksproposition föreslagits från den i vägplanen angivna utbyggnadstakten för vägnätet. Enligt organisationernas mening finnes det för framtiden särskild anledning betona vikten av att vägbyggandet får ske efter en i förväg fastlagd, för åtminstone en treårsperiod gällande plan avseende den ordinarie vägbyggnadsverksamheten. På flertalet håll utomlands, där en planenlig upprustning av vägnätet påbörjats, såsom i Förenta staterna och Västtyskland, har också finansieringsplaner upprättats för längre tidsperiod än ett budgetår.

Beträffande beredskapsarbetena framhålls att de ej minskat vägbyggnadsbehovet i sådan grad, att en allmän omprövning av vägplanens målsättning nu kan bedömas som aktuell. Då en rullande planering inom vägväsendet är önskvärd, kan likväl tidpunkten snart vara inne, då en omräkning av vägplanens investeringsserie behöver ske. Ett betydligt säkrare underlag för en sådan bedömning torde nu föreligga genom de undersökningar av bl. a. före-

tagens transporter, som utförts av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och av näringslivets organisationer.

Organisationerna understryker betydelsen av att upprustningen av vårt vägväsende under 1960-talet fullföljes med all kraft och under hänsynstagande till näringslivets särskilda behov. Vidare hemställs, att förberedelser vidtages för att snarast möjligt inför riksdagen framlägga en flerårsplan för det ordinarie vägbyggandet på landsbygden under beaktande av de förändringar som inträtt sedan år 1959 samt aktuella uppskattningar av föreliggande behov av väginvesteringar.

I skrivelse den 6 september 1961 har *Sveriges industriförbund* redovisat vissa preliminära resultat av undersökningar rörande i första hand de inrikes lastbilstransporterna, som f. n. utföres inom Industriens utredningsinstitut. Enligt dessa undersökningar omfattade år 1960 de totala lastbilstransporterna 7,3 miljarder tonkm, vilket innebär att transportvolymen nära tredubblats sedan 1950. Den transporterade godsmängden ökade under samma period med 65 % till 276 milj. ton. De tyngre fordonsenheterna spelar den avgörande rollen i fråga om transportarbetet och har ökat i betydelse mycket starkt mellan 1950 och 1960. Transportarbetet med fordon över sex ton har sålunda sexdubblats under denna tioårsperiod. Enligt industriförbundets mening belyser det redovisade materialet den utomordentligt stora och växande betydelse, som landsvägstransporterna har för näringslivet.

Beträffande det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i petita för budgetåret 1962/63 framlagda förslaget om en investeringsserie för de närmaste årens vägbyggande framhåller industriförbundet, att förslaget bör kunna godtagas om hänsyn toges till beräknade beredskapsarbeten. En förutsättning för detta ståndpunktstagande är emellertid att statsmakterna fastställer den föreslagna investeringsserien att ligga till grund för vägbyggandet under treårsperioden 1963—1965. Om så icke sker försvåras icke blott en ekonomisk planläggning inom vägbyggnadsverksamheten utan jämväl planeringen inom många företag, som är beroende av vägarna för sina transporter.

Avslutningsvis understryker industriförbundet vikten av att en ökning av väginvesteringarna nu kommer till stånd. Utbyggnaden av vägnätet betecknas som en förutsättning för att transportkostnaderna skall kunna hållas låga och därmed för att den svenska industrins konkurrenskraft skall kunna bibehållas både på hemmamarknaden och internationellt.

Departementschefen

Vid behandlingen av väganslagen i 1959 års statsverksproposition lämnade jag en redogörelse för den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens delegation för översiktlig vägplanering framlagda utredningen »Vägplan för Sverige» (SOU 1958: 1—2). I vägplanen presenterades i första hand tekniska normer för den framtida vägstandarden. Dessa normer, främst avseende bärighet och geometrisk standard, borde enligt planen framdeles i princip vara vägledande för vägupprustningen. I planen beräknades därjämte —

med dessa tekniska normer som underlag för bedömningarna — ett investeringsbehov inom vägväsendet under tiden fram till omkring år 1975 av sammanlagt 21,1 miljarder kr. De riktlinjer för den fortsatta utbyggnaden och upprustningen av vägnätet, som angavs i planen, godtog av riksdagen. Beslutet innebar dock icke något ställningstagande till den takt vari planen borde realiseras. Frågan om väginvesteringarnas omfattning borde årligen få bedömas med hänsyn till det samhällsekonomiska och statsfinansiella läget.

Vägplanens utgiftsprogram för perioden 1958—1967 förutsatte investeringar under år 1958 om totalt 440 mkr., varav för den statliga vägbyggnadsverksamheten på landsbygden 330 mkr. och för bidrag till det kommunala vägbyggandet 110 mkr. Investeringarna skulle därefter successivt öka för att år 1967 uppgå till totalt 1 380 mkr., varav för landsbygden 1 070 mkr. och för den statsbidragsberättigade kommunala väghållningen 310 mkr. Vid riksdagsbehandlingen år 1958 fastställde statsmakterna för år 1959 en medelsförbrukningsram för den statliga vägbyggnadsverksamheten på landsbygden om 330 mkr. Ramen höjdes senare av Kungl. Maj:t till 355 mkr. För kalenderåren 1960, 1961 och 1962 har medelsförbrukningsramarna fastställts till respektive 360, 370 och 380 mkr. Anslagen till bidrag till det kommunala vägbyggandet har för åren 1959—1962 upptagits till respektive 105, 90, 115 och 155 mkr.

Innan jag övergår till att närmare behandla väg- och vattenbyggnadsstyrelsens anslagsäskanden för nästa budgetår vill jag i följande sammanställning redovisa det faktiska utfallet av statens utgifter för statligt och kommunalt vägbyggande under åren 1958—1960 och de beräknade utgifterna härför för åren 1961 och 1962, allt i jämförelse med de i vägplanen förutsatta investeringarna. Beloppen anges avrundade i mkr.

År	Landsbygden					Städerna			
	Vägplanen	Ordinarie väg-arbeten	Vissa vägbyggnads-arbeten	Beredskaps-arbeten	Totalt i förh. t. vägpl.	Vägplanen	Ordinarie gatu-arbeten	Beredskaps-arbeten	Totalt i förh. t. vägpl.
1958	330	320	4	90	+ 84	110	90	3	— 17
1959	360	355	3	244	+242	125	103	16	— 6
1960	410	360	6	233	+189	145	86	16	— 43
1961 ber.	480	370	17	140	+ 47	165	115	9	— 41
1962 ber.	570	380	25	150	— 15	185	155	—	— 30
	2 150	1 785	55	867	+547	730	549	44	—187

Vad beträffar beredskapsarbetena vill jag påpeka, att dessa till övervägande del utförts inom flerårsplanernas ram; till den del så icke skett kan

man räkna med att de i huvudsak skulle ha kommit till utförande inom flerårsplanerna för femårsperioden 1961—1965.

Under perioden 1958—1962 kommer sålunda de sammanlagda faktiska investeringarna att uppgå till ett avsevärt högre belopp än det i vägplanen föreslagna. I förhållande till vägplanen uppgår merinvesteringen till ca 400 mkr. Även om man tar hänsyn till beredskapsarbetenas något lägre effektivitet har vägplanens investeringsvolym betydligt överskridits. Emellertid har den faktiska fördelningen mellan landsbygd och städer blivit en annan än vägplanens. Investeringarna i städernas gatu- och vägnät underskrider således de i vägplanen angivna beloppen med 137 mkr., medan landsbygdens investeringar överstiger vägplanens med drygt en halv miljard kr.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hemställer i sina petita för nästa budgetår om en höjning av anslagen till den statliga och kommunala väghållningen med sammanlagt 153 mkr. För det statliga vägunderhållet beräknar styrelsen en ökning av medelsbehovet med 55 mkr. till 430 mkr. Vad beträffar anslagen till den statliga vägbyggnadsverksamheten föreslår styrelsen en höjning med sammanlagt 60 mkr. till 440 mkr. Till vissa vägbyggnadsarbeten äskas ett oförändrat anslag av 20 mkr. Bidraget till det kommunala vägunderhållet bör enligt styrelsen höjas till 67 mkr., d. v. s. med 8 mkr. I fråga om bidraget till det kommunala vägbyggandet begäres en ökning med 30 mkr. till 185 mkr., varigenom detta bidrag skulle för kalenderåret 1963 uppgå till vägplanens belopp med ett års försening. Till den enskilda väghållningen äskas 40,5 mkr. eller 3 mkr. mer än för innevarande år.

Styrelsen föreslår vidare, att en investeringsserie fastställs för de tre närmaste budgetårens statliga vägbyggnadsarbeten, varvid investeringarna förutsättes öka med 60 mkr. under vart och ett av budgetåren 1962/63—1964/65. Slutligen har styrelsen anmält, att vid övergång till kalenderårsvis beräkning medelsanvisning för det statliga vägunderhållet ett anslag av 665 mkr. skulle erfordras för budgetåret 1962/63.

Mot bakgrunden av den snabba utveckling, som ägt rum i fråga om landsvägstransporterna och för vilken jag redogjort i den inledande översikten, anser jag, att de ordinarie statliga insatserna för att bygga ut vägnätet till att bättre svara mot trafikbehoven måste ökas. Enligt min mening bör således den kraftiga upprustning av vägnätet som redan påbörjats fortsätta. Jag anser mig för nästa budgetår böra förorda en uppräknig av anslagen till den statliga, kommunala och enskilda väghållningen med totalt 140 mkr.

I fråga om anslagsmedlens användning vill jag beträffande investeringsidan framhålla följande.

Vad gäller angelägenhetsgraderingen av vägupprustningen på landsbygden bör denna i första hand inriktas på de delar av vägnätet, som är av särskild vikt för näringslivets transporter. I synnerhet bör tillses att de delar av industrin och näringslivet i övrigt, vilka nu och framdeles måste helt lita till vägtransporter för befordring av varor och förnödenheter, får sina krav

tillgodosedda. Vidare är det ytterligt angeläget, att broar med otillräcklig bärlighet ombygges eller förstärkes.

Vad beträffar städerna föreligger i åtskilliga fall trängande behov av att skapa nya förbifarts- eller genomfartsleder. Det är härvid utomordentligt angeläget att ansträngningarna inriktas på att uppnå ändamålsenliga och med hänsyn till den väntade samhällsutvecklingen långsiktiga lösningar. Punktvis starkt koncentrerade insatser kan i vissa av här avsedda fall visa sig nödvändiga för att man inom rimlig tid skall kunna komma till rätta med besvärande trafiktekniska problem. I de större och medelstora städerna är det vidare av stor vikt, att sådana trafikleder bygges ut, som har karaktären av pulsådror i städernas interna trafiksystem.

Vid all vägbyggnadsverksamhet bör givetvis beaktas de krav som kan ställas ur trafiksäkerhetssynpunkt och en strävan bör vara att så tidigt som möjligt söka eliminera sådana trafikfällor, där erfarenhetsmässigt risken för kollisioner eller olyckor av annat slag är framträdande. Vägbyggandet får således ses bl. a. som ett led i de samlade ansträngningarna att angripa trafiksäkerhetsproblemen.

Vad vägunderhållet beträffar vill jag särskilt framhålla angelägenheten av att förstärkningsarbeten för oljegrusning och s. k. enkla beläggningar sker i så stor utsträckning som möjligt och att även här de trafiksäkerhetsfrämjande åtgärderna ges hög prioritet. Enligt vad jag erfarit avser väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att påbörja uppläggningsarbetet för ett vägliggarsystem för underhållet motsvarande det system, som utarbetats för att i fråga om bl. a. riksvägarna få underlag för en bedömning av ombyggnadsbehovet. Jag finner denna åtgärd från styrelsens sida välmotiverad, då väsentligt ökad kännedom härigenom kan vinnas, om var underhållsåtgärderna ur ekonomisk synpunkt i första hand bör sättas in.

För gatuunderhållet i städerna ställs ökade krav på medel till följd av ökande trafik och vissa automatiska kostnadsstegringar.

Mot bakgrunden av det anförda förordar jag att den totala höjningen om 140 mkr. för den statliga, kommunala och enskilda väghållningen fördelas med 40 mkr. på det statliga vägunderhållet, 60 mkr. på det ordinarie statliga vägbyggandet, 8 mkr. på det kommunala vägunderhållet och 30 mkr. på det kommunala vägbyggandet samt 1 mkr. på det enskilda vägunderhållet och ett lika stort belopp på det enskilda vägbyggandet.

Vad beträffar landsbygdens vägar vill jag härutöver framhålla att det i synnerhet är vissa sektorer av näringslivet, främst skogsindustrin, som är starkt beroende av vägnätets standard. Inom dessa sektorer utgör nämligen transportkostnaden en väsentlig del — exempelvis för skogsindustrin drygt 15 procent — av den totala produktionskostnaden. En förutsättning för att transportkostnaden skall kunna sänkas är bl. a. att det vägnät, som skall användas, har den bärlighet och framkomlighet, som kräves för ett rationellt och ekonomiskt utnyttjande av lastbilar av modern typ och konstruktion.

Behovet av ett vägnät, som tillåter tunga lastbilstransporter, är särskilt framträdande i norrlandslänen och i vissa angränsande områden, vilka har ett näringsliv med i stort sett samma struktur som nämnda län. I dessa delar av landet har i synnerhet under senare år skett en betydande upprustning av vägnätet genom dels det ordinarie vägbyggandet och dels beredskapsarbeten anordnade i sysselsättningsstödjande syfte. De sysselsättningspolitiska åtgärderna inom vägväsendets område i Norrland har varaktigt legat på en volymmässigt hög nivå. Med hänsyn härtill samt med beaktande av den utveckling, som kan förväntas, torde i norrlandslänen under de närmaste åren framöver i vad avser arbetskraftssidan omfattande vägarbeten bli erforderliga.

Då sålunda behovet av en ytterligare vägupprustning är särskilt framträdande i norrlandslänen — bl. a. därför att näringslivets transportförsörjning förutsätter tunga lastbilstransporter i betydande omfattning — och då sysselsättningsläget där liksom tidigare kan förväntas erfordra att en relativt stor volym av vägarbeten kommer till utförande föreslår jag, att av den förordade totala ökningen av vägbudgeten 60 mkr. disponeras för en förstärkning av den eljest möjliga medelstillsdelningen till berörda län. Av detta belopp bör 40 mkr. hänföras till vägbyggnadsanslagen, medan 20 mkr. bör läggas på vägunderhållsanslaget för att användas till sådana förstärkningsarbeten som erfordras för att möjliggöra oljegrusning eller s. k. enkel beläggning. Vid dispositionen av ifrågavarande anslagsbelopp bör, liksom tidigare varit fallet, arbetsmarknadspolitiska synpunkter beaktas i fråga om företagens utväljande i flerårsplanerna och därmed deras lokalisering, arbetenas igångsättande, anställande av arbetskraft m. m.

I fråga om förslagen rörande ett flerårigt väginvesteringsprogram vill jag erinra om att statsmakterna så sent som förra året tog ställning till detta spörsmål. Riksdagen konstaterade då, att det givetvis skulle underlätta vägbyggnadsverksamhetens rationella planering och genomförande, om vägmyndigheterna finge följa ett av statsmakterna fastställt flerårigt investeringsprogram. Å andra sidan fann riksdagen, att statsmakterna icke kunde frånhända sig möjligheterna att taga hänsyn till samhällsekonomiens och arbetsmarknadslägets framtida utveckling (SU 6; Rskr 6). Då jag delar den uppfattning, som riksdagen här gett uttryck för, kan jag icke biträda de nu framlagda förslagen om ett flerårigt investeringsprogram.

Jag har icke något att erinra mot styrelsens beräkning av medelsbehovet till vissa vägbyggnadsarbeten. Anslaget torde därför böra upptagas med ett oförändrat belopp av 20 mkr. för nästa budgetår. Detta belopp bör möjliggöra att en fortsatt hög takt kan hållas i arbetet med nedläggning av trafiksvaga bandelar.

Vad beträffar bidragsgivningen till den enskilda väghållningen, vill jag i detta sammanhang anmäla, att 1960 års vägsakkunniga nyligen framlagt ett betänkande med förslag bl. a. om höjning av bidragsprocenten till den enskilda väghållningen. Betänkandet är f. n. föremål för remissbehandling.

Sammanfattningsvis föreslår jag en ökad medelsanvisning för det *statliga vägunderhållet* om 40 mkr. till 415 mkr.

Jag förordar vidare, att anslag till *statliga ordinarie väginvesteringar* äskas hos riksdagen med sammanlagt 440 mkr.

Det bör få ingå i Kungl. Maj:ts befogenheter på samma sätt, som gäller för innevarande budgetår, att i den mån arbetsmarknadsläget så medgiver eller påkallar bemyndiga väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att utöka byggnadsverksamheten utöver angivna medelsomslutning om 440 mkr. genom att under budgetåret i förväg taga i anspråk erforderliga belopp av de medel på de kalenderårsberäknade anslagen, som är anvisade för den ordinarie verksamheten under andra halvåret 1963. Kungl. Maj:t bör även ha befogenhet att minska byggnadsverksamheten, om detta erfordras ur arbetsmarknadssynpunkt.

Anslaget till *vissa vägbyggnadsarbeten* föreslås upptaget till oförändrat belopp av 20 mkr.

I fråga om bidragsanslagen till den *kommunala väghållningen* tillstyrker jag väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag om anvisning av 67 mkr. till bidrag till underhåll av vägar och gator. Likaledes tillstyrker jag för det kommunala väg- och gatubygget en arbetsomslutning under år 1963, som motsvarar 185 mkr. i statsbidrag. Anslaget Bidrag till byggande av vägar och gator torde tagas upp med detta belopp.

Vad slutligen beträffar bidragsanslagen till *enskild väghållning* förordar jag att till bidrag till underhåll av enskilda vägar anvisas 25,5 mkr. Anslaget Bidrag till byggande av enskilda vägar torde böra uppföras med 14 mkr. Totalt äskas alltså för enskild väghållning 39,5 mkr.

För *administrativa och diverse ändamål* beräknar jag under andra anslag under sjätte huvudtiteln sammanlagt ca 66,6 mkr., att avräknas mot automobilskattemedlen. Under femte, åttonde, nionde, tionde, elfte och tolfte huvudtitlarna föreslås därjämte att ca 112,1 mkr. skall avräknas mot dessa medel. Totalt skulle alltså för de till administration m. m. hänförliga ändamålen ca 178,7 mkr. avräknas mot automobilskattemedlen, vilket i förhållande till innevarande budgetår innebär en minskning med ca 49,8 mkr.

Enligt den sålunda redovisade beräkningen skulle det totalbelopp, som avses skola täckas av automobilskattemedlen, för budgetåret 1962/63 uppgå till sammanlagt (415 + 440 + 20 + 67 + 185 + 39,5 + 178,7) 1 345,2 mkr. eller exakt angivet 1 345 218 600 kr., vilket innebär en ökning i förhållande till motsvarande på riksstaten för innevarande budgetår uppförda anslagsbelopp med omkring 90,2 mkr.

Chefen för finansdepartementet har i annat sammanhang beräknat inkomsterna på automobilskattemedlens specialbudget för budgetåret 1962/63 till 1 532 mkr. Inkomstökningen i förhållande till budgetåret 1961/62 betingas delvis av uppbördstekniska faktorer.

Av sistnämnda belopp skulle alltså 1 345,2 mkr. disponeras för att täcka anslag på driftbudgeten medan ca 186,8 mkr. torde få tillföras budgetutjämningsfonden och där redovisas under särskild titel.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte bereda riksdagen tillfälle att avgiva yttrande i anledning av vad jag sålunda anförde.

Väghållningen på landet samt i städer och stadsliknande samhällen,
där kronan är väghållare

[12] 7. Vägunderhållet

	Anslag mkr.	Nettoutgift mkr.	Reservation vid budget- årets utgång mkr.
1959/60	360,0	360,3	2,2
1960/61	365,0	364,8	2,3
1961/62 (statsliggaren s. 403)	375,0		
1962/63 styrelsen	430,0		
dep. ch.	415,0		

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

För budgetåret 1961/62 utgöres de för vägunderhållet tillgängliga medlen av dels hos styrelsen och vägförvaltningarna oförbrukade ca 2,3 mkr., dels det av 1961 års riksdag beviljade anslaget å 375 mkr. eller tillhopa 377,3 mkr.

Vid vägnätets nuvarande standard är det nödvändigt att hålla vägarna i ett för trafiken någorlunda tillfredsställande skick genom åtgärder inom vägunderhållets ram. Mot trafikökningen måste således svara en höjning av vägunderhållsanslaget. Inte förrän väginvesteringarna nått en sådan omfattning att i varje fall de större vägarna är ombyggda är det tänkbart att vägunderhållsanslaget kan hållas i stort sett konstant, varvid kostnadsökningar kompenseras av rationaliseringsvinster. Vid fortsatta ökade väginvesteringar skulle anslaget i framtiden t. o. m. kunna tänkas minska.

Vid beräkningen av anslaget för nästkommande budgetår utgår styrelsen från innevarande budgetårs anslag om 375 mkr. Styrelsen anser sig böra räkna med en total kostnadsökning av 25 mkr., inklusive ökade kostnader för underhållet på grund av den växande trafiken och på grund av ökad väglängd.

Normalt skulle angivna kostnadsökning med 25 mkr. minskas med beräknad rationaliseringsvinst under den aktuella perioden. Emellertid har enligt styrelsens uppfattning en diskontering av denna vinst redan skett genom den uppräknig av rationaliseringsvinsten, som företogs i samband med beräkningen av innevarande års anslag. Något avdrag för rationaliseringsvinst anser styrelsen sålunda icke kunna ske vid beräkningen av 1962/63 års anslag.

I fråga om behovet av kraftiga insatser på underhållssidan framhåller styrelsen, att dikningen är eftersatt, vilket medför att många vägar förlorar sin bärighet under tjällossningen, varvid exempelvis beläggningar skadas. Vidare har trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder, såsom förbättring av siktförhållanden, inte kunnat utföras i tillnärmelsevis tillräcklig omfattning. För att kunna tillåta högre axeltryck måste många broar upprustas i samband med det normala underhållet. För sådana förstärkningsarbeten räknar styrelsen med en anslagsökning av minst 10 mkr. Dessa arbeten ingår i gruppen »övrigt barmarksunderhåll» i den sammanställning som presenteras i det följande.

Bärigheten hos vägarna är otillfredsställande och den fortgående utmattningen kräver även särskilda förstärkningsåtgärder. Förarbetena för oljegrusning och enkla beläggningar blir dyrare i och med att vägar med den bästa bärigheten redan försetts med sådana slitlager. Vidare bör oljegrusverksamheten och utförandet av enkla beläggningar intensifieras och i varje fall ökas till samma nivå som 1960. Det ökade medelsbehovet för denna verksamhet uppgår till minst 20 mkr.

Underhållet av beläggningar har successivt eftersatts till förmån för nya beläggningar. Med hänsyn till beläggningarnas livslängd borde enligt styrelsens mening en successiv förnyelse av slitbanorna ske i en omfattning som f. n. skulle kräva ca 40 mkr. per år. Härutöver erfordras 5 mkr. för smärre reparationer och lagningar. Det är emellertid icke möjligt att inom ramen för tillgängliga medel under innevarande budgetår avsätta mer än 23 mkr. för förnyelsearbetena. Risk föreligger sålunda för en fortgående förslitning av befintliga beläggningar, om ej underhållsåtgärderna ökar. Styrelsen avser att återkomma till denna fråga så snart närmare utredning föreligger.

Det totala anslagsbehovet för vägunderhållet under budgetåret 1962/63 uppgår alltså till (375+25+10+20) 430 mkr. Fördelningen av dessa medel på olika kostnadsgrupper framgår av följande sammanställning.

	1960/61 mkr.	1961/62 mkr.	1962/63 mkr.
Underhåll av grusvägar	120	114	110
Underhåll av oljegrusvägar	5	8	10
Underhåll av beläggningar	25	28	35
Övrigt barmarksunderhåll	90	100	120
Vintervägunderhåll	75	80	85
Förstärkningsarbeten, nya beläggningar och oljegrusvägar	50	45	70
Summa	365	375	430

Slutligen beräknar styrelsen, att en övergång till anslagstilldelning kalenderårsvis skulle medföra ett anslagsbehov för nästa budgetår av 665 mkr.

Departementschefen

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 375 mkr. Som jag tidigare anmält i den allmänna översikten över beräkningen av väganlagen förordar jag en uppräknings av anslaget för nästa budgetår med 40 mkr. Jag beräknar sålunda ett anslag av 415 mkr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vägunderhållet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 415 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[13] 8—11. Byggande av vägar och broar

	Anslag 1960/61	Netto- utgift	Reservation vid budget- årets utgång	Anslag 1961/62 förlägg	Styrelsens förlägg 1962/63	Departements- chefens förlägg 1962/63
	mkr.	mkr.	mkr.	mkr.	mkr.	mkr.
8. Byggande av riksvägar .	200,0	169,6	144,1	210,0	238,0	245,0
9. Byggande av länsvägar .	144,0	205,8	68,9	145,0	169,0	169,0
10. Byggande av ödebygds- vägar	11,0	9,9	10,9	10,0	11,0	11,0
11. Byggande av storbroar .	15,0	8,1	25,2	15,0	22,0	15,0
	370,0	393,4	249,1	380,0	440,0	440,0

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

Behållningen å anslagen till den statliga väg- och brobyggnadsverksamheten uppgick den 1 januari 1961 till 395,8 mkr. Medelförbrukningsramen för år 1961 har av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1960 års riksdag angivits till 370 mkr. För år 1962 har anvisats anslag om tillhoppa 380 mkr. För budgetåret 1962/63 (arbetsåret 1963) föreslår styrelsen en medelsanvisning om tillhoppa 440 mkr.

Styrelsens förslag till fördelning av anslagen överensstämmer nära med den fördelningsplan, som gäller för innevarande budgetårs anslag. Då medelstilldelningen för byggande av storbroar avsevärt har underskridit de i flerårsplanen för åren 1958—1960 angivna beloppen, har ett anslag om 22 mkr. tagits upp härför motsvarande i flerårsplanen för år 1963 upptaget belopp. Den procentuella fördelningen mellan anslagen för innevarande och nästa budgetår framgår av följande sammanställning.

Anslag till byggande av	Procentuell fördelning 1961/62	Belopp i mkr. 1962/63	Procentuell fördelning 1962/63
riksvägar	55,5	238	54
länsvägar	38	169	38,5
ödebygdsvägar	2,5	11	2,5
storbroar	4	22	5
	100	440	100

Styrelsen framhåller, att marginalen mellan tillgängliga anslagsmedel och fastställda investeringsramar kommit att bli mycket liten på grund av de begränsningar, som gjorts av vägbyggnadsanslagen vid behandlingen av tidigare års anslagsäskanden. Behov kan därför uppkomma att mot slutet av år 1962 å något av berörda anslag i förväg taga i anspråk medel från de för budgetåret 1962/63 äskade och för kalenderåret 1963 avsedda medlen.

Departementschefen

Medelsförbrukningen för den ordinarie statliga väg- och brobyggnadsverksamheten under år 1960 uppgick till 359,7 mkr. För år 1961 har fastställts en medelsförbrukningsram av 370 mkr. Enligt uppgift från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen beräknas omslutningen under år 1961 uppgå till sistnämnda belopp.

För väg- och vattenbyggnadsverkets vägbyggnadsverksamhet under år 1962 har riksdagen i enlighet med förslag i 1961 års statsverksproposition anglvit en ram av 380 mkr.

Den vid ingången av år 1962 disponibla medelsbehållningen under förevarande anslag kan beräknas till 405,8 mkr. Den marginal om 25,8 mkr., som alltså skulle föreligga mellan de tillgängliga medlen och ramen för år 1962, kan komma att visa sig så liten eller så fördelad att vissa administrativa svårigheter kan uppstå att nå den tänkta medelsomslutningen av 380 mkr. Jag förutsätter att Kungl. Maj:t på samma sätt som gällt för år 1961 — i mån av behov för att uppnå den sammanlagda medelsförbrukningsramen — får bemyndiga väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att för verksamheten under år 1962 i förväg taga i anspråk medel från väganlagen för budgetåret 1962/63.

För den ordinarie statliga vägbyggnadsverksamheten under år 1963 har jag i det föregående förordat anslag om sammanlagt 440 mkr.

I fråga om fördelningen av nämnda totalbelopp för budgetåret 1962/63 (kalenderåret 1963) på de skilda vägbyggnadsanslagen har jag — med hänsyn till den utveckling som ägt rum sedan anslagsäskandena utarbetades — berett styrelsen tillfälle att under hand ange den fördelning av anslagsmedlen, som styrelsen nu anser mest lämplig. Styrelsen har därvid föreslagit följande fördelning, nämligen 245 mkr. eller 55,7 % på anslaget till byggande av riksvägar, 169 mkr. eller 38,4 % på anslaget till byggande av länsvägar, 11 mkr. eller 2,5 % på anslaget till byggande av ödebygdsvägar samt 15 mkr. eller 3,4 % på anslaget till byggande av storbroar. Jag finner den av styrelsen föreslagna anslagsberäkningen böra godtagas.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1962/63 anvisa följande reservationsanslag, att avräknas mot automobilskattemedlen, nämligen till

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

Årets jämkning av underhållsberäkningen, vilken huvudsakligen föranletts av Kungl. Maj:ts beslut den 28 juli 1960 rörande uppdelning av väghållningen inom vissa städer och samhällen, som är väghållare, har i förhållande till 1960 års underhållsberäkning medfört ett minskat anspråk å anslaget av 5,1 mkr. i stället för uppskattade 6,6 mkr. Det för budgetåret 1961/62 anvisade anslaget beräknas alltså komma att överskridas med 1,5 mkr.

Enligt den nya förordningen om statsbidrag till väg- och gatuhållning i vissa städer och stadsliknande samhällen (SFS 1960: 374) utgår bidrag från förevarande anslag enligt en av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för två år i sänder fastställd kostnadsberäkning. Omprövning av underhållskostnaderna skall ske år 1962 och avse tvåårsperioden 1962—1963. Styrelsen avser att genomföra underhållsberäkningen med ett förenklat beräkningsförfarande, varvid hänsyn kommer att tagas till trafikens ökning och inträffade löne- och prisstegringar sedan år 1960. Med ledning av styrelsens erfarenheter från verksamheten inom detta område kan ett ökat anspråk å anslaget under år 1962 med uppskattningsvis 10 % beräknas uppkomma. Samtidigt beräknas utökningen av städernas gatunät medföra en mindre ökning av anslagsbehovet.

Med hänsyn härtill beräknar styrelsen anslagsbehovet för budgetåret 1962/63 till 67 mkr.

Departementschefen

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har icke givit mig anledning till erinran. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till underhåll av vägar och gator* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 67 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[16] 14. Bidrag till byggande av vägar och gator

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
	mkr.	mkr.	mkr.
1959/60	55,0	87,7	38,2
1960/61	115,0	100,3	52,9
1961/62 (statsliggaren s. 405)	155,0		
1962/63 styrelsen	185,0		
dep.ch	185,0		

a) Byggande av riksvägar	kr. 245 000 000
b) Byggande av länsvägar	> 169 000 000
c) Byggande av ödebygdsvägar	> 11 000 000
d) Byggande av storbroar	> 15 000 000

[14] 12. Vissa vägbyggnadsarbeten

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
	mkr.	mkr.	mkr.
1959/60	4,0	2,5	6,3
1960/61	20,0	12,9	13,4
1961/62 (statsliggaren s. 405)	20,0		
1962/63 styrelsen	20,0		
dep.ch.	20,0		

Anslaget skall fr. o. m. budgetåret 1958/59 användas för oförutsedda vägarbeten, som icke hunnit eller ej lämpligen kunnat inordnas i den ordinarie planläggningen. Särskilt avses därvid vägarbeten i samband med nedläggning av trafiksvaga järnvägslinjer samt med vattenkraftsbyggen etc.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

Av den vid utgången av budgetåret 1960/61 beräknade reservationen, 13,4 mkr., var ett belopp av 12,0 mkr. bundet för vägarbeten i samband med beslutade järnvägsnedläggningar. Styrelsen hemställer, att anslaget upptages med ett oförändrat belopp om 20 mkr. för budgetåret 1962/63.

Departementschefen

Såsom jag anmält i den allmänna översikten över beräkningen av väganlagen torde förevarande anslag för nästa budgetår böra upptagas till oförändrat belopp av 20 mkr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa vägbyggnadsarbeten* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

Väghållningen i städer och stadsliknande samhällen, som är väghållare

[15] 13. Bidrag till underhåll av vägar och gator

	Anslag mkr.	Nettoutgift mkr.
1959/60	51,0	51,4
1960/61	65,0	66,0
1961/62 (statsliggaren s. 405)	59,0	
1962/63 styrelsen	67,0	
dep.ch.	67,0	

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

Enligt uppgifter, som inforrats från städerna i början av juni månad 1961, beräknas väg- och gatubyggnadsverksamheten under år 1961 nå den i fördelningsplanen förutsatta omfattningen, d. v. s. 115 mkr. För år 1962 upptar fördelningsplanen 165 mkr. Med hänsyn till att endast 155 mkr. står till förfogande blir en viss begränsning i förhållande till den planerade verksamheten nödvändig.

Beträffande vissa av de större företagen kan nämnas, att såväl terrasserings- som bro- och tunnelbyggnadsarbeten för Essingeleden i Stockholm pågår på delsträckan mellan Hägerstensvägen i söder och Rålambsvägen i norr. Dessa arbeten, som drives på entreprenad, har hittills upphandlats till en statsbidragsberättigad kostnad av ca 46 mkr. I fördelningsplanen har totalt 136 mkr. disponerats för denna led. — De arbeten på Tingstadsleden som påbörjats avser vissa väg- och ledningsomläggningar. Enligt fördelningsplanen beräknas för denna led 10 mkr. disponeras för år 1961 och 30 mkr. för år 1962. Totalt har i fördelningsplanen för Tingstadsleden upptagits 145 mkr. Det preliminära tidsprogram som av Göteborgs stad upprättats för ledens utbyggnad förutsätter att själva tunnelbygget påbörjas under senare delen av år 1962.

Med hänsyn till angelägenheten av att de arbeten, som upptagits i fördelningsplanen kan fullföljas, äskar styrelsen för budgetåret 1962/63 ett anslag av 185 mkr.

Departementschefen

För verksamheten under år 1960 fastställde statsmakterna en bidragsram av 90 mkr. för det kommunala väg- och gatubyggandet. Omslutningen av anläggningsverksamheten under året har uppgått till ca 86 mkr. i statsbidrag räknat.

För verksamheten under år 1961 fastställdes en bidragsram av 115 mkr. Omslutningen under året kan beräknas till motsvarande belopp räknat i statsbidrag.

För år 1962 har statsmakterna fastställt en bidragsram av 155 mkr. För budgetåret 1961/62 anvisades ett lika stort bidragsanslag.

För år 1963 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ansett sig böra räkna med ett medelsbehov av 185 mkr. I enlighet med vad jag anfört i den allmänna översikten över beräkningen av våganslagen har jag intet att erinra mot styrelsens uppskattning av medelsbehovet i denna del. Styrelsen bör således givas rätt att för år 1963 ställa i utsikt statsbidrag intill vad som motsvarar en sammanlagd byggnadsvolym av 185 mkr. i statsbidrag. Detta innebär en höjning med 30 mkr. i förhållande till den beräknade omslutningen för år 1962. För budgetåret 1962/63 torde böra anvisas ett anslagsbelopp, som motsvarar det beräknade bidragsbehovet.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med $(155 + 30)$ 185 mkr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till byggande av vägar och gator* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 185 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

Enskild väghållning

[17] 15. Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång mkr.
	mkr.	mkr.	
1959/60	21,0	20,0	6,7
1960/61	22,0	22,4	6,3
1961/62 (statsliggaren s. 406)	24,5		
1962/63 styrelsen	25,5		
dep.ch.	25,5		

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

Bestämmelserna om statsbidrag till den enskilda väghållningen är f. n. föremål för översyn av 1960 års vägsakkunniga. I avvaktan på resultatet av denna översyn har styrelsen vid beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1962/63 utgått från nu gällande bidragsbestämmelser.

Den bokföringsmässiga behållningen å anslaget den 30 juni 1961, i runt tal 6,3 mkr., utgjordes av en hos Kungl. Maj:t förefintlig reservation av ca 0,3 mkr. samt av en reservation hos länsstyrelserna av sammanlagt ca 6,0 mkr. Av sistnämnda belopp hade ca 0,9 mkr. icke fördelats, vilket beaktats vid fördelningen mellan länen av anslaget för budgetåret 1961/62. Den hos länsstyrelserna fördelade reservationen, d. v. s. bidrag som beviljats men ej utanordnats, uppgick sålunda vid nämnda tidpunkt till 5,1 mkr.

Sedan innevarande års anslag fördelats mellan länen, finnes hos Kungl. Maj:t en reservation av ca 0,9 mkr.

För år 1962 erfordras till 1940—1961 års vägar i runt tal 21,8 mkr. och för 1962 års nya vägar enligt länsstyrelsernas beräkningar ett belopp av 1,0 mkr. Till 1940—1962 års vägar erfordras sålunda sammanlagt 22,8 mkr.

För iståndsättningsbidrag till 1942, 1947, 1952, 1957 och 1962 års vägar beräknar länsstyrelserna ett sammanlagt bidragsbelopp av 4,3 mkr. och för redskapsbidrag 0,4 mkr.

Medelsbehovet för budgetåret 1962/63 skulle sålunda uppgå till (22,8 + 4,3 + 0,4) 27,5 mkr.

Med hänsyn till dels den hos Kungl. Maj:t förefintliga reservationen å anslaget, 0,9 mkr., dels de besparingar, som erfarenhetsmässigt visat sig uppstå å anslaget och som styrelsen för innevarande budgetår uppskattat till 1,1 mkr., synes den av länsstyrelserna beräknade bidragsverksamheten på förevarande område kunna fullföljas med ett anslag av 25,5 mkr.

Medgivande att bevilja statlig kreditgaranti för lån avseende inköp av vägunderhållsmaskiner torde under budgetåret 1962/63, liksom för innevarande budgetår, kunna begränsas till ett sammanlagt belopp av 0,5 mkr.

För bidrag till vissa kommunikationsändamål bör för budgetåret 1962/63, på motsvarande sätt som gäller för innevarande budgetår, avsättas ett belopp av 250 000 kr. Med hänsyn bl. a. till förefintliga reservationer å anslaget torde någon uppräknig av anslagsmedlen icke behöva ifrågakomma för detta ändamål.

Departementschefen

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beräkning av anslagsbehovet har icke givit mig anledning till erinran. Jag förordar alltså en höjning av anslaget med 1,0 mkr.

Liksom tidigare budgetår torde medgivande att bevilja statlig kreditgaranti för lån till inköp av vägunderhållsmaskiner för vissa enskilda vägar böra avse ett belopp av 0,5 mkr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (24,5 + 1,0) 25,5 mkr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 25 500 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen;

b) medgiva, att under budgetåret 1962/63 statlig lånegaranti må beviljas för lån avseende inköp av vägunderhållsmaskiner för vissa enskilda vägar intill ett totalbelopp av 500 000 kr.

[18] 16. Bidrag till byggande av enskilda vägar

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
	mkr.	mkr.	mkr.
1959/60	14,0	15,5	21,5
1960/61	13,0	13,5	21,0
1961/62 (statsliggaren s. 406)	13,0		
1962/63 styrelsen	15,0		
dep.ch.....	14,0		

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

Den bokföringsmässiga behållningen å anslaget den 30 juni 1961, 21,0 mkr., utgjordes av en hos Kungl. Maj:t förefintlig reservation av ca 0,5 mkr. samt hos länsstyrelserna av dels en fördelad reservation, d. v. s. beviljade men icke utanordnade bidrag, av ca 12,0 mkr., dels en ofördelad reservation av ca 8,5 mkr. Sistnämnda belopp kan förväntas bli i huvudsak disponerat under sista halvåret 1961.

Omfattningen av bidragsverksamheten för byggande av enskilda vägar har under senare år kännetecknats av en viss stabilisering. Samtidigt går utvecklingen mot att bidrag beviljas till företag av betydande storleksordning, vilket i sin tur binder bidragsmedlen i större utsträckning än tidigare. Ett sådant aktuellt företag är färjförbindelsen över Umeälven mellan Holmsund och Obbola i Västerbottens län. Detta företag, som kostnadsberäknats till 1,6 mkr., erfordrar en total medelsanvisning om 1,2 mkr.

Styrelsen har beräknat bidragsbehovet på följande sätt.

Till äldre företag, d. v. s. bundna belopp	6,0 mkr.
Till nya företag	9,0 »
Tilläggsbidrag, förhöjda bidrag m. m.	1,5 »
Summa 16,5 mkr.	

Regelmässigt uppkommer å anslaget vissa reservationer och besparingar. För arbetsåret 1963 räknar styrelsen med att reservationsmedlen kommer att minska bl. a. på grund av bidragsengagemanget till färjförbindelsen Holmsund—Obbola. Med hänsyn härtill anser styrelsen att anslaget för budgetåret 1962/63 bör upptas till ett belopp av 15,0 mkr.

Departementschefen

I likhet med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen räknar jag med en viss ökning av anspråken på bidrag från förevarande anslag. Med hänsyn till de reservationer och besparingar, som brukar uppkomma å anslaget, bedömer jag dock en höjning med 1 mkr. som tillräcklig.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (13 + 1) 14 mkr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till byggande av enskilda vägar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 14 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

Diverse ändamål

[19] 17. Utredningar

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1960/61	435 000	344 600	270 700
1961/62 (statsliggaren s. 406)	300 000		
1962/63 (förslag)	400 000		

Från anslaget bestrides kostnaderna för bl. a. bidrag till Samfundet för hembygdsvård och Ingeniörsvetenskapsakademiens transportforskningskommission samt till speciella utredningar inom väg- och vägtrafikväsendet jämte studieresor.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

Styrelsen föreslår, att anslaget med hänsyn till förefintlig reservation upptages med oförändrat belopp.

Styrelsen hemställer därvid, att inom ramen för anslaget ett bidrag av 20 000 kr. för budgetåret 1962/63 måtte få utgå till Svenska avdelningen av Nordiska vägtekniska förbundet. Bidrag till avdelningens verksamhet utgick senast under år 1955.

I skrivelse den 19 juni 1961 har *Samfundet för hembygdsvård* anhållit om höjning av statsbidraget från 15 000 kr. till 30 000 kr. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i utlåtande den 31 augusti 1961 tillstyrkt bidragshöjningen.

Departementschefen

Sedan tiden för färdigställandet av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens petita har behov uppkommit av vissa ytterligare utredningar inom vägtrafikväsendets område. Anslaget torde därför böra höjas med 100 000 kr. utöver det av styrelsen äskade beloppet. Jag kommer i det följande under anslaget Kostnader för vetenskaplig trafiksäkerhetsforskning att närmare redogöra härfor.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beräkning av anslagsbehovet i övrigt har icke givit mig anledning till erinran, dock att statsbidraget till *Samfundet för hembygdsvård* bör begränsas till 20 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (300 000 + 100 000) 400 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utredningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[20] 18. Vissa kostnader i samband med internationella vägkongresser

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1960/61	100	27 800	30 000
1961/62 (statsliggaren s. 407)	1 000		
1962/63 (förslag)	25 000		

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

Från anslaget tages i anspråk medel för deltagande från svensk sida i kongresser, sammanträden och konferenser samt för resor och kommittéarbete i anslutning härtill. Som exempel härpå kan nämnas den internationella ständiga kommissionen för behandling av frågor rörande vägväsendet, den internationella kommissionens för vägkongresser kommitté för utredning rörande vägtrafikfrågor, internationella föreningens för bro- och byggnadskonstruktioner ständiga utskott, internationella svetskommit-

tén och nordiska betongförbundet. I åtskilliga fall uppkommer fråga om deltagande i detta slag av internationellt samarbete med kort varsel, varför det icke är möjligt att mera exakt beräkna medelsbehovet i samband med anslagsäskandena.

Då den förefintliga reservationen torde komma att förbrukas under budgetåret 1961/62 och en medelstillgång för nästa budgetår av 25 000 kr. synes erforderlig, äskar styrelsen detta belopp.

Departementschefen

Jag biträder den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gjorda beräkningen av anslagsbehovet för nästa budgetår och tillstyrker i enlighet härmed att anslaget upptages med ett belopp av 25 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa kostnader i samband med internationella vägkongresser* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[21] 19. Avsättning till statens automobilskattemedelsfond

Departementschefen. Under hänvisning till vad jag anfört under punkten 11 angående dispositionen av automobilskattemedelsinkomsterna föreslår jag, att förevarande anslag uppföres endast med ett formellt belopp av 1 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till statens automobilskattemedelsfond* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

Vatten- och avloppsanläggningar

[22] 20. Bidrag till vatten- och avloppsanläggningar

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång	Därav ej disponerat
	mkr.	mkr.	mkr.	mkr.
1959/60	45,0	32,6	27,7	0,01
1960/61	45,0	51,3	21,4	0,01
1961/62 (statsliggaren s. 409)	45,0			
1962/63 (förslag)	55,0			

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 15 mkr.

Motiv

Väntetiden för bidrag som nu beviljas uppgår till ca sex år. För att väntetiden under de närmaste åren ej skall ytterligare öka, kräves en engångsförstärkning av anslaget med 45 mkr., vilket styrelsen emellertid icke anser

vara realistiskt att äska i nuvarande läge. Den nya bidragsförfattningen med lägre bidrag som resultat beräknas också slå igenom i mitten av 1960-talet. Styrelsen har emellertid f. n. resurser att utan personalökning fördela betydligt större anslag än som anvisats under de senaste åren. För att kunna motverka de närmaste årens beräknade ökning av väntetiden och för att möjliggöra en snabbare reducering av väntetiden, sedan den nya bidragsförfattningen slagit igenom, föreslår styrelsen att anslaget ökas med 10 mkr.

Då styrelsen finner det ur vattenvårdssynpunkt angeläget, att tillkomsten av avloppsreningsverk främjas, har styrelsen i viss utsträckning beviljat förtursbidrag eller s. k. direktbidrag i anslutning till utförandet av sådana reningsverk. Dylika bidrag kan emellertid ytterligare öka väntetiden för övriga delar av de anläggningar i vilka reningsverken i fråga ingår. Styrelsen anser av denna anledning en höjning av anslaget med ytterligare 5 mkr. erforderlig.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 10 mkr.

I likhet med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen finner jag det ur vattenvårdssynpunkt angeläget, att tillkomsten av avloppsreningsverk främjas. Vissa möjligheter bör därför enligt min mening finnas att i anslutning till utförandet av dylika reningsverk bevilja direktbidrag. Med hänsyn härtill förordar jag, att av den föreslagna ökade medelstildelningen ett belopp av 5 mkr. i första hand användes till sådana bidrag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vatten- och avloppsanläggningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 55 000 000 kr.

C. Vägtrafikväsendet**[23] 1. Statens bilinspektion: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	3 321 800	3 307 100
1961/62 (statsliggaren s. 409)	3 809 000	
1962/63 (förslag)	4 163 000	

1. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens petita

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 446 000 kr.

1. Löneregleringar	Ökning
a) 1 förste bilinspektör Ao 24—Ao 26	1 762
b) 23 bilinspektörer Ao 19—Ao 21	35 162
2. Ändrad anställningsform	
3 kontorsbiträden Ae 5—Ao 5	—
3. Nya tjänster	
a) 12 bilinspektörer Ae 19	267 322
b) 6 kanslibiträden Ae 7	70 668
4. Omräkningar	
a) Merkostnader för vissa enligt beslut av 1961 års riksdag uppflyttade tjänster (prop. 142)	21 808
b) Löneklassuppflyttningar	42 596
c) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	6 682
	446 000

Motiv

Utvecklingen av verksamheten vid statens bilinspektion framgår av följande sammanställning över antalet utförda förrättningar.

År	Registre- ringsbe- siktning	Kontrollbes. föranledd av		Lämpl. intyg	Typbe- sikt- ning	Kör- kort	Trafik- kort	Prov m. lärare och instr.
		flyg. insp.	annan orsak					
1948	55 851	6 142	12 002	6 395	36	62 199	10 335	120
1950	50 204	10 151	14 821	4 158	275	93 560	10 705	142
1955	52 428	24 055	23 776	7 449	436	185 641	13 532	1 025
1956	46 712	26 457	41 494	15 136	368	179 418	13 866	883
1957	41 787	27 120	46 176	10 685	493	183 690	13 698	670
1958	42 496	28 832	39 024	4 728	459	176 962	12 583	725
1959	50 113	34 782	37 574	3 480	466	155 164	12 991	452
1960	52 224	38 030	40 420	3 216	354	156 163	13 735	405
1960 ¹	26 283	18 091	20 977	1 588	166	73 455	6 801	259
1961 ¹	31 818	20 701	21 886	2 202	220	85 268	6 880	380

¹ Avser första halvåret resp. 1960 och 1961.

Det är icke möjligt att grunda en bedömning av arbetsbelastningen vid bilinspektionen enbart på uppgifterna om antalet utförda förrättningar. Utbildning av polismän i flygande inspektion, utbildning av militära besiktningsmän och bilinspektörsaspiranter samt inspektion av körskolor är exempel på tidskrävande arbetsuppgifter, som icke framgår av förrättningsstatistiken. I mitten av april 1961 var förrättningsköerna på vissa håll i landet mycket långa. Styrelsen hade då utnyttjat alla tillgängliga resurser såväl personellt som anslagsmässigt. I detta läge ställde Kungl. Maj:t medel till styrelsens förfogande för tillfällig anställning av bl. a. militära besiktningsmän och för särskilda förrättningar å annan tid än ordinarie tjänstgöringstid. Resultatet av åtgärderna blev, att väntetiderna på de flesta stationsorterna kunde hållas inom rimliga gränser. Under tiden april—juni utfördes över 6 000 förrättningar å annan tid än ordinarie tjänstgöringstid. Vårens speciella arrangemang, som förutsatte ett avsevärt arbete vid sidan av den ordinarie arbetstiden, måste dock betraktas som en engångsföreteelse. Andra möjligheter att klara av förrättningsstopparna måste därför skapas.

Den nya mopedförordningen med bestämmelser om besiktning av mopeder trädde i kraft den 1 juli 1961. Kungörelsen den 27 juli 1961 (SFS 445) om s. k. särskild kopplingsbesiktning kommer att medföra omkring 13 000 sådana besiktningar under det närmaste året. Den fortsatta tillväxten av landets fordonsbestånd innebär automatiskt ökad arbetsbörda för bilinspektionen. Härtill kommer, att polisens alltmer intensifierade trafikövervakning med kontroll av olika slag samt flygande inspektion återverkar på bilinspektionens arbetsvolym i form av flera kontrollbesiktningar.

3. a) En successiv ökning av antalet besiktningsmän har skett under de senaste fem åren. Upprustningen har dock icke hållit jämna steg med behovet. I första hand erfordras nu den ytterligare förstärkning med sju bilinspektörer, som icke tidigare erhållits av de för innevarande och föregående budgetår begärda 15 befattningarna. Detta är minimibehovet för att verksamheten med de löpande förrättningarna skall kunna hållas igång utan alltför långa väntetider. Därutöver erfordras för bl. a. utbildningsverksam-

heten en ytterligare förstärkning med minst en bilinspektör per besiktningsdistrikt, d. v. s. 15 stycken. Med hänsyn till de allt större svårigheterna att rekrytera personal till bilinspektionen, torde det emellertid icke vara möjligt att under nästkommande budgetår kunna tillföra inspektionen 22 nya bilinspektörer. Styrelsen begränsar därför äskandet till att avse tolv bilinspektörstjänster i lönegrad Ae 19.

Svårigheterna att knyta kvalificerad teknisk personal till bilinspektionen har aktualiserat frågan om icke vissa arbetsuppgifter vid inspektionen kan överlåtas till befattningshavare med annan utbildning. Styrelsen har påbörjat en utredning av bilinspektionens organisation och arbetsformer, omfattande både besiktnings- och körkortssidan. Utredningen syftar till att skapa rationellare arbetsmetoder och att klarlägga målsättning och metoder vid körkortsproven.

3. b) Ökningen i arbetsbelastningen vid bilinspektionen återverkar även på biträdespersonalens arbetsförhållanden. För tre av de senast tillkomna stationsorterna har ännu icke erhållits begärda kanslibiträdestjänster. Biträdesfrågan på dessa platser har fått lösas provisoriskt genom inrättande av extra tjänster. Vidare har arbetsvolymen på de tre största centralorterna nu nått en sådan omfattning, att det är nödvändigt med ett ansvarigt biträde på både körkorts- och besiktningsavdelningen. Ytterligare tre kanslibiträdesbefattningar erfordras härför. Sex kanslibiträdesbefattningar i lönegrad 7 bör därför inrättas. Under förutsättning att motsvarande indragning av skrivbiträdesbefattningar icke sker, bedömes behovet av biträdespersonal vara täckt även med den föreslagna ökningen av antalet bilinspektörsbefattningar.

II. Promemoria upprättad inom kommunikationsdepartementet

Våren 1961 bildades en särskild arbetsgrupp inom kommunikationsdepartementet med uppgift att i första hand undersöka möjligheterna att genom tillfälliga åtgärder förebygga uppkomsten av extrema förrättningsköer vid bilinspektionen under sommaren 1961. Arbetsgruppen har den 11 september 1961 i en promemoria angående statens bilinspektion lämnat en redogörelse för vidtagna åtgärder och även framlagt förslag om förstärkning av bilinspektionens resurser för budgetåret 1962/63. I det följande lämnas en redogörelse för promemorians huvudsakliga innehåll.

Arbetsgruppen har vid sina överväganden utgått från att en klar linje måste dragas mellan huvudsakligen säsongbetonade, tillfälliga åtgärder för att nedbringa förrättningsköerna och frågan om en eventuell utbyggnad av bilinspektionens basorganisation.

På arbetsgruppens förslag vidtogs våren och sommaren 1961 vissa åtgärder av tillfällig natur. Sålunda medgav Kungl. Maj:t vissa anslagsöverskrändanden för att möjliggöra tillfällig anställning av pensionerade besiktningsmän och av militär och civil personal i övrigt med gällande förordnande som militär besiktningsman. Vidare medgavs möjlighet till ersättning för förrättningar som verkställdes på annan tid än ordinarie tjänstetid, s. k. särskilda

förrättningar. Arbetsgruppen har bedömt effekten av de gjorda ansträngningarna som god. Det effektivaste medlet har därvid varit möjligheten till särskilda förrättningar. Under tiden april—augusti 1961 utfördes omkring 8 500 körkortsprov på annan tid än ordinarie tjänstetid.

Arbetsgruppen konstaterar, att arbetskraftsresurserna trots en successiv utbyggnad av bilinspektionen icke har kunnat hålla jämna steg med de ökade krav som ställts av motorfordonstrafikens utveckling. Bilinspektionens personal har därför i allt större utsträckning måst tagas i anspråk för löpande förrättningar. En rad inspektionen åvilande uppgifter, främst avseende utbildning och inspektion, har till följd därav helt eller delvis måst eftersättas. Sålunda har resurserna varit klart otillräckliga för utbildning av polismän i flygande inspektion, anordnande av kurser för bilinspektörsaspiranter, fortbildning av bilinspektörskåren samt inspektion av körskolorna. Vidare har bilinspektörerna icke möjlighet att i önskvärd omfattning deltaga i flygande inspektioner och ej heller att följa varandras prövning av förarprov för att bedömningen skall bli något så när ensartad. Arbetsgruppen har beräknat att de uppgifter, som på grund av den ansträngda personalsituationen måste eftersättas, kan anses motsvara sex bilinspektörers arbetsinsats. Arbetsgruppen har vidare framhållit, att den stora ansvällningen av förrättningar under år 1961 icke synes ha varit en övergående företeelse utan avspeglar de ökade krav, som fordonsutveckling och trafiksäkerhetsarbete ställer på bilinspektionen. Under år 1962 kan belastningen väntas stiga ytterligare; på grundval av redan kända faktorer har den erforderliga merinsatsen beräknats motsvara tre bilinspektörers arbete. Vidare är det enligt arbetsgruppens uppfattning synnerligen önskvärt, att minst tre bilinspektörer — med placering i de tre största städerna — ställes till förfogande för att vid behov tjänstgöra på stationsorter med tillfälliga personalsvårigheter. Arbetsgruppen har alltså — utan att ta ställning till frågan om bilinspektionens personalbehov på längre sikt — funnit att det omedelbara behovet av ytterligare teknisk personal motsvarar tolv bilinspektörer. Härutöver erfordras medel för tillfälliga åtgärder under perioder med särskilt hög belastning.

På grund av svårigheterna att anställa utbildad ingenjörspersonal och ovissheten i fråga om bilinspektionens arbetsuppgifter på något längre sikt har gruppen funnit det möjligt att till mindre kvalificerad personal försöksvis överföra vissa förrättningar som f. n. handhas av bilinspektörer. Dessa skulle härigenom kunna frigöras för mera kvalificerade uppgifter. I enlighet härmed föreslår gruppen, att sex besiktningsassistenttjänster i A 11 för personal med praktisk erfarenhet (t. ex. bilmekaniker) inrättas på försök. Assistenterna skall utföra vissa motorfordonsbesiktningar men lämpligen icke förarprov. Även vad körkortsprövningen beträffar har arbetsgruppen icke ansett det uteslutet att i viss utsträckning ersätta ingenjörspersonalen med annan lämplig personal såsom särskilda körkortsprövare. Arbetsgruppen har funnit det önskvärt att på försök tre tjänster i A 11 inrättas som körkortsprövare. Benämningen på dessa tjänster bör likaledes vara besikt-

ningsassistent. Genom dessa åtgärder skulle det omedelbara behovet av kvalificerad ingenjörspersonal kunna reduceras till tre biträdande bilinspektörer i A 13.

Enligt arbetsgruppens mening bör vidare, för att befria bilinspektörerna från vissa administrativa rutinuppgifter, basorganisationen förstärkas med tre kanslibiträdesbefattningar på de tre största stationsorterna samt med tre befattningar som kontorsbiträde.

I likhet med vad som skett under våren och sommaren 1961 bör toppbelastningen i huvudsak kunna klaras med tillfälliga förstärkningar av resurserna genom tillfälliga förordnanden som besiktningsman för pensionerad civil eller militär personal, genom tillfällig anställning av militär och civil personal i övrigt med förordnande som militär besiktningsman eller genom förarprov vid sidan av fastställd tjänstgöringstid. Kostnaderna härför bör enligt gruppens mening redovisas särskilt. Gruppen föreslår därför att fr. o. m. budgetåret 1962/63 en särskild anslagspost upptages i bilinspektionens avlöningsstat för detta ändamål. Posten bör benämnas Avlöningar till tillfällig personal m. m. och vara förslagsvis beräknad samt upptagas — vid en personalförstärkning i övrigt av föreslagen omfattning — med minst 60 000 kr.

Arbetsgruppen föreslår slutligen, att de militära besiktningsmännen av bl. a. trafiksäkerhetsskäl och under hänsynstagande till möjligheterna härtill ur militär synpunkt skall omkring vart femte år genomgå en av bilinspektionen anordnad fortbildningskurs av omkring 14 dagars längd. Kostnaderna för dessa kurser bör på samma sätt som för de grundläggande utbildningskurserna bestridas av bilinspektionen.

Arbetsgruppens förslag innebär ökade utgifter för budgetåret 1962/63 med 308 500 kr.

Därest inga väsentliga nya arbetsuppgifter pålagges inspektionen, räknar arbetsgruppen med att för de närmaste åren eventuell ytterligare förstärkning huvudsakligen bör kunna ske genom inrättandet av besiktningsassistenttjänster, om en sådan anordning för budgetåret 1962/63 slår väl ut.

Yttranden

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen konstaterar att — även om styrelsen vidhåller sitt i petita framförda äskande att bilinspektörerna bör placeras i lönegraden 19 — arbetsgruppens förslag innebär en icke oväsentlig förbättring, som kommer att undanröja många av de nuvarande svårigheterna. Möjligheten att förstärka bilinspektionen med besiktningsassistenter och körkortsprovare har av styrelsen redan uppmärksamrats och f. n. är två assistenter anställda. Innan den påbörjade undersökningen beträffande bilinspektionens organisation och arbetsuppgifter hunnit slutföras, anser sig styrelsen emellertid icke kunna taga definitiv ställning till i vilken utsträckning assistenter och körkortsprovare kan anlitas. Det är dock enligt styrelsens uppfattning uppenbart, att viss personal av dessa kategorier är behövlig. Styrelsen delar arbetsgruppens uppfattning beträffande

behovet av fortbildning av de militära besiktningsmännen men anser, att fortbildningskurserna bör anordnas med tätare mellanrum, förslagsvis vart tredje år.

Automobilbesiktningsmännens förening anser, att det föreligger goda möjligheter att planera bilinspektionens arbete så att arbetsuppgifter, som icke måste utföras vid bestämda tider — körskoleinspektioner, inspektion av polispersonal vid flygande inspektion, årlig besiktning av brandbilar m. m. — utföres under perioder då övriga förrättningar det medgiver, d. v. s. företrädesvis under vintern. Härigenom blir det möjligt att — i stället för att anlita tillfällig personal under tider med hög arbetsbelastning — dimensionera den fasta personalen för att klara topparna i besiktnings- och körkortsförrättningsverksamheten. Enligt föreningen bör även noga beaktas de stora risker för sänkning av förrättningarnas kvalitet, som anlitande av tillfällig personal kan innebära.

Föreningen anser en förstärkning av bilinspektionen motsvarande det i arbetsgruppens promemoria angivna behovet av ytterligare tolv bilinspektörer vara oundgängligen nödvändigt för att allmänhetens berättigade krav på rimliga väntetider i dagens läge skall kunna tillgodoses. I fråga om förslaget att anställa besiktningsassistenter anför föreningen, att det från många synpunkter kan vara lämpligt med en sådan åtgärd på försök på de större orterna. Lönesättningen för dessa måste emellertid anpassas så att man kan erhålla sådan personal. Föreningen ifrågasätter även om lämplig personal kan erhållas i lönegraden A 11 för uppgiften att utföra körkortsprov. Körskolepersonal med lärarekompetens har betydligt högre löneförmåner.

Föreningen finner det direkt orealistiskt att tre bilinspektörstjänster besättes med biträdande bilinspektörer i A 13. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har fr. o. m. år 1957 begärt samtliga nya bilinspektörstjänster placerade i A 19, vilket måste anses inte bara önskvärt utan även nödvändigt med hänsyn till den f. n. förhållandevis alltför stora del av bilinspektörskåren, som de biträdande bilinspektörerna utgör.

Överbefälhavaren framhåller att utnyttjandet av militära besiktningsmän är möjligt endast då den militära tjänsten det medger. Svårigheten att i förväg överblicka i vad mån militära besiktningsmän kan frigöras för uppgifter vid bilinspektionen innebär, att de militära besiktningsmännens tjänstgöring vid inspektionen utgör en osäker faktor. Överbefälhavaren delar uppfattningen, att fortsatt utbildning av militära besiktningsmän är önskvärd. Försvarsgrenscheferna har emellertid anmält stora svårigheter att avvara personalen för de föreslagna kurserna, varför kurserna bör avkortas, om elever över huvud taget skall kunna komma i fråga för kursverksamhet. — *Försvarets civilförvaltning* har ur de synpunkter ämbetsverket företräder intet att erinra mot de i promemorian framlagda förslagen.

Departementschefen

Trots den betydande utbyggnaden under de senaste åren av bilinspektionens resurser har det visat sig, att inspektionen ännu icke har möjligheter

att möta de ökade krav på dess tjänster som följer av den starkt expanderande bilismen. I den promemoria, som utarbetats av en särskild arbetsgrupp inom kommunikationsdepartementet, konstateras att inspektionens omedelbara behov av ytterligare teknisk personal motsvarar tolv bilinspektörer. Härutöver erfordras enligt arbetsgruppen viss biträdespersonal och medel för tillfälliga åtgärder under perioder med särskilt hög belastning.

Med hänsyn till främst de nuvarande svårigheterna på grund av teknikerbristen att till inspektionen knyta befattningshavare med utbildning vid tekniskt läroverk eller därmed jämförlig utbildning finner jag i likhet med arbetsgruppen, att man försöksvis bör överföra vissa förrättningar, som nu handhas av bilinspektörer, till mindre kvalificerad personal. Denna anordning har också redan i viss utsträckning prövats inom bilinspektionen. Jag föreslår därför att tolv nya tjänster som besiktningsassistent inrättas vid inspektionen. Tjänsterna bör vara extra ordinarie i A 11. Det ökade medelsbehovet i anledning härav beräknar jag till 184 000 kr.

För att befria bilinspektörspersonalen från rutinärenden av administrativ natur förordar jag, att inspektionen ges möjligheter att inom ramen för ett ytterligare belopp av 40 000 kr. anställa viss biträdespersonal.

Vidare finner jag, att försöken med tillfälliga förstärkningar av inspektionens resurser under toppbelastningsperioder bör fortsätta. Jag förordar för detta ändamål ett belopp av 60 000 kr., att uppföras under en särskild anslagspost benämnd Avlöningar till tillfällig personal m. m. Posten bör vara förslagsvis beräknad. Den nuvarande anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal bör till följd härav erhålla rubriken Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Med de av mig nu förordade nya tjänsterna kommer inspektionen att under budgetåren 1959/60—1962/63 ha förstärkts med sammanlagt 25 tjänster på besiktningsmannasidan. Denna ökning av den fasta personalen i förening med de föreslagna särskilda åtgärderna för att bemästra arbetsbördan vid perioder med hög belastning torde innebära att inspektionens personalresurser bättre anpassas till arbetsmängden. Bilinspektionen står därmed bättre rustad att utföra sin betydelsefulla del i trafiksäkerhetsarbetet och får vidare möjligheter att ge ökad service åt allmänheten.

Jag har icke något att erinra mot arbetsgruppens förslag rörande fortbildningskurser för militära besiktningsmän. Kostnaderna för kurserna, vilka givetvis endast bör komma till stånd under hänsynstagande till möjligheterna härtill ur militär synpunkt, har jag beräknat till 3 000 kr., att bestridas från inspektionens omkostnadsanslag.

Enligt grunderna för den reglerade befordringsgången bör i enlighet med väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag tre kontorsbiträden i Ae 5 erhålla ordinarie anställning i oförändrad lönegrad. För automatiska kostnadsökningar i anledning av vissa enligt beslut av 1961 års riksdag uppflyttade tjänster samt för löneklassuppflyttningar upptager jag sammanlagt 65 400 kr. Posten Kompensation för höjda folkpensionsavgifter torde bära höjas med 4 600 kr.

Styrelsens förslag i övrigt anser jag mig icke kunna tillstyrka.

Liksom inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och vägförvaltningarna är — enligt vad jag under hand inhämtat — inom bilinspektionen ett antal ordinarie tjänster obesatta, då de med tjänsterna förenade göromålen bestri- des av personal, som avlönas från avlöningsstatens icke-ordinariepost. För att erhålla en mera rättvisande fördelning av anslagsmedlen på de olika anslagsposterna och för att de legala överskridandena skall kunna begrän- sas, föreslår jag, att ett belopp om 75 000 kr., vilket ungefärligen motsvarar grundlönen till nio kontorsbiträden i Ao 5, överföres från anslagsposten Av- löningar till ordinarie tjänstemän till posten Avlöningar till övrig icke-ordi- narie personal. Därvid förutsätter jag, att nio kontorsbiträdestjänster i Ao 5 tills vidare icke kommer att uppehållas.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (3 809 000 + 354 000) 4 163 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i per- sonalförteckningen för statens bilinspektion, som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens bilinspek- tion, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslags- vis</i>	1 299 000
2. Avlöningar till tillfällig personal m. m., <i>för- slagsvis</i>	60 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 822 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	919 600
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	62 400
Summa kr. 4 163 000	

c) till *Statens bilinspektion*: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 4 163 000 kr., att avräk- nas mot automobilskattemedlen.

[24] 2. Statens bilinspektion: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 143 800	1 132 700
1961/62 (statsliggaren s. 410)	1 234 000	
1962/63 (förslag)	1 430 000	

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1961) hemställer, att ansla- get ökas med 1 191 000 kr.

	Nettoutgift 1960/61	Anvisat 1961/62	Ökning
1. Reseersättningar m. m.	761 000	789 000	110 000
2. Bränsle, lyse och vatten	34 700	35 000	10 000
3. Övriga expenser	329 500	401 800	156 000
4. Lokalhyror	—	—	915 000
			1 191 000

Motiv

1. Delposten bör uppräknas med 50 000 kr. på grund av höjda resekostnadsersättningar och traktamenten samt med 60 000 kr. med hänsyn till den äskade personalförstärkningen.

2. Uppräkning bör ske med hänsyn till tillkomsten av nya besiktningshallar.

3. Av den äskade ökningen avser 32 000 kr. ökade städningskostnader till följd av utökade lokaler m. m. De utökade lokalerna fordrar även ett större antal telefoner och anknytningar, varjämte den stegrade verksamheten starkt påverkar samtalsfrekvensen. Telefonkostnaderna beräknas till följd härav stiga med 15 000 kr. Den begärda personalförstärkningen beräknas medföra en kostnadsökning av 50 000 kr., varav ca hälften utgör engångskostnader för anskaffande av kontorsutrustning m. m. Medel för inflyttning i de nya besiktningshallarna i Norrköping, Sundsvall, Göteborg och Falun har tidigare beviljats för budgetåren 1960/61 och 1961/62. Dessa medel har dock ej utnyttjats och kommer icke heller att utnyttjas, då lokalerna blir disponibla först under budgetåret 1962/63. Kostnaderna för inflyttningen i nämnda lokaler under nästa budgetår beräknas uppgå till sammanlagt 85 000 kr. Vidare är ett antal stationsorter i behov av nya lokaler. Styrelsen uppskattar därvid uppkommande flyttningskostnader till överslagsvis 6 000 kr. per stationsort och beräknar, att flyttning blir aktuell på högst fyra orter. För ändamålet beräknas 25 000 kr. Styrelsen beräknar, att permanenta lokaler måste anskaffas på ca tio mottagningsorter i stället för de provisoriska lokaler som f. n. disponeras i hotell och pensionat samt hos enskilda. För utrustning av dessa lokaler med telefon, kontorsmöbler, förhørsstolar m. m. beräknas 1 500 kr. per mottagningsort, således totalt 15 000 kr. Styrelsen finner det angeläget, att den påbörjade maskinella upprustningen fortsätter och att likasom tidigare 4 000 kr. beviljas för inköp av elektriska räknemaskiner. Slutligen avgår ett för innevarande år beräknat engångsbelopp om 70 000 kr.

4. I en av byggnadsstyrelsen och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i samråd utförd undersökning har föreslagits, att ansvaret för byggnadsverksamheten samt förhyrningarna för statens bilinspektion under vissa förutsättningar skall överföras till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Under förutsättning att föreslagen överföring av ansvaret för bilinspektionens lokaler godkännes, räknar styrelsen med att styrelsen under budgetåret 1962/63 har att erlagga hyror om sammanlagt 915 000 kr.

Departementschefen

Anslagsposten till reseersättningar torde böra höjas med 80 000 kr.

Jag har intet att erinra mot den föreslagna uppräknings- och delposten till bränsle, lyse och vatten med 10 000 kr. Under delposten till övriga expenser beräknar jag ett ökat medelsbehov av 34 000 kr. för städnings- och telefonkostnader i anledning av utökade lokaler, 35 000 kr. på grund av föreslagen personalförstärkning, 100 000 kr. för kostnader för flyttningar till nya lokaler samt 4 000 kr. för anskaffning av nya räknemaskiner. Delposten bör vidare i enlighet med vad jag anfört under bilinspektionens avlöningsanslag räknas upp med 3 000 kr. för bestridande av kostnader för kurser för militära besiktningsmän. Sammanlagt torde 119 000 kr. få anses som engångskostnader. Med borträknande av för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp om 70 000 kr. skulle således nettoökningen å delposten till övriga expenser bli 106 000 kr.

Av vad jag tidigare anfört vid behandlingen av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens avlöningsanslag rörande ifrågasatt överföring av handläggningen av bilinspektionens byggnads- och lokalfrågor från byggnadsstyrelsen till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen följer, att jag icke är beredd att tillstyrka yrkandet under förevarande anslag om medel för lokalhyror.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (1 234 000 + 196 000) 1 430 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bilinspektion: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 430 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[25] 3. Statens bilinspektion: Utrustning

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1960/61	155 000	64 800	150 000
1961/62 (statsliggaren s. 411) ...	50 000		
1962/63 (förslag)	150 000		

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 300 000 kr.

Motiv

För anskaffning av utrustning till statens bilinspektion har för vart och ett av de fem senaste budgetåren anvisats 50 000 kr. För att planenligt fortsätta anskaffningen hemställes om ett anslag av 50 000 kr. även för nästkommande budgetår.

Kungl. Maj:t har för innevarande budgetår ställt medel till förfogande för slutlig projektering av nya besiktningshallar i Malmö, Kalmar, Vänersborg, Umeå och Östersund. Byggnation av dessa anläggningar torde igångsättas under budgetåret 1962/63. Även om man icke med bestämdhet kan räkna

med att samtliga byggnader blir färdigställda under detta budgetår, måste dock inköp av utrustning verkställas i god tid, bl. a. på grund av de långa leveranstiderna. Med hänsyn härtill hemställer styrelsen om anslag till utrustning för samtliga dessa hallar. För varje anläggning erfordras ett belopp av 40 000 kr. för teknisk utrustning, d. v. s. för fem anläggningar 200 000 kr.

Även för förhyrda besiktningshallar erfordras viss utrustning, vars omfattning dock blir beroende av vad uthyraren kan åtaga sig i fråga om särskilda installationer och av möjligheterna att installera sådan utrustning. Under innevarande och nästkommande budgetår torde inflyttning kunna ske i förhyrda anläggningar i Borås, Karlstad, Västerås, Mariestad och Alingsås. För envar av dessa anläggningar uppskattar styrelsen kostnaderna för erforderlig utrustning till minst 20 000 kr. eller sammanlagt 100 000 kr.

Departementschefen

Jag tillstyrker, att ett belopp om 50 000 kr. ställes till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förfogande för fortsatt anskaffning av utrustning för bilinspektionen enligt den i 1958 års statsverksproposition anmälda planen. Vidare finner jag mig böra tillstyrka den äskade uppräkningsplanen av anslaget med 100 000 kr. för anskaffning av erforderlig utrustning för förhyrda besiktningshallar.

Då beredningen av frågan om anslag till nybyggnader för bilinspektionen, som jag kommer att beröra i det följande under punkten 77, ännu icke är helt avslutad, är jag icke nu beredd att tillstyrka någon medelsanvisning för utrustning av nya besiktningshallar.

Anslaget torde således böra uppföras med (50 000 + 100 000) 150 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bilinspektion: Utrustning* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[26] 4. Registrering av motorfordon

	Anslag
1960/61	1 000
1961/62 (statsliggaren s. 411)	1 000
1962/63 (förslag)	1 000

Departementschefen. I enlighet med förslag av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1961) torde anslaget uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Registrering av motorfordon* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

[27] 5. Bidrag till säkerhetsanordningar vid järnvägs korsningar

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1960/61	5 000 000	3 931 500	4 804 900
1961/62 (statsliggaren s. 412) ...	6 000 000		
1962/63 (förslag)	6 000 000		

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 400 000 kr.

Motiv

Vid utgången av budgetåret 1960/61 återstod å anslaget en ofördelad behållning av 4 805 000 kr. I juli 1961 utbetalades emellertid till järnvägsstyrelsen beviljade statsbidrag om tillhopa 4 635 000 kr., varefter tillgängliga medel för budgetåret 1961/62 uppgår till (170 000 + 6 000 000) 6 170 000 kr. Hos styrelsen inneliggande, ännu ej slutligt behandlade ansökningar om statsbidrag representerar ett sammanlagt bidragsbelopp av 6 261 000 kr. Då dessa ansökningar beräknas kunna slutbehandlas under budgetåret 1961/62, kan vid utgången av detta en brist på ca 90 000 kr. beräknas föreligga.

Kostnaderna för sådana säkerhetsanordningar, som beräknas bli färdigställda under år 1961 och till vilka statsbidrag kommer att sökas före den 1 april 1962, har efter samråd med järnvägsstyrelsen uppskattats till sammanlagt ca 7 000 000 kr. De erforderliga bidragsmedlen kan beräknas uppgå till ca 6 300 000 kr. vid statsbidrag med 90 %. För budgetåret 1962/63 erfordras således ett anslag av (6 300 000 + 90 000) 6 390 000 kr. Styrelsen föreslår med hänsyn härtill att anslaget upptages med 6 400 000 kr.

Departementschefen

Anslaget höjdes för innevarande budgetår med 1 mkr. Jag har under hand från järnvägsstyrelsen inhämtat, att man numera kan räkna med att de faktiska investeringarna i säkerhetsanordningar, vartill bidrag skall utgå från nästa budgetårs anslag, kommer att hålla sig inom ramen för ett bidragsbehov av 6 mkr. Då sålunda någon höjning av anslaget icke erfordras hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till säkerhetsanordningar vid järnvägs korsningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 6 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[28] 6. Bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid vissa järnvägs-korsningar

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1960/61	500 000	299 700	660 300
1961/62 (statsliggaren s. 412) ..	500 000		
1962/63 (förslag)	500 000		

Bidrag från anslaget utgår till järnvägsföretag med 90 % av engångskostnaderna för utförande av vissa trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid plankorsningar mellan järnväg och enskild ej allmänligen befaren väg (VI ht 1955 s. 56).

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 150 000 kr.

Motiv

Vid utgången av budgetåret 1960/61 återstod å anslaget en ofördelad behållning av 660 000 kr. Av detta belopp var 510 000 kr. bundet för beviljade men icke utbetalade bidrag. För budgetåret 1961/62 uppgår de tillgängliga medlen till ca 650 000 kr. Detta belopp torde komma att helt förbrukas.

Anslaget har möjliggjort vidtagande av siktförbättrande åtgärder m. m. av stor betydelse ur trafiksäkerhetssynpunkt och behovet av ytterligare sådana åtgärder är fortfarande mycket stort. Med hänsyn härtill är en successiv ökning av anslaget önskvärd. Härtill kommer att de trafiksäkerhets-höjande åtgärderna blir mera kostnadskrävande år för år, eftersom de minst kostnadskrävande åtgärderna i stort sett vidtagits. Efter samråd med järnvägsstyrelsen förordas därför, att anslaget för budgetåret 1962/63 upptages med ett belopp av 650 000 kr.

Departementschefen

Anslaget upptogs på riksstaten första gången budgetåret 1955/56, då det utgick med 250 000 kr. Det har därefter successivt höjts och uppgår nu till 500 000 kr. Med hänsyn till storleken av den obundna reservationen på anslaget vid utgången av budgetåret 1960/61 förordar jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid vissa järnvägs-korsningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[29] 7. Statens biltrafiknämnd: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	516 200	528 100
1961/62 (statsliggaren s. 412)	573 000	
1962/63 (förslag)	737 000	

Statens biltrafiknämnd (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 125 700 kr.

	Ökning
1. Löneregleringar m. m.	
a) 1 byråchef Be 1—Bo 3	4 399
b) 1 byrådirektör Ao 24—Ao 26	3 806
c) 1 förste byråsekreterare Ae 23—byrådirektör Ao 24	1 763
d) 1 expeditivakt Ae 7—förste expeditivakt Ao 8	764
2. Ändrade anställningsformer	
a) 1 förste byråsekreterare Ae 23—Ao 23	—
2 förste byråsekreterare Ae 21—Ao 21	—
1 kontorist Ae 9—Ao 9	—
b) 1 arvodistbefattning (arvode motsvarande 23 löneklassen) — Ae 23, varvid innehavaren beräknas bli placerad i 24 löneklassen	1 520
1 arvodistbefattning (arvode motsvarande 15 löneklassen) — Ae 15, varvid innehavaren beräknas bli placerad i 16 löneklassen	996
3. Nya tjänster	
a) 1 assistent Ae 15	18 798
b) 2 skriv- eller kontorsbiträden i reglerad befordringsgång	22 432
4. Omräkningar	
a) Merkostnader för vissa enligt beslut av 1961 års riksdag inrättade och uppflyttade tjänster (prop. 84 och 142)	61 636
b) Löneklassförändringar m. m.	6 998
c) Tjänstetidsbefordran	912
d) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	1 676
	125 700

Motiv

Nämnden har i tidigare framställningar om anslag påvisat den fortlöpande stegringen av nämndens arbetsbörda. Någon häremot svarande personalförstärkning har icke erhållits. Det totala antalet diarieförda ärenden har sedan år 1956 ökat med icke mindre än 55 %. Ökningen var påfallande stor under år 1960. Även under första halvåret 1961 har antalet ärenden ökat och uppgår till 6 819 mot 6 278 under motsvarande tid 1960. Nämnden anser med hänsyn till bl. a. dessa omständigheter att en förstärkning av personalen måste ske.

3. Nämnden anser med hänsyn till den oavslutligt stegrade arbetsbördan

det oundgängligen erforderligt, att en assistent i Ae 15 och två skriv- eller kontorsbiträden i reglerad befordringsgång tillföres nämndens kansli. Nämnden förutsätter, att ett av skriv- eller kontorsbiträdena skall kunna sysselsättas dels med skrivarbete, dels ock med betjäning av den telefonväxel, som kommer att anskaffas, därest medel härför beviljas.

Departementschefen

Enligt min mening är det nödvändigt, att biltrafiknämnden erhåller viss arbetskraftförstärkning, främst med hänsyn till de uppgifter i fråga om transportledningsplanering, vilka enligt beslut av förra årets riksdag (prop. 84; SU 118; Rskr 301) fr. o. m. årsskiftet 1961/62 överförts till biltrafiknämnden från den tidigare riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap. Jag föreslår därför, att en tjänst som kanslist i reglerad befordringsgång nyinrättas hos biltrafiknämnden. Merkostnaderna i anledning härav uppgår till 17 000 kr.

Nämndens nuvarande resurser för granskning av färdskrivaruppteckningar är otillräckliga. Jag vill emellertid erinra om att jag med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 15 september 1961 tillkallat sakkunniga för att verkställa utredning angående de tekniska möjligheterna att utnyttja maskinella hjälpmedel för eftergranskning av färdskrivardiagram samt därmed sammanhängande organisatoriska och andra frågor. I avvidan på de sakkunnigas förslag föreslår jag, att nämnden beredes möjlighet att tillfälligt anställa arbetskraft för intensifierad manuell granskning. Medelsbehovet i anledning härav beräknar jag för nästa budgetår till 75 000 kr.

De automatiska kostnadsstegringarna i anledning av vissa enligt beslut av 1961 års riksdag inrättade och uppflyttade tjänster samt för löneklassförändringar m. m. och tjänstetidsbefordran beräknar jag till 69 200 kr. Posten Kompensation för höjda folkpensionsavgifter torde böra höjas med 2 800 kr.

I övrigt anser jag mig icke kunna tillstyrka nämndens förslag.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (573 000 + 164 000) 737 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens biltrafiknämnd, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	82 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	25 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	486 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	131 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	11 300

Summa kr. 737 000

b) till *Statens biltrafiknämnd*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 737 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[30] 8. *Statens biltrafiknämnd*: *Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	53 500	54 100
1961/62 (statsliggaren s. 413)	58 000	
1962/63 (förslag)	85 000	

Statens biltrafiknämnd (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 17 500 kr.

	Nettoutgift 1960/61	Anvisat 1961/62	Ökning
1. Sjukvård m. m.....	4 000	3 500	500
2. Bränsle, lyse och vatten	4 800	4 000	1 000
3. Övriga expenser	41 200	45 000	16000
			17 500

Motiv

1., 2. Uppräknig bör ske med hänsyn till belastningen.

3. Av ökade arbetsuppgifter föranledda kostnadshöjningar beräknas till 6 000 kr.

Nämndens arbetsuppgifter är nu av den omfattning och betydelse, att anskaffande av telefonväxel måste anses ofrånkomligt. Kostnaderna för inrättande av telefonväxel av erforderlig storlek kan överslagsvis beräknas till 10 000 kr.

Departementschefen

Anslagsposten till sjukvård m. m. torde böra höjas med 1 000 kr.

Vad beträffar delposten till bränsle, lyse och vatten tillstyrker jag den begärda uppräknig med 1 000 kr. I fråga om delposten till övriga expenser biträder jag nämndens äskande om en ökning med sammanlagt 16 000 kr., varav 10 000 kr. såsom engångsbelopp för anskaffande av en telefonväxel. Därutöver bör delposten höjas med 9 000 kr. på grund av ökade kostnader i anledning av den av mig under nämndens avlöningsanslag förordade personalförstärkning för intensifierad kontroll av färdskrivadiagram.

Anslaget torde således böra uppföras med (58 000 + 27 000) 85 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens biltrafiknämnd*: *Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 85 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[31] 9. Statens trafiksäkerhetsråd m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	184 700	183 500
1961/62 (statsliggaren s. 413)	203 000	
1962/63 (förslag)	204 000	

Statens trafiksäkerhetsråd (skr. 1/9 1961) hemställer, att anslaget höjes med 200 000 kr.

Ökning

A. Avlöningar

1. Lönereglering

1 byrådirektör (kanslichef) Ao 26/29—kanslichef Bo 1 3 164

2. Ändrad anställningsform

1 sekreterare Ag 21—Ae 21 —

3. Nya tjänster

a) 1 byrådirektör, tillika teknisk-vetenskaplig sekreterare högst Ae 24 23 028

b) 1 byrådirektör, tillika forskningsledare Ao 24 23 028

c) 2 förste assistenter Ae 23 43 752

d) 3 assistenter Ag 21 59 184

e) 1 kontorist Ae 9 10 620

4. Omräkningar

a) Höjt rörligt tillägg 31 445

b) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter 1 779

 196 000

 Anvisat
1961/62

B. Omkostnader

1. Kostnader för snabbstatistik rörande vägtrafikolyckor 48 400 1 000

2. Övriga omkostnader 32 000 3 000

 4 000

Avlöningar + Omkostnader 200 000

Motiv

A. 2. och 3. Ett betydande hinder i rådets arbete särskilt under de sista åren har varit, att rådet måst arbeta med alltför liten personaluppsättning och att det varit svårt att till rådets arbetsgrupp knyta och där behålla lämpliga personer. De arbetsuppgifter som åligger rådets kanslipersonal har under årens lopp ökat väsentligt utan att någon personalförstärkning kunnat erhållas. Personalen på kansliet består liksom vid rådets start år

1949 av rådets kanslichef, en sekreterare och ett kanslibitråde, som tillika är registrator.

Den inom rådet år 1957 bildade arbetsgruppen TRAG (trafiksäkerhetsrådets arbetsgrupp) har visat sig vara synnerligen betydelsefull. Gruppen ger fortlöpande synpunkter på inriktningen och organiserandet av det praktiska trafiksäkerhetsarbetet i dess olika funktioner. De personer som är knutna till TRAG har ådagalagt stor fallenhet för den forsknings- och undersökningsverksamhet, som rådet bedriver, och förvärvat god erfarenhet. Det torde emellertid vara osannolikt att rådet någon längre tid kan behålla dem inom TRAG, såvida icke möjligheter skapas att knyta dem fastare till rådet.

Sekreteraretjänsten hos rådet är extra. Det har visat sig förenat med stora svårigheter att få tag i och behålla dugande personer, så länge tjänsten är av tillfällig karaktär. Rådet hemställer därför, att sekreteraretjänsten med tills vidare bibehållen lönegradsplacering ändras till extraordinarie.

B. 1. Uppräkningen av posten Kostnader för snabbstatistik rörande vägtrafikolyckor föranledes av ökade avgifter.

B. 2. Ökningen motiveras av ökade omkostnader i anledning av prisstegringar och en väntad utökning av rådets verksamhet.

Departementschefen

Jag tillstyrker rådets förslag om ändring av sekreteraretjänsten från extra till extraordinarie med oförändrad lönegradsplacering. Däremot kan jag icke biträda förslaget om lönereglering för kanslichefen.

Trafiksäkerhetsrådet har föreslagit inrättandet av, förutom en tjänst såsom byrådirektör, tillika teknisk-vetenskaplig sekreterare, tjänster för en del av den personal, som arbetar inom arbetsgruppen TRAG och som nu avlönas från rådets forskningsanslag. Jag vill i detta sammanhang erinra om den omorganisation av rådet, som beslutades av riksdagen så sent som år 1959. Till grund för omorganisationen låg ett av organisationskommittén för trafiksäkerhet 1958 framlagt betänkande med förslag rörande trafiksäkerhetsarbetets organisation m. m. Kommittén ansåg det värdefullt och lämpligt, att rådet liksom hittills bedrev egen forskning i den utsträckning förhållandena kunde medge utan att rådets övriga uppgifter åsidosattes. Å andra sidan borde rådet, enligt kommitténs uppfattning, främst vara ett sammanhållande organ för trafiksäkerhetsforskningen, vilken under rådets ledning borde bedrivas vid olika forskningsinstitutioner och av fristående forskare. I fråga om rådets kansli ansåg kommittén personalorganisationen vara väl avvägd. I 1959 års statsverksproposition (VI ht, s. 86—89) accepterade jag i allt väsentligt kommitténs bedömningar och förslag rörande rådet. Jag ansåg mig således icke beredd att förorda någon ändring i kansliets uppsättning. Riksdagen fann ej anledning till erinran mot vad jag sålunda anfört (SU 6, Rskr 6). Rådets ställning, uppgifter och verksamhet har icke principiellt förändrats sedan omorganisationen år 1959. I den mån

rådet självt bedriver forskning bör därför i enlighet med hittills tillämpade normer kostnaderna för härför erforderlig personal bestridas från anslaget Kostnader för vetenskaplig trafiksäkerhetsforskning. Med hänsyn härtill kan jag icke tillstyrka rådets nu framförda äskanden om personalförstärkningar.

I övrigt tillstyrker jag endast, att anslagsposten till kostnader för snabbstatistik rörande vägtrafikolyckor räknas upp med 1 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (203 000 + 1 000) 204 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för statens trafiksäkerhetsråd som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande stat för statens trafiksäkerhetsråd, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Stat

Avlöningar

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman, <i>förslagsvis</i>	29 800
2. Arvoden till ledamöter	38 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	34 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	19 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	1 300

Säger kr. 122 600

Omkostnader

1. Kostnader för snabbstatistik rörande vägtrafikolyckor	49 400
2. Övriga omkostnader	32 000

Säger kr. 81 400

Summa kr. 204 000

c) till *Statens trafiksäkerhetsråd m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 204 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[32] 10. Kostnader för vetenskaplig trafiksäkerhetsforskning

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1960/61	500 000	523 800	24 400
1961/62 (statsliggaren s. 414) ...	550 000		
1962/63 (förslag)	700 000		

Statens trafiksäkerhetsråd (skr. 1/9 1961) hemställer, att anslaget höjes med 150 000 kr.

Motiv

Tillgängliga medel för budgetåret 1960/61 har av rådet bl. a. använts för trafiksäkerhetsforskning inom den psykologiska sektorn. Härvid har rön av synnerlig betydelse vunnits i fråga om bl. a. olika vägmärkens signalvärde. Det kan befaras att åtskilliga av nu förekommande märken och signaler varken till kvalitet eller kvantitet är de för trafikanterna lämpligaste. Vägmärkesstudierna fortsätter. Undersökningar rörande siktsträckor vid mörkertrafik har givit vid handen, att nuvarande bilstrålkastare icke tillnärmelsevis tillåter de hastigheter, med vilka bilar regelmässigt framföres i mörker. Rådet har igångsatt en utredning om möjligheterna att förse motorfordonen med polariserat ljus och därmed eliminera bländningsrisken. Vidare har igångsatts en utredning rörande barns lekvanor och aktionsområden i modern bostadsbebyggelse samt en utvecklingspsykologisk analys av barns trafikmognad.

Inom det medicinska området dominerar forskningen rörande den biologiska toleransen i samband med retardationer vid bilkollisioner. Dessa studier avser bl. a. att bestämma säkerhetsbältens effekt och överhuvudtaget att åstadkomma högsta möjliga säkerhet i bilens förar- och passagerarutrymme.

Det är rådets bestämda uppfattning, att trafiksäkerhetssynpunkterna hittills allt för litet beaktats i samhällsplaneringssammanhang. Under de sista åren har forskning i detta avseende bedrivits vid Chalmers tekniska högskola. Rådet har för avsikt att för den närmare ledningen av det fortsatta forskningsarbetet skapa en särskild kommitté, bestående av representanter för rådet och för rådet för översiktlig planläggning. Forskningsverksamheten väntas fortgå under en längre tid och bli tämligen kostnadskrävande. Ett årligt belopp av minst 150 000 kr. torde erfordras under en längre tid.

För innevarande budgetår tillgängliga medel för trafiksäkerhetsforskning har disponerats eller reserverats sålunda: trafiksäkerhetsrådets arbetsgrupp (TRAG) 170 000 kr., psykologisk forskning 75 000 kr., medicinsk forskning 150 000 kr., teknisk-naturvetenskaplig forskning 125 000 kr. samt reserv för bl. a. stipendier för utbildning av forskare 30 000 kr.

Det är på nuvarande stadium icke möjligt att i detalj lämna ett program för forsknings- och undersökningsverksamheten under budgetåret 1962/63. Enligt rådets mening bör ett till 700 000 kr. förhöjt belopp stå till förfogande för denna verksamhet. Vid beräkningen av detta belopp har hänsyn tagits till konsekvenserna av rådets begäran under anslaget Statens trafiksäkerhetsråd m. m., p. 3. b) — e), om överförande av kostnader till detta anslag för ersättning till viss personal inom TRAG.

Departementschefen

Trafiksäkerhetsrådet har för nästa budgetår anmält ett ökat medelsbehov för den inom ramen för rådets ordinarie verksamhet planerade forsknings- och undersökningsverksamheten. Innan jag tager ställning härtill vill jag något beröra det forskningsarbete som i samarbete med trafiksäkerhetsrådet, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och statens väginstitut bedrivs av 1961 års trafiksäkerhetskommitté.

Kommittén har den 8 november 1961 avlämnat en redogörelse (stencilerad) för tillfällig hastighetsbegränsning i motortrafiken under år 1961. I redogörelsen konstateras — efter ingående vetenskaplig behandling av ett insamlat, förhållandevis omfångsrikt material — att de under förra året försöksvis genomförda hastighetsbegränsningarna givit anledning antaga, att man genom hastighetsbegränsning kan uppnå en dämpning av olycksfallsfrekvensen och en förskjutning i olycksutvecklingen mot mindre allvarliga olyckor. Å andra sidan framhålls, att den gjorda utredningen icke kan anses fullständig, varför kommittén föreslår, att försöken med tillfälliga hastighetsbegränsningar fortsättes. Redogörelsen remissbehandlas f. n.

Det forskningsarbete, som nedlagts inom kommittén, måste bedömas vara av grundläggande vetenskapligt värde på trafiksäkerhetsforskningens område. Jag finner det därför angeläget, att de av trafiksäkerhetskommittén påbörjade undersökningarna rörande verkningarna av tillfälliga hastighetsbegränsningar fortsättes och fullföljes för de perioder med hastighetsbegränsningar, som kan bli aktuella under budgetåret 1962/63. Ett fullföljande härav kan beräknas draga kostnader av ca 100 000 kr. för insamling och bearbetning av statistiskt material. Dessutom är det angeläget, att bättre teknisk apparatur för trafikflödesmätningar inköpes för att komplettera den apparatur, som väg- och vattenbyggnadsverket f. n. förfogar över.

Jag förordar att här ifrågavarande anslag höjes med 150 000 kr. till 700 000 kr. En del av de ökade medlen bör därvid efter Kungl. Maj:ts prövning ställas till förfogande för nämnda statistiska undersökningar inom trafiksäkerhetskommittén. För att täcka återstoden av det härför erforderliga medelsbehovet torde ca 50 000 kr. av den av mig i det föregående föreslagna anslagshöjningen å väg- och vattenbyggnadsstyrelsens anslag till utredningar få tagas i anspråk.

Medel för den erforderliga tekniska apparaturen för trafikflödesmätningar bör med den anslagsförstärkning jag förordat under förenämnda utredningsanslag kunna ställas till förfogande från detta anslag.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (550 000 + 150 000) 700 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för vetenskaplig trafiksäkerhetsforskning* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[33] 11. Bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande

	Anslag
1960/61	650 000
1961/62 (statsliggaren s. 414)	800 000
1962/63 (förslag)	900 000

Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande (NTF) hemställer (skr. 28/8 1961), att anslaget höjes med 535 000 kr.

Motiv

Inledningsvis belyser föreningen med siffror den fortsatta kraftiga ökningen av motorfordonsbeståndet, vilket den 1 juli 1961 beräknats uppgå till 1 350 000 bilar, 160 000 motorcyklar och 725 000 mopeder, tillhopa 2 235 000 fordon. Vid denna tidpunkt fanns sålunda ett motorfordon per 3,3 invånare. Den senast tillgängliga definitiva statistiken över antalet trafikolyckor avser 1959 och utvisar ett något mindre antal vägtrafikolyckor (56 642) än under år 1958 (57 058). Antalet polisundersökta olyckor år 1960 uppgick enligt preliminära siffror till drygt 58 000, varvid 20 700 (1959 21 500) personer skadades och 961 (1959 1 000) personer dödades. Även om trafikolyckorna minskat i förhållande till den ökande trafikmängden under de närmast gångna åren, kräves fortsatta mycket intensiva trafiksäkerhetsfrämjande insatser för att trafikolyckornas antal och följder skall kunna pressas nedåt under de närmaste åren med väntad ytterligare ökande trafik.

För budgetåret 1961/62 har NTF kunnat fastställa en inkomststat om 1 915 000 kr. Statsbidrag utgår med 800 000 kr. Trafikförsäkringsföreningen har anvisat 750 000 kr. Genom försäljning och utverkande av gåvor beräknar NTF att tillföra verksamheten ytterligare 350 000 kr.

För att närmare ange sitt medelsbehov under budgetåret 1962/63 i förhållande till innevarande budgetår utgår NTF från sin nu gällande utgiftsstat.

	1961/62	1962/63 Ökning
1. Kansliet	540 000	20 000
2. Resor m. m.	50 000	10 000
3. Länskommittéer:		
a) expeditionskostnader, instruktörer m. m.	125 000	36 000
b) länskommittékongresser	10 000	—
4. Trafikundervisning	35 000	65 000
5. Kurser och kongresser	150 000	100 000
6. Tillfälliga aktioner, utställningar	35 000	—
7. Tidskriften »Trafiken och vi»	30 000	30 000
8. Filmproduktion	200 000	50 000

	1961/62	1962/63 Ökning
9. Allmän propaganda	740 000	210 000
10. Upplysningsverksamhet i anslutning till försök med hastighetsbegränsning	—	50 000
	1 915 000	571 000

1. Den under denna post upptagna kostnadsökningen hänför sig till ökade distributionskostnader.

2. Posten bör uppräknas med hänsyn till bl. a. att antalet tjänstemän med uppgifter, som är förenade med resor, ökat.

3. NTF finner det angeläget, att länskommittéernas verksamhet snarast möjligt effektiviseras genom anskaffning av bildvisningsapparater, film, trafikspelstavlor m. m. Kostnaden för en första uppsättning sådan materiel uppgår till ca 3 000 kr. per län. Upprustningen bör ske under två år, varför för nästa budgetår erfordras 36 000 kr.

4. NTF stödjer trafikundervisningen vid alla slag av skolor. Ett nytt av NTF ännu ej tillräckligt bearbetat område för samverkan med skolväsendet utgör yrkesskolorna. Föreningens serviceverksamhet åt förskolorna bör ökas väsentligt, varjämte kraftigare stöd bör ges åt den s. k. skolpatrullverksamheten. På det hela taget medför de nya från den 1 juli 1959 gällande bestämmelserna för trafikundervisningen (SFS 1959: 137) samt de i juni 1960 av skolöverstyrelsen utfärdade anvisningarna i anslutning till dessa bestämmelser ökade krav på NTF.

5. Under budgetåret 1962/63 bör minst sju kurser för bl. a. lärare, polismän och bilskolefunktionärer anordnas. Därjämte bör medel upptagas för två rektorskonferenser och för en konferens med landets skolinspektörer rörande skolornas trafiksäkerhetsarbete samt för tre kurser med lärare vid förskolor. Under nästa budgetår torde också böra genomföras en större konferens kring trafiksäkerhetsfrågorna med deltagare från alla de grupper som har intresse av att aktivt medverka till ökad trafiksäkerhet.

7. Sedan några år utger NTF en tidskrift med uppgift att förmedla erfarenheter och rön i fråga om trafiksäkerhetsarbetet till lokala trafiksäkerhetsorgan, skolor, organisationer, företag m. fl. Tidningen bör utvecklas och få en vidare spridning. För att täcka de ökade kostnaderna härför beräknar NTF 30 000 kr.

8. Bristen på användbara filmer, särskilt för skolorna, är stor. Det föreligger även brist på bildband och stillfilmer. NTF räknar med ett behov av ytterligare 50 000 kr. till filmproduktion under budgetåret 1962/63. Härvid har föreningen utgått från att vissa medel skall inflyta genom uthyrning och försäljning av filmerna.

9. Under de senast gångna verksamhetsåren har i regel genomförts en eller ett par trafiksäkerhetskampanjer på hösten och några under det påföljande halvåret. Under 1962/63 beräknar NTF komma att genomföra ett kampanjprogram, som målsättes med ledning av de erfarenheter föreningen

vinner av trafiksituationen under innevarande budgetår. Varje kampanj bör med den enorma utveckling, som trafiken fått, ges stor omfattning och räckvidd. Omfattningen är emellertid i hög grad beroende av de medel, som kan satsas på kampanjerna. För att det skall bli möjligt för NTF att tillsammans med myndigheter, polis, motororganisationer m. fl. planera och genomföra en större och två å tre mindre kampanjer samt vid sidan därav fortlöpande propagandaarbete beräknas, att ytterligare 210 000 kr. erfordras under nästa budgetår.

10. Under budgetåren 1960/61 och 1961/62 har NTF fått ikläda sig kostnader, som gällt upplysningsverksamhet vid av Kungl. Maj:t beslutade försök med hastighetsbegränsning. Dessa kostnader uppgår hittills till 50 000 kr. Då föreningen håller för troligt, att försöksverksamhet av liknande slag kommer att påkalla dess stöd även under nästa budgetår, har föreningen härför beräknat ett belopp av 50 000 kr.

Till verksamheten under budgetåret 1962/63 behöver NTF alltså $(1\,915\,000 + 20\,000 + 10\,000 + 36\,000 + 65\,000 + 100\,000 + 30\,000 + 50\,000 + 210\,000 + 50\,000)$ 2 486 000 kr. Genom egna åtgärder beräknar föreningen kunna täcka 400 000 kr. av beloppet. Under förutsättning att NTF från trafikförsäkringsföreningen kan påräkna samma bidrag som för budgetåret 1961/62, 750 000 kr., erfordras således ett statsbidrag med $(2\,486\,000 - 400\,000 - 750\,000)$ 1 336 000 kr. eller avrundat 1 335 000 kr., motsvarande en ökning med 535 000 kr.

Departementschefen

Statsbidraget till NTF har höjts mycket kraftigt under de senare åren och utgår f. n. med 800 000 kr. Jag har under hand inhämtat, att trafikförsäkringsföreningen, vars bidrag till NTF för innevarande budgetår uppgår till 750 000 kr., förklarat sig beredd att för nästa budgetår stödja NTF:s verksamhet med samma belopp, som det statliga bidraget kan komma att uppgå till.

Med hänsyn till trafiksäkerhetsarbetets växande betydelse i samband med motorfordonstrafikens ökning är det enligt min mening angeläget, att NTF:s verksamhet ges ytterligare ökat statligt stöd. Jag föreslår därför, att statsbidraget för nästa budgetår höjes med 100 000 kr. till 900 000 kr. Då trafikförsäkringsföreningens bidrag i enlighet härmed torde komma att höjas med 150 000 kr., skulle NTF för nästa budgetår således tillföras ytterligare sammanlagt 250 000 kr. Härigenom och genom ökade inkomster av föreningens försäljningsverksamhet m. m. bör det vara möjligt för föreningen att bl. a. intensifiera den viktiga trafikundervisningen i skolorna.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med $(800\,000 + 100\,000)$ 900 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhets främjande* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 900 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

D. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut**[34] 1. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	4 706 500	4 784 800
1961/62 (statsliggaren s. 415)	5 458 000	
1962/63 (förslag)	5 540 000	

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (skr. 29/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 1 255 700 kr.

	Ökning
1. Löneregleringar	
a) 3 byråchefer Bo 1—tekniska direktörer Bo 3	13 198
b) 1 förste statsmeteorolog Ae 24—Ae 25	1 591
c) 1 meteorologassistent Ae 11—förste meteorologassistent Ae 13	1 654
d) 1 kanslibiträde Ae 7—kontorist Ae 9	1 357
e) 1 förste statsmeteorolog Ae 24—byrådirektör Ae 26	3 260
f) 1 förste statsmeteorolog Ao 24—byrådirektör Ao 26	3 260
g) 1 förste meteorologassistent Ae 13—Ae 15	1 841
h) 1 förste statsmeteorolog Ae 24—byrådirektör Ae 26	3 260
i) 1 förste statsmeteorolog Ao 24—Ao 25	1 591
j) 1 förste forskningsingenjör Ae 24—Ae 26	3 260
k) 1 ingenjör Ae 15—Ae 17	2 059
l) 1 förste statshydrolog Ao 24—Ao 25	1 591
m) 1 byråsekreterare Ae 19—förste byråsekreterare Ae 21	2 512
n) 1 kontorist Ae 9—kansliskrivare Ae 10	733
o) 1 kanslibiträde Ae 7—kontorist Ae 9	1 357
p) 1 expeditionsvakt Ae 7—förste expeditionsvakt Ae 9	1 357
q) 1 kontorsbiträde (telefonist) i reglerad befordringsgång—förste telefonist Ae 9	2 590
r) 1 meteorolog Ae 19—statsmeteorolog (bibliotekarie) Ae 21	2 512
2. Ändrade anställningsformer	
a) 1 byrådirektör Ae 26—byråchef Bo 1	4 087
b) 1 byrådirektör Ae 26—avdelningsdirektör Bo 1	4 087
c) 1 bokhållare Ae 13, varvid 1 kassörstjänst Ao 12 föres på övergångsstat	842
3. Nya tjänster	
Väderleksbyrån	
väderleksavdelningen	
a) 1 förste statsmeteorolog Ae 25	31 528

	Ökning
b) 1 meteorolog i reglerad befordringsgång	18 798
c) 1 meteorolog i reglerad befordringsgång	18 798
d) 1 meteorologassistent Ae 11	15 304
e) 3 kartbiträden i reglerad befordringsgång	30 373
aerologiska avdelningen	
f) 1 meteorolog Ae 19	23 135
g) 1 meteorolog i reglerad befordringsgång	18 798
h) 1 meteorologassistent Ae 11	15 304
i) 2 kartbiträden i reglerad befordringsgång	20 249
teleavdelningen	
j) 1 statsmeteorolog Ae 23	28 439
k) 1 förste radioassistent Ae 15	18 798
l) 1 ingenjör högst Ae 15	18 798
flygväderleksavdelningen	
m) 1 meteorolog i reglerad befordringsgång	18 798
Klimatbyrån	
klimatavdelningen	
n) 1 förste statsmeteorolog Ao 25	31 528
o) 1 statsmeteorolog Ae 23	28 439
p) 2 meteorologer i reglerad befordringsgång	37 596
q) 1 kansliskrivare Ae 10	14 539
r) 2 kanslibiträden Ae 7, varvid 2 kontorsbiträden Ae 5 utgår	2 464
instrumentavdelningen	
s) 1 förste byråingenjör Ae 23	28 439
t) 1 hydrolog i reglerad befordringsgång	18 798
u) 3 ingenjörer högst Ae 15	56 394
v) 1 instrumentmakare Ae 11	15 304
Aerologiska stationer	
Göteborg	
x) 1 meteorologassistent Ae 11	14 461
Östersund	
y) 3 meteorologassistenter Ae 11	45 911
Övre Norrland	
z) 1 meteorolog i reglerad befordringsgång	18 798
å) 2 förste meteorologassistenter Ae 13	33 914
ä) 2 meteorologassistenter Ae 11	30 607
Hydrologiska byrån	
hydrologiska och hydrografiska avdelningen	
ö) 1 hydrologassistent Ae 11	15 304
aa) 1 kanslibitråde Ae 7	12 449
kontrollavdelningen	
ab) 1 byrådirektör Ae 26	33 197
isavdelningen	
ac) 1 byrådirektör Ae 26	33 197

	Ökning
ad) 1 hydrolog Ae 19	23 135
ae) 1 hydrologassistent Ae 11	15 304
af) 2 kontorsbiträden Ae 5	22 433
Kansliavdelningen	
ag) 1 förste kansliskrivare Ae 12	16 115
ah) 1 expeditionsvakt Ae 7	12 449
ai) 1 biblioteksbiträde Ae 7	12 449
aj) 3 kontorsbiträden i reglerad befordringsgång	27 378
Forskningsavdelningen	
ak) 1 förste meteorologassistent Ae 15	18 798
al) 2 kanslibiträden Ae 7	24 898
4. Ersättning till programmeringsexpertis	20 000
5. Observatörsarvoden	
a) höjda ersättningar för observationer under natten vid synoptiska stationer jämte viss utökad nattobservationstjänst	80 000
b) höjda ersättningar åt klimatobservatörer	35 000
c) höjda ersättningar åt vattenståndsobservatörer	30 000
d) ersättning åt observatörer vid hydrologiska mätdammar	6 200
6. Omräkningar	
a) merkostnader för vissa enligt beslut av 1961 års riksdag uppflyttade tjänster m. m. (prop. 142)	31 285
b) löneklassförändringar	11 050
c) medel för	
1 meteorolog i reglerad befordringsgång	18 798
1 kartbiträde i reglerad befordringsgång	10 124
1 radioassistent Ae 13	16 957
d) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	16 869
	1 255 700

Motiv

1. d) Ifrågavarande befattningshavare på väderleksbyråns väderleksavdelning handhar utbildningen av nyanställd kartbiträdespersonal samt vidareutbildningen av avdelningens kartbiträden i lönegraderna A 3—A 7.

1. o) Genom de ökade arbetsuppgifterna på kansliavdelningens kassakontor samt till följd av ändrad lokaldisposition har avlöningsuträkning och personalredovisning utskiljts ur kassakontoret. Förevarande befattningshavare har därför att mera självständigt än förut svara för dessa uppgifter.

2. c) Kassarörelsen och räkenskapsföringen vid institutet har ökat i takt med institutets utbyggnad. Framförallt har uppdragsverksamheten medfört ett allt mer omfattande redovisningsarbete. Arbetsuppgifternas omfatt-

ning motiverar inrättandet av en tjänst som bokhållare i Ae 13. Härvid kan en tjänst som kassör i Ao 12 föras på övergångsstat.

3. f—i) samt 6. c) Den 7 april 1961 medgav Kungl. Maj:t bl. a. att den i staten för anslaget till väderlekstjänst för luftfarten för budgetåret 1960/61 upptagna posten Avlöningar till icke-ordinarie personal fick överskridas för anställande, räknat fr. o. m. den 1 april 1961, av två meteorologer i reglerad befordringsgång, en meteorologassistent i Af 9 och två kartbiträden i reglerad befordringsgång, samtliga vid institutets aerologiska avdelning, en radioassistent i Ag 13 vid institutets teleavdelning samt en meteorologassistent i Af 9 vid Arlanda flygplats. Personalförstärkningen föranleddes av att SAS och Pan American World Airways våren 1961 började trafikera sträckan Stockholm—New York med jetplan samt att bolagen för färdplanering av trafiken framställt krav på omfattande meteorologisk dokumentation. I den framställning, som föranledde Kungl. Maj:ts beslut, anförde institutet, att kostnaderna för den begärda personalökningen i anslagstekniskt hänseende borde — med undantag för meteorologassistenten vid Arlanda — bestridas från institutets avlöningsanslag. Då emellertid icke-ordinarieposten under detta anslag icke kunde överskridas utan riksdagens medgivande och det ökade anslagsbehovet därjämte direkt förorsakats av utökad väderlekstjänst för luftfarten, framhöll institutet, att hela kostnaden för nämnda personalökning för budgetåret 1960/61 borde bestridas från anslaget Väderlekstjänst för luftfarten och att detta borde bli fallet även med de ökade kostnader, som uppkom för detta ändamål under budgetåret 1961/62, medan institutet i sina petita för budgetåret 1962/63 torde få under avlöningsanslaget upptaga den personal, som skulle arbeta vid institutets centrala del. I enlighet härmed har institutet under punkt 6. c) upptagit medel för ifrågavarande personal. Institutet har härvid beaktat, att aerologiska avdelningen enligt 1961 års statsverksproposition förstärktes med en meteorolog, en meteorologassistent och ett biträde. Tjänsten som radioassistent i Ag 13 bör göras till extraordinarie.

Till grund för det beräknade behovet hade institutet i sin framställning lagt det flygprogram, som skulle gälla för sommaren 1961, d. v. s. fyra starter per vecka. Det torde emellertid finnas goda skäl att räkna med daglig jettrafik för denna sträcka under budgetåret 1962/63. Personalbehovet måste därför beräknas med hänsyn tagen till att sju serier med höjdprognoser skall färdigställas per vecka i stället för nuvarande fyra per vecka. Behovet av personalförstärkning för den aerologiska tjänsten växer därmed till fyra meteorologer, två meteorologassistenter och fyra kartbiträden vid aerologiska avdelningen samt två radioassistenter å teleavdelningen.

Kalkylen förutsätter att avgångstiderna från Arlanda blir sådana, att endast en serie prognoskartor behöver färdigställas per dygn. Visar det sig, att två kartserier per dygn erfordras, växer personalbehovet, vilket kan föranleda institutet att inkomma med förslag till överskridande av de anslagsposter under anslaget Väderlekstjänst för luftfarten som kan beröras därav.

Beräkningen av personalåtgången bygger på att en del av arbetet utföres

med hjälp av matematikmaskin, och att härför erforderliga medel beviljas under den därför avsedda anslagsposten å omkostnadsanslaget.

3. r) Första och andra etappen av övergången till maskinell bearbetning av klimatologiska data beräknas vara slutförd vid början av budgetåret 1962/63 eller senast under loppet av detta budgetår. Härigenom skulle antalet kontorsbiträden som för närvarande är tio, kunna minskas till åtta. Emellertid erfordras två kanslibiträden i Ae 7 med uppgift att utföra kvalificerade kontorsgöromål. Om dessa båda tjänster inrättas, kan antalet kontorsbiträden i Ae 5 minskas med två.

3. aj) En kraftig förstärkning av biträdespersonalen på kansliavdelningen erfordras, om det ökade administrativa arbetet till följd av bl. a. institutets utbyggnad skall kunna medhinnas nöjaktigt.

5. a) Det har blivit allt svårare att erhålla observatörer som är villiga att utföra nattobservationer. Det är angeläget, att observationer kan utföras kl. 01 och 04, eftersom säkerheten i de prognoser som utfärdas på morgonen är i hög grad beroende av att tillräckligt antal observationer från nämnda observationsterminer föreligger. På grund av den ökade flygtrafiken har en ökning av antalet väderleksobservationer under natten blivit än mer nödvändig. För att en sådan ökning skall kunna åstadkommas vid de stationer där den är mest angelägen, måste arvudet för nattobservationerna höjas. För att åstadkomma en höjning av ersättningen med 50 % erfordras en anslagsökning om 40 000 kr. För att erhålla en utsträckt nattobservations-tjänst vid ett tiotal stationer erfordras ytterligare 40 000 kr.

5. b) Institutets observatörer har, i den mån de ansetts fullgöra minst halvtidstjänstgöring, erhållit automatiska arvodeshöjningar efter samma grunder som gäller lönegradsplacerade tjänstemän. Den grupp observatörer, som icke har en sysselsättning av ifrågavarande omfattning, har däremot erhållit endast ringa höjning av sina arvoden. Sålunda utgår arvodena till institutets klimatobservatörer, vilka har att utföra nederbördsobservationer en gång per dygn och temperaturobservationer 1—3 gånger per dygn, med 33 öre per dygn för nederbördsobservationerna och 50 öre per dygn för temperaturobservationerna. Med nuvarande förhållanden på arbetsmarknaden är det synnerligen svårt att förvärva och behålla observatörer. En avsevärd höjning av arvodena är därför påkallad. Då det här rör sig om ett stort antal stationer (ca 370), erfordras en anslagsökning om 285 000 kr. i flera etapper. Den första höjningen bör genomföras fr. o. m. den 1 januari 1963. Härvid kan anslagshöjningen för budgetåret 1962/63 begränsas till 35 000 kr.

5. c) Vattenståndsavläsning göres dagligen, i regel kl. 08.00, dock att under tid då vattendrag är isbelagt avläsningen göres en gång i veckan. Nuvarande anslagspost medger arvoden om ca 50 öre per gång eller under isbelagd tid 3 kr. 50 öre per gång. Institutets tjänstemän måste lägga ner en avsevärd tid på att övertala lämpliga personer att åta sig observatörssysslor, då missnöjet med arvodena är mycket utbrett. De instrument som användes — i allmänhet peglar — är dyra att tillverka och utplacera på observations-

platsen och det är därför beklagligt att de till följd av svårigheten att er-hålla observatörer i viss utsträckning icke kunnat utnyttjas under senare tid. För observatörsarvoden vid vattenståndsstationerna disponerar institu-tet nu 31 200 kr. En anslagsökning med 30 000 kr. erfordras. Av ökningen belöper 24 000 kr. på arvodeshöjningar och 6 000 kr. på förstärkning av sta-tionsnätet.

5. d) Såsom under 5. c) anförts beräknas för utökning av hydrologiska byråns vattenståndsobservationsnät ett belopp om 6 000 kr. Byrån dispone-rar också 9 100 kr. för specialobservationer. Härifrån utgår f. n. ersätt-ning åt is- och vattentemperaturobservatörer framför allt i södra och mel-lersta delarna av landet. I början av budgetåret 1961/62 har färdigställts två mätdammar och under första delen av budgetåret 1962/63 planeras yt-terligare åtta mätdammar komma att byggas. För varje mätdamm erfordras ett observatörsarvode av ca 620 kr. per år. Från och med budgetåret 1962/63 kommer alltså att erfordras en höjning av för specialobservationer beräknade medel med (10×620) 6 200 kr.

Yttrande

Statskontoret har avgivit yttrande över institutets anslagsäskanden i vad avser Stockholm—Arlanda flygväderlekstjänst, d. v. s. under avlöningsan-slaget fråga om utbyggnad av institutets aerologiska avdelning, under om-kostnadsanslaget fråga om vissa beräkningsarbeten på matematikmaskin för jettrafiken mellan Arlanda och New York samt under anslaget till vä-derlekstjänst för luftfarten fråga om utbyggnad av meteorologitjänsten på Stockholm-Arlanda flygväderlekstjänst med såväl nya tjänster som från Stockholm-Bromma flygväderlekstjänst överflyttade tjänster. Det synes va-ra lämpligt att lämna en redogörelse för statskontorets yttrande i ett sam-manhang.

Inledningsvis erinrar statskontoret om att ämbetsverket av Kungl. Maj:t anbefallts att i samråd med luftfartsstyrelsen verkställa viss utredning rö-rande luftfartsverket bl. a. i syfte att främja en koncentration av resurser-na till Arlanda flygplats. Statskontoret meddelar att ämbetsverket avser att verkställa organisationsundersökning jämväl i fråga om flygväderlekstjän-sterna.

Vad beträffar *personalbehovet* på aerologiska avdelningen samt vid Brom-ma och Arlanda flygplatser har statskontoret icke kunnat ansluta sig till in-stitutets schabloniserade beräkningsmetod, som enligt ämbetsverkets me-ning ger för stora marginaler. Statskontoret utgår från att personalbehovet i första hand bör beräknas med utgångspunkt från det antal tjänster som direkt motsvarar den för varje fall bedömda erforderliga tjänstgöringstiden med beaktande av att viss personalreserv bör finnas. Statskontorets beräk-ningssätt leder till ett väsentligt lägre personalbehov än det av institutet framräknade.

På aerologiska avdelningen föreslår statskontoret således att institutets förslag begränsas till att omfatta — förutom den personal som medgavs i

Kungl. Maj:ts beslut den 7 april 1961 — en meteorolog, en meteorologassistent och ett kartbiträde.

För Arlanda flygväderlekstjänst beräknar statskontoret personalbehovet till 12 meteorologer, 13 meteorologassistenter och 11 kartbiträden. På Arlanda finnes f. n. tre meteorologer, sju assistenter, inklusive den assistenttjänst som inrättats med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 7 april 1961, samt tre kartbiträden. Statskontoret föreslår att återstående personalbehov täckes genom överförande av sju meteorologer och fyra kartbiträden från Bromma och genom nyinrättande av två meteorologtjänster, sex assistenttjänster och fyra kartbiträdestjänster. Detta är i fråga om nya tjänster tre meteorologer, tre assistenter och tre kartbiträden mindre än institutet beräknat men omfattar likväl en reserv, som motsvarar 2,6 meteorologer, 1,2 assistenter och 1,7 kartbiträden.

Statskontoret bedömer den av ämbetsverket angivna personaltilldelningen vara rimlig men förutsätter, att Kungl. Maj:t skall äga förstärka personalen, om behov därav uppkommer.

Under anslagsposten till kostnader för *försök med matematikmaskin* har institutet efter samråd med luftfartsstyrelsen beräknat ett medelsbehov av ytterligare 240 000 kr. per år för luftfarten, d. v. s. totalt 340 000 kr. Statskontoret anser — efter utredning i frågan — att medelsanvisningen för dessa beräkningsarbeten bör kunna begränsas till 320 000 kr. för budgetåret 1962/63.

Slutligen behandlar statskontoret vissa *anslagstekniska spörsmål* och framhåller därvid, att i enlighet med de principer, som förutsattes av 1947 års riksdag (prop. 194, SU 126, Rskr. 254) fördelas de kostnader, som luftfartens krav på meteorologisk service orsakar statsverket så att vid institutet uppkommande kostnader påföres anslagen till avlöningar och till omkostnader, medan kostnaderna för flygväderlekstjänsterna vid flygplatserna belastar anslaget Väderlekstjänst för luftfarten. Enär de två förstnämnda anslagen inte till någon del men det senare anslaget i sin helhet skall täckas av medel från luftfartsfonden, blir kostnadernas fördelning mellan anslagen avgörande för om kostnaderna skall direkt bestridas av skattemedel eller påföras luftfartsfonden, för vars utgifter luftfarten i princip skall svara.

Statskontoret är av den uppfattningen, att en avvikelse från 1947 års principiella ståndpunktstaganden synes påkallad. Ämbetsverket anser att den under anslaget Väderlekstjänst för luftfarten upptagna posten till avlöningar bör påföras utgifterna för den i Kungl. Maj:ts beslut den 7 april 1961 upptagna personal, som är placerad vid institutet, ävensom för den förstärkning av denna personal som kan komma att medgivas. Även utgifterna för beräkningsarbeten för luftfarten för budgetåret 1962/63 bör belasta den under väderlekstjänstanslaget upptagna posten till omkostnader.

Institutet har i skrivelse med anledning av statskontorets yttrande på anförda skäl hemställt, att institutets beräkningsgrunder måtte komma till an-

vändning vid beräkning av anslagsbehovet för personal vid såväl aerologiska avdelningen som vid Bromma och Arlanda flygväderlekstjänster. — I yttrande över institutets skrivelse har *statskontoret* vidhållit sitt förslag i alla delar. Enligt ämbetsverkets mening bör det vara väl möjligt för institutet att inom den av statskontoret föreslagna personalramen prestera erforderlig meteorologisk service.

Departementschefen

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut har under de senaste åren erhållit betydande förstärkningar på såväl personal- som materielsidan. Vad personalförstärkningarna beträffar må erinras om att genom beslut av 1959 års riksdag institutet erhöll medel för tillsammans 13 tjänster, vilka ingick i det förslag om personalupprustning, som framlagts av SMHI-utredningen. I proposition nr 77 till 1960 års riksdag föreslog jag inrättandet av ett tjugotal nya tjänster för institutets allmänna verksamhet m. m. I samma proposition förordade jag vidare, att ca tio extra tjänster skulle extraordinariesättas för den allmänna verksamheten m. m. och att för uppdragsverksamheten skulle inrättas inemot 20 nya fasta tjänster. I föregående års statsverksproposition tillstyrkte jag slutligen, att tolv nya tjänster skulle inrättas för den allmänna verksamheten. Av SMHI-utredningens betänkande framgick, att under budgetåret 1958/59 drygt 400 tjänster fanns upptagna på personalplanen för institutet, de aerologiska stationerna och flygväderlekstjänsterna. I höstens petita har motsvarande siffra angivits till ca 500.

Institutet har för nästa budgetår föreslagit inrättandet av mer än 50 nya tjänster inom institutets centrala delar. Med hänsyn till den under senare år genomförda kraftiga personella upprustningen av institutet liksom till den avsevärda utökning av flygväderlekspersonalen, som jag senare i dag kommer att föreslå, är jag icke beredd att tillstyrka inrättandet av ett större antal tjänster än som jag bedömer oundgängligen nödvändigt främst på grund av luftfartens ökade krav på meteorologisk service.

Denna service kräver enligt institutets uppfattning att ett icke ringa antal tjänster inrättas bl. a. på dess aerologiska avdelning. I anslutning härtill vill jag till en början anmäla att Kungl. Maj:t genom beslut den 7 april 1961 — såvitt nu är ifråga — medgivit institutet att överskrida anslagsposten Avlöningar till icke-ordinarie personal under anslaget till flygväderlekstjänsten för budgetåret 1960/61 för anställande, räknat fr. o. m. den 1 april 1961, av två meteorologer i reglerad befordringsgång, en meteorologassistent i Af 9 och två kartbiträden i reglerad befordringsgång, samtliga vid institutets aerologiska avdelning, samt en radioassistent i Ag 13 vid institutets te-leavdelning. Enligt institutets mening bör kostnaderna för denna personal bestridas från här ifrågavarande anslag. Institutet gör hemställan därom under beaktande av att aerologiska avdelningen förra året förstärktes med en meteorolog, en meteorologassistent och ett kartbiträde. För att slutligt

reglera de i överskridandebeslutet medgivna tjänsterna skulle nu medel behöva beräknas för en meteorolog i reglerad befordringsgång, ett kartbiträde i reglerad befordringsgång och en radioassistent i A 13.

Statskontoret har efter viss utredning av personalbehovet vid Arlanda och Bromma flygväderlekstjänster framlagt de förslag som redovisats i det föregående, därvid ämbetsverket ansett de föreslagna utgifterna för luftfartens behov böra bestridas med medel under anslaget Väderlekstjänst för luftfarten. Beträffande förevarande anslag innebär detta, att kostnaderna för hela den personal som anställts med anledning av det förutberörda beslutet den 7 april 1961, ävensom för den personal i övrigt som nu erfordras för aerologiska uppgifter, skall bestridas med medel från anslaget till flygväderlekstjänsten. Jag kan för min del — i avbidan på resultatet av den större undersökning som statskontoret genomför i samarbete med institutet och luftfartsstyrelsen rörande flygväderlekstjänsterna och dessas organisation — ansluta mig till vad statskontoret nu anfört och förordat. Med hänsyn härtill föreslår jag att följande under detta anslag äskade tjänster nyinrättas och föres upp under anslaget till flygväderlekstjänsten, nämligen en tjänst som meteorolog i Ae 19, en som meteorolog i reglerad befordringsgång, en som radioassistent i Ae 13, en som meteorologassistent i Ae 11 samt två som kartbiträden i reglerad befordringsgång. Vidare bör en tjänst som meteorolog i reglerad befordringsgång, en som meteorologassistent i Ae 11 och en som kartbiträde i reglerad befordringsgång överföras från avlöningsanslaget till anslaget Väderlekstjänst för luftfarten. De sammanlagda kostnaderna för de tre sistnämnda tjänsterna uppgår till 44 200 kr.

Med hänsyn till arbetsbelastningen på kansliavdelningen förordar jag vidare inrättandet av en ny tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång på avdelningen. Kostnaderna härför kan beräknas till 9 100 kr.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel för följande lönerregleringar och tjänsteförändringar. På väderleksbyråns väderleksavdelning ändras en kanslibiträdestjänst i Ae 7 till en kontoristtjänst i Ae 9. En tjänst som kassör i Ao 12 och en tjänst som kanslibiträde i Ae 7 på kansliavdelningen ändras till tjänster som respektive kassör i Ao 13 och kontorist i Ae 9. Slutligen utbytes på klimatbyråns klimatavdelning två tjänster som kontorsbiträde i Af 1—Ae 5 mot tjänster som kanslibiträde i Ae 7. Merkostnaderna härför uppgår till 6 000 kr.

För höjda ersättningar till observatörer beräknar jag 40 000 kr. Beloppet torde främst erfordras för en ökning av arvodena för observationer under natten vid de synoptiska stationerna.

Vad beträffar ersättningar till hantlangare vid vattenföringsmätningar har institutet under en följd av år brukat bestrida dessa från den under allmänna omkostnadsanslaget uppförda anslagsposten till reseersättningar i den mån ersättningarna icke hänför sig till uppdragsverksamhet. Enligt min mening bör ifrågavarande ersättningar i stället bestridas från den under förevarande anslag upptagna anslagsposten till avlöningar till icke-ordina-

rie personal. För innevarande budgetår har ersättningarna beräknats till 13 000 kr. Institutet har under omkostnadsanslaget äskat en höjning med 15 000 kr. Då jag icke har något att erinra mot institutets beräkning av medel för detta ändamål, torde avlöningsanslaget böra räknas upp med sammanlagt 28 000 kr., medan posten till reseersättningar under omkostnadsanslaget kan minskas med 13 000 kr.

I övrigt kan jag icke biträda institutets förslag.

För automatiska utgiftsökningar i anledning av vissa enligt beslut av 1961 års riksdag uppflyttade tjänster m. m. samt löneklassförändringar beräknar jag 42 200 kr. Anslagsposten Kompensation för höjda folkpensionsavgifter torde böra höjas med 900 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (5 458 000 + 82 000) 5 540 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	805 300
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	1 200
3. Arvoden till sakkunniga	21 100
4. Arvoden till observatörer	1 106 700
5. Avlöningar till icke-ordinarie personal	2 592 400
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	945 300
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	68 000
Summa kr. 5 540 000	

c) till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisas ett förslagsanslag av 5 540 000 kr.

[35] 2. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Undervisning

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	27 700	30 600
1961/62 (statsliggaren s. 416)	27 000	
1962/63 (förslag)	21 000	

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (skr. 29/8 1961) hemställer, att anslaget sänkes med 6 200 kr.

	Ökning eller minskning
1. <i>Personalkostnader</i>	
a) minskat behov av lärararvoden	— 12 600
b) ökat behov av lärararvoden för utbildning av meteorologassistent- ter	+ 2 200
c) uppflyttning i reglerad befordringsgång	+ 900
2. <i>Omkostnader</i>	+ 3 300
	— 6 200

Motiv

1. a) För budgetåret 1961/62 har arvoden till lärare vid institutets meteorologiska kurser beräknats till 101 540 kr. Det förutsattes därvid, att den nyinrättade laboratorstjänsten skall fullgöra 50 timmars undervisning. Enligt beslut av 1961 års riksdag (prop. 142) har i stället för en meteorologtjänst i reglerad befordringsgång inrättats en förste statsmeteorologtjänst i Ae 24, vilken bl. a. skall undervisa minst 210 timmar per år. Härigenom inbesparas lärararvoden om 12 600 kr. För lärararvoden tillgängliga medel utgör därefter (101 540 — 12 600) 88 940 kr. Denna minskning kan dock endast göras under förutsättning att institutet tillföres den nya meteorologtjänst, som begäres för väderleksavdelningen under avlöningsanslaget (punkt 3. b) som ersättning för den tjänst i reglerad befordringsgång, vilken överförts till undervisningsavdelningen och uppflyttats till förste statsmeteorologtjänst.

1. b) 2. Institutet har tidigare begärt vissa medel för anordnande av kurs för meteorologassistenter. Förslagen har icke bifallits. Utvecklingen inom trafikflyget har gjort att allt större krav måste ställas på meteorologassistentkategorien. Samtidigt har rekryteringssvårigheterna medfört att personal med otillfredsställande kompetens stundom måst antas, vilket gör utbildningen än mer angelägen. Genom utbildning av särskilt kvalificerade biträden till assistenter synes även rekryteringen kunna underlättas, samtidigt som en mera tillfredsställande befordringsmöjlighet öppnas för biträdeskategorien. En sådan av statsmakterna anordnad personalutbildning synes även stå i överensstämmelse med vad som numera förekommer inom andra områden av statsförvaltningen. Kostnaderna beräknas till 2 200 kr. för lärararvoden och 3 300 kr. för resor och traktamenten.

1. c) Enligt 1961 års statsverksproposition beräknades medel för ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång. Arbetsuppgifterna för detta biträde är främst att färdigställa väderleksskator, avsedda att användas för undervisningsändamål. Då det är fråga om arbetsuppgifter i stort sett likartade med dem som åligger kartbiträdena vid väderleksavdelningen samt innehavaren rekryterats från denna personalgrupp och har så långvarig tjänst-

göring att hon enligt bestämmelserna för befordringsgången för vissa kartbiträden bör erhålla lönegraden A 7, erfordras en anslagsökning motsvarande skillnaden mellan A 7 och A 5.

Departementschefen

I enlighet med riksdagens beslut våren 1961 (prop. 142, SU 126, Rskr 308) inrättades på institutets väderleksbyrå en tjänst som förste statsmeteorolog Ae 24 förenad med viss undervisningsskyldighet. Med hänsyn härtill finner jag att kostnaderna för arvoden för nästa budgetår bör kunna räknas ned med 12 600 kr.

För att möjliggöra utbildning av meteorologassistenter anser jag att anslaget bör ökas med sammanlagt 5 700 kr. varav 2 300 kr. avser lärararvoden och 3 400 kr. reseersättningar och traktamenten.

Jag föreslår vidare, att tjänsten som kontorsbiträde ändras till en tjänst som kartbiträde i reglerad befordringsgång.

Kostnaderna för undervisningen vid institutet bestrides förutom från förevarande anslag även från avlöningsanslaget och anslaget till uppdragsverksamhet. Med hänsyn härtill ävensom till undervisningsanslagets ringa storlek bör enligt min mening detta anslag upphöra med utgången av nästa budgetår och undervisningskostnaderna fördelas på anslagen till avlöningar, omkostnader och uppdragsverksamhet. Härigenom synes vissa fördelar stå att vinna ur redovisningstekniska synpunkter. Jag förutsätter därför, att institutet i sin framställning om medelstilldelning för budgetåret 1963/64 beaktar vad jag här anfört.

Anslaget torde böra uppföras med (27 000 — 6 000) 21 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Undervisning* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 21 000 kr.

[36] 3. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 075 900	1 201 100
1961/62 (statsliggaren s. 417)	1 220 000	
1962/63 (förslag)	1 265 000	

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (skr. 29/8 och 2/11 1961) hemställer, att anslaget höjes med 605 900 kr.

	Nettoutgift 1960/61	Anvisat 1961/62	Ökning
1. Reseersättningar	73 200	78 000	40 000
2. Övriga expenser	177 000	160 000	108 000
3. Kostnader för försök med matematikmaskin	43 300	140 000	312 600
4. Telegramkostnader m. m.	840 400	756 200	145 300
			605 900

Motiv

1. Posten bör uppräknas med 5 000 kr. på grund av höjda traktamentsersättningar m. m. samt med 20 000 kr. i anledning av äskad personalförstärkning. Från posten bestrides även utgifter för hantlangare vid vattenföringsmätningar. Av säkerhetsskäl måste antalet hantlangare per mätning ökas. På grund härav bör posten höjas med ytterligare 15 000 kr.

2. Posten till övriga expenser bör uppräknas med 8 000 kr. på grund av prishöjningar och med 35 000 kr. med anledning av föreslagen personalökning. Institutets telefonväxel är synnerligen hårt belastad och bör utökas. Kostnaderna för en växel av erforderlig storlek har beräknats till ca 65 000 kr.

3. Flera omständigheter gör det nu aktuellt att ta ställning till huruvida det inte vore mest rationellt och ekonomiskt fördelaktigast, om institutet finge anskaffa eller eljest finge tillgång till en egen matematikmaskin. Institutet har haft kontakt med matematikmaskinnämnden i denna fråga. Därvid har nämnden förordat, att inköp sker genom nämndens försorg och att nämnden blir ägare till maskinen även om den placeras i institutets lokaler. Institutet förutsätter därför, att nämnden i sina förslag till anslagsäskanden upptar erforderliga medel för förvärvet. Under denna förutsättning upptar institutet icke här något belopp.

Då maskinen icke torde kunna levereras så tidigt, att anslagsberäkningen för löpande utgifter för beräkningsarbeten kommer att påverkas under budgetåret 1962/63, har institutet beräknat erforderliga belopp för maskinhyror för beräkningsarbeten under detta budgetår med utgångspunkt från kostnaderna med nuvarande maskinhyror.

En ökning med 240 000 kr. erfordras för beräkningsarbeten föranledda av jettrafiken mellan Arlanda och New York.

Kostnaderna för den bearbetning på matematikmaskin av klimatdata som behövs för den i institutets årsbok ingående månadsöversikten har uppskattats till 48 000 kr. per år, medan det belopp som disponeras nu beräknas till 40 000 kr. Det synes önskvärt att antalet observationsstationer ökas. I så fall kommer utgifterna för hyra av matematikmaskin att öka med 32 000 kr. För klimatbyråns del beräknas alltså en ökning med (8 000 + 32 000) 40 000 kr.

F. n. utvärderas årligen ca 500 stycken vattenföringsmätningar. Ett program för utvärdering med matematikmaskin bör vara möjligt att uppgöra och bör först prövas statistiskt på redan utvärderade vattenföringsmätningar. Dessa försök kostar med beräknade 33 timmar à 480 kr. ca 15 800 kr.

I samband med utökningen av stationsnätet för observationer av ytvattningen ökar arbetet med utvärdering av vattenstånd och omräkning till vattenföring. En stor del av bearbetningen kan lämpligen utföras med matematikmaskin. Försök med bearbetning av vattenståndsobserverationer kostar med beräknade 35 timmar à 480 kr. 16 800 kr.

Totalt bör posten Kostnader för försök med matematikmaskin således uppräknas med (240 000 + 40 000 + 15 800 + 16 800) 312 600 kr.

4. Då telefax infördes föranleddes detta främst av väderlekstjänsten för luftfarten. Kostnaderna för sändaren vid institutets telecentral jämte erforderliga papperskostnader beräknades skola bestridas från det dåvarande anslaget Telegramkostnader, medan kostnaderna för mottagarna på flygplatserna ävensom löpande utgifter där skulle bestridas från den under staten för anslaget Väderlekstjänst för luftfarten upptagna anslagsposten Övriga expenser. De löpande utgifterna, som främst består i kostnader för telefaxpapper, bör helst ej bestridas från en post som institutet icke utan vidare kan överskrida. Därtill kommer att det medför särskilda svårigheter att hålla isär pappersinköpen för de olika anslagen. Institutet föreslår, att de löpande kostnaderna för telefax, tillhopa 40 000 kr., varav för linjehyror 6 000 kr. och för telefaxpapper 34 000 kr., oavsett var förbrukningen sker, bestrides från posten Telegramkostnader m. m. under förevarande anslag.

För att bringa det svenska meteorologiska teleprinternätet i nivå med det internationella och kunna tillfredsställa kraven på större snabbhet och regularitet i befordran av svenska meteorologiska data till utlandet måste de inhemska förbindelserna, som hittills omfattat flygväderlekstjänsterna i södra och mellersta Sverige, utökas. Institutet föreslår, att duplexförbindelser Stockholm—Sundsvall och Sundsvall—Luleå—Kiruna förhyres hos televerket. Kostnaderna för förbindelserna jämte erforderlig apparatur beräknas till totalt nära 91 300 kr. varav ca 16 300 kr. i inträdesavgifter och ca 75 000 kr. i årsavgifter. Härvid skulle kostnaderna för vissa telexabonnemang minska med 12 700 kr.

Genom de internationella telekommunikationernas ökade omställning från manuell morseexpedition till radioteleprinter behöver utrustningen för radioteleprintermottagning kompletteras med viss radiomateriel m. m. för sammanlagt 14 700 kr. varav 12 800 kr. i engångskostnader och 1 900 kr. i årliga kostnader. För distribution av telefaxprogrammen behövs en linjeväxel. Enligt preliminära uppgifter från telestyrelsen beräknas engångskostnaden för denna växel till 12 000 kr.

Totalt bör posten således uppräknas med $(40\,000 + 91\,300 - 12\,700 + 14\,700 + 12\,000)$ 145 300 kr.

Yttrande

Statskontoret har avgivit det yttrande för vilket redogörelse lämnats under anslaget Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Avlöningar.

Departementschefen

I enlighet med vad jag anfört under institutets avlöningsanslag bör från anslagsposten Reseersättningar under förevarande anslag till avlöningsanslaget överföras 13 000 kr. för bestridande av ersättningar till hantlangare vid vattenföringsmätningar. Å andra sidan torde anslagsposten bära uppräknas med 5 000 kr. i anledning av höjda traktamenten m. m. Härigenom skulle nettominskningen å posten uppgå till 8 000 kr.

Under delposten till övriga expenser förordar jag en uppräknig med 8 000 kr.

Anslagsposten Kostnader för försök med matematikmaskin är för innevarande budgetår upptagen till 140 000 kr. Av detta belopp beräknas 100 000 kr. komma att disponeras för beräkningsarbeten för luftfartens behov. Kostnaderna för dessa beräkningsarbeten för nästa budgetår har av statskontoret uppskattats till 320 000 kr. Statskontoret har förutsatt, att medel för bestridande av dessa kostnader skall anvisas under anslaget till flygväderlektjänsten. Jag biträder statskontorets förslag. Då jag i övrigt beräknar ett ökat medelsbehov om 8 000 kr. för bearbetning av klimatdata för institutets årsbok samt 32 000 kr. för försök med hydrologiska beräkningsarbeten skulle således anslagsposten räknas ned med netto 60 000 kr.

För den av institutet föreslagna utökningen av institutets inhemska teleprinterförbindelser och för anskaffning av en telefaxväxel beräknar jag det ökade medelsbehovet under anslagsposten Telegramkostnader m. m. till sammanlagt 105 000 kr., varav 41 000 kr. för inträdesavgifter och andra engångskostnader.

I övrigt kan jag icke tillstyrka institutets äskanden under förevarande anslag.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med $(1\,220\,000 + 45\,000)$ 1 265 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut:*
Om kostnader för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 265 000 kr.

[37] 4. *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Underhåll av materiel m. m.*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	510 800	548 500
1961/62 (statsliggaren s. 418)	541 000	
1962/63 (förslag)	570 000	

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (skr. 29/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 189 000 kr.

	Ökning
1. Ökat behov av medel för underhåll av radioteknisk apparatur	10 000
2. Ökat behov av medel för hålkortsbearbetningar av observationsmaterial	14 000
3. Driftkostnader för vindmätningar i Östersund	35 000
4. Driftkostnader för aerologisk station i övre Norrland	125 000
5. Driftkostnader för försöksmässigt inrättad automatisk väderleksstation	5 000
	189 000

Motiv

1. En väsentlig ökning av den radiotekniska apparaturen vid institutet har ägt rum under senare år. Härtill kommer, att institutet icke längre kan påräkna försvarets radioanstalts förhållandevis förmånliga servicekostnader i fråga om underhållet av radiomateriel, sedan institutets radiomottagningscentral flyttats från anstalten.

2. Alltsedan hålkortsstansning av observationsmaterial började utföras vid klimatavdelningen har från förevarande anslag bestridits hyreskostnader för stansmaskiner. Dessa hyror var från början så obetydliga att någon särskild anslagsförstärkning för desamma icke begärdes. Genom intensifieringen av hålkortsuppläggnings har maskinutrustningen fr. o. m. i år måst dubbleras, varför kostnaderna för maskinhyror nu uppgår till 14 000 kr. Årligen och särskilda medel för detta ändamål bör inräknas i anslaget.

5. Ifråga om denna punkt hänvisas till vad som anföres under anslaget Nyanskaffning av instrument m. m., punkten 6.

Departementschefen

Jag förordar en uppräknings av anslaget med 10 000 kr. för underhåll av radioteknisk apparatur och med 14 000 kr. för hålkortsbearbetningar av observationsmaterial. Under nästa anslagpunkt kommer jag att tillstyrka inrättandet på försök av en automatisk väderleksstation. Under förevarande anslag bör i enlighet med institutets förslag beräknas 5 000 kr. till driftkostnader för denna station. I övrigt är jag icke beredd att tillstyrka institutets förslag.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (541 000 + 29 000) 570 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut:*
Underhåll av materiel m. m. för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 570 000 kr.

[38] 5. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Nyanskaffning av instrument m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets slut
1960/61	240 000	183 400	56 600
1961/62 (statsliggaren s. 418) ...	105 000		
1962/63 (förslag)	135 000		

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (skr. 29/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 708 500 kr.

	Ökning eller minskning
1. Mareografer och mareografinstrument	+ 246 000
2. Mätdammar	+ 104 000
3. Registrerande peglar, pegelbyggnader och fasta peglar	+ 38 500
4. Hôjdvindradar i Ôstersund	+ 290 000
5. Automatisk radiosondmottagare m. m. vid aerologiska stationen i övre Norrland	+ 35 000
6. Försökmässigt inrättad automatisk väderleksstation	+ 50 000
7. Avgår för 1961/62 anvisat engångsbelopp	— 55 000
	708 500

Motiv

1. Nya mareografhus vid Ratan och Kungsholmsfort har kostnadsberäknats till resp. 96 000 kr. och 105 000 kr. Tre erforderliga mareografinstrument betingar ett pris av ca 15 000 kr. styck. Medelsbehovet under denna punkt blir alltså (96 000 + 105 000 + 3 × 15 000) 246 000 kr.

2. Behovet av mätdammar är särskilt stort i landets södra och mellersta delar. Det är sålunda ofta nödvändigt att äga god kännedom om de små nederbördsområdenas hydrologi vid behandlingen av exempelvis avloppsfrågor, utdikningsfrågor och sänkningsföretag. Även för det fortsatta arbetet av den s. k. Emåutredningen är det nödvändigt att mäta avrinningen från små nederbördsområden. Åtta mätdammar bör nu iordningställas. Institutet har nyligen uppfört två mätdammar. Dessa kostade tillsammans ca 25 000 kr. Med tanke på den kostnadsstegring som är att vänta bör genomsnittspriset per mätdamm sättas till 13 000 kr., varför medelsbehovet för ändamålet blir 104 000 kr.

3. I bivattendrag av betydande storlek saknas ofta peglar. Eftersom biälvarna sannolikt kommer att utbyggas i framtiden, kan en upprustning av hydrologiska byråns pegelnät i dessa älvar ej utan allvarliga följder uppskjutas. En otillräcklig kännedom om älvarnas vattenföringar gör nämligen projekteringen av kraftverk och regleringsmagasin slumpartad och dyrbar.

6. En arbetsgrupp inom sjöfartsstyrelsen har i maj 1960 framlagt en utredning angående möjligheterna för en vidgad automatisering av säkerhetsanstalterna för sjöfarten. Utredningens förslag går ut på en vittgående automatisering av fyrväsendet och berör 75 fyrplatser och fyrskepp, vilka samtliga utför viss meteorologisk observationstjänst och israpporttjänst. Den meteorologiska observationstjänsten vid dessa stationer är mycket kvalificerad och observationerna utföres i stor utsträckning dygnet runt. För den meteorologiska säkerhetstjänsten till sjöss, inberäknat stormvarningstjänsten, är det nödvändigt att denna omfattande observationstjänst får fortsätta även i framtiden.

Av den föreslagna automatiseringen berörs 33 stationer med synoptisk observationstjänst och stormkontroll. Från 12 av dessa kan observationstjänsten möjligen överföras till närliggande lotsplatser, i den mån dessa är

försedda med personal, tillräcklig för passning dygnet runt. Vid övriga ca 20 fyrplatser måste, när automatiseringen sker, timobservationsstationer inrättas, vilket medför en kostnad om ca 20 000 kr. årligen för varje sådan plats. I vissa fall kan dock inrättandet av timobservationsstation undvikas, förutsatt att en automatisk väderleksstation i stället kan upprättas. En automatisk station fyller icke helt samma krav som en bemannad väderleksstation, men den kan dock på vissa platser ersätta bemannade stationer. Även om sjöfartsstyrelsen ej planerar någon automatisering under budgetåret 1962/63, har styrelsen givit automatiseringarna hög prioritet och de kan väntas bli vanliga redan fr. o. m. budgetåret därefter. Institutet anser det därför angeläget, att medel tillföres institutets anslag för försöksmässigt inrättande av en automatisk väderleksstation. Institutet beräknar att för instrument- och installationskostnader erfordras ett engångsbelopp om 50 000 kr., vilket belopp föreslås inräknat i förevarande anslag. För driftkostnader erfordras ett belopp om 5 000 kr., vilket upptagits under anslaget Underhåll av materiel m. m. Därutöver erfordras vissa belopp för överföring av signalerna. Kostnaden för denna överföring torde böra bestridas från posten Telegramkostnader m. m., men institutet kan icke f. n. göra någon beräkning av dem.

Departementschefen

I anledning av vad institutet anfört och föreslagit tillstyrker jag, att för nästa budgetår anvisas 30 000 kr. för anskaffning av mareografutrustning, 39 000 kr. för uppförande av mätdammar samt 16 000 kr. för utbyggnad av institutets pegelnät. Vidare biträder jag yrkandet om medel för försöksmässigt inrättande av en automatisk väderleksstation, vilken kostnadsberäknats till 50 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med 135 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut:*
Nyanskaffning av instrument m. m. för budgetåret 1962/63
anvisa ett reservationsanslag av 135 000 kr.

[39] 6. *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Uppdragsverksamhet*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 979 500	2 474 500
1961/62 (statsliggaren s. 418)	2 504 000	
1962/63 (förslag)	2 504 000	

Departementschefen

I enlighet med förslag av Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (skr. 29/8 1961) bör anslaget upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut*:
Uppdragsverksamhet för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 2 504 000 kr.

[40] 7. *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Väderlekstjänst för luftfarten*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	2 192 700	2 410 800
1961/62 (statsliggaren s. 419)	2 567 000	
1962/63 (förslag)	3 268 000	

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (skr. 29/8 och 2/11 1961) hemställer, att anslaget höjes med 512 900 kr.

	Ökning eller minskning
A. <i>Avlöningar</i>	
1. <i>Löneregleringar</i>	
a) 2 förste meteorologassistenter Ae 13—Ae 15	+ 3 666
b) 3 meteorologassistenter Ae 9—Ae 11	+ 4 025
2. <i>Ändrade anställningsformer</i>	
1 meteorolog Ag 19—Ae 19	—
1 meteorologassistent Ag 11—Ae 11	—
3. <i>Nya tjänster</i>	
a) Stockholm—Arlanda	
1 statsmeteorolog Ae 21	+ 25 646
2 meteorologer Ae 19	+ 46 270
2 meteorologer i reglerad befordringsgång	+ 37 596
5 förste meteorologassistenter Ae 13	+ 84 785
4 meteorologassistenter Ae 11	+ 61 216
7 kartbiträden i reglerad befordringsgång	+ 70 868
Det förutsättes att 6 meteorologer och 3 kartbiträden härutöver överföres från Stockholm—Bromma till Stockholm—Arlanda.	
b) Malmö—Bulltofta	
1 meteorolog Ae 19	+ 21 434
4 kartbiträden Ae 7	+ 44 304
c) Sundsvall/Härnösand	
2 meteorologassistenter Ae 11	+ 28 922
d) Kiruna	
2 meteorologassistenter Ae 11	+ 30 607
e) obekvämhetsstillägg	+ 32 000

Ökning eller
minskning

4. Omräkningar

a) medel för 1 meteorologassistent Af 9—Ae 11	+	15 304
b) merkostnader för vissa enligt beslut av 1961 års riksdag upp- flyttade tjänster m. m. (prop. 142).....	+	6 141
c) löneklassförändringar	+	6 760
d) obekvämhetsstillägg	+	10 056
e) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+	8 300
f) medel för att befintlig personal vid Stockholm—Arlanda skall erhålla lön enligt ortsgrupp 5 i stället för 3 jämligt Kungl. Maj:ts beslut den 6 oktober 1961	+	20 000

Nettoutgift Anvisat
1960/61 1961/62

B. O m k o s t n a d e r

1. Reseersättningar	56 500	62 900	+	16 000
2. Expenser	74 800	80 000	—	10 000
3. Kostnader för anskaffning av speciell in- strumentutrustning	220 600	275 000	—	51 000
				<u>+ 512 900</u>

Motiv

A. 1. a) När löneställningen senast förbättrades för den äldste av de förste meteorologassistenterna vid de olika flygväderlekstjänsterna, placerades assistenterna i Sundsvall/Härnösand och Karlstad två lönegrader lägre än motsvarande tjänstemän vid Bromma, Torslanda, Bulltofta, Visby och Norrköping med hänsyn till trafikintensiteten på de olika platserna. Numera har arbetet vid nämnda två flygväderlekstjänster emellertid ökat så mycket att det ej längre finnes något motiv för att göra någon åtskillnad mellan befattningarnas lönegradsplacering.

A. 1. b) Numera utför assistenterna i Karlstad samma arbete som institutets assistenter vid övriga flygplatser och det finnes ingen anledning att bibehålla den lägre löneställningen. Assistenterna har efterhand i tjänsten skaffat sig de för de utökade arbetsuppgifterna erforderliga kunskaperna. De har även genom självstudier i meteorologi ökat sitt kunnande vilket även styrkts genom vid SMHI avlagda prov.

A. 2. I 1957 års statsverksproposition beviljades 100 000 kr. för provisorisk personalförstärkning vid flygväderlekstjänsterna. Med dessa medel har inrättats vissa extra tjänster, vilka efter hand medgivits extraordinarie anställning. Fortfarande kvarstår dock en meteorologtjänst i Ag 19, avsedd för meteorolog utan akademisk examen samt en meteorologassistenttjänst i Ag 11, vilka nu bör extraordinariesättas. Tjänsterna, vilka varit placerade

vid Bromma eller Bulltofta alltefter trafikens växlingar, bör ej knytas till någon bestämd flygväderlekstjänst.

A. 3. a), A. 4. a) Den nuvarande personalen vid Bromma uppgår till 16 meteorologer, 11 assistenter och 13 kartbiträden. Vid Arlanda är motsvarande antal 3 meteorologer, 6 assistenter och 3 biträden. Till Bromma är sedan ca fyra år koncentrerad all prognosverksamhet för civilflyg beträffande vindar och temperaturer i de högre luftlagren. För detta prognosarbete måste en del höjdkartor ritas och analyseras. För arbetet åtgår 3 av de 13 biträdestjänsterna och 4 av de 16 meteorologtjänsterna. I samband med att den internationella trafiken förlägges till Arlanda synes det lämpligare att höjdpagnosttjänsten placeras där. Detta innebär att till Arlanda överföres de nämnda 4 meteorologtjänsterna och 3 biträdestjänsterna. Den minskade trafiken på Bromma innebär att 2 meteorologtjänster kan dras in och således skulle vid Bromma erfordras 10 meteorologtjänster och 10 biträdestjänster fr. o. m. den 1 april 1962. Antalet assistenttjänster uppgår till 11 och kan inte minskas till följd av brist på assistenter där.

Personalen vid Arlanda behöver ökas med — förutom den angivna personalen för höjdpagnosttjänst samt den i det följande upptagna personalen för jettrafik och radarservice — 7 meteorologer, 5 assistenter och 7 kartbiträden. Den internationella europeiska trafik, som skall utgå från Arlanda, fordrar för varje flygning en betydligt mer omfattande dokumentation före starten än inrikestrafiken. Även om antalet starter blir mindre på Arlanda än på Bromma, måste man därför räkna med att arbetsuppgifterna blir lika omfattande.

Till följd av behovet av väderlekstjänst för jettrafiken Arlanda—New York erfordras en ökning av assistentpersonalen vid Arlanda. I Kungl. Maj:ts beslut den 7 april 1961 medgavs ett anslagsöverskridande för anställning av en meteorologassistent i Af 9 vid Arlanda. Medel för stadigvarande anställning av denne assistent, som bör placeras i Ae 11, föreslås inräknade i anslaget under punkt 4 a). Då man under budgetåret 1962/63 måste räkna med en utökning av jettrafiken så att den blir daglig, erfordras ytterligare en meteorologassistent i Ae 11, vilken upptas bland personalen under punkt 3. a).

För att väderlekstjänsten skall få fullt utbyte av väderleksradarn vid Arlanda är det nödvändigt att personal finnes tillgänglig för kontinuerlig övervakning. Denna övervakningstjänst skulle kräva 6 meteorologassistenter, men institutet äskar f. n. en förstärkning med 3 meteorologassistenter.

A. 3. b) Anslaget för budgetåret 1961/62 är beräknat för två kartbiträden vid Bulltofta. Erfarenheten har emellertid visat att detta antal är för litet.

A. 3. c) Vid Sundsvall/Härnösand kommer öppethållningstiden inom kort att utsträckas till 19 timmar om dygnet. För att observationstjänst skall kunna genomföras i erforderlig omfattning och för att en viss reservpersonal skall finnas till hands för såväl Sundsvall/Härnösands som övriga norr-

ländska flygväderlekstjänsters behov av vikarier vid semestrar och tjänstledigheter bör en ökning av assistentpersonalen med två man genomföras.

A. 3. e) Obekvämhetsstilläggen bör uppräknas med anledning av den begärda personalökningen.

A. 4. d) Uppräkning bör ske med hänsyn till belastningen.

B. 1. Posten till reseersättningar bör ökas med 4 000 kr. på grund av höjda traktamentsersättningar m. m. och med 10 000 kr. med hänsyn till äskad personalförstärkning. Vidare bör ett belopp om 2 000 kr. stå till förfogande för meteorologer och assistenter vid flygväderlekstjänsterna för flygresor i studiesyfte inom landet och till övriga nordiska länder.

B. 2. Expensposten bör höjas med 5 000 kr. på grund av prishöjningar, 10 000 kr. på grund av ökade telefonkostnader samt 15 000 kr. i anledning av utökad verksamhet. Beträffande överföring till omkostnadsanslaget av telefaxkostnader om 40 000 kr. hänvisar institutet till vad som anförts under anslaget Omkostnader punkt 4. Posten skulle således kunna minskas med $(5\,000 + 10\,000 + 15\,000 - 40\,000)$ 10 000 kr.

B. 3. Medel äskas för anskaffande av en transmissometer (provanläggning) vid Arlanda för 60 000 kr., en registrerande dagmolnhöjdmätare vid Bulltofta för 80 000 kr., två registrerande byvindmätare vid resp. Bulltofta och Torslanda för 23 000 kr. samt fyra fjärrtermohygrometrar vid resp. Bromma, Bulltofta, Karlstad och Kiruna för 16 000 kr. Ökade kostnader för förbrukningsmateriel m. m. beräknas till 45 000 kr. Från posten avgår ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp om 275 000 kr. Posten bör sålunda minskas med $(60\,000 + 80\,000 + 23\,000 + 16\,000 + 45\,000 - 275\,000)$ 51 000 kr.

Yttrande

Statskontoret har avgivit det yttrande för vilket redogörelse lämnats under anslaget Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Avlöningar.

Departementschefen

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel för en tjänst som förste meteorologassistent i Ae 15 i stället för Ae 13 vid vardera av flygväderlekstjänsterna i Sundsvall/Härnösand och Karlstad samt för tre tjänster som meteorologassistent i Ae 11 i stället för Ae 9 vid sistnämnda flygväderlekstjänst. Merkostnaderna uppgår till 7 600 kr.

Jag biträder institutets förslag rörande ändrade anställningsformer. Således torde en tjänst som meteorolog i A 19 och en tjänst som meteorologassistent i A 11 ändras från extra till extraordinarie. Tjänsterna torde liksom hittills icke böra knytas till någon bestämd flygväderlekstjänst.

Beträffande institutets yrkanden om nya tjänster vid Arlanda flygväderlekstjänst biträder jag — i enlighet med vad jag tidigare anfört vid min behandling av institutets avlöningsanslag — statskontorets förslag rörande

antalet behövliga nya tjänster och antalet tjänster som kan överflyttas från Bromma. I överensstämmelse härmed tillstyrker jag inrättandet av följande nya tjänster, nämligen en som statsmeteorolog i Ae 21, en som meteorolog i Ae 19, två som förste meteorologassistent i Ae 13, fyra som meteorologassistent i Ae 11 samt fyra som kartbiträden i reglerad befordringsgång. Jag tillstyrker även att den tjänst som meteorologassistent i Af 9 vid Arlanda, vilken tillkommit med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 7 april 1961, förändras till extra ordinarie i A 11. Sju meteorologtjänster och fyra kartbiträdetsjänster bör överflyttas från Bromma till Arlanda. — Såsom jag anført under institutets allmänna avlöningsanslag bör från förevarande anslag bestridas jämväl kostnaderna för följande tjänster, nämligen en meteorolog i Ae 19, två meteorologer i reglerad befordringsgång, en radioassistent i Ae 13, två meteorologassistenter i Ae 11 samt tre kartbiträden i reglerad befordringsgång.

Jag förordar vidare inrättandet av två tjänster som kartbiträde i reglerad befordringsgång vid Bulltofta flygväderlekstjänst och av en tjänst som meteorologassistent i Ae 11 vid Sundsvall/Härnösands flygväderlekstjänst.

Nu förordade personalförstärkningar och redovisningsändringar torde medföra ett ökat medelsbehov under förevarande anslag av sammanlagt 386 800 kr., varav 16 000 kr. för ökade obekvämlighetstillägg.

Institutets förslag till nya tjänster i övrigt kan jag icke tillstyrka.

För automatiska kostnadsökningar med anledning av löneklassförändringar och vissa enligt beslut av 1961 års riksdag uppflyttade tjänster m. m. beräknar jag 13 400 kr. Med hänsyn till belastningen bör obekvämlighetstilläggen uppräknas med 10 000 kr. På grund av att personalen vid Arlanda skall åtnjuta lön enligt ortsgrupp 5 beräknar jag i likhet med institutet ett ökat medelsbehov om 20 000 kr. Posten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter torde böra ökas med 6 200 kr. Avlöningskostnaderna under förevarande anslag kan sålunda beräknas öka med totalt 444 000 kr.

I vad avser omkostnaderna bör ytterligare 7 000 kr. beräknas för reseersättning. Jag kan icke biträda förslaget om överföring till det allmänna omkostnadsanslaget av de löpande kostnaderna för telefax. För ökade expenser beräknar jag därför 10 000 kr. Till anskaffning av speciell instrumentutrustning i huvudsaklig överensstämmelse med institutets förslag föreslår jag en medelsanvisning av 150 000 kr. I likhet med institutet upptager jag för ökade kostnader för förbrukningsmateriel m. m. 45 000 kr., vilket belopp torde böra föras upp under en särskild anslagspost med rubriken Kostnader för underhåll av instrumentutrustning m. m. Samtidigt bortfaller ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp om 275 000 kr. I enlighet med vad jag anført under institutets omkostnadsanslag bör under förevarande anslag fr. o. m. budgetåret 1962/63 anvisas medel för bearbetning med matematikmaskin. Kostnaderna vilka jag för nästa budgetår beräknat till 320 000 kr., torde böra föras upp under en särskild anslagspost benämnd Kostnader för bearbetning med matematikmaskin m. m. Omkostnadsposten torde således böra räknas upp med totalt 257 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (2 567 000 + 701 000) 3 268 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för väderlekstjänsten för luftfarten som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande stat för väderlekstjänsten för luftfarten, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Stat

Avlöningar:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	31 500
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 928 600
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	527 500
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	38 500
Omkostnader, <i>förslagsvis</i>	741 900

Summa kr. 3 268 000

c) till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut*:
Väderlekstjänst för luftfarten för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 3 268 000 kr.

[41] 8. Bidrag till väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 127 000	1 110 300
1961/62 (statsliggaren s. 420) ..	880 000	
1962/63 (förslag)	1 014 000	

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (skr. 2/11 1961) hemställer, att anslaget höjes med 134 000 kr.

Motiv

Budgeten för de svensk-norska fartygen för budgetåret 1962/63 fastställdes vid ett sammanträde mellan svenska och norska myndigheter i Stockholm den 4 september 1961 till 3 195 000 norska kr., vilket innebär en ökning med 275 000 norska kr. i förhållande till budgetåret 1961/62. Av ökningen är 45 000 norska kr. att hänföra till ökade kostnader för olja i samband med att fartygen under andra halvåret 1962 planerligt skall vara stationerade å en längre bort belägen station. I budgeten är vidare inräknat ett belopp om 300 000 norska kr. såsom engångsutgift för vissa ombyggnadsarbeten å de båda fartygen »Polarfront I» och »Polarfront II». Då ett

engångsbelopp om 150 000 norska kr. för innevarande år skall frånräknas, innebär budgeten på denna punkt en nettoökning om 150 000 norska kr. Återstående ökning, 80 000 norska kr., avser väsentligen underhållskostnaderna, vilka ökar på grund av pris- och lönestegringar samt fartygens tilltagande ålder.

Av den totala utgiftsökningen belöper å Sverige ett belopp, motsvarande i runt tal 118 400 svenska kr. Från ICAO utgår bidrag till bl. a. Sverige och Norge. Bidragsbeloppet beräknas för budgetåret 1962/63 öka något, varigenom Sverige gottskrives ett belopp motsvarande ca 4 400 svenska kr. Kostnaderna för väderleksstationerna i Nordatlanten för budgetåret 1962/63 beräknas således öka med 114 000 svenska kr. eller från 550 000 till 664 000 kr.

Sveriges bidrag till väderleksstationer på Grönland m. m. för kalenderåret 1963, vilket skall utbetalas under budgetåret 1962/63, kan på basis av nu föreliggande uppgifter beräknas till ca 350 000 kr. vilket innebär en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 20 000 kr. Ökningen beror i första hand på det i tidigare statsverkspropositioner nämnda nya kommunikationssystemet i nordatlantområdet, vilket beräknas vara helt färdigställt under senare delen av år 1962.

Departementschefen

Institutets beräkning av medelsbehovet för väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland har icke givit mig anledning till erinran.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (880 000 + 134 000) 1 014 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland m. m. för budgetåret 1962/63* anvisa ett förslagsanslag av 1 014 000 kr.

E. Byggnadsväsendet

[42] 1. Byggnadsstyrelsen: Avlöningar m. m.

Departementschefen. Under riksstatens sjätte huvudtitel är för innevarande budgetår uppförda anslag till avlöningar för byggnadsstyrelsen med 4 718 000 kr., till omkostnader för styrelsen med 559 000 kr. samt till utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m. med 700 000 kr. Den sammanlagda medelsanvisningen under här nämnda anslag uppgår till 5 977 000 kr.

I ett den 12 september 1961 avgivet betänkande angående byggnadsstyrelsens organisation (SOU 1961:48) har 1960 års byggnadsstyrelseutredning framlagt förslag till ändringar i byggnadsstyrelsens organisatoriska uppbyggnad. Över betänkandet har, efter remiss, yttranden avgivits av ett stort antal myndigheter och organisationer. Beredningen av ärendet är ännu icke helt avslutad men avses skola slutföras inom sådan tid, att en särskild proposition i ämnet kan föreläggas riksdagens vårsession.

Ifrågavarande proposition kan förutses komma att beröra bl. a. samtliga de nyss nämnda anslagen. Det synes lämpligt, att för den preliminära anslagsberäkningen i riksstatsförslaget till ett enda anslag sammanföra de ifrågakommande medelsanvisningarna. I riksstatsförslaget torde ett preliminärt beräknat, sammanlagt belopp av 9 000 000 kr. böra upptagas för ändamålet och uppföras under rubriken Byggnadsstyrelsen: Avlöningar m. m. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1962/63 beräkna till *Byggnadsstyrelsen: Avlöningar m. m.* ett anslag av 9 000 000 kr.

[43] 2. Länsarkitektorganisationen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	5 179 600	4 868 900
1961/62 (statsliggaren s. 424)	5 911 000	
1962/63 (förslag)	5 974 000	

Byggnadsstyrelsen (skr. 29/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 102 500 kr.

Ökning eller
minskning

1. Löneregleringar

3 ingenjörer Ae 19—Ae 21 + 8 241

2. Nya tjänster

3 vice länsarkitekter Be 1 + 128 520

3. Omräkningar

a) Merkostnader för vissa enligt beslut av 1961 års riksdag uppflyttade tjänster (prop. 142) + 25 584

b) Avgår medel för 7 kontorsbiträdestjänster Ao 5, för vilka medel beräknas icke utgå för 1962/63 — 73 668

c) Minskning av anslagsbehovet i löneklasshänseende p. g. a. avgångar — 11 840

d) Minskning av anslagsbehovet å icke-ordinarieposten p. g. a. att 2 kontorsbiträden Ae 5 överförts till ordinarie stat, å vilken medel finnes disponibla — 21 048

e) Löneklassuppflyttningar m. m. + 43 668

f) Kallortstillägg + 1 700

g) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter + 1 343

+ 102 500

Motiv

2. Länsarkitekternas arbetsuppgifter har successivt ökat i omfattning och betydelse. Verksamheten har i allt större omfattning inriktats på de allmänna uppgifterna, d. v. s. ledandet av plan- och byggnadsväsendets utveckling inom länet genom initiativ, rådgivning och upplysning. Det har visat sig att dessa frågor i vissa län med utpräglad expansiv utveckling medfört en sådan ökning av länsarkitektens arbetsbörda, att han till största delen borde frikopplas från arbetet med de löpande göromålen. Detta förhållande gäller särskilt länsarkitektkontoren i Stockholms, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län.

Styrelsen erinrar om att redan kommittén för stadsplaneväsendets omorganisation i sitt betänkande (SOU 1950: 45) bl. a. föreslog inrättandet av tre vice länsarkitekttjänster med placering i de tre nämnda storstadslänen. Kommitténs förslag hade sin grund i att arbetsbördan i dessa län krävde en dubbling av chefsbefattningarna, då bebyggelseproblemen ansågs så omfattande, att länsarkitekten kunde förväntas bli mera sysselsatt med de allmänna frågorna än i andra län.

Enligt styrelsens uppfattning är det synnerligen angeläget med en arbeidskraftsförstärkning inom länsarkitektkontorets ledning i nämnda tre län. Om länsarkitekten i dessa fortsättningsvis skall kunna beredas den arbetstid, som erfordras för en aktiv insats i planeringen och utbyggnaden av länet och dess tätorter, torde det vara ofrånkomligt att kontoret tillföres en ny

arkitekttjänst, vars innehavare skall ersätta länsarkitekten såväl i det aktiva planläggningsarbetet som i ledningen och fördelningen mellan personalen av kontorets övriga arbete. Tjänsterna bör placeras i Be 1 med benämningen vice länsarkitekt. De befintliga tjänsterna som biträdande länsarkitekt i resp. Ae 26 och Ae 24 bör bibehållas och deras innehavare ha åliggandet att som avdelningschefer under länsarkitekten och vice länsarkitekten handlägga olika grupper av ärenden. Inrättandet av vice länsarkitekttjänsterna skulle genom de därigenom förbättrade befordringsmöjligheterna underlätta rekryteringen inom organisationen och möjligheterna att behålla arkitektpersonal.

Departementschefen

I Stockholms, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län, d. v. s. de tre storstadslänen, har länsarkitekternas arbetsuppgifter ökat mycket kraftigt under senare år. Jag finner det därför angeläget, att länsarkitektkontoren i dessa tre län erhåller ytterligare arbetskraft som kan biträda vederbörande länsarkitekt bl. a. vid behandlingen av de i länen mycket omfattande och viktiga planfrågorna. Med hänsyn härtill föreslår jag, att ytterligare en tjänst som biträdande länsarkitekt i Ae 26 inrättas i ett vart av de berörda länen. Det ökade medelsbehovet i anledning härav beräknar jag till 98 000 kr.

Byggnadsstyrelsens äskanden i fråga om lönereregleringar anser jag mig icke kunna biträda. Mot styrelsens förslag till omräkningar har jag icke någon erinran; dock torde posten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter böra räknas upp med 800 kr. Omräkningarna minskar medelsbehovet med 35 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (5 911 000 + 63 000) 5 974 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för länsarkitektorganisationen som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för länsarkitektorganisationen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 016 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	3 040 000
3. Avlöningar till biträdande ingenjörer och arkitekter m. fl., <i>förslagsvis</i>	476 300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 360 500
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	81 200

Summa kr. 5 974 000

c) till *Länsarkitektorganisationen: Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 5 974 000 kr.

[44] 3. *Länsarkitektorganisationen: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	536 500	518 700
1961/62 (statsliggaren s. 424)	549 000	
1962/63 (förslag)	567 000	

Byggnadsstyrelsen (skr. 29/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 26 000 kr.

	Nettoutgift 1960/61	Anvisat 1961/62	Ökning
1. Reseersättningar	239 800	264 500	11 500
2. Övriga expenser	252 000	255 500	14 500
			26 000

Motiv

1. Posten bör uppräknas med 7 000 kr. på grund av höjda traktaments- och reseersättningar samt med 4 500 kr. på grund av äskad personalförstärkning.

2. Av den äskade ökningen avser 10 000 kr. ökade städningskostnader samt 4 500 kr. engångsbelopp på grund av äskad personalförstärkning.

Departementschefen

Anslagsposten till reseersättningar bör räknas upp med 11 500 kr. och anslagsposten till övriga expenser med 6 500 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (549 000 + 18 000) 567 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Länsarkitektorganisationen: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 567 000 kr.

[45] 4. *Bidrag till upprättande av regionplaner m. m.*

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1960/61	500 000	—	811 100
1961/62 (statsliggaren s. 425) ...	700 000		
1962/63 (förslag)	700 000		

Byggnadsstyrelsen (skr. 1/9 1961) hemställer, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

Motiv

Anslaget är avsett för bidrag till kostnader dels för upprättande av regionplan och dels till vägförening för genomförande av byggnadsplan (SFS 1958: 63).

Vid utgången av budgetåret 1960/61 uppgick på anslaget tillgängliga medel till 811 100 kr. Sammanlagt står sålunda i runt tal 1 511 000 kr. till förfogande på anslaget.

I utlåtande den 15 maj 1961 har styrelsen tillstyrkt en framställning från regionplaneförbundet för Stockholmstrakten om statsbidrag med 1 230 000 kr. till den hittills slutförda planläggningen. Frånräknas detta belopp, kvarstår på anslaget omkring 281 000 kr. En delvis på uppskattning grundad beräkning visar, att det totala bidragsbehovet f. n. är av storleksordningen 3 mkr. eller om det från Stockholmsregionen begärda bidragsbeloppet frånräknas, omkring 1,8 mkr. Av detta belopp kan, enligt styrelsens bedömande, hälften komma i fråga för utbetalning fram till utgången av nästa budgetår. Med hänsyn härtill föreslås, att ett belopp av 700 000 kr. anvisas för budgetåret 1962/63.

Departementschefen

Byggnadsstyrelsens beräkning av medelsbehovet har icke givit mig anledning till erinran. Anslaget torde sålunda böra uppföras med oförändrat belopp av 700 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Bidrag till upprättande av regionplaner m. m.* för
budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 700 000
kr.

[46] 5. Ersättningar på grund av förbud mot bebyggelse m. m. inom vissa strandområden

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	10 000	39 500
1961/62 (statsliggaren s. 425)	25 000	
1962/63 (förslag)	40 000	

Byggnadsstyrelsen (skr. 1/9 1961) hemställer, att anslaget höjes med 25 000 kr.

Motiv

Med hänsyn till det konstaterade ökade behovet samt för att förebygga uppfattningen att ett fullföljande av strandlagens syften skulle försvåras till följd av alltför knappt tillmätta anslagsmedel till nödvändiga ersättningar föreslår styrelsen, att anslaget höjes till 50 000 kr.

Departementschefen

Med hänsyn till belastningen torde anslaget böra uppföras med 40 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättningar på grund av förbud mot bebyggelse m. m. inom vissa strandområden* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 kr.

F. Tekniska institut

[47] 1. Statens väginstitut

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	959 000	1 000 800
1961/62 (statsliggaren s. 425)	1 138 000	
1962/63 (förslag)	1 122 000	

Direktionen för statens väginstitut (skr. 22/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 317 000 kr.

Avlöningar

Ökning eller
minskning

A. Statens väginstituts verksamhet i allmänhet

1. Löneregleringar

a) 4 avdelningschefer Bo 1—forskningschefer Bo 3	+	17 568
b) 1 avdelningschef Be 1—forskningschef Be 3	+	4 392
c) 1 förste väggeolog Ae 23—förste forskningsingenjör Ae 24 ...	+	1 512
d) 1 forskningsingenjör Ae 21—förste forskningsingenjör Ae 26..	+	7 560
e) 1 kansliskrivare Ae 10—förste kansliskrivare Ae 12.....		—
f) 1 tekniker Ae 12—biträdande ingenjör Ae 13	+	996
g) 2 instrumentmakare Ae 11—tekniker Ae 12	+	1 896
h) 2 institutionstekniker Ae 9—instrumentmakare Ae 11	+	1 824

2. Nya tjänster

a) 1 förste forskningsingenjör Ae 24	+	29 928
b) 1 kansliskrivare Ae 10	+	14 544
c) 1 laboratoriebiträde Ae 9	+	13 788
Databehandlingssektionen		
d) 1 förste forskningsingenjör Ae 23	+	28 416
e) 1 ingenjör Ae 17	+	20 856
f) 1 tekniskt biträde Ae 9	+	13 788
Överflyttas från uppdragsverksamheten		
g) 1 förste forskningsingenjör Ae 26	+	33 192
h) 1 ingenjör Ae 19	+	23 124
i) 1 ingenjör Ae 15	+	18 816
j) 1 laboratoriebiträde Ae 9	+	13 788
k) 4 kanslibiträden Ae 7	+	50 388

Ökning eller
minskning3. *Omräkningar*

a) löneregleringar i anledning av 1961 års riksdags beslut (prop. 142)		
m. m.	+	11 704
b) löneklassuppflyttningar	+	1 955
c) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+	4 800

B. *Statens väginstituts verksamhet för särskilda uppdragsgivares räkning*1. *Indragning av tjänster*

Överflyttning av tjänster enl. A. 2. g)—k)	—	139 308
--	---	---------

2. *Omräkningar*

a) Uppräkning i anledning av ökad uppdragsverksamhet	+	122 473
b) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	—	300

Omkostnader

	Netto- utgift 1960/61	Anvi- sat 1961/62		
A. <i>Statens väginstituts verksamhet i allmänhet</i>				
1. Reseersättningar	13 000	15 000	+	10 000
2. Bränsle, lyse och vatten	25 900	25 000	+	2 000
3. Övriga expenser	38 600	43 500	+	21 000
4. Materialkostnader m. m.	54 700	55 500	+	12 500
5. Tekniska inventarier och maskiner	21 000	21 000	+	14 000
6. Underhåll av tomt och gata	3 000	3 000	+	500
7. Bibliotek	5 000	5 000	+	5 000
8. Avgifter för deltagande i fortbildningskurser	—	—	+	2 000
B. <i>Statens väginstituts verksamhet för särskilda uppdragsgivares räkning</i>				
Omkostnader	990 600	300 000	+	100 000

Särskilda uppbördsmedel

	Netto- inkomst 1960/61	Beräk- nat 1961/62		
Ersättningar för tillfälliga uppdrag m. m.	1 965 900	1 274 000	—	147 700
				+ 317 000

Motiv

I den utredning angående institutets arbetsuppgifter och organisation, som framlades 1958, föreslogs en betydande expansion av institutets allmänna verksamhet. Denna har endast i begränsad omfattning kommit till stånd, me-

dan däremot uppdragsverksamheten vuxit starkt. Direktionen för institutet framhåller, att en fortsatt utbyggnad av den allmänna verksamheten enligt utredningens förslag är ett mycket angeläget önskemål mot bakgrund av institutets omfattande forskningsprogram för 1960-talet. Detta program betecknas som ytterst betydelsefullt för den fortsatta utbyggnaden av vägnätet, för lösandet av problem i samband med den alltmer ökande trafiken och för ett intensifierat trafiksäkerhetsarbete.

Tyngdpunkten i fråga om den äskade personalförstärkningen har lagts på trafiktekniska avdelningen. En databehandlingssektion föreslås för att möjliggöra en snabbare och mera rationell behandling av försöksresultaten och för att bereda forskningspersonalen möjlighet att helt ägna sig åt sina huvuduppgifter.

Avlöningar. A. 1. e) Det åligger innehavaren av tjänsten att — förutom kassa och bokföring — sköta alla rutinmässiga personalärenden. Nuvarande innehavare har personlig tjänst i Ae 12.

A. 1. f) Innehavaren av tjänsten, som är placerad på trafiktekniska avdelningen, handhar tillverkning och skötsel av mätapparatur, utför mätningar i fält och deltar i bearbetningen av resultaten.

A. 2. b) En särskild befattning som registrator bör inrättas med uppgift att även svara för väginstitutets arkiv.

Omkostnader. A. 1. Det anvisade beloppet för reseersättningar är otillräckligt med hänsyn till att institutets samtliga avdelningar i ökad utsträckning nödgas företaga fältförsök i olika delar av landet i samband med sina forskningsuppgifter.

A. 2. En uppräknig bör ske med hänsyn till belastningen.

A. 3. Ett nytt städningsavtal och utökade lokaler beräknas medföra en kostnadsökning av 6 000 kr. För stenciler och specialpapper för registrering erfordras ytterligare 6 000 kr. Ett större antal fältförsök väntas medföra ökade telefonkostnader med 2 000 kr. För ersättningsanskaffning av förslitna inventarier äskas ett engångsbelopp av 5 000 kr. En omläggning av institutets arkiv m. m. beräknas kosta 2 000 kr.

A. 4. Genom att institutet erhållit ett ökat antal fordon har kostnaderna för drivmedel kraftigt ökat. För kemiska laboratoriet erfordras relativt dyrbara preparat för nya undersökningar i fråga om oljegrus och vidhäftningsmedel. Vidare har bärighetsavdelningen genom inflyttning i nya lokaler erhållit eget laboratorium.

A. 5. Beloppet äskas för ökad ny- och ersättningsanskaffning av mindre apparater och maskiner inklusive laboratorieutrustning samt mindre verkstadsmaskiner och handverktyg.

A. 6. Institutets utökade lokaler medför ökade kostnader.

A. 7. Nuvarande belopp är otillräckligt för anskaffning av den för väginstitutets verksamhet erforderliga litteraturen inom det väg- och trafiktekniska området och för prenumerationer på utländska facktidsskrifter.

A. 8. Anslag till avgifter för deltagande i fortbildningskurser har hittills icke utgått till institutet. Såväl forskare som annan personal vid institutet

bör beredas tillfälle att deltaga i de kurser, som regelmässigt anordnas av Svenska teknologföreningen, statens hantverksinstitut m. fl.

B. Uppräkningen av anslagsposten motsvarar beräknad belastningsökning.

Särskilda uppbördsmedel. Posten beräknas till 1 421 700 kr. för budgetåret 1962/63, vilket motsvarar beräknade utgifter för uppdragsverksamheten, ökat med 20 % av lönekostnaderna.

Departementschefen

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en tjänst som kansli-skrivare i Ae 10 förändras till kassör i Ae 12 och en tjänst som tekniker i Ae 12 förändras till förste instrumentmakare i Ae 13. Vidare bör i enlighet med direktionens förslag en särskild tjänst inrättas med uppgift att ombesörja registrering av inkommande och utgående skrivelser m. m. Tjänsten bör placeras i lönegraden Ae 9 med benämningen kontorist. Medelsbehovet ökar genom dessa förslag med 14 800 kr.

Under institutets verksamhet i allmänhet upptager jag, i enlighet med direktionens förslag, 13 700 kr. för löneregleringar i anledning av 1961 års riksdags beslut m. m. och för löneklassuppflyttningar. Anslagsposten Kompensation för höjda folkpensionsavgifter bör räknas upp med 500 kr. Under institutets verksamhet för särskilda uppdragsgivares räkning beräknar jag automatiska utgiftsökningar med sammanlagt 124 000 kr.

Jag är icke beredd att tillstyrka direktionens övriga förslag i fråga om avlöningar. Enligt min mening bör den fortsatta förstärkningen av institutets resurser under nästa budgetår främst inriktas på förnyelse av den tekniska materielen. Mina förslag i det följande tar väsentligen sikte härpå.

Vad beträffar direktionens förslag om inrättande av en databehandlingssektion på trafiktekniska avdelningen vill jag särskilt framhålla, att det ur flera synpunkter torde vara lämpligare att institutet för ifrågavarande arbeten anlitar befintlig expertis hos statistiska centralbyrån eller matematik-maskinnämnden. För detta ändamål föreslår jag att under omkostnader för verksamheten i allmänhet ett belopp av 10 000 kr. anvisas för kostnader för maskinell databehandling m. m.

Beträffande omkostnader i övrigt för den allmänna verksamheten föreslår jag en uppräknig av posten Reseersättningar med 5 000 kr. För bränsle, lyse och vatten föreslår jag en ökning med 2 000 kr. och för övriga expenser med 12 000 kr. Jag föreslår vidare en uppräknig av posten Övriga utgifter med 19 000 kr., varav 12 500 kr. avser materialkostnader m. m., 4 000 kr. tekniska inventarier och maskiner, 500 kr. underhåll av tomt och gata, 1 000 kr. bibliotek samt 1 000 kr. avgifter för deltagande i fortbildningskurser. Omkostnadsposten för institutets verksamhet för särskilda uppdragsgivares räkning bör i enlighet med direktionens förslag höjas med 100 000 kr.

I enlighet med tillämpade principer för beräkningen av de särskilda uppbördsmedlen bör dessa höjas med 317 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (1 138 000 — 16 000) 1 122 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande stat för statens väginstitut, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Stat

Avlöningar

Statens väginstituts verksamhet i allmänhet

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	313 600
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	509 800
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	247 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	16 500
Säger kr. 1 086 900	

Statens väginstituts verksamhet för särskilda uppdragsgivares räkning

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	752 000
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	225 600
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	15 000
Säger kr. 992 600	
Summa kr. 2 079 500	

Omkostnader

1. Statens väginstituts verksamhet i allmänhet, <i>förslagsvis</i>	233 500
2. Statens väginstituts verksamhet för särskilda uppdragsgivares räkning, <i>förslagsvis</i>	400 000
Säger kr. 633 500	
Summa kr. 2 713 000	

Särskilda uppbördsmedel

Ersättningar för tillfälliga uppdrag m. m.	1 591 000
Nettoutgift kr. 1 122 000	

b) till Statens väginstitut för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 122 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[48] 2. Statens väginstitut: Utrustning

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1960/61	60 000	60 300	20 800
1961/62 (statsliggaren s. 427) ...	67 000		
1962/63 (förslag)	90 000		

Direktionen för statens väginstitut (skr. 22/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 72 000 kr.

Motiv

En stor del av institutets utrustning är föråldrad och försliten och därför i omedelbart behov av utbyte. Samtidigt föreligger ett starkt behov av ny utrustning för redan igångsatta eller planerade forskningar. För att institutet skall kunna modernisera redan befintlig utrustning och samtidigt anskaffa ny sådan i erforderlig utsträckning fordras en avsevärd förstärkning av anslaget. De olika avdelningarnas och verkstadens behov av ny utrustning motsvarar ett värde av 596 000 kr. Efter noggrann prövning har utrustning till ett sammanlagt värde av 139 000 kr. bedömts såsom f. n. mest angelägen. I beloppet ingår borrhutrustning för fältundersökning av mark för 17 000 kr., viss apparatur för mätvärdesbearbetning för 15 000 kr., en planslipmaskin för 20 000 kr., kameror och annan apparatur för trafikundersökningar för 53 000 kr. samt diverse utrustning för 34 000 kr.

Departementschefen

För att ge institutet ökade möjligheter att förnya och komplettera utrustningen för bl. a. pågående trafikundersökningar föreslår jag en höjning av anslaget med 23 000 kr.

Anslaget torde således böra uppföras med (67 000 + 23 000) 90 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens väginstitut: Utrustning* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 90 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[49] 3. Statens geotekniska institut: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 042 800	1 106 000
1961/62 (statsliggaren s. 427)	1 177 000	
1962/63 (förslag)	1 181 000	

Direktionen för statens geotekniska institut (skr. 28/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 93 000 kr.

Ökning

1. Löneregleringar

2 avdelningschefer Bo 1 och 1 avdelningschef Be 1—3 avdelningschefer Bo 3	13 197
---	--------

2. Nya tjänster

a) 1 statsgeotekniker Ae 26	33 196
b) 1 statsgeotekniker Ae 26	—
c) 1 förste avdelningsingenjör Ae 24	—
d) 1 avdelningsingenjör Ae 21	25 646
e) 1 dokumentationsassistent Ae 12	16 114
f) 1 laboratorieassistent Ae 11	—

3. Omräkningar

a) Löneklassuppflyttningar	3 502
b) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	1 345
	93 000

Motiv

Med hänsyn till att institutets arbetsuppgifter och organisation f. n. är under utredning har direktionen för budgetåret 1962/63 endast föreslagit sådana åtgärder, vilka enligt direktionens uppfattning måste realiseras för att institutet skall kunna bedriva sin verksamhet.

Departementschefen

Utredningen rörande statens geotekniska institut torde komma att avlämna sitt betänkande i sådan tid att därav föranledda förslag kan föreläggas 1963 års riksdag. I avvaktan härpå är jag icke beredd att tillstyrka de av direktionen för institutet framförda förslagen till löneregleringar och nya tjänster.

För löneklassuppflyttningar beräknar jag 3 900 kr. Anslagsposten Kompensation för höjda folkpensionsavgifter bör räknas upp med 100 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (1 177 000 + 4 000) 1 181 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för statens geotekniska institut, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	106 400
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	2 400
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	392 600
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	149 600

5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	10 000
6. Avlöningar till biträdande personal för konsultationsuppdrag m. m., förslagsvis	520 000
	Summa kr. 1 181 000

b) till *Statens geotekniska institut*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 181 000 kr.

[50] 4. *Statens geotekniska institut*: *Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	605 500	666 200
1961/62 (statsliggaren s. 428)	703 000	
1962/63 (förslag)	707 000	

Direktionen för statens geotekniska institut (skr. 28/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 5 000 kr.

	Netto- utgift 1960/61	Anvisat 1961/62	Ökning
1. Reseersättningar	9 000	9 000	3 000
2. Underhåll och anskaffning av apparater och redskap för forskning	36 000	36 000	2 000
			5 000

Motiv

1. Ett belopp av 2 000 kr. för resor inom de nordiska länderna äskas med hänsyn till institutets behov av internordiska kontakter. Vidare föranleder höjda resekostnadsersättningar och traktamenten en uppräknings med 1 000 kr.

2. Delposten har varit oförändrad sedan 1958/59, varför direktionen finner en uppräknings nödvändig med hänsyn till inträffade prisstegringar m. m.

Departementschefen

Anslagsposten Reseersättningar torde räknas upp med 2 000 kr., varav 1 000 kr. för resor till övriga nordiska länder. För underhåll och anskaffning av apparater och redskap för forskning förordar jag en ökning med 2 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (703 000 + 4 000) 707 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens geotekniska institut*: *Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 707 000 kr.

[51] 5. Statens geotekniska institut: Utrustning

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1960/61	40 000	32 000	8 000
1961/62 (statsliggaren s. 429) ...	50 000		
1962/63 (förslag)	60 000		

Direktionen för statens geotekniska institut (skr. 28/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 20 000 kr.

Motiv

Sedan flera år tillbaka har inom institutet utförts forskningar för att klarlägga de faktorer, som inverkar störande på jordprover vid upptagningen. Med ledning av resultaten härav har i samråd med Svenska geotekniska föreningen konstruerats en standardkolvborr. Ett utnyttjande av denna borr är av stor betydelse i såväl ekonomiskt hänseende som ur säkerhetssynpunkt. För att kunna anskaffa tillräckligt antal av dessa borrar måste institutet även nyttja utrustningsmedlen. Utvecklingen nödvändiggör även anskaffning av utrustning för mätning av flytegenskaper hos olika jordmaterial. Vidare erfordras en viss komplettering av utrustningen i både konsultations- och forskningslaboratorierna, speciellt apparater för förutbestämning av sättningar i jord. Även komplettering av mätteknisk utrustning erfordras.

Departementschefen

För att möjliggöra en ökad anskaffning av utrustning föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår räknas upp med 10 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (50 000 + 10 000) 60 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens geotekniska institut: Utrustning* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kr.

G. Statens elektriska inspektion m. m.**[52] 1. Statens elektriska inspektion: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	504 400	440 000
1961/62 (statsliggaren s. 429)	603 000	
1962/63 (förslag)	674 000	

Kommerskollegium (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 109 600 kr.

	Ökning
1. <i>Nya tjänster</i>	
2 förste distriktsingenjörer Ae 23	66 384
2. <i>Anställning av tillfällig personal</i>	
Biträdespersonal för kartritning	5 000
3. <i>Omräkningar</i>	
a) löneregleringar i anledning av 1961 års riksdags beslut (prop. 142)	35 520
b) löneklassuppflyttningar	1 184
c) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	1 512
	109 600

Motiv

1. Vid ingången av budgetåret 1961/62 borttogs kravet på högskoleutbildning för innehavarna av de två förste distriktsingenjörstjänsterna i Ae 23 som är upptagna i personalförteckningen för inspektionen. Tjänsterna, vilka tidigare under flera år varit vakanta, har därmed från denna tidpunkt kunnat besättas. Arbetsbelastningen framför allt för överinspektörerna och byrådirektörerna är emellertid så betydande att det är angeläget att ytterligare möjligheter skapas för att avlasta arbetsuppgifter från dem. Två nya förste distriktsingenjörstjänster i Ae 23 bör därför inrättas. Kollegium förutsätter att dessa tjänster skall kunna besättas med personer som har god utbildning inom det elektrotekniska facket, lägst såsom läroverksingenjörer, och som också visat stor skicklighet vid handhavandet av uppgifter inom detta område.

2. I avlöningsstaten för budgetåret 1961/62 har upptagits en särskild anslagspost till avlöningar till tillfällig personal med 45 000 kr. Dessa medel är avsedda till avlöning av biträdespersonal som inritar koncessionerade anläggningar på nya kartor. Med hänsyn till angelägenheten av att inritnings-

arbetet kan fullföljas utan avbrott bör medel finnas för anlitaandet av vikarier under semestrar och andra ledigheter.

Departementschefen

I 1961 års statsverksproposition förutsatte jag, att kommerskollegium ägnade frågan om en decentralisering av statens elektriska inspektion fortlöpande uppmärksamhet. I avvaktan på att denna fråga avgöres är jag icke beredd att förorda inrättandet av nya tjänster i sådan form att den framtida organisationen kan bindas. Den av collegium föreslagna förstärkningen av inspektionen med ytterligare två extra ordinarie tjänster som förste distriktsingenjör kan jag därför icke biträda. Då det likväl är angeläget att inspektionen redan nu får ökade resurser för besiktningsverksamheten föreslår jag att medel ställes till förfogande för anställning av en extra förste distriktsingenjör i A 23. Förslaget medför en ökning av anslagsbehovet med 28 400 kr.

Jag tillstyrker att ytterligare 5 000 kr. anvisas för kartritningspersonal. För automatiska kostnadsökningar till följd av 1961 års riksdags beslut och för löneklassuppflyttningar beräknar jag i likhet med collegium 36 700 kr. Anslagsposten Kompensation för höjda folkpensionsavgifter bör räknas upp med 900 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (603 000 + 71 000) 674 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens elektriska inspektion, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	266 900
2. Avlöningar till tillfällig personal, <i>förslagsvis</i>	50 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	205 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	141 900
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	9 400
Summa kr. 674 000	

b) till Statens elektriska inspektion: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 674 000 kr.

[53] 2. Statens elektriska inspektion: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	53 700	48 500
1961/62 (statsliggaren s. 430)	54 000	
1962/63 (förslag)	63 000	

Kommerskollegium (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 12 000 kr.

	Nettoutgift 1960/61	Anvisat 1961/62	Ökning
1. Reseersättningar	18 000	22 000	3 000
2. Övriga expenser	26 500	26 500	9 000
			12 000

Motiv

1. De höjda traktamentena och uppflyttningen i traktamentsklass av överinspektörerna fr. o. m. den 1 juli 1961 föranleder en uppräknig med 1 500 kr. Vidare bör en ökning av inspektionsverksamheten ske.

2. För anskaffning av vissa elektriska mätinstrument erfordras ett engångsbelopp av 5 000 kr. På grund av den äskade personalförstärkningen bör delposten uppräknas med ett engångsbelopp av 4 000 kr.

Departementschefen

Anslagsposten Reseersättningar bör i enlighet med kollegiets förslag räknas upp med 3 000 kr. Vidare förordar jag att delposten Övriga expenser höjes med engångsbelopp om 5 000 kr. för anskaffning av instrument och 1 000 kr. för kostnader i samband med av mig förordad personalförstärkning.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (54 000 + 9 000) 63 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens elektriska inspektion: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 63 000 kr.

[54] 3. Statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	6 000	6 400
1961/62 (statsliggaren s. 430)	6 000	
1962/63 (förslag)	7 000	

Departementschefen. Anslaget bör med hänsyn till höjda traktamenten uppräknas med 1 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 7 000 kr.

H. Djurgårdsnämnden

[55] 1. Djurgårdsnämnden: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	170 400	170 800
1961/62 (statsliggaren s. 430)	184 000	
1962/63 (förslag)	190 000	

Djurgårdsnämnden (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 12 200 kr.

Ökning

1. Lönereglering

1 byrådirektör Ae 26—kanslichef Be 1 2 044

2. Anställning av tillfällig personal

Extra arbetshjälp å kansliet 10 000

3. Omräkningar

Kompensation för höjda folkpensionsavgifter 156
12 200

Motiv

Den 17 januari 1961 har djurgårdsnämndsutredningen framlagt förslag rörande djurgårdsnämndens avveckling fr. o. m. den 1/7 1963 alternativt 1/1 1963. Djurgårdsnämnden bedömer de kvarstående arbetsuppgifterna icke kunna slutföras så snabbt som utredningen angivit. Tvärtom måste verksamheten fortgå under ytterligare ett antal år och om möjligt givas ökad omfattning under budgetåret 1962/63.

Nämndens återstående arbetsuppgifter kan icke beräknas vara i huvudsak slutförda före utgången av år 1966. Nämnden har därvid räknat med att en viss förstärkning av de personella resurserna erfordras, och att möjlighet bör föreligga att under en eventuell avvecklingsperiod tillämpa friare anställningsformer i syfte att kvarhålla personalen och vid avgång erhålla oundgängliga ersättare.

2. Svårigheterna att erhålla och behålla tillräckligt kvalificerade befattningshavare med tekniska och ekonomiska arbetsuppgifter bedömer nämnden komma att öka, såvida icke en friare lönesättning, eventuellt i arvodesform, medgives. Nämnden har redan nu funnit det nödvändigt att inrätta två ingenjörstjänster i Ag 23. Härutöver kan en viss utökning av den reguljära personalen befinnas erforderlig för genomförande av en avveckling på sådant sätt, att statsverkets ekonomiska intressen tillgodoses.

Departementschefen

Jag har i det föregående under punkten 42 anmält, att jag avser att senare i vår lägga fram förslag rörande omorganisation av byggnadsstyrelsen m. m. I samband därmed kommer jag även att redovisa mitt ställningstagande till frågan om en avveckling av djurgårdsnämnden. Jag kan emellertid redan nu meddela, att jag med hänsyn till omfattningen av nämndens återstående arbetsuppgifter icke är beredd att förorda den tidigare av de av djurgårdsnämndsutredningen föreslagna tidpunkterna för en avveckling, d. v. s. den 1 januari 1963.

Vad beträffar djurgårdsnämndens äskanden för budgetåret 1962/63 föreslår jag att 6 000 kr. ställes till nämndens förfogande för anställning av extra arbetshjälp å kansliet m. m. Nämndens förslag i övrigt kan jag icke tillstyrka.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (184 000 + 6 000) 190 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för djurgårdsnämnden, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Arvoden, bestämda av kungl. Maj:t	21 600
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	133 800
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	32 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	2 600
Summa kr. 190 000	

b) till *Djurgårdsnämnden*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 190 000 kr.

[56] 2. Djurgårdsnämnden: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	12 000	12 000
1961/62 (statsliggaren s. 431)	12 000	
1962/63 (förslag)	13 000	

Djurgårdsnämnden (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 1 000 kr.

	Nettoutgift 1960/61	Anvisat 1961/62	Ökning
Övriga expenser	8 500	8 500	1 000

Motiv

För ökade kostnader till följd av höjda städningsslöner m. m. erfordras en uppräknig med 500 kr. Vidare äskas ett engångsbelopp av 500 kr. för viss anskaffning av inventarier.

Departementschefen

Nämndens beräkning av anslagsbehovet har icke givit mig anledning till erinran. Anslaget torde sålunda böra uppföras med (12 000 + 1 000) 13 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Djurgårdsnämnden: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 13 000 kr.

I. Diverse

[57] 1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond

	Anslag
1961/62 (statsliggaren s. 431).....	2 855 000
1962/63 (förslag)	2 687 000

Departementschefen. Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet i annat sammanhang anför angående ersättning till slottsbyggnadernas delfond av statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 2 687 000 kr.

[58] 2. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond

	Anslag
1961/62 (statsliggaren s. 431)	3 140 000
1962/63 (förslag)	3 427 000

Departementschefen. Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet i annat sammanhang anför angående ersättning till byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 3 427 000 kr.

[59] 3. Driftbidrag till statens järnvägar

	Anslag
1960/61	80 000 000
1961/62 (statsliggaren s. 431)	80 000 000
1962/63 (förslag)	80 000 000

I enlighet med de riktlinjer som angivits i proposition nr 77 till 1958 års B-riksdag (prop. B 1, bil. 8; SU B 6, pkt 3; Rskr B 74) har SJ sedan budgetåret 1958/59 erhållit ett årligt driftbidrag som kompensation i viss

utsträckning för sådana icke företagsekonomiskt motiverade prestationer, som statsbaneföretaget har att utföra. En omprövning av bidraget har förutsatts komma att ske i samband med att ställning toges till 1953 års trafikutrednings förslag. Driftbidraget har utgått med 100 mkr. för ettvarvt av budgetåren 1958/59 och 1959/60 samt med 80 mkr. för budgetåret 1960/61. För innevarande budgetår har anvisats ett driftbidrag av likaledes 80 mkr. (statsverksprop. 1961, VI ht, pkt 61; SU 6; Rskr 6). Med hänsyn till den kraftiga försämringen av statsbaneföretagets driftresultat beräknades för budgetåret 1960/61 ett underskott om 70 mkr. å statens järnvägars fond. Av beloppet behövde dock endast 20,4 mkr. tagas i anspråk. 1961 års riksdag (statsverksprop., bil. 17; SU 45; Rskr. 140) har beviljat ett anslag för täckning av beräknat underskott om 50 mkr. å statens järnvägars fond för budgetåret 1961/62.

1953 års trafikutredning har i ett i maj 1961 avgivet betänkande (SOU 1961: 23) föreslagit, att till SJ för förpliktelsen att trafikera de trafiksvaga järnvägslinjer, vilka SJ icke finner företagsekonomiskt motiverat att driva men som tillsvidare icke nedlagts, skall på vissa villkor utgå ett mot underskottet på dessa linjer svarande, årligen till beloppet omprövat driftbidrag. Underskottet har för budgetåret 1962/63 beräknats till 169 mkr.

Järnvägsstyrelsen (skr. 12/9 1961) hemställer, att anslaget höjes med 90 mkr.

Motiv

Av styrelsens skrivelse och i anslutning därtill lämnade uppgifter framgår, att inkomsterna av SJ:s rörelse under budgetåret 1960/61 uppgick till 1 519 mkr. inklusive det av statsmakterna anvisade driftbidraget om 80 mkr. Utgifterna uppgick till 1 353,4 mkr. före avskrivningar. Driftöverskottet blev därmed 165,6 mkr. För avskrivningar togs i anspråk 186 mkr. varför ett underskott om 20,4 mkr. uppkom att jämföras med ett överskott om 53,7 mkr. budgetåret 1959/60. Det ekonomiska utfallet försämrades sålunda med 74,1 mkr. Driftbidraget uppgick emellertid för budgetåret 1959/60 till 100 mkr., varför den reella resultatförsämringen uppgår till ca 54,1 mkr. Det är främst de ökade personalkostnaderna som är orsaken till det försämrade utfallet. Efter en räntefot av 4,75 % uppgick räntan på det i medeltal disponerade statskapitalet under budgetåret 1960/61 till 101,5 mkr., varför underskottet om hänsyn icke toges till driftbidraget totalt kan beräknas till 201,9 mkr. att jämföras med 139,1 mkr. för budgetåret 1959/60. För innevarande budgetår kan underskottet beräknas till ca 230 mkr., varav 80 mkr. i driftbidrag, 50 mkr. i underskottstäckning och 100 mkr. i ränta.

Styrelsen framhåller, att 1953 års trafikutredning i det nyss nämnda betänkandet ingående redogjort för frågan om kompensation till SJ för trafikering av de trafiksvaga järnvägslinjerna och anknyter därför här endast till utredningens diskussion om nuvarande kostnadsutjämningsystem mellan affärsbanenätet och de trafiksvaga järnvägslinjerna. Utredningen fram-

håller sålunda bl. a., att mindreintäkterna från de trafiksvaga linjer, på vilka driften tillsvidare måste upprätthållas, icke på långt när täcker mindre-kostnaderna för dessa linjers trafikerings. Om detta förhållande medför att SJ på sina bärkraftiga linjer och lönsamma transporter måste göra extra taxepålägg kan, då numera konkurrerande transportmedel finnes, betydande risker uppstå för en avledning av transporter till dessa, som icke betingas av deras tekniska och kommersiella överlägsenhet. Enligt utredningen kan därför det hittillsvarande kostnadsutjämningsystemet varken ur järnvägs-ekonomisk eller ur samhällsekonomisk synpunkt längre godtagas. Utredningen har också konstaterat, att SJ i dagens situation måste erhålla ett driftbidrag som under alla förhållanden är lägst av den storlek att det täcker uppkommande underskott på järnvägsdriften i dess helhet med de inslag av samhällsnödvändig underskottstrafik som ingår däri. En dylik begränsning av driftbidragets storlek skulle emellertid medföra, att SJ:s trafikanter på de trafikstarka linjerna alltjämt finge taxevägen lämna bidrag till täckning av de trafiksvaga linjernas mindrekostnader, vilket skulle motverka en kostnads- och efterfrågeanpassad taxesättning. Utredningen har därför funnit att driftbidraget till SJ i princip bör helt täcka underskottet av de trafiksvaga järnvägslinjernas trafikerings.

Efter genomgång av olika alternativ för lönsamhets- och nedläggningskalkyler hade trafikutredningen beräknat den ekonomiska belastningen på SJ till följd av trafikeringen av de trafiksvaga järnvägslinjerna till omkring 200 mkr. Underskotten på de järnvägslinjer, som har en trafikintensitet mellan 625 000 och 800 000 bruttotonkilometer per bankilometer och år hade därvid icke beaktats. Underskottet på denna linjegrupp beräknades år 1960 uppgå till drygt 25 mkr. Styrelsen anser, att även detta underskott i princip bör kompenseras av driftbidraget. Styrelsen är emellertid beredd att avvakta resultatet av den allmänna separatredovisning, som är avsedd att framläggas hösten 1963, innan definitiv ställning toges i denna fråga.

Med utgångspunkt från ett underskott på ca 200 mkr. för de linjegrupper, som har en trafikintensitet på högst 625 000 bruttotonkilometer per bankilometer och år, hade trafikutredningen gjort en prognos för samma linjegruppers underskott under budgetåren 1960/61—1965/66. Under förutsättning att den av utredningen beräknade nedläggningstakten kan hållas, synes enligt styrelsens mening prognosen i stort sett vara realistisk. Möjligen kan det ifrågasättas om icke minskningen av de med andra linjegrupper gemensamma kostnaderna kommer att draga längre ut på tiden än vad utredningen förutsatt. För budgetåret 1962/63 har utredningen beräknat ett driftbidrag av 169 mkr., som styrelsen nu avrundar till 170 mkr. Trafikutredningen har baserat sitt förslag om driftbidragets storlek på den separatredovisning som styrelsen på utredningens uppdrag utfört. I denna räknades med 1961 års lönenivå och i övrigt 1960 års kostnads- och intäktsnivå. Med hänsyn till tendenserna i kostnadsutvecklingen anser styrelsen det dock vara ofrånkomligt att underskottet kommer att öka fram till budgetåret 1962/63. De årliga bidragen bör därför i efterhand omräknas och slutregleras.

Järnvägsstyrelsen har vidare i skrivelse till riksrevisionsverket den 24 november 1961 framlagt en prognos för SJ:s driftresultat under budgetåren 1961/62 och 1962/63. Härvid har förutsatts en trafik av i stort sett nuvarande omfattning, oförändrad taxenivå samt oförändrad pris- och lönenivå. För budgetåret 1962/63 har — i avvaktan på statsmakernas ställningstagande i frågan om driftbidrag för detta budgetår — något belopp härför icke inräknats bland inkomsterna. Styrelsens beräkningar exklusive räntekostnaden framgår av följande sammanställning.

	1960/61 enl. bok- föringen mkr.	1961/62 prognos mkr.	1962/63 prognos mkr.
<i>Inkomster</i>			
Persontrafik	419,2	425	425
Posttrafik	45,2	45	45
Godstrafik exklusive lapplandsmalm	792,5	800	800
Lapplandsmalm	163,8	165	160
Övrigt	18,5	18	17
Driftbidrag	80,0	80	—
Summa inkomster.....	1 519,0	1 533	1 447
<i>Utgifter (exklusive avskrivning).....</i>	<i>1 353,4</i>	<i>1 380</i>	<i>1 360</i>
Driftöverskott	165,6	153	87
Avskrivningsbehov	186,0	191	205
Underskott efter avskrivning.....	—20,4	—38	—118

För budgetåret 1961/62 kan således ett underskott av ca 40 mkr. beräknas uppkomma, jämfört med 20 mkr. för 1960/61. För täckning av förväntat underskott under budgetåret 1961/62 har riksdagen anvisat ett anslag av 50 mkr. att tagas i anspråk i den mån så erfordras. Järnvägsstyrelsen uppskattar underskottet för budgetåret 1962/63 till ca 120 mkr., om hänsyn icke fäges till det driftbidrag, som kan komma att ställas till styrelsens förfogande.

Departementschefen

1953 års trafikutredning har i det tidigare angivna betänkandet föreslagit att till SJ skall fortsättningsvis på vissa villkor utgå ett driftbidrag för förpliktelsen att trafikera de trafiksvaga järnvägslinjer, vilka SJ icke finner företagsekonomiskt motiverat att driva men som tills vidare icke nedlagts. Underskottet för nästa budgetår har utredningen beräknat till 169 mkr., vilket belopp järnvägsstyrelsen i sitt äskande avrundat till 170 mkr. Över utredningens betänkande har, efter remiss, yttranden avgivits av ett stort antal myndigheter och organisationer. Beredningen av ärendet är ännu icke avslutad och de slutliga ställningstagandena till de omfattande frågekom-

plex som sammanhänger med spørsmålet om driftbidraget torde knappast hinna att föreläggas riksdagen i sådan tid att behandlingen härav kan äga rum vid vårsessionen. Med hänsyn härtill förordar jag att till driftbidrag till statens järnvägar för nästa budgetår ett oförändrat anslag av 80 mkr. upptages.

Detta driftbidrag kan icke beräknas täcka hela underskottet i SJ:s rörelse, om fulla avskrivningar skall göras. Enligt riksdagens år 1958 fattade beslut skall principen om fulla avskrivningar enligt nupriser upprätthållas och därför eventuella underskott vid sidan av driftbidraget täckas genom anvisning av anslag på driftbudgeten. För täckning av underskottet för innevarande budgetår har anvisats 50 mkr. under utgifter för statens kapitalfonder på driftbudgeten. Jag förordar att ett anslag å samma belopp upptages för nästa budgetår. Jag kommer att göra hemställan härom i det följande vid behandlingen av statens affärsverksfonder, punkten 65.

Då det är utomordentligt angeläget, att styrelsen på allt sätt söker nedbringa underskottets storlek förutsätter jag, att styrelsen med uppmärksamhet följer utvecklingen och på det taxepolitiska området söker vidtaga sådana åtgärder, som är ägnade att förbättra statens järnvägars ekonomi.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Driftbidrag till statens järnvägar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 80 000 000 kr.

[60] 4. **Bidrag till viss busstrafik m. m.**

	Anslag
1961/62 (statsliggaren s. 432)	2 000 000
1962/63 (förslag)	2 000 000

Departementschefen

I propositionen nr 98 till 1961 års riksdag föreslog jag, att statsbidrag under vissa angivna omständigheter skulle kunna utgå till den som under år 1961 med vederbörligt tillstånd på landsbygden varaktigt drev linjetrafik för personbefordran med motorfordon. För ändamålet åskades ett anslag av 2 mkr. Riksdagen beslutade i enlighet med propositionen (SBevU 1; Rskr 292).

I kungörelsen den 26 maj 1961 (nr 149) om statsbidrag till viss linjetrafik på landsbygden har närmare bestämmelser meddelats för bidragsgivningen. Statens biltrafiknämnd, som beviljar bidragen, har meddelat anvisningar för kungörelsens tillämpning. Enligt kungörelsen skall ansökan om statsbidrag för år 1961 ha ingivits senast den 1 september 1961 till den länsstyrelse som har att godkänna fordon för användning i trafiken. Sedan länsstyrelserna verkställt erforderliga utredningar har de med egna yttranden översänt ansökningshandlingarna till statens biltrafiknämnd, som har att meddela beslut

om bidrag med iakttagande av att samtliga i rätt tid anhängiggjorda ärenden såvitt möjligt bör avgöras i ett sammanhang.

Vid tidpunkten för behandlingen av anslagsfrågorna för nästa budgetår hade biltrafiknämnden ännu icke hunnit taga ställning till bidragsansökningarna. Någon närmare redogörelse för hur bidragsverksamheten utfallit kan därför nu icke lämnas. Jag har från biltrafiknämnden dock under hand inhämtat, att antalet i rätt tid inkomna ansökningar uppgår till 284 samt att länsstyrelserna tillstyrkt bidrag om sammanlagt ca 2 033 000 kr. Kungl. Maj:t har på förslag av biltrafiknämnden den 24 november 1961 medgivit att ytterligare 18 för sent inkomna ansökningar får upptagas till prövning. Med hänsyn härtill kan det sammanlagda av länsstyrelserna tillstyrkta bidragsbeloppet beräknas komma att uppgå till ca 2 141 000 kr.

Anspråken på bidragsmedel har sålunda visat sig nära överensstämma med de beräkningar av bidragsbehovet, som redovisades i förenämnda proposition till 1961 års riksdag. Med hänsyn till att från anslaget skall bestridas jämväl kostnaderna för administration av bidragssystemet — för innevarande budgetår uppskattade till 40 000 kr. — blir dock en mindre jämkning av de stödberättigade underskotten nödvändig. Statsbidragen torde kunna utbetalas i början av år 1962.

Statsbidragsgivningen för år 1961 utformades i syfte att möjliggöra upp-
rätthållande av viss mindre lönsam landsbygdstrafik. Såvitt nu kan bedömas av de gjorda bidragsansökningarna synes detta syfte i huvudsak ha nåtts. Eftersom kostnaderna för den kollektiva trafiken under år 1961 icke minskat utan snarare ökat ytterligare samtidigt som trafikunderlaget torde ha undergått en fortsatt reduktion, är det enligt min mening fullt befogat att stöd lämnas ifrågavarande linjetrafik också för år 1962. Stödet torde böra lämnas på väsentligen samma sätt och villkor som för år 1961. Ett anslag av 2 mkr., att avräknas mot automobilskattemedlen, torde därför böra anvisas även för nästa budgetår. I likhet med vad som gällt för bidragsgivningen för år 1961 torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda kungörelse i ämnet. Smärre jämkningar i förhållande till 1961 års kungörelse torde få vidtagas, om behov därav uppkommer.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till viss busstrafik m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 2 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[61] 5. Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	42 600 000	45 080 300
1961/62 (statsliggaren s. 432)	46 000 000	
1962/63 (förslag)	50 000 000	

Generalpoststyrelsen beräknar enligt en promemoria den 25 augusti 1961 ersättningarna för tjänsteförsändelser för budgetåret 1961/62 till 47 850 000 kr.

Ersättning för befordran av tjänsteförsändelser i allmänhet utgår jämlikt 2 § tjänstebrevsförordningen med viss procent av postverkets frankotekensuppbörd. Ersättningen erlägges under kvartalet näst efter det, som ersättningen avser. Storleken av ifrågavarande procenttal bestämmes av generalpoststyrelsen och statskontoret. Fr. o. m. budgetåret 1956/57 t. v. har procenttalet bestämts till 12.

Med utgångspunkt från nämnda procenttal synes ersättning för befordran av tjänsteförsändelser i allmänhet under budgetåret 1962/63 kunna beräknas till 44 600 000 kr.

Jämväl ersättningen för befordran av post från de statliga kristidsorganen erlägges kvartalsvis i efterskott. För andra kvartalet 1961 uppgick ersättningen för dylik post till ca 14 400 kr. Den ersättning, som kommer att inflyta till postverket under budgetåret 1962/63, beräknas till 75 000 kr.

Från anslaget utgår även ersättning för postdelgivning. Ersättningen uppgick under budgetåret 1960/61 till 731 073 kr. och beräknas för budgetåret 1962/63 till 725 000 kr.

Ersättning till postverket för befordran av militärbrev utgår jämväl från förevarande anslag. Ersättningen för denna befordran beräknas under innevarande budgetår inflyta med ca 150 000 kr. Samma belopp beräknas för budgetåret 1962/63.

För budgetåret 1960/61 har postverket i ersättning för tjänsteförsändelserna från de allmänna sjukkassorna erhållit ca 4 043 000 kr. Storleken av ifrågavarande post för budgetåret 1962/63 är svår att beräkna men synes böra upptagas till ca 4 400 000 kr.

Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser för budgetåret 1962/63 skulle alltså enligt styrelsens beräkningar uppgå till (44 600 000 + 75 000 + 725 000 + 150 000 + 4 400 000) 49 950 000 eller avrundat 50 000 000 kr.

Departementschefen

Mot generalpoststyrelsens medelsberäkning för budgetåret 1962/63 har jag icke något att erinra. Anslaget torde därför böra upptagas till det av styrelsen föreslagna beloppet. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 000 kr.

[62] 6. Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	115 000	131 300
1961/62 (statsliggaren s. 433)	115 000	
1962/63 (förslag)	115 000	

Departementschefen. Anslaget torde kunna uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 115 000 kr.

[63] 7. Geotekniska undersökningar i Götaälvdalen m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1960/61	250 000	355 800	47 200
1961/62 (statsliggaren s. 433) ...	50 000		
1962/63 (förslag)	35 000		

Länsstyrelsen i Älvsborgs län (skr. 5/9 1961) hemställer — under hänvisning till en av statens geotekniska institut efter samråd med Sveriges geologiska undersökning den 21 augusti 1961 upprättad promemoria i ämnet — att för fortsatta undersökningar i Götaälvdalen måtte för nästa budgetår anvisas 35 000 kr.

Av *institutets promemoria* framgår i huvudsak följande. För slutförandet av stabilitetsundersökningen i Göta älvs dalgång har institutet till och med budgetåret 1961/62 beviljats anslag med sammanlagt 1 270 000 kr. Innevarande budgetår har utförts vissa kompletterande mätningar på sträckan Intagan—Uthby, där ansträngningen i grunden är synnerligen hög och där kvicklera är flerstädes förekommande. Institutet avser att under budgetåret bearbeta mätningensresultaten och utföra beräkningar över stabilitetsförhållandena. Vidare skall mätningarna av markrörelser samt avläsning och registrering av grundvattentryck fortsättas. Institutet räknar även med att kunna fortsätta den tidigare upplysningsverksamheten beträffande stabilitetsförhållandena vid tilltänkta byggnadsområden m. m.

Det är enligt institutet icke möjligt att genomföra det ursprungliga undersökningsprogrammet inom den medgivna kostnadsramen. En av orsakerna härtill är, att grundförhållandena inom vissa områden har visat sig vara ogynnsammare, än vad man tidigare haft anledning att räkna med. Vidare har kostnadsläget förskjutits. Emellertid kommer vid ingången av budgetåret 1962/63 ett antal fältmätstationer att finnas, vid vilka för bedömningen av stabilitetsförhållandena viktiga observationer av vattentryck, släntrörelser m. m. pågår. Det är synnerligen önskvärt, att dessa observationer fort-

sättes åtminstone så länge, att man kan ernå en säkrare uppfattning om variationerna under åren, enär de visat ett påtagligt klimatheroende.

Institutet räknar vidare med att ett stort antal förfrågningar beträffande de skilda områdenas stabilitetsförhållanden kan komma att framställas. Likaså kan förmodas, att krav kommer att framföras beträffande avskrifter och ljuskopior av utlåtanden med tillhörande ritningar från statliga och kommunala organ, för vilket ändamål medel måste tillskjutas.

Institutet måste vidare stå till tjänst med upplysningar beträffande grundens beskaffenhet vid de olika anläggningar, som planeras och bygges i dalen, även då dessa icke leder till sådana större undersökningar, där institutet kan begära arvode. Denna upplysningsverksamhet tenderar att öka.

Slutligen måste institutet upprätthålla en viss inspektionsverksamhet med tillhörande resor. Det torde ingå i Götaälvskommitténs uppdrag att yttra sig över hur denna verksamhet i fortsättningen skall ordnas. I avvaktan på en slutlig lösning föreslår institutet, att dess verksamhet beträffande ytt-randen och inspektioner inom dalen fortgår i nuvarande omfattning. I den utsträckning, som kan bedömas erforderlig, bör härvid även expertis från geologiska undersökningen medverka inom samma anslagsram.

Kostnaderna för angivna verksamhet beräknar institutet uppgå till sammanlagt 40 000 kr., varav för mätning av markrörelser m. m. 13 000 kr., avläsning och registrering av grundvattentryck 6 000 kr., utlåtan-dekopior m. m. 9 000 kr. samt allmän kontroll, besiktningsresor m. m. 12 000 kr.

Länsstyrelsen meddelar i anslutning till promemorian följande. Ledamöterna i den s. k. Götaälvskommittén, som enligt sina direktiv har att utreda vissa genom rasriskerna i Götaälv-dalen aktualiserade spörsmål, har under-hand tillställts promemorian. Därvid har ifrågasatts, huruvida icke viss minskning av de av institutet beräknade kostnaderna kunde komma till stånd. Länsstyrelsen finner att det begärda beloppet torde kunna reduceras med 5 000 kr. till 35 000 kr.

Departementschefen

Enligt tidigare uppgjort program skulle den s. k. definitiva etappen av stabilitetsutredningen i Götaälv-dalen slutföras under budgetåret 1960/61. I föregående års statsverksproposition (VI ht, s. 132—133) föreslog jag emellertid efter framställning av länsstyrelsen i Älvsborgs län att 50 000 kr. skulle ställas till förfogande under innevarande budgetår för utförande av ytterligare vissa angelägna undersökningar och arbeten på bl. a. sträckan Intagan—Utby. Förslaget bifölls av riksdagen (SU 6, Rskr. 6).

Länsstyrelsen har nu föreslagit, att medel anvisas för viss verksamhet jämväl under budgetåret 1962/63. En av orsakerna härtill är att vissa mät-observationer bör fortgå ytterligare någon tid. Vidare anses viss fortsatt upplysnings- och kontrollverksamhet rörande grundförhållandena i älv-dalen vara erforderlig. Med hänsyn till ändamålet med verksamheten anser jag att länsstyrelsens framställning bör bifallas, och att ett belopp om 35 000

kr. bör ställas till förfogande för geotekniska undersökningar även under nästa budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Geotekniska undersökningar i Götaälvdaalen m. m.*,
för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av
35 000 kr.

[64] 8. Viss beredskapsutrustning

	Anslag
1960/61	100 000
1961/62 (statsliggaren s. 433)	100 000
1962/63 (förslag)	150 000

Sveriges Radio AB har i skrivelse den 2 november 1961 hemställt, att för budgetåret 1961/62 måtte anvisas ytterligare 150 000 kr. till vissa i skrivelsen närmare angivna ändamål.

I skrivelse den 23 november 1961 har Sveriges Radio AB vidare hemställt, att 150 000 kr. måtte anvisas för budgetåret 1962/63 till vissa närmare angivna ändamål.

Med hänsyn till skrivelsernas innehåll torde någon närmare redogörelse icke böra lämnas till statsrådsprotokollet. Riksdagens vederbörande utskott torde beredas tillfälle taga del av skrivelserna genom att dessa tillhandahållas utskottet.

Departementschefen

Jag förordar att för ändamål, som avses i skrivelsen den 2 november 1961, medel anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1961/62. Jag kommer senare denna dag att göra hemställan härom.

För ändamål som avses i skrivelsen den 23 november 1961 föreslår jag, att förevarande anslag för nästa budgetår höjes med 50 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (100 000 + 50 000) 150 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Viss beredskapsutrustning* för budgetåret 1962/63
anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kr.

Statens affärsverksfonder**[65] Underskott å statens järnvägars fond**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	70 000 000	20 376 300
1961/62	50 000 000	
1962/63 (förslag)	50 000 000	

Departementschefen. Under åberopande av vad jag anförte vid min anmälan av anslaget Driftbidrag till statens järnvägar (p. 59) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Statens järnvägars fond* å riksstaten för budgetåret 1962/63 upptaga ett underskott av 50 000 000 kr.

Luftfartsfonden

[66] Underskott å luftfartsfonden

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	13 100 000	11 958 800
1961/62	18 300 000	
1962/63 (förslag)	15 000 000	

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom i 1961 års statsverksproposition (bil. 18) gjorda hemställan upptog riksdagen för luftfartsfonden å riksstaten för budgetåret 1961/62 ett underskott av 18 300 000 kr. Vid beräkningen av underskottet hade luftfartverkets driftkostnader upptagits till 40 300 000 kr. och inkomsterna till 22 000 000 kr.

I skrivelse den 4 maj 1961 framlade luftfartsstyrelsen slutligt förslag till driftkostnadsstat för budgetåret 1961/62. I detta förslag beräknades utgifterna till 40 155 000 kr., medan inkomsterna angavs till 22 800 000 kr., vilket skulle resultera i ett underskott om 17 355 000 kr.

Genom beslut den 30 juni 1961 fastställde Kungl. Maj:t i huvudsaklig överensstämmelse med styrelsens förslag driftkostnadsstat för luftfartsverket för budgetåret 1961/62. Staten slutade på 39 945 000 kr. och underskottet förutsattes icke få överstiga 17 150 000 kr. I anslutning till staten fastställdes även personalförteckning för tjänstemän å ordinarie stat och för extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ae 19. Härjämte meddelades vissa bestämmelser angående avlönings- och omkostnadsposterna av i huvudsak samma omfattning som gäller för statsförvaltningen i allmänhet.

Luftfartsstyrelsen

Med skrivelser den 25 augusti och den 20 oktober 1961 har luftfartsstyrelsen framlagt beräkningar rörande underskottet å luftfartsfonden för budgetåret 1962/63.

Inledningsvis lämnar styrelsen en redogörelse för utvecklingen av den civila luftfarten i Sverige åren 1956—1960 samt det internationella samarbetet på luftfartens område, vari Sverige deltar. I hithörande delar torde få hänvisas till handlingarna.

1. Organisations- och personalfrågor

I fråga om nya tjänster och tjänsteförändringar har styrelsen bl. a. anfört följande avseende styrelsens avlöningspost.

För att övervaka olika funktioner av flygsäkerhetstjänsten huvudsakligen

vid de av inrikesflyget trafikerade platserna föreslås en ny tjänst som trafikinspektör i lönegraden Ae 23 på trafikbyrån.

Med hänsyn till den kraftiga ökningen av luftfartsverkets maskinpark under senare år behöver marktjänstbyrån tillföras en ingenjör i lönegraden 17 för att bl. a. biträda med utarbetande av underhållsföreskrifter.

Ökningen av arbetsuppgifterna inom luftfartsinspektionens utbildningssektion motiverar enligt styrelsens mening att sektionen tillföres en ny tjänst som förste byråingenjör i lönegraden Ae 23.

Styrelsen föreslår vidare att följande extra befattningar göres till extra ordinarie nämligen på trafikbyråns navigationssektion en byråingenjör i Ag 21, på luftfartsinspektionens utbildningssektion en byråassistent i Ag 21 samt på utrikessekretariatet en byråchef i Bg 1 och en förste byråsekreterare i Ag 21.

I övrigt anser styrelsen, att nya tjänster bör inrättas för dels en byråingenjör i Ae 21 på marktjänstbyråns husbyggnadssektion, en förste byråingenjör i Ae 23 på luftfartsinspektionens driftsektion, en amanuens i reglerad befordringsgång på utrikessekretariatet, ett biträde åt militärassistenten samt fyra biträdestjänster. Vidare föreslår styrelsen uppflyttning av överdirektören från Bp 5 till generaldirektör i Bp 7, chefen för kanslibyrån från Bo 1 till Bo 3, en förste byråsekreterare på kanslibyrån i Ae 23 till byrådirektör i Ae 24, på trafikbyrån en trafikinspektör i Ae 24 till Ae 26, en trafikledare i Ae 19 till förste trafikledare i Ae 21 och en byrådirektör i Ae 24 till Ae 26, på marktjänstbyrån en byrådirektör i Ae 26 till avdelningsdirektör i Be 1 samt på luftfartsinspektionen en förste byråingenjör i Ae 23 till byrådirektör i Ae 24 och en byråingenjör i Ae 21 till förste byråingenjör i Ae 23.

Beträffande flygplatsorganisationens avlöningar föreslår styrelsen att ny tjänst inrättas som besiktningsingenjör i ABp 24 med placering vid Norra flygplatsförvaltningen. Vidare föreslås att tre tjänster som byråingenjörer vid besiktnings- och provflygningsorganisationen i Ae 19 uppflyttas till Ae 21 samt att tjänsten som flygplatschef vid Norra flygplatsförvaltningen uppflyttas från Ae 23 till Ae 24. Slutligen bör enligt styrelsens mening en extra befattning som förste trafikledare vid Sundsvall/Härnösands flygplats i Ag 21 göras till extra ordinarie.

Den ökande trafiken och tillkomsten av nya flygplatser med bl. a. kontraktsenliga förpliktelser gentemot vissa kommuner medför behov av ytterligare ett 20-tal befattningshavare i de lägre lönegraderna, såsom flygplatsmän, reparatörer, montörer etc., fördelade på ett flertal flygplatser. Fyra av dessa befattningar avser överföring av kollektivavtalsanställd personal till löneplansanställning. Härigenom får en bokföringsmässig uppräknig av posten Flygplatsorganisationen: Avlöningar göras med ca 47 000 kr. och motsvarande nedräkning verkställas av posten Underhåll m. m. av flygplatser. Kostnaderna för de övriga befattningshavarna uppgår till ca 192 000 kr. För Arlandas vidkommande uppkommer en utgiftsökning därigenom att kostnaderna för ett 15-tal tjänstemän, som skall anställas under våren 1962, kommer att belasta endast en mindre del av budgetåret 1961/62 men

hela budgetåret 1962/63. Den härav uppkommande automatiska merkostnaden beräknas till ca 195 000 kr. För lön till Arlandapersonalen motsvarande ortsgrupp 5 uppkommer en ytterligare utgiftsökning om ca 120 000 kr.

Personalen vid trafikledningsorganen inom luftfartsverket kommer enligt upprättad plan för budgetåret 1961/62 att uppgå till 126 trafikledare, 92 trafikexpeditörer och 58 trafikbiträden. För att det förutsedda behovet, inklusive förpliktelserna gentemot flygvapnet, av utbildade trafikledare under budgetåret 1963/64 skall kunna tillgodoses, erfordras nyanställning av 15 trafikledare under budgetåret 1962/63. Kostnaden härför beräknas till 270 000 kr. Vidare erfordras 3 nya trafikexpeditörer för utökad tjänstgöring vid Arlanda och vid Stockholms kontrollcentral samt 3 nya trafikbiträden för teleprintertjänsten vid Arlanda och för trafikledningssamarbetet med flygvapnet på Torslanda. Kostnaderna härför beräknas till 46 500 kr. resp. 36 000 kr. Den totala utgiftsökningen för personalen vid trafikledningsorganen beräknas sålunda uppgå till 352 500 kr.

Såsom styrelsen tidigare anmält, har styrelsen sedan en tid tillbaka haft uppmärksamheten riktad på frågan om användningen av sådan trafikledningspersonal, som av olika skäl kommit i det läget, att den icke längre uppfyller de psykiska och fysiska kraven för utövande av aktiv trafikledningstjänst utan att dock ha uppnått normal pensionsålder. Sedan resultatet av en inom styrelsen verkställd utredning i denna fråga numera föreligger, har styrelsen i en särskild skrivelse den 31 oktober 1961 framfört vissa förslag i ämnet. Dessas genomförande torde emellertid icke få någon nämnvärd inverkan på beräkningarna av medelsbehovet för nästa budgetår.

2. Beräkning av underskottet för budgetåret 1962/63

Efter en avvägning av de olika medelsbehoven samt under beaktande av den begränsning, som med hänsyn till det statsfinansiella läget är erforderlig, har styrelsen uppgjort följande beräkning av inkomster och utgifter för budgetåret 1962/63. De beräknade inkomsterna samt utgifterna enligt den fastställda staten för innevarande budgetår har medtagits som jämförelse.

	1961/62	1962/63
	tusental kronor	
<i>Inkomster</i>		
1. Hyror och arrenden	4 800	5 400
2. Trafikinkomster	16 200	18 500
3. Besiktningsavgifter m. m.	500	500
4. Diverse inkomster	1 300	1 000
Summa	22 800	25 400

	1961/62	1962/63
	tusental kronor	
<i>Utgifter</i>		
1. Luftfartsstyrelsen: Avlöningar	3 465	3 825
2. Luftfartsstyrelsen: Omkostnader	570	592
3. Flygplatsorganisationen: Avlöningar	9 495	10 590
4. Flygplatsorganisationen: Omkostnader	1 390	1 437
5. Underhåll m. m. av flygplatser	4 790	5 800
6. Hyres- och arrendeavgifter m. m.	325	420
7. Stationstjänst	1 130	1 565
8. Underhåll och drift av radioanläggningar och tele- utrustning	8 615	9 930
9. Utgifter för väderlekstjänst	3 400	3 371
10. Sveriges bidrag till ICAO m. m.	605	685
11. Pensionskostnader	500	685
12. Diverse utgifter	260	230
13. Avsättning till värdeminskningsskonto	5 400	6 050
14. Oförutsett	—	1 500
	Summa 39 945	46 680
	Underskott 17 145	21 280

I anslutning till beräkningarna anför styrelsen bl. a. följande.

Inkomsterna

Styrelsen har med hänsyn bl. a. till de faktiska inkomsterna under budgetåret 1960/61 samt prognosen för innevarande budgetår, som förutser ett belopp av 22 800 000 kr., vid sina inkomstberäkningar för budgetåret 1962/63 uppskattat ökningen för detta budgetår till sammanlagt 2 600 000 kr. Posten Hyror och arrenden har därvid uppräknats med 600 000 kr., främst beroende på nytillkommande hyresobjekt. Posten Trafikinkomster har uppräknats med 2 300 000 kr., härav landningsavgifter med 800 000 kr., belysningsavgifter med 200 000 kr., stationstjänst med 700 000 kr. och passageraravgifter med 600 000 kr.

Utgifterna

1. Utgiftsposten Luftfartsstyrelsen: Avlöningar har uppräknats med 360 000 kr. Härav hänför sig 248 000 kr. till inrättandet av nya samt uppflyttande av vissa tjänster. För anlåtande av konsulter för speciella uppgifter beräknas ett belopp av 40 000 kr. För löneklassuppflyttningar, befordringar enligt reglerad befordringsgång och andra automatiska kostnadsökningar beräknas 69 000 kr.

2. Under rubriken Luftfartsstyrelsen: Omkostnader räknar styrelsen med en ökning av 22 000 kr. för ökade kostnader för resor, telefon och tele-

gram, städning, förhyrning av flygplan samt arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen.

3. Utgifterna under rubriken Flygplatsorganisationen: Avlöningar beräknas stiga med 1 095 000 kr. Härav belöper sig ca 352 000 kr. på nyanställningar inom trafikledningsorganisationen, 195 000 kr. på driftspersonal vid Arlanda flygplats, 241 000 kr. på driftspersonal vid övriga flygplatser samt ca 40 000 kr. på besiktningsorganisationen. Automatiska kostnadsökningar såsom löneklassuppflyttningar m. m. beräknas till 132 000 kr. Lön till Arlandapersonalen enligt ortsgrupp 5 medför en kostnadsökning av 120 000 kr., varjämte kompensation för folkpensionsavgifter ökar med 15 000 kr.

4. Posten Flygplatsorganisationen: Omkostnader beräknas öka med 47 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår. Beloppet utgör en funktion av såväl ökningar som minskningar på olika delposter. Reseersättningar m. m. beräknas öka med 18 000 kr. Telefon- och telegramkostnader uppräknas med 44 000 kr. och renhållnings- och städningskostnader beräknas stiga med 94 000 kr. Övriga expenser uppräknas med 10 000 kr. och arbetsgivarbidraget till den allmänna sjukförsäkringen med 10 000 kr. Å andra sidan beräknas kostnaderna för tjänstedräkt m. m. kunna minskas med 15 000 kr. och anskaffning av inventarier med 115 000 kr.

5. Posten Underhåll m. m. av flygplatser uppräknas med 1 010 000 kr. sedan hänsyn tagits till förenämnda överföring av kollektivavtalsanställd personal till löneplansanställning, vilket medför en automatisk minskning av underhållsanslaget med 47 000 kr. Av ökningen faller 830 000 kr. på Arlanda flygplats. Härav belöper sig ca 130 000 kr. på kostnader för drivmedel för och underhåll av fordons- och redskapsbeståndet, som kommer att utnyttjas hårdare genom tillkomsten av ytterligare en bana samt genom utrikestrafikens överflyttning från Bromma. Beståndet kommer härjämte att något utökas. Underhåll och skötsel av icke hårdgjorda fältytor samt anordningar för dagmarkering medför en kostnadsökning av ca 35 000 kr. Den med 50 % ökade byggnadsvolymen medför ökade underhållskostnader med ca 40 000 kr., samt höjda eldningskostnader med 70 000 kr. Underhållskostnaderna för elektriska anläggningar beräknas stiga med ca 40 000 kr., varjämte utgifterna för elektrisk kraft ökar med ca 90 000 kr. Antalet kollektivavtalsanställda beräknas under budgetåret 1962/63 uppgå till omkring 20 mot för närvarande 8, vilket innebär en kostnadsökning av ca 175 000 kr. Slutligen har å utgiftsposten beräknats ett belopp av 250 000 kr. utgörande kostnader för ordnande av flygplatsens avloppsproblem, vilket avses äga rum genom anslutning via Märsta kommun till det stora avlopps- och reningsverksystem, som skall drivas av det s. k. Käppalaförbundet. Vid beräkningen förutsättes, att statsbidrag skall utgå även i fråga om luftfartsverkets andel i investeringskostnader m. m. Om så icke blir fallet ökas kostnaderna avsevärt.

För Bromma flygplats beräknas kostnaderna under här ifrågavarande utgiftspost nedgå med ca 85 000 kr., huvudsakligen beroende på bortfall av personal i samband med utrikestrafikens överflyttning till Arlanda. För

Torslanda flygplats förutses icke någon kostnadshöjning. För Bulltofta flygplats beräknas en ökning med 20 000 kr. För underhåll m. m. av de nya flygplatserna vid Skellefteå, Umeå och Örnsköldsvik förutses en utgiftsstegring om 80 000 kr., vilket har sin grund i det förhållandet, att kostnader nu måste beräknas för helt budgetår. Kostnadsökningen för militära flygfält med civil flygtrafik uppgår till ca 40 000 kr.

Återstoden av höjningen å utgiftsposten innefattar ett antal smärre kostnadsökningar vid olika flygplatser samt en reserv för oförutsedda utgifter.

6. Hyres- och arrendeavgifter beräknas öka med 95 000 kr.

7. Posten Stationstjänst undergår i förhållande till innevarande budgetår en ökning med 435 000 kr. Härav avser 35 000 kr. beräknade generella lönehöjningar i anslutning till stundande avtalsförhandlingar, 400 000 kr. har beräknats för det fall att luftfartsverket delvis kommer att utföra stations-tjänst för SAS' och Linjeflygs räkning. Förhandlingar härom har påbörjats. Kostnadsberäkningen är av naturliga skäl preliminär liksom motsvarande beräkning av inkomstökningen. Därest förhandlingarna skulle stranda eller leda till ett mera omfattande uppdrag än som omfattas av förenämnda beräkningar undergår såväl inkomst- som utgiftsberäkningar motsvarande ändringar. Luftfartsstyrelsen återkommer härtill i samband med sitt förslag till driftkostnadsstat för budgetåret 1962/63.

8. Posten Underhåll och drift av radioanläggningar och teleutrustning utvisar en ökning med 1 315 000 kr. Den största ökningen faller på radioanläggningar med 1 225 000 kr. Av detta belopp utgör 500 000 kr. automatisk ökning av avsättning till värdeminskningsskonto och ökade räntekostnader m. m. Återstoden, 725 000 kr., hänför sig huvudsakligen till ett ökat antal underhållsobjekt. Härigenom uppkommer ökade lönekostnader med 210 000 kr., kostnader för provrumsinstrument och mätutrustning med 150 000 kr., kostnader för elektrisk kraft och radiorör med 143 000 kr. samt diverse kostnadsökningar beroende på verksamhetens ökade omfattning med 222 000 kr.

Ökningen av kostnaderna för teleutrustning, ca 90 000 kr., utgör en funktion av ett antal kostnadsstegringar och -minskningar. Sålunda tillkommer 82 500 kr. i huvudsak på grund av nya telefonförbindelser Sundsvall—Örnsköldsvik—Umeå—Skellefteå—Luleå samt Sundsvall—Söderhamn. Anskaffning av automatiska nummervivare och linjeövervakningssystem på vissa teleprinterförbindelser drager en merkostnad av 64 500 kr. Vissa planerade manöverledningingar för fristående ultrakortvågsstationer anses böra anstå, varför en minskning med 64 300 kr. äger rum.

9. Beträffande posten Utgifter för väderlekstjänst har luftfartsstyrelsen i samråd med Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) gjort en preliminär beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1962/63. Beräkningen innebär för luftfartsverkets del en minskning i förhållande till innevarande budgetår med 29 000 kr.

10. För posten Sveriges bidrag till den internationella civila luftfartsorganisationen (ICAO) m. m. beräknar styrelsen en ökning med 80 000 kr. Härav avser 65 000 kr. kostnader för den svenske representanten vid det skandinaviska luftfartssekreteriatet i Montreal.

Sveriges bidrag till ICAO:s program rörande gemensam finansiering (joint support) med avseende på flygsäkerhetstjänsten på Island beräknas stiga med 15 000 kr.

11. Posten Pensionskostnader har uppräknats med 185 000 kr., huvudsakligen på grund av höjda avgifter till den allmänna tjänstepensioneringen.

12. För posten Diverse utgifter beräknar styrelsen en minskning med 30 000 kr. Skillnaden beror på att ett för innevarande budgetår beräknat belopp av 100 000 kr., avseende kostnader för projekteringsarbeten för utbyggnad av Torslanda flygplats, icke återkommer för budgetåret 1962/63. Å andra sidan har ett belopp av 15 000 kr. upptagits för vissa flygsäkerhetsbefrämjande åtgärder i svenska aeroklubbens regi samt 50 000 kr. avseende kostnader för expertutredningar. Vidare har upptagits ett belopp av 5 000 kr. för medlemskap i Airport Operator's Council.

13. Storleken av posten Avsättning till värdeminskningsskonto bestämmes av den investeringsverksamhet, som enligt i vederbörlig ordning fattade beslut beräknas förekomma inom luftfartsverket under innevarande budgetår.

14. Ett belopp av 1 500 000 kr. har upptagits för oförutsebara utgifter, vilket belopp bör stå till Kungl. Maj:ts förfogande om och i den mån förhållandena vid uppgörande av driftkostnadsstaten för nästa budgetår skulle kräva förstärkning av någon eller några utgiftsposter.

De beräkningar av underskottet å luftfartsfonden för budgetåret 1962/63, som luftfartsstyrelsen verkställt, slutar sålunda på ett belopp av 21 280 000 kr. Då underskottet för innevarande budgetår i samband med fastställandet av driftkostnadsstaten beräknats till 17 145 000 kr. innebär detta en ökning av underskottet med 4 135 000 kr. Styrelsen framhåller att ökningen av underskottet till sin huvuddel betingas av automatiska kostnadsstegringar. Styrelsen hävdar också att verkets produktivitet per anställd ökat icke oväsentligt under de gångna åren.

Yttrande

Statskontoret erinrar om att ämbetsverket erhållit uppdrag av Kungl. Maj:t att i samråd med luftfartsstyrelsen verkställa viss utredning rörande luftfartsverket. Enär denna utredning är i begynnelsestadiet, har statskontoret ej hunnit skaffa sig särskild erfarenhet beträffande luftfartsstyrelsen och flygplatsorganisationen. Ämbetsverket har därför endast kunnat bedöma styrelsens framlagda förslag ur allmänt organisatoriska synpunkter.

Beträffande föreslagna nya tjänster på styrelsen tillstyrker statskontoret en trafikinspektör i Ae 23 på trafikbyråns trafikledningssektion, en byråingenjör i Ae 21 på trafikbyråns navigationssektion, en ingenjör i lönegraden 17 vid motordetaljen på marktjänstbyråns driftsektion, en förste byråingenjör i Ae 23 och en byråassistent i Ae 21 på luftfartsinspektionens utbildningssektion samt en byråchef i Be 1 och en amanuens i reglerad befordringsgång på utrikessekretariatet.

Med hänsyn till det förhållandevis ringa beloppet som erfordras för ett biträde åt militärassistenten har statskontoret ej funnit det nödvändigt att beräkna särskilda medel för ändamålet.

Statskontoret anser det naturligt, att styrelsen bör ha medel tillgängliga i tillräcklig omfattning för anlåtande av särskilda konsulter och experter. Ämbetsverket håller dock före, att särskild uppräkningsposter ej bör äga rum. Därest utgifter av detta slag för någon mera kostnadskrävande utredning inte kan bestridas av eljest tillgängliga medel, bör styrelsen göra framställning hos Kungl. Maj:t.

I fråga om nya tjänster vid trafikledningsorganen påpekar statskontoret att ca 54 000 kr. beräknats för ersättning till flygvapnet för utökning av dess personalstat med tre trafikledare. Statskontoret menar att frågan här om bör provas i samband med att förslag framlägges rörande övriga ersättningar till flygvapnet på grund av merkostnader för den civila trafiken på militära flygfält. Statskontoret föreslår att flygplatsorganisationens avlösningspost inte uppräknas för berörda ändamål med nämnda belopp. Beträffande de övriga föreslagna nya trafikledartjänsterna har statskontoret inhämtat, att de tillsättes först omkring den 1 november, då utbildningen börjar. På grund härav synes anslagsökningen kunna begränsas med ytterligare ca 72 000 kr. De totala kostnaderna för den ny tillkommande trafikledarpersonalen kan sålunda beräknas till ca 145 000 kr. Statskontoret tillstyrker en föreslagen tjänst som förste trafikledare i Ae 21 vid Sundsvall/Härnösands flygplats.

Beträffande personalen i övrigt vid flygplatsorganisationen tillstyrker statskontoret en ny tjänst som besiktningsingenjör i ABp 24.

Statskontoret anser att luftfartsstyrelsen uppskattat luftfartsverkets intäkter alltför lågt för nästa budgetår. Enligt statskontorets mening borde man kunna räkna med att inkomstökningen för budgetåret 1962/63 — bortsett från en ökning som skulle uppstå vid höjning av inrikes landningsavgifterna — kommer att överstiga luftfartsstyrelsens beräkningar med ett belopp i storleksordningen 2,5 å 3 mkr. Statskontoret framhåller emellertid att en beräkning av detta slag är behäftad med osäkerhetsmoment och att ämbetsverket funnit försiktigheten bjuda att icke räkna med större inkomstökning i förhållande till styrelsens förslag än 2 mkr.

De förslag statskontoret framlagt rörande beräkningen av luftfartsverkets inkomster och utgifter innebär, att underskottet å luftfartsfonden för budgetåret 1962/63 skulle komma att uppgå till 18 925 000 kr. eller 2 355 000 kr. mindre än luftfartsstyrelsen beräknat.

Departementschefen

Jag vill inledningsvis nämna att skandinaviska flygtaxekommittén numera till de skandinaviska ländernas kommunikationsministrar avlämnat sitt betänkande, vilket är dagtecknat den 9 mars 1961. I en särskild skrivelse den 20 maj 1961 har de svenska ledamöterna i kommittén redovisat resultatet av sina överväganden rörande en ifrågasatt särskild avgift på flygfrakten, vilken undersökning aviserades i 1960 års statsverksproposition (bil. 17 sid. 14). Flygtaxekommitténs betänkande och de svenska le-

damöternas särskilda skrivelse har remissbehandlats och är nu föremål för beredning inom kommunikationsdepartementet.

I 1961 års statsverksproposition beräknades luftfartsfondens underskott för innevarande budgetår till 18 300 000 kr. Genom beslut den 30 juni 1961 fastställde Kungl. Maj:t driftkostnadsstat för luftfartsverket och i denna upptogs driftkostnaderna till 39 945 000 kr. Samtidigt förutsattes ett underskott om högst 17 150 000 kr. för budgetåret 1961/62. Minskningen av underskottet i förhållande till det i statsverkspropositionen upplagna beloppet berodde huvudsakligen på att intäkterna beräknades stiga kraftigare än vad som förutsatts i statsverkspropositionen.

För nästa budgetår uppskattar luftfartsstyrelsen fondens driftkostnader till 46 680 000 kr., innebärande en ökning i förhållande till luftfartsverkets stat för innevarande budgetår med 6 735 000 kr. Inkomsterna beräknas samtidigt öka med 2 600 000 kr. till 25 400 000 kr. Fondens underskott för budgetåret 1962/63 skulle följaktligen komma att uppgå till 21 280 000 kr.

Av den beräknade inkomstökningen hänför sig 2 300 000 kr. till trafikinkomster. Beträffande utgifterna hänför sig ca 1 500 000 kr. till avlöningsanslagen, 1 000 000 kr. till underhåll av flygplatser, 1 300 000 kr. till underhåll och drift av radioanläggningar och teleutrustning samt 650 000 kr. till avsättning till värdeminskningsskonto. Dessutom har upptagits en post om 1 500 000 kr. för oförutsedda utgifter.

Vid beräkningen av luftfartsverkets avlöningskostnader har styrelsen räknat med, förutom automatiska utgiftsökningar på grund av löneklassuppflyttningar m. m., ökade utgifter för förstärkning av styrelsens och flygplatsorganisationens personal.

Beträffande styrelsens organisation biträder jag förslaget om inrättande av en tjänst i Ae 23 för övervakning av olika funktioner av flygsäkerhetstjänsten varvid dock tjänstebenenämningen bör vara förste trafikledare. Vidare tillstyrker jag en ingenjörstjänst på marktjänstbyrån i lönegraden Ae 17 och en tjänst som förste byråingenjör i Ae 23 på luftfartsinspektionens utbildningssektion. I övrigt kan jag biträda förslagen om att följande extra tjänstemän nästa budgetår erhåller extra ordinarie anställning, nämligen en byråingenjör i Ag 21 på trafikbyråns navigationssektion, en byråassistent i Ag 21 på luftfartsinspektionens utbildningssektion samt byråchefen i Bg 1 och en förste byråsekreterare i Ag 21 på utrikessekreterariatet. Övriga av styrelsen avgivna förslag beträffande nya tjänster och förändring av tjänster är jag ej beredd tillstyrka. I sammanhanget kan jag ansluta mig till statskontorets uppfattning att det med hänsyn till beloppets storlek ej synes behövt att beräkna särskilda medel för ett arvodesanställt biträde åt militärassistenten. Vidare kan jag ej förorda att medel i detta sammanhang beräknas för anlitande av särskilda konsulter och experter. I den mån tillgängliga medel ej skulle förslå för ändamålet bör styrelsen såsom statskontoret föreslagit i förekommande fall göra framställning hos Kungl. Maj:t. Detsamma gäller även de av styrelsen under posten Diverse utgifter

äskade medlen för expertutredningar. Mina ställningstaganden avseende styrelsens avlöningspost innebär att kostnadsökningen begränsas till 150 000 kr. Styrelsens omkostnadsanslag upptar jag med ett i förhållande till innevarande budgetår oförändrat belopp.

I fråga om flygplatsorganisationens avlöningar tillstyrker jag en tjänst som besiktningsingenjör vid flygplatsförvaltningen i Umeå. Denna tjänst synes böra placeras i lönegraden Ae 24. Jag biträder vidare förslagen om uppflyttning av tjänsten som flygplatschef vid Norra flygplatsförvaltningen från Ae 23 till Ae 24 samt extraordinariesättning av en tjänst som förste trafikledare vid Sundsvall/Härnösands flygplats i Ag 21. Vad gäller flygplatsorganisationens avlöningspost totalt anser jag att kostnadsökningen bör kunna begränsas till 900 000 kr.

För underhåll m. m. av flygplatser och underhåll och drift av radioanläggningar och teleutrustning har jag ansett att utgiftsökningen bör begränsas till 700 000 kr. resp. 1 200 000 kr. Detta innebär att jag ej helt kunat biträda styrelsens förslag på dessa punkter.

Med hänsyn till mitt ställningstagande till berörda anslag under Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) upptar jag utgiftsökningen för väderlekstjänsten till 206 000 kr.

Då jag ej kan tillstyrka att posten för diverse utgifter tas i anspråk för de nya ändamål styrelsen föreslagit synes posten böra minskas med 105 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår.

Någon ökning av posten Stationstjänst är jag för närvarande ej beredd tillstyrka. I den mån kostnadsökning till följd av ökad omfattning av rörelsen skulle anses ofrånkomlig synes framställning böra göras hos Kungl. Maj:t. Med hänsyn till stationstjänstens kommersiella inriktning torde få förutsättas att en eventuell utgiftsökning kommer att motsvaras av en intäktsökning av minst samma storleksordning. Jag utgår således ifrån att en uppräknig av stationstjänstens kostnader ej påverkar underskottet i negativ riktning.

Beträffande luftfartsstyrelsens förslag i övrigt upptar jag i likhet med styrelsen för flygplatsorganisationens omkostnader, hyres- och arrendeavgifter, ICAO, pensionskostnader samt avsättning till värdeminskningsskonto utgiftsökningar om resp. 47 000, 95 000, 80 000, 185 000 och 650 000 kr. Slutligen upptar jag också i enlighet med styrelsens förslag för oförutsedda utgifter en post om 1 500 000 kr.

Vid bifall till vad jag förordat kan luftfartsverkets utgifter för nästa budgetår, inklusive posten till oförutsedda utgifter, beräknas öka i förhållande till driftkostnadsstaten med $(150\,000 + 900\,000 + 700\,000 + 1\,200\,000 + 206\,000 - 105\,000 + 47\,000 + 95\,000 + 80\,000 + 185\,000 + 650\,000 + 1\,500\,000)$ i avrundat tal 5 600 000 kr. Totalt skulle därmed verkets driftkostnader beräknas till $(39\,945\,000 + 5\,600\,000)$ ca 45 550 000 kr.

Inkomsterna för nästa budgetår har i styrelsens petita beräknats öka med 2,6 mkr. i jämförelse med de uppskattningar för innevarande budgetår som gjordes i samband med fastställandet av verkets driftkostnadsstat. Statskontoret framhåller att luftfartsstyrelsen underskattat verkets intäkter och att

man vid oförändrade avgifter borde kunna räkna med en inkomstökning i storleksordningen 2,5 à 3 mkr. utöver den av luftfartsstyrelsen antagna ökningen. Statskontoret förordar dock att man försiktigtvis ej räknar med en större inkomstökning i förhållande till styrelsens förslag än 2 mkr. Enligt min mening synes statskontorets beräkning av intäkterna — vilken hänför sig till en senare tidpunkt än luftfartsstyrelsens uppskattningar — böra godtas. Med hänsyn till att jag i sammanhanget ej upptagit den av styrelsen föreslagna uppräknings med omkring 400 000 kr. av stationstjänstens kostnadspost bör dock en reducering med motsvarande belopp ske av det uppskattade inkomstillskottet. Vid oförändrad taxenivå kan därmed intäkterna beräknas öka med 4 200 000 kr. till 27 000 000 kr., vilket skulle resultera i ett beräknat underskott å luftfartsfonden av (45 550 000 — 27 000 000) 18 550 000 kr.

Luftfartsverkets ekonomiska läge har nödvändiggjort en restriktiv prövning av verkets kostnader i förevarande sammanhang. För att förbättra verkets ekonomi är det emellertid nödvändigt att ytterligare och i viss mån genomgripande åtgärder vidtas för att förbättra relationen mellan kostnader och intäkter. Som ett led i ansträngningarna att successivt nedbringa luftfartsverkets underskott har Kungl. Maj:t uppdragit åt statskontoret att i samråd med luftfartsstyrelsen undersöka bl. a. flygplatsorganisationen på Arlanda och Bromma. Enligt min mening bör detta uppdrag nu utvidgas till att omfatta en genomgång av hela luftfartsverkets organisation i kostnadsbesparande och effektivitetshöjande syfte. Härvid bör ingående undersökas möjligheterna att göra besparingar vid flygplatsernas drift genom ökat samgående mellan statliga verk samt flygföretag och kommuner. Jag har för avsikt att senare denna dag föreslå Kungl. Maj:t att ett sådant uppdrag lämnas till statskontoret. När det gäller luftfartsverkets intäktssida synes med hänsyn till bl. a. den fortgående standardökningen beträffande markorganisationens tjänster och anordningar liksom till utvecklingen av den allmänna prisnivån ej oväsentliga avgiftshöjningar motiverade. Frågan om dylika höjningar torde jag framdeles få underställa Kungl. Maj:ts prövning. Jag vill emellertid påpeka, att på grund av det skandinaviska samarbetet på luftfartens område samråd i här berörda fråga bör ske med kommunikationsdepartementen i Danmark och Norge, innan slutlig ställning tages. I det aktuella sammanhanget anser jag mig dock böra räkna med att luftfartsfondens underskott skall genom möjliga rationaliseringsåtgärder och avgiftshöjningar kunna reduceras med ytterligare omkring 3,5 mkr. till storleksordningen 15 mkr.

Med hänsyn till vad jag förordat torde underskottet å luftfartsfonden på driftbudgeten för budgetåret 1962/63 kunna upptagas till 15 000 000 kr. Jag förutsätter vidare, att den noggranna avvägningen av de olika utgiftsposterna, liksom hittills varit fallet, får ankomma på Kungl. Maj:t att verkställa, sedan styrelsen under våren 1962 ingivit sina definitiva förslag till driftkostnadsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Luftfartsfonden* å riksstaten för budgetåret 1962/63 upptaga ett underskott av 15 000 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

[67] Investeringsplan för kommunikationsverken m. m.

I 1961 års statsverksproposition (bil. 28) framlades investeringsplaner för huvuddelen av de under kommunikationsdepartementet hörande kapitalfonderna, nämligen postverkets, televerkets, statens järnvägars och statens vattenfallsverks fonder, luftfartsfonden samt väg- och vattenbyggnadsverkets förrädsfond. En motsvarande redovisning för dessa fonder gällande budgetåren 1960/61—1962/63 lämnas i det följande. För budgetåret 1962/63 lämnas även en sammanfattande redogörelse för investeringarna i övrigt såvitt avser kommunikationsdepartementets del av kapitalbudgeten.

Investeringsutfall under budgetåret 1960/61

I följande tabell redovisas de anslagsmedel, som under det gångna budgetåret stått till förfogande, och den omfattning, i vilken de tagits i anspråk. Enligt beräkningarna i nyssnämnda statsverksproposition skulle medelsförbrukningen på kommunikationsverkens investeringsanslag uppgå till ca 1 163 mkr. under budgetåret 1960/61. De sammanlagda faktiska investeringsutgifterna har emellertid, som tabellen visar, stannat vid ca 1 133 mkr. och således underskridit de beräknade utgifterna med ca 30 mkr.

Utfallet för budgetåret 1960/61

	Ingående behållning	Anvisade anslag	Medelsförbrukning beräknad i prop. 1961:1 miljoner kronor		Utgående behållning
<i>Ramreglerade investeringar</i>					
Postverket	7,0	2,0	4,0	3,3	5,7
Televerket	17,3	270,3	262,0	262,0	25,6
Statens järnvägar	22,2	326,3	321,0	310,9	37,6
Vattenfallsverket	43,6	449,6	450,0	442,3	50,9
Luftfartsverket	0,5	10,4	10,5	10,5	0,4
Förrädsfonden	6,1	32,7	35,5	34,9	3,9
Summa	96,7	1 091,3	1 083,0	1 063,9	124,1
<i>Övriga investeringar</i>					
Televerket	6,6	35,2	35,8	35,4	6,4
Statens järnvägar	0,5	—	0,5	—	0,5
Vattenfallsverket	5,8	17,0	21,8	14,7	8,1
Luftfartsverket	4,2	30,0	21,5	18,2	16,0
Förrädsfonden	0,8	—	0,8	0,8	—
Summa	17,9	82,2	80,4	69,1	31,0
Totalsumma	114,6	1 173,5	1 163,4	1 133,0	155,1

De största avvikelserna i absoluta tal mellan beräknad och faktisk medelsförbrukning för de ramreglerade investeringarna faller på statens järnvägar (— 10,1 mkr.) och vattenfallsverket (— 7,7 mkr.). Vad angår statens järnvägar har den lägre medelsförbrukningen förklarats väsentligen vara resultatet av de bestämmelser som utfärdats av Kungl. Maj:t i syfte att i rådande konjunkturläge temporärt dämpa sysselsättningen och materielåtgången inom den statliga sektorn. För vattenfallsverkets del beror avvikelsen till större delen på att ett förutsett lånetillskott till Bergforsens kraftaktiebolag förskjutits till innevarande budgetår.

För de icke ramreglerade investeringarna faller den största avvikelsen mellan beräknad och faktisk medelsförbrukning på vattenfallsverket (— 7,1 mkr.). Avvikelsen beror på en eftersläpning — i förhållande till tidigare beräkning — beträffande arbetena med uppförande av förvaltningsbyggnaden för vattenfallsstyrelsen.

Anslagsbehållningarna har ökat med ca 40 mkr.

Budgetåret 1961/62

I fjolårets investeringsplan för kommunikationsverken framhölls, att bedömningen av investeringsomfattningen inom affärsverken grundades på antagandet att högkonjunkturen skulle komma att bestå under budgetåret 1961/62 med en omfattande investeringsverksamhet inom näringslivet. Med hänsyn härtill och till projekteringsläget m. m. inom den statliga sektorn ansågs från samhällets synpunkt skäl föreligga för en viss begränsning i kommunikationsverkens investeringar. Samtidigt underströks emellertid att den ökande efterfrågan på affärsverkens tjänster och föreliggande möjligheter till kostnadspressande rationaliseringar motiverade att affärsverkens investeringar fortfarande hölls på en hög nivå.

Utifrån nämnda utgångspunkter förordades för budgetåret 1961/62 ett totalt rambelopp av 1 103,5 mkr. vilket jämfört med det föregående budgetåret innebar en ökning med 20,5 mkr. För övriga investeringar beräknades en medelsförbrukning av 66,6 mkr., varav 34,8 mkr. för ljud- och televisionsradioanläggningar, radioanläggningar för luftfarten samt anläggning för teletekniskt utvecklingsarbete, 15,0 mkr. för vattenfallsstyrelsens förvaltningsbyggnad, 16,3 mkr. för storflygplats och 0,5 mkr. för inköp av grustag.

I följande tabell redovisas de beräkningar över medelsförbrukningen, som verkställdes våren 1961 samt verkens i petita hösten 1961 framlagda beräkningar, till vilka jag anslutit mig.

Beräknad medelförbrukning budgetåret 1961/62

	Beräknat våren 1961 miljoner kronor	Beräkningar hösten 1961
<i>Ramreglerade investeringar</i>		
Postverket	5,5	5,5
Televerket	285,0	285,0
Statens järnvägar	326,0	326,0
Vattenfallsverket	440,0	450,0
Luftfartsverket	7,0	7,2
Förrådsfonden.....	40,0	40,0
Summa	1 103,5	1 113,7
<i>Övriga investeringar</i>		
Televerket	34,8	32,7
Statens järnvägar	—	—
Vattenfallsverket	15,0	22,1
Luftfartsverket	16,3	17,9
Förrådsfonden.....	0,5	0,5
Summa	66,6	73,2
Totalsumma	1 170,1	1 186,9

I fråga om de rambegränsade investeringarna beräknas numera vattenfallsverkets investeringar öka med 10 mkr. i förhållande till våren 1961 med hänsyn till den förordade utbyggnaden av Marvikens kraftstation. Motsvarande belopp har äskats å tilläggsstat. För luftfartsverket har Kungl. Maj:t medgivit en ramökning om ca 0,2 mkr., vilket belopp avser återuppförande av en genom brand förstörd byggnad på Bulltofta flygplats. Totalt uppskattar jag således de rambegränsade investeringarna till 1 113,7 mkr. för innevarande budgetår.

I sammanhanget kan även nämnas, att järnvägsstyrelsen förutsatt en överföring av 5 mkr. från anslaget Bana och byggnader till anslaget Rullande materiel och sjöfartsmateriel. Vidare har vattenfallsstyrelsen förutsatt en förstärkning av anslaget Kraftverksbyggnader m. m. med 9,5 mkr. från vattenfallsverkets dispositionsanslag. Jag har ej något att erinra mot dessa överföringar.

Även beträffande de icke ramreglerade investeringarna har vissa förskjutningar ägt rum, sedan beräkningarna förra året verkställdes. Sålunda upptages nu investeringarna för televerket med ett belopp som understiger beräkningarna våren 1961 med 2,1 mkr. Vattenfallsverkets och luftfartsverkets investeringar ökar däremot i förhållande till de tidigare beräkningarna med respektive 7,1 mkr. och 1,6 mkr. Posten övriga investeringar uppföres därför totalt med 73,2 mkr.

För kommunikationsverken upptages alltså sammanlagt (1 113,7 + 73,2) 1 186,9 mkr., vilken summa sålunda överstiger det för ett år sedan beräknade beloppet med 16,8 mkr.

Budgetåret 1962/63

Affärsverksfonderna och förrådsfonden

För budgetåret 1962/63 innebär verksstyrelsernas förslag investeringar till ett sammanlagt belopp av 1 250 mkr., vilket i jämförelse med de nu redovisade beräkningarna för löpande budgetår skulle innebära en ökning med ca 63 mkr. Denna utgör ett saldo mellan å ena sidan en uppräknig av de ramreglerade investeringarna med sammanlagt ca 79 mkr. och en minskning av medelsförbrukningen å övriga anslag med ca 16 mkr. Beträffande de ramreglerade anslagen uppgår de av verksstyrelserna föreslagna ökningarna till 3 mkr. för postverket, 44 mkr. för televerket, 22 mkr. för statens järnvägar, 7 mkr. för luftfartsverket och 5 mkr. för förrådsfonden. Vattenfallsverkets investeringsram har föreslagits reducerad med 1,5 mkr. Beträffande anslagen vid sidan av ramregleringen innebär verkens förslag att televerkets och statens järnvägars medelsbehov ökar med respektive 5 och 1 mkr., medan medelsförbrukningen på vattenfallsverkets fond och luftfartsfonden beräknas minska med respektive 15 mkr. och 7 mkr.

Vid den prövning av verksstyrelsernas förslag som företagits inom Kommunikationsdepartementet har det stått klart att en ytterligare stegring av affärsverkens investeringar är välmotiverad. En hög investeringsnivå kräves bl. a. för att den i stort sett ökande efterfrågan på verkens tjänster skall kunna tillgodoses. Vidare är en omfattande investeringsverksamhet ett avgörande villkor för strävandena att förbilliga och effektivisera driften. Dock talar bl. a. planerings- och projekteringsläget för en viss begränsning i kommunikationsverkens investeringar i förhållande till verksmyndigheternas förslag.

Vid en avvägning utifrån olika synpunkter har jag ansett mig böra för nästa budgetår förorda ett totalt rambelopp av 1 128,5 mkr., innebärande en ökning i förhållande till de i föregående års statsverksproposition framlagda beräkningarna för innevarande budgetår med 25 mkr. Mitt förslag innebär, att jämfört med den för innevarande budgetår beräknade medelsförbrukningen postverkets, televerkets och förrådsfondens investeringar uppräknas med respektive 1, 40 och 3 mkr. För statens järnvägar, vattenfallsverket och luftfartsstyrelsen har minskningar med respektive 11, 7 och 1 mkr. ansetts möjliga.

Vid sidan av investeringsramarna har jag tagit upp anslag med följande belopp, nämligen till ljudradioanläggningar 6,8 mkr., televisionsradioanläggningar 22 mkr., radioanläggningar för luftfarten 2,7 mkr., förvaltningsbyggnad för vattenfallsstyrelsen 6,5 mkr. och storflygplats 9 mkr. De angivna anslagen möjliggör bl. a. medelsförbrukningar om 6,5 mkr. för förvaltningsbyggnaden och 11,0 mkr. för storflygplatsen.

I den inledande översikten har jag lämnat en sammanfattande redogörelse för investeringsbehovet inom de olika verken samt i korthet berört inriktningen av investeringarna för nästa budgetår.

I likhet med vad som gäller för innevarande budgetår, bör för nästa budgetår investeringarna i radioanläggningar för luftfarten tillföras investe-

ringsramen för luftfartsverket för att luftfartsstyrelsen därigenom skall få valfrihet mellan samtliga investeringsobjekt rörande luftfarten.

Den för budgetåret 1962/63 förordade investeringsverksamheten framgår av följande tabell. Som jämförelse har i tabellen även redovisats siffrorna för den förnyade medelsberäkningen för budgetåret 1961/62.

Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1962/63

	1961/62 Förordnat av dep.ch.	1962/63 Verkens förslag miljoner kronor	1962/63 Förordnat av dep.ch.
<i>Ramreglerade investeringar</i>			
Postverket	5,5	8,3	6,5
Televerket	285,0	329,2	325,0
Statens järnvägar	326,0	348,0	315,0
Vattenfallsverket	450,0	448,5	433,0
Luftfartsverket	7,2	13,8	6,0
Förrådsfonden	40,0	45,1	43,0
Summa	1 113,7	1 192,9	1 128,5
<i>Övriga investeringar</i>			
Televerket	32,7	37,9	31,5
Statens järnvägar	—	1,2	—
Vattenfallsverket	22,1	6,5	6,5
Luftfartsverket	17,9	11,0	11,0
Förrådsfonden	0,5	0,5	0,5
Summa	73,2	57,1	49,5
Totalsumma	1 186,9	1 250,0	1 178,0

Under övriga investeringar har beträffande verkens förslag upptagits 5,6 mkr. för televerket avseende verkets anläggningar i Farsta. I samband med mina ställningstaganden till televerkets investeringar i det följande förordar jag att anslaget för ifrågavarande ändamål från och med nästa budgetår ingår i televerkets ramreglerade anslag. Vidare har för statens järnvägar upptagits ett belopp av 1,2 mkr. avseende nyteckning av aktier i det europeiska bolaget för finansiering av järnvägsmateriel EUROFIMA. Jag har i sak ej något att erinra mot detta äskande men förordar att medelsförbrukningen för ändamålet får ingå i den av mig förordade investeringsramen för statens järnvägar. De i föregående års statsverksproposition omnämnda av vattenfallsstyrelsen framförda förslagen rörande fördjupning av en del av Trollhätte kanal samt ombyggnad av Säffle kanal är fortfarande föremål för beredning inom kommunikationsdepartementet. Något ställningstagande i dessa frågor är jag således ej beredd att redovisa i förevarande sammanhang.

Kommunikationsverkens totala medelsförbrukning skulle alltså för nästa

budgetår uppgå till 1 178,0 mkr. att jämföras med i 1961 års statsverksproposition för budgetåret 1961/62 beräknade 1 170,1 mkr. för innevarande budgetår, vilket innebär en ökning med 7,9 mkr.

Övriga kapitalinvesteringar

Under statens allmänna fastighetsfond föreslås för nästa budgetår bl. a. fortsatta arbeten på radiohuset och med den pågående saneringen inom Djurgårdsstaden i Stockholm. Anslag till televisionshus, ämbetsbyggnad i kvarteret Murmästaren och byggnadsarbeten för statens bilinspektion uppföres i avbidan på särskild proposition med beräknade belopp.

De totala anslagen under fastighetsfonden kommer vid bifall till mina förslag att uppgå till 18,1 mkr. att jämföras med 23,3 mkr. för innevarande budgetår.

Anslagsberäkningarna för budgetåret 1962/63

I de tabeller, som i de följande avsnitten redovisas under resp. anslagsrubriker, har utöver verkens egna förslag beträffande medelsförbrukning och anslagsberäkning även angivits, hur medelsförbrukningen beräknas fördela sig på de olika anslagen vid de förordade investeringsramarna. Anslagen har i princip beräknats så, att de jämte förutsedda behållningar motsvarar angivna medelsförbrukningsbelopp. Den anslagsreserv, som bedömes erforderlig för att verken skall beredas viss valfrihet mellan olika investeringsobjekt, har lagts på dispositionsanslagen. I de sistnämnda anslagen har också inräknats en extra marginal för att möjliggöra ökade investeringsramar om så skulle komma att bli påkallat av arbetsmarknadsskäl.

Sammanställning

En sammanfattning över anvisade resp. förordade anslagssummor för af-färsverksfonderna och förrädsfonden samt beräknad anslags- och medelsförbrukning under budgetären 1961/62 och 1962/63 ges i följande sammanställning.

Anslag och medelsförbrukning budgetären 1961/62 och 1962/63

	Behållning 1. 7. 61	Anslag 1961/62	Medelsförbr. 1961/62 miljoner kronor	Anslag 1962/63	Medelsförbr. 1962/63
<i>Ramreglerade investeringar</i>					
Postverket	5,7	4,5	5,5	6,0	6,5
Televerket	25,6	284,6	285,0	321,1	325,0
Statens järnvägar	37,6	321,8	326,0	305,7	315,0
Vattenfallsverket	50,9	429,2	450,0	424,9	433,0
Luftfartsverket	0,4	8,0	7,2	8,9	6,0
Förrädsfonden	3,9	39,7	40,0	44,0	43,0
Summa	124,1	1 087,8	1 113,7	1 110,6	1 128,5
Övriga investeringar	31,0	48,0	73,2	47,0	49,5
Totalsumma	155,1	1 135,8	1 186,9	1 157,6	1 178,0

Anslagsbehållningarna per den 1 juli 1961 uppgick till ca 155 mkr. Tillsammans med för innevarande budgetår anvisade anslag, ca 1 136 mkr., utgör den för budgetåret disponibla anslagssumman ca 1 291 mkr. Med nu föreslagna investeringsramar och med förutsatt ianspråktagande av de anslag, som icke innefattas i ramregleringen, kommer medelsförbrukningen under innevarande budgetår att uppgå till totalt ca 1 187 mkr. De vid budgetårets slut förefintliga reservationerna kommer därmed att utgöra ca 104 mkr.

De för nästa budgetår beräknade anslagsbeloppen avser att jämte behållningarna från nu löpande budgetår täcka den förutsatta medelsförbrukningen och därutöver ge vissa marginaler. Den förordade totala anslagsanvisningen, inklusive anslag utanför ramregleringen, uppgår till ca 1 157 mkr. Tillsammans med de beräknade till nästa budgetår ingående reservationerna kommer den under samma budgetår tillgängliga anslagssumman att uppgå till ca 1 261 mkr. Då medelsförbrukningen beräknas till ca 1 178 mkr., utgör anslagsreserven ca 83 mkr.

Medräknas även övriga anslag under kommunikationsdepartementets del av kapitalbudgeten, d. v. s. de under statens allmänna fastighetsfond, fonden för låneunderstöd och fonden för förlag till statsverket, blir totalsumman för nästa budgetår enligt förslaget 1 183 406 000 kr. att jämföras med på riksstaten för budgetåret 1961/62 upptagna 1 156 655 000 kr. Anslagen ökas sålunda totalt med 27 mkr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte bereda riksdagen tillfälle att avgiva yttrande i anledning av vad sålunda anförts.

Statens affärsverksfonder

[68] A. Postverket

Av balansräkningen per den 30 juni 1961 för postverkets fond framgår, att postverkets tillgångar uppgår till sammanlagt 617,3 mkr., varav 124,1 mkr. belöper på fast egendom, huvudsakligen posthus, 32,6 mkr. på inventarier och förråd samt återstoden på poster av finansiell natur.

Kapitalbehållningen inklusive balanserade överskottsmedel minskade under budgetåret 1960/61 med 4,5 mkr. och utgör vid utgången av budgetåret 98,1 mkr. Exklusive balanserade överskottsmedel är kapitalbehållningen 97,0 mkr., vilket innebär en minskning under budgetåret 1960/61 med 2,8 mkr.

Generalpoststyrelsen

I skrivelse den 31 augusti 1961 har generalpoststyrelsen framlagt sina petita för budgetåret 1962/63. I skrivelsen redovisas följande sammanställning av de under postverkets fond anvisade anslagen för budgetåren 1960/61—1961/62 jämte styrelsens äskanden för nästa budgetår.

	1960/61	1961/62	Äskande 1962/63
	tusental kronor		
Posthus m. m.	1	1	1 100
Inköp av fastigheter	1	1	1
Anskaffning av bilar m. m.	900	1 000	1 500
Garagebyggnader m. m.	1	1	1
Anskaffning av bilmateriel för diligensrörelsen..	1 100	2 500	4 200
Förvärv av billinjer	1	1	1
Postverkets dispositionsanslag	1	1 000	1
Summa	2 005	4 504	6 804

För budgetåret 1961/62 har fastställts en medelsförbrukningsram om 5,5 mkr. Styrelsen beräknar medelsförbrukningen för budgetåret 1962/63 till 8,3 mkr.

Av styrelsens petita och i samband därmed lämnade uppgifter inhämtas följande beträffande de olika anslagsändamålen.

1. Posthus m. m.

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	2 605 000	1 000	617 000
1961/62	1 989 000	1 000	1 200 000*
1962/63 styrelsen	790 000	1 100 000	1 800 000*
dep. ch.	790 000	1 100 000	1 800 000*

* Preliminärt belopp.

Av de byggnadsföretag, som i princip godkänts av statsmakterna, beräknas en sorteringsbyggnad i Krylbo samt om- och tillbyggnaden av bangårdsposthuset i Stockholm kunna påbörjas under innevarande budgetår. Styrelsen framför vidare förslag om tillbyggnad till postverkets anläggningar i Ulvsunda.

Generalpoststyrelsen framlägger följande investeringsplan för posthusbyggnader. På styrelsens begäran har byggnadsstyrelsen med anledning av de kostnadsändringar på byggnadsmarknaden, som inträtt under budgetåret 1960/61, verkställt omprövning av tidigare beräknade kostnader för de olika byggnadsföretagen. Härvid har hänsyn även tagits till sådana ändringar i byggnadsprogrammen, som beslutats under arbetenas gång.

	Tidigare beräknad byggnads- kostnad	Byggnads- kostnad beräknad 1961	Faktisk t. o. m. 30.6. 1961	Utgift Beräknad 1961/62	1962/63
			tusental kronor		
I. Företag, påbörjade före 1.7. 1961					
Posthus i Kålltorp ..	1 025	995	951	40	—
Kallförråd vid post- verkets industrier i Ulvsunda	260	260	217	40	—
Posthus i Lidköping ..	1 245	1 245	422	620	200
Summa I	2 530	2 500	1 590	700	200
II. Företag, avsedda att påbörjas under 1961/62					
Sorteringsbyggnad i Krylbo	290	290	22	200	60
Om- och tillbyggnad av bangårdsposthu- set i Stockholm....	1 400	1 400	—	300	740
Summa II	1 690	1 690	22	500	800
III. Företag, avsett att påbörjas under 1962/63					
Tillbyggnad av post- verkets anläggningar i Ulvsunda	—	4 170	—	—	800
Totalsumma	4 220	8 360	1 612	1 200	1 800

Beträffande utbyggnaden av postverkets industrianläggningar i Ulvsunda meddelar styrelsen i huvudsak följande.

Tillbyggnad av postverkets industrianläggningar i Ulvsunda

I föregående års statsverksproposition meddelades, att styrelsen dragit upp vissa riktlinjer för upprättandet av lokalprogram för ifrågavarande byggnadsföretag. Lokalprogram har nu utarbetats och nya förslagsritningar upprättats. För bedömningen av centralförrådets lokalbehov har verkställt en utredning angående möjligheterna att rationalisera förrådsverksamheten. Denna utredning visar, att en rationalisering av förrådshållningen är angelägen och kräver utökning av förrådets lokaler.

En påbyggnad i en våning av den befintliga verkstadsbyggnadens båda flyglar planeras. Vidare föreslås en tillbyggnad i tre våningar till förrådsbyggnaden samt ett särskilt kontorshus i tre våningar, sammanbyggt med förrådsbyggnaden. Förslaget innebär, att tryckeriet, bilverkstaden och centralförrådet erhåller utökade lokaler. Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 30 november 1961 framlagt en på massberäkning grundad kostnadsberäkning. Tillbyggnaden har därvid i prisläget den 1 juli 1961 beräknats kosta 4 170 000 kr. Härtill kommer kostnader för ändrings- och underhållsarbeten av ej värdehöjande natur inom befintliga byggnader, vilka kostnader byggnadsstyrelsen beräknat till 1 130 000 kr.

De till grund för den gjorda planeringen uppdagna riktlinjerna för postverkets verksamhet i Ulvsunda har beslutats efter samråd med postutredningen. Beträffande verksamhetens lokalisering har kontakt under hand tagits med lokaliseringsutredningen. Besked om sistnämnda utrednings inställning i frågan hade dock vid tiden för petitaskrivelsens avlämnande inte erhållits.

2. Inköp av fastigheter

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	573 000	1 000	19 000
1961/62	555 000	1 000	60 000*
1962/63 styrelsen	496 000	1 000	50 000*
dep.ch.	496 000	1 000	50 000*

* Preliminärt belopp.

Styrelsen räknar med att medelsbehovet för innevarande och nästa budgetår skall vara tillgodosett inom ramen för tillgängliga anslag.

Styrelsen har lämnat en redogörelse för de fastighetsförvärv, som genomförts under budgetåret 1960/61. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställs till vederbörande utskotts förfogande.

3. Anskaffning av automobiler m. m.

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	—	900 000	¹ 862 000
1961/62	—	1 000 000	1 000 000*
1962/63 styrelsen	—	1 500 000	1 500 000*
dep.ch.	—	1 200 000	1 200 000*

¹ Härutöver har ett belopp av 38 000 kr. överförts till dispositionsanslaget.

*Preliminärt belopp.

Postverkets fordonspark innehåller f. n. ett relativt stort antal bilar, som varit i bruk så länge, att deras ekonomiska livslängd överskridits. En förnyelse av fordonsparken är därför starkt motiverad. Härtill kommer, att det från beredskapssynpunkt är angeläget, att postverkets bilbestånd är tillräckligt och av fullgod kvalitet. För att tillgodose de krav på fordonsparken, som den fortgående ökningen av posttrafiken ställer, bör vidare viss utökning av antalet fordon äga rum. Under nästa budgetår räknar styrelsen med att behöva anskaffa bilar m. m. för 1,5 mkr.

4. Garagebyggnader m. m.

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	1 441 000	1 000	141 000
1961/62	1 301 000	1 000	400 000*
1962/63 styrelsen	902 000	1 000	400 000*
dep.ch.....	902 000	1 000	400 000*

* Preliminärt belopp.

Generalpoststyrelsen har framlagt följande investeringsplan för garagebyggnader.

	Tidigare beräknad byggnads- kostnad	Byggnads- kostnad beräknad 1961	Faktisk t. o. m. 30. 6. 1961	Utgift Beräknad 1961/62	1962/63
			tusental kronor		
I. Vissa äldre företag ..	3 693	3 461	3 358	100	—
II. Företag avsedda att på- börjas under 1961/62					
Garage i Överkalix ..	450	450	4	250	200
Garage och stations- anläggning i Gädd- ede	500	1 500	7	50	200
Summa II	950	950	11	300	400
Totalsumma	4 643	4 411	3 369	400	400

¹ Ny kostnadsberäkning ej verkställd år 1961.

Byggnadsföretagen i Överkalix och Gäddede har inte — såsom tidigare planerats — kunnat igångsättas under budgetåret 1960/61. Vidare förefinns en eftersläpning i medelsförbrukningen för färdigställda, men av byggnadsstyrelsen ej slutredovisade garage- och verkstadsanläggningar. Vad gäller det planerade garaget i Överkalix beräknas arbetena numera kunna igångsättas hösten 1961.

Beträffande garage och stationsanläggning i Gäddede har styrelsen velat

avvakta resultatet av vissa inom det berörda trafikområdet vidtagna rationaliseringsåtgärder, vilka bl. a. kan förutsättas komma att medföra en minskning av antalet erforderliga garageplatser. Sedan läget i trafikavseende numera säkrare kan bedömas, har nya förslagsritningar för byggnadsföretaget utarbetats på basis av ett reducerat lokalprogram. Ritningarna kommer i sedvanlig ordning att överlämnas till byggnadsstyrelsen för granskning och kostnadsberäkning. Generalpoststyrelsen skall därefter återkomma med närmare redogörelse i byggnadsfrågan. I avvaktan på ny kostnadsberäkning har kostnaderna för byggnadsprojektet upptagits till oförändrat belopp.

5. Anskaffning av bilmateriel för diligensrörelsen

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	89 000	¹ 1 100 000	1 252 000
1961/62	2 000	2 500 000	2 500 000*
1962/63 styrelsen	2 000	4 200 000	4 200 000*
dep.ch.....	2 000	2 700 000	2 700 000*

¹ Härutöver har ett belopp av 65 000 kr. överförts från dispositionsanslaget.

* Preliminärt belopp.

Av den av diligensrörelsen f. n. disponerade fordonsparken, 268 bussar, 34 lastbilar, 3 personbilar och 1 eltruck, har ca en tredjedel nått en sådan ålder, att de med normal brukningstid borde slopas innevarande budgetår. Den förefintliga eftersläpningen i bussanskaffningen kan inte inhämtas under innevarande budgetår. Inom ramen för sistnämnda anslag är det nämligen möjligt att inköpa endast ett trettiotal bussar och 25 släpvagnar. Detta innebär, att en för en rationell och driftsäker postdiligenstrafik nödvändig ersättningsanskaffning av ytterligare 15 à 20 bussar måste uppskjutas.

Efter expertbedömning av varje enskilt fordon har generalpoststyrelsen funnit, att 44 bussar och 6 lastbilar behöver ersättas under budgetåret 1962/63. Med nuvarande fordonspriser skulle en sådan anskaffning draga en kostnad av 3 750 000 kr. resp. 250 000 kr. eller tillhoppa 4 mkr.

Förutom angivna fordon disponerar diligenstrafiken f. n. 137 släpvagnar. För ersättning och viss utökning bör ett trettiotal sådana fordon anskaffas under budgetåret 1962/63 till en beräknad kostnad av 200 000 kr.

Sammanlagt beräknar styrelsen således medelsbehovet för anskaffning av bussar, lastbilar och släpvagnar för diligensrörelsen under budgetåret 1962/63 till 4,2 mkr.

6. Förvärv av billinjer

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	1 365 000	1 000	38 000
1961/62	1 328 000	1 000	40 000*
1962/63 styrelsen	1 289 000	1 000	50 000*
dep.ch.....	1 289 000	1 000	50 000*

* Preliminärt belopp.

Såvitt nu kan bedömas torde något övertagande av enskild linjetrafik av större omfattning inte komma att bli aktuellt under innevarande eller nästkommande budgetår.

7. Postverkets dispositionsanslag

	Ing. behålln.	Anslag	Överföring från andra anslag tusental kronor	Förstärkning av andra anslag	Egentlig utgift
1960/61	899	1	138	*65	394
1961/62	479	1 000	—	—	300*
1962/63 styrelsen ..	1 179	1	—	—	300*
dep.ch.....	1 179	1 000	—	—	300*

* Preliminärt belopp.

¹ Avser överföring från anslaget Anskaffning av automobiler m. m.

² Avser överföring till anslaget Anskaffning av bilmateriel för diligensrörelsen.

Storleken av det belopp, som kan komma att erfordras under budgetåret 1962/63, är inte möjligt att nu med säkerhet bedöma. Styrelsen räknar dock med att medelsbehovet för nämnda budgetår skall vara tillgodosett inom ramen för tillgängligt anslag.

Styrelsen har lämnat en sedvanlig redogörelse för användningen av dispositionsanslaget under budgetåret 1960/61. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

Yttranden

Arbetsmarknadsstyrelsen har i ett utlåtande över generalpoststyrelsens, telestyrelsens, järnvägsstyrelsens, vattenfallsstyrelsens och luftfartsstyrelsens framställningar om investeringsanslag samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens framställning angående investeringsanslag under verkets förrådsfond anfört följande.

Av stor betydelse från konjunktur- och sysselsättningspolitisk synpunkt är att de offentliga investeringarna kan till en viss grad anpassas efter konjunkturläget. Detta har också skett bl. a. under det mattare sysselsättningsläge, som rådde under åren 1958 och 1959, då ifrågavarande verks investeringstakt ökades avsevärt. En smidigare och framför allt snabbare anpassning efter arbetsmarknadssituationens krav vore dock enligt styrelsens mening önskvärd.

Arbetsmarknadsstyrelsen anser att man har anledning räkna med fortsatt hög sysselsättning under den tid, som nu närmast kan överblickas. En utökning av verkens investeringar är därför inte för närvarande påkallad av arbetsmarknadsskäl. Såvitt nu kan bedömas torde under sommaren 1962 behov komma att föreligga av liknande åtgärder som vidtagits under år 1961 i syfte att säsongmässigt dämpa investeringsverksamheten.

Arbetsmarknadsstyrelsen understryker emellertid starkt, att hållpunkter för en bedömning på så lång sikt som för nästkommande budgetår saknas. Det är därför enligt styrelsens mening viktigt, att ramarna för verkens investeringar bestäms på sådant sätt att investeringarna kan anpassas till olika arbetsmarknadssituationer. Planeringen bör redan från början inrikta på alternativa investeringsprogram, dels för ett arbetsmarknadsläge i huvudsak liknande det som förelegat under år 1961, dels för ett läge där från arbetsmarknadssynpunkt utrymme finns för ökning av investeringarna upp till en väsentligt högre nivå än för närvarande.

I övrigt föranleder verkens framställningar ingen erinran från arbetsmarknadsstyrelsens sida.

Lokaliseringsutredningen — som yttrat sig över förslaget om tillbyggnad till anläggningarna i Ulvsunda — anför, att utredningens arbete under de senaste två åren i huvudsak varit koncentrerat till omfattande undersökningar rörande ett nytt administrativt centrum. Utredningen arbetar bl. a. med vissa alternativ med utflyttning från Stockholms-området av mycket stora delar av den statliga verksamheten i Stockholm. Alternativen berör även generalpoststyrelsen. En omlokalisering av denna art är en mycket genomgripande åtgärd, som kräver lång förberedelse och måste ses på lång sikt.

Postverkets anläggningar i Ulvsunda måste enligt utredningens mening delvis ses som serviceorgan till den centrala postförvaltningen i Stockholm med så nära anknytning till denna, att de bör vara förlagda på samma ort eller åtminstone tämligen nära varandra. För närvarande betjänas även annan central statsförvaltning i Stockholm. I viss utsträckning torde likväl anläggningarna från lokaliseringssynpunkt kunna bedömas relativt fristående. Det ligger emellertid i sakens natur, att en eventuell utflyttning bör samordnas med övervägandena i detta hänseende beträffande generalpoststyrelsen, särskilt styrelsens bankavdelning. Det torde mot bakgrunden härav kunna sägas, att lokaliseringen av Ulvsunda-anläggningarna måste ses på lång sikt och att i tiden mera närliggande utflyttningsmöjligheter är relativt begränsade.

Generalpoststyrelsens tillbyggnadsförslag motiveras med nödvändiga rationaliseringsbehov. Lokaliseringsutredningen anser sig icke kunna bedöma styrkan i dessa behov. Om en tillbyggnad på de av generalpoststyrelsen anförda skälen bedömes nödvändig, förutsätter utredningen, att denna på intet sätt får föregripa utredningens fortsatta överväganden och åberopas som hinder för de utflyttningar, som utredningen med stöd härav kan komma att föreslå.

Departementschefen

Vid sin beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1962/63 har generalpoststyrelsen förutsatt, att den för innevarande budgetår gällande investeringsramen om 5,5 mkr. i stort sett kommer att utnyttjas, varvid de vid budgetårets utgång kvarstående reservationerna kommer att uppgå till ca 4,7

mkr. För nästa budgetår har styrelsen föreslagit en medelsförbrukning av 8,3 mkr. och äskat nya investeringsanslag om sammanlagt 6,8 mkr.

Såsom framgår av den investeringsplan för kommunikationsverken, som jag redovisat under punkt 67, har jag räknat med en medelsförbrukning för innevarande budgetår av 5,5 mkr. och för nästa budgetår av 6,5 mkr. Av följande sammanställning framgår, hur beloppen i stort sett fördelar sig på de olika anslagsändamålen.

	1960/61 Utfall	1961/62 Beräknat	1962/63 Styrelsen	Dep.ch.
		miljoner	kronor	
1. Posthus och markförvärv	0,6	1,3	1,9	1,9
2. Anskaffning av automobiler ..	0,9	1,0	1,5	1,2
3. Postverkets diligenstrafik	1,4	2,9	4,6	3,1
4. Dispositionsanslaget	0,4	0,3	0,3	0,3
Summa	3,3	5,5	8,3	6,5

Beträffande postverkets anläggningar i Ulvsunda anförde jag i 1959 års statsverksproposition, att den föreslagna tillbyggnaden fränsett uppförande av ett kallförråd borde anstå i avvaktan på resultatet av postutredningens och lokaliseringsutredningens överväganden rörande postverkets industri-rörelse. Innan dessa utredningar slutförts och ytterligare undersökningar gjorts i fråga om postverkets behov av tillverkningar och reparationer i egen regi ansåg jag det svårt att överblicka postverkets behov av lokaler i Ulvsunda. Genom de av poststyrelsen i samråd med postutredningen numera slutförda undersökningarna rörande dimensioneringen av verksamheten vid anläggningarna i Ulvsunda har enligt min åsikt postverkets behov av lokaler i Ulvsunda klarlagts på ett tillfredsställande sätt. Lokaliseringsutredningen har i sammanhanget anfört, att om en tillbyggnad bedömes nödvändig med hänsyn till postverkets behov av rationella driftförhållanden förutsätter utredningen att tillbyggnaden ej får föregripa dess fortsatta överväganden rörande lokaliseringsfrågan på lång sikt. Enligt min mening måste den föreslagna tillbyggnaden anses såsom synnerligen angelägen. Jag har därför ej någon erinran mot att den egentliga tillbyggnaden av postverkets anläggningar i Ulvsunda påbörjas under nästa budgetår.

I övrigt har jag i princip ej något att erinra mot de av styrelsen framlagda förslagen till investeringar. Den av mig förordade ramen innebär dock att en viss begränsning av investeringsverksamheten blir nödvändig. För att postverkets investeringar skall hålla sig inom det föreslagna rambeloppet för nästa budgetår har medelsförbrukningen därför ansetts böra reduceras i förhållande till styrelsens förslag med 0,3 mkr. på anslaget Anskaffning av automobiler och 1,5 mkr. på anslaget Anskaffning av bilmateriel för diligensrörelsen.

Anslagsbeloppen för nästa budgetår har beräknats med ledning av den uppskattade medelsförbrukningen jämte beräknad ingående behållning på

de olika anslagen. Anslagen Inköp av fastigheter, Garagebyggnader m. m. samt Förvärv av billinjer har därvid kunnat uppföras med endast formella belopp. De av mig förordade anslagen uppgår till totalt 6,0 mkr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1962/63 under postverkets fond anvisa följande investeringsanslag nämligen

1. Posthus m. m.	1 100 000 kr.
2. Inköp av fastigheter	1 000 >
3. Anskaffning av automobiler m. m.	1 200 000 >
4. Garagebyggnader m. m.	1 000 >
5. Anskaffning av bilmateriel för diligensrörelsen	2 700 000 >
6. Förvärv av billinjer	1 000 >
7. Postverkets dispositionsanslag	1 000 000 >

[69] B. Televerket

Av balansräkningen den 30 juni 1961 för televerkets fond framgår, att verkets tillgångar uppgår till sammanlagt 4 635,6 mkr., varav 4 232,6 mkr. belöper på fast egendom, 159,3 mkr. på inventarier och förråd samt återstoden på poster av finansiell art.

Kapitalbehållningen, inklusive balanserade överskottsmedel, uppgick den 30 juni 1961 till 1 712,6 mkr., vilket innebär en ökning under budgetåret 1960/61 med 69,6 mkr.

Överskottet i procent av det i medeltal disponerade kapitalet var 10,9 under budgetåret 1960/61 mot 9,2 under budgetåret 1959/60.

Telestyrelsen m. fl.

I särskilda skrivelser den 31 augusti och den 31 oktober 1961 har telestyrelsen hemställt om anslag för budgetåret 1962/63.

Luftfartsstyrelsen har i skrivelse den 25 augusti 1960 äskat anslag för budgetåret 1962/63 till radioanläggningar för luftfarten.

Av skrivelserna och i samband därmed lämnade uppgifter inhämtas följande.

1. Utvecklingen av televerkets rörelse

Telestyrelsen har lämnat följande uppgifter rörande utvecklingen under budgetåret 1960/61 av televerkets rörelse, mätt i antalet telefonapparater, telexabonnemang, ljudradiolicenser och televisionsradiolicenser samt taxerade samtal, telegram och telexskrivningar. Beträffande utvecklingen av nämnda verksamhetsgrenar under tidigare budgetår torde få hänvisas till handlingarna.

	Antal	absolut	Ökning i %
Telefonapparater	¹ 2 837 800	132 900	4,9
Telexabonnemang	¹ 2 172	327	17,7
Ljudradiolicenser	¹ 2 796 500	85 500	3,2
Televisionsradiolicenser	¹ 1 166 700	372 700	46,9
Telefonsamtal med periodavgift	² 99 458 000	—	³ — 7,5
Taxerade telegram	² 6 747 100	—	— 1,6
Telexskrivningar			
inländska	11 408 100	—	6,6
utländska	² 3 356 400	—	20,2

¹ Vid budgetårets utgång.

² Preliminär siffra.

³ Om hänsyn tages till automatiseringen av rikstrafiken föreligger i stället en ökning med 10,5 %.

Antalet nytecknade telefonabonnemang har under de två senaste budgetåren visat en fortgående och accelererad stegring. Antalet nyteckningar, som under budgetåret 1958/59 uppgick till 145 100, steg sålunda under budgetåret 1959/60 till 161 300 eller med 11 % och under budgetåret 1960/61 till 187 400, vilket motsvarar en ökning med ytterligare 16 %. Antalet uppsatta telefonapparater har likaledes kraftigt ökats. Nettoökningen av antalet uppsatta apparater, som under budgetåret 1959/60 uppgick till 116 700, kunde sålunda under budgetåret 1960/61 ökas till 132 900. Denna ökning har kunnat åstadkommas utan ökning av televerkets arbetarstyrka, vilket förklaras av att man genom rationaliseringsåtgärder av olika slag kunnat åstadkomma en fortlöpande produktionsstegring. Trots det stora antalet nyuppsatta apparater har jämna steg dock ej kunnat hållas med nyteckningarna, varför balansen av anmälda, ännu ej uppsatta apparater visat en fortgående stegring, från 41 800 den 30 juni 1959 till 45 100 den 30 juni 1960 och 51 900 den 30 juni 1961. Av det sistnämnda antalet hade vid budgetårets slut ca 7 000 väntat mer än tre månader. Motsvarande antal ett år tidigare var 5 410. I följande sammanställning lämnas en specifikation på grupper med olika väntetider från minst tre månader upp till tre år och därutöver.

Väntetid	1. 7. 1960	1. 7. 1961
fr. o. m. 3 mån. intill 6 mån.	3 150	4 500
» 6 » » 9 »	1 150	1 180
» 9 » » 12 »	410	570
» 12 » » 18 »	370	500
» 18 » » 24 »	180	140
» 24 » » 36 »	120	80
över 36 »	30	30
Summa	5 410	7 000

Antalet telefonsamtal mot periodavgift har, om hänsyn tas till bortfall av sådan trafik genom automatisering, under budgetåret 1959/60 stigit med 7,8 % och under budgetåret 1960/61 med 10,5 %, vilken ökning är väsentligt större än under de närmast föregående tre budgetåren. Den starka stegringen under de två sista budgetåren beror främst på den rådande högkonjunkturen och den stora abonnentökningen.

För enbart den inländska telefontrafiken var ökningen under budgetåret 1960/61 10,4 %, under det att motsvarande ökning för den utländska telefontrafiken var 16,5 %.

Till skillnad från telefontrafiken visar telegraftrafiken en fortgående avmattning. Telextrafiken visar däremot fortsatt stark stegring. Ökningen av antalet telexabonnemang, som under budgetåret 1959/60 sjönk till följd av att televerket i samband med införandet av en ny modernare telexapparat tillfälligtvis måste förlänga väntetiderna för inkoppling av nyanmälda abonnemang, har under budgetåret 1960/61 åter stigit mycket kraftigt. Antalet anmälda nya telexabonnemang, som ej kunnat inkopplas och som den 30

juni 1960 uppgick till 213, hade på grund av det stora antalet nyteckningar per den 30 juni 1961 dock ej sjunkit längre än till 176.

Beträffande den fortgående utbyggnaden av SOS-tjänsten meddelar styrelsen, att SOS-centraler hittills inrättats i Borås, Falun, Gävle, Göteborg, Halmstad, Hudiksvall, Jönköping, Kalmar, Kristianstad, Luleå, Norrköping, Skellefteå, Stockholm, Sundsvall, Umeå, Uppsala, Västerås, Örebro och Östersund. Under nu löpande budgetår beräknas en SOS-central bli anordnad även i Nässjö.

Telestyrelsen har i sina petita lämnat en redogörelse för det framtida behovet av utbyggnad av fjärrförbindelseanläggningarna och anför därvid bl. a. följande:

Den ständigt fortgående trafikökningen medför, enligt styrelsens uppfattning, att man måste räkna med att såväl det inländska fjärrförbindelsenätet som förbindelserna med utlandet måste kraftigt utbyggas under den återstående delen av 1960-talet. I annat fall riskerar man att få avsevärt försämrade framkomstmöjligheter för såväl den manuellt som den automatiskt expederade trafiken. Även om trafikstegringen i fortsättningen icke skulle bli lika stor som under de senaste budgetåren, måste man räkna med att sådan försämring likväl kommer att inträda speciellt i fråga om den telefonist-expederade trafiken på övre Norrland intill dess att den nu under arbete varande radiolänklinjen mellan Sundsvall och Boden kan tas i trafik. Detta beräknas beträffande sträckan Sundsvall—Umeå ske i mitten av år 1963 och beträffande sträckan Umeå—Boden ungefär ett halvt år senare.

Vad den utländska telefontrafiken angår har den starka trafikökningen i alla länder gjort det nödvändigt att revidera de prognoser, som tidigare gjorts rörande behovet av förbindelser mellan de olika länderna. En sådan revision har också blivit nödvändig av den anledningen, att man för närvarande håller på att övergå till halvautomatisk expedition av utländska samtal enligt internationellt rekommenderade normer. Denna expeditionsform sparar in telefonister på ankomstsidan men kräver samtidigt flera förbindelser. Man planerar också för närvarande allmänt i Europa att helt automatisera även trafiken mellan länderna, vilket förutsätter jämförelsevis riklig ledningstillgång. För Sveriges del blir sådan automatisering närmast aktuell för trafiken med våra nordiska grannländer.

Utöver den vanliga trafikökningen måste televerket framdeles även tillgodose det behov av förbindelser, som erfordras för överföring av data till elektroniska databehandlingsanläggningar. Vidare erinras om televerkets ständigt ökande uppgifter för det totala försvaret.

Den kraftiga tillväxten av långdistanstrafiken medför, att överföringskapaciteten för vissa radiolänk- och koaxialkabelanläggningar i södra och mellersta Sverige beräknas bli otillräcklig redan under 1960-talet. För utökning av dessa anläggningars kapacitet utöver den i dag maximala krävs en helt ny teknik, som för närvarande är under utveckling. Denna nya teknik beräknas för radiolänkanläggningar bli tillgänglig i mitten av 1960-talet och för koaxialkabelanläggningar vid 1960-talets slut, d. v. s. vid den tid då till- och ombyggnader blir aktuella inom det svenska nätet. Dessa, som kräver omfattande förberedelser, beräknas för radiolänkanläggningar komma att medföra en tre gånger högre överföringskapacitet än den nu möjliga och för koaxialkabelanläggningarna en något större utökning.

Vidare förutses, att man redan vid mitten av 1960-talet måste dubblera den år 1960 utlagda telefonkabeln mellan Sverige och Storbritannien.

2. Anvisade och äskade anslag

En sammanställning av de för budgetåren 1960/61—1961/62 anvisade samt de av telestyrelsen för nästa budgetår äskade investeringsanslagen visas följande.

	1960/61	1961/62 tusental kronor	1962/63
Inköp och byggande av fastigheter	16 000	16 300	17 300
Telefon- och telegrafanläggningar	237 300	253 800	290 000
Radioanläggningar för televerket	24 400	25 700	32 300
Radioanläggningar för luftfarten	3 500	3 000	3 300
Försvarsberedskap vid televerket	6 340	7 500	7 500
Televerkets dispositionsanslag	10 000	5 000	5 000
Anläggningen i Farsta ¹	8 000	2 300	3 000
Summa	305 540	313 600	358 400

¹ Föreslås i det efterföljande sammanfört med anslaget till inköp och byggande av fastigheter.

För innevarande budgetår har anvisats anslag om sammanlagt 313,6 mkr. Den mot de anvisade anslagen svarande medelsförbrukningen har beräknats till 317,7 mkr., varav för ramreglerade investeringar 285,0 mkr. och för övriga investeringar 32,7 mkr.

För budgetåret 1962/63 har telestyrelsen beräknat de behövliga anslagen till sammanlagt 358,4 mkr. och medelsförbrukningen till 367,1 mkr., varav 329,2 mkr. för rambegränsade investeringar och 37,9 mkr. för övriga investeringar.

Genom de stora avskrivningar, som görs på televerkets anläggningar, har lånemedel endast i relativt ringa utsträckning behövt anlitas för finansiering av televerkets anläggningsarbeten. Under de senaste sex budgetåren har sålunda lånemedel endast behövt tas i anspråk intill 25, 16, 12, 19, 15 resp. 8 % för täckning av de totala anläggningskostnaderna. För budgetåret 1961/62 beräknas de totala anläggningskostnaderna kunna täckas med avskrivningsmedel i sådan utsträckning, att 12 % av de erforderliga investeringsmedlen behöver upplånas.

3. Inköp och byggande av fastigheter

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	9 904 000	24 000 000	20 790 000
1961/62	13 114 000	18 600 000	25 700 000*
1962/63 styrelsen	6 014 000	20 300 000	26 250 000*
dep.ch	6 014 000	19 500 000	25 500 000*

* Preliminärt belopp.

Under detta anslag redovisas förutom de objekt, som hittills upptagits därunder, även anläggningen för teletekniskt utvecklingsarbete m. m., vilken tidigare uppförts under en särskild anslagsrubrik.

I följande sammanställning lämnas en redogörelse för faktisk resp. beräknad medelsförbrukning 1960/61—1962/63 med fördelning efter objektgrupper.

	Faktisk utgift 1960/61	Beräknad utgift	
		1961/62 tusental kronor	1962/63
Telefonstationsbyggnader m. m.	9 213	15 900	15 700
Förrådsbyggnader m. m.	2 920	3 400	4 450
Övriga husbyggnader	8 147	6 000	5 600
Inköp av fastigheter	510	400	500
Summa	20 790	25 700	26 250

Telestyrelsen anför, att av de tidigare till riksdagen anmälda byggnadsföretagen avseende telefonstationsbyggnader beräknas under budgetåret 1961/62 elva byggnadsföretag komma att påbörjas. I investeringsplanen för budgetåret 1962/63 har styrelsen upptagit ytterligare elva byggnadsföretag, varav ett — tillbyggnad i Sundsvall — tidigare har anmälts för riksdagen. Övriga tio företag avser uppförande av telefonstationsbyggnader eller tillbyggnader till förut befintliga sådana byggnader i Drevviksstrand, Gällivare, Göteborg (Annedal, Hisingen och Kaserntorget), Stockholm, Strömstad, Strömsund, Tureberg och Västerås. Dessutom har — förutom nybyggnad av ett antal mindre och medelstora förråd — upptagits påbörjandet under budgetåret 1961/62 av en tidigare för riksdagen anmäld påbyggnad av kontorsbyggnaden vid verkstaden i Nynäshamn samt under budgetåret 1962/63 uppförande av en kontors- och matsalsbyggnad vid verkstaden i Sundsvall.

De av byggnadsstyrelsen nu beräknade byggnadskostnaderna för redan anmälda byggnadsföretag är i flera fall högre än tidigare gjorda beräkningar. Särskilt gäller detta telefonstationsbyggnaderna i Malmö (Kirseberg och kv. Sparven), Trollhättan, Uppsala och Varberg. Förklaringen härtil är i huvudsak oförutsedda svårigheter i avseende på grundförhållandena eller något ökade byggnadsvolymer. Å andra sidan har avsevärt lägre kostnader nu kunnat beräknas för de tidigare för riksdagen anmälda byggnadsföretagen i Gävle och Kalix. Vad beträffar Kalix beror nedsättningen på att ny lokal för postverket kunnat anskaffas genom förhyrning i den allmänna hyresmarknaden, varför nybyggnaden ej behöver inrymma lokaler också för postverket. I övrigt föreligger smärre justeringar i en del fall uppåt och i andra fall nedåt av tidigare gjorda kostnadsberäkningar. Förhöjningarna beror som regel på den stegring av byggnadskostnaderna, som inträtt efter den tidpunkt, då de föregående beräkningarna gjordes.

I följande sammanställning redovisas styrelsens investeringsprogram för telefonstations-, förråds- och övriga husbyggnader samt för inköp av fastigheter. Beträffande vissa objekt, som avser på- eller tillbyggnader av befintliga hus, förutsättes att utöver angivna investeringsbelopp även driftmedel i varierande utsträckning blir tagna i anspråk för täckande av sådana kostnader för ingrepp i de befintliga husen, som icke bör belasta investeringsanslagen.

Tidigare beräknad byggnads- kostnad	Byggnads- kostnad beräknad 1961	Faktisk t. o. m. 30. 6. 1961	Utgift Beräknad för	
		tusental	1961/62	1962/63
		kronor		

Telefonstationsbyggnader

I. Företag påbörjade före 1.7. 1961

Vissa äldre byggnadsföretag	—	—	—	1 395	—
Eksjö, nybyggnad	750	700	250	300	150
Gävle, nybyggnad	2 650	2 200	260	1 300	640
Göteborg, Kortedala, tillbyggnad	350	350	125	225	—
Karlstad, tillbyggnad	1 650	1 650	60	1 100	500
Kristianstad, tillbyggnad	1 900	1 700	80	900	475
Ljusdal, tillbyggnad	500	500	35	300	165
Malmö, kv. Sparven, tillbyggnad	4 670	5 200	2 300	1 300	1 000
Nyköping, påbyggnad	600	500	280	220	—
Simrishamn, nybyggnad	650	550	215	200	140
Skellefteå, tillbyggnad	1 100	1 000	50	600	350
Trollhättan, tillbyggnad	1 900	2 200	185	1 000	800
Uppsala, tillbyggnad	1 400	2 000	20	1 000	980
Värnamo, tillbyggnad	525	400	120	280	—
Östersund, tillbyggnad	2 200	2 400	140	1 200	700
Summa I	20 845	21 350	4 120	11 320	5 900

II. Företag, avsedda att påbörjas under

1961/62

Arvika, tillbyggnad	400	350	—	250	100
Fårhult, tillbyggnad	800	800	40	650	110
Huddinge, tillbyggnad	650	650	10	450	190
Jönköping, påbyggnad	500	500	—	400	100
Kalix, nybyggnad	1 250	820	—	400	420
Lidingö, kv. Drott, tillbyggnad .	600	650	20	400	230
Malmö, Kirseberg, nybyggnad ..	2 100	2 800	15	700	1 200
Mjölby, tillbyggnad	1 300	1 300	45	600	550
Sollefteå, tillbyggnad	400	350	—	150	200
Uddevalla, påbyggnad	200	200	15	180	—
Varberg, tillbyggnad	900	1 200	—	400	600
Summa II	9 100	9 620	145	4 580	3 700

III. Företag, som beräknas kunna på- börjas under 1962/63

Drevviksstrand, nybyggnad	—	1 000	—	—	350
Gällivare, tillbyggnad	—	900	—	—	350
Göteborg, Annedal, nybyggnad .	—	1 400	—	—	400

174 *Statsverkspropositionen år 1962: Bil. 8: Kommunikationsdepartementet*

	Tidigare beräknad byggnads- kostnad	Byggnads- kostnad beräknad 1961	Faktisk t. o. m. 30.6. 1961 tusental kronor	Utgift Beräknad för 1961/62	1962/63
Göteborg, Hisingen, tillbyggnad.	—	1 100	—	—	400
Göteborg, Kaserntorget, påbygg- nad	—	650	—	—	350
Stockholm, kv. Jericho, Norr- landsgatan, tillbyggnad	—	11 000	—	—	1 500
Strömstad, nybyggnad	—	900	—	—	350
Strömsund, nybyggnad	—	900	—	—	300
Sundsvall, tillbyggnad	—	1 500	—	—	600
Tureberg, tillbyggnad	—	850	—	—	300
Västerås, nybyggnad	—	3 000	—	—	1 200
Summa III	—	23 200	—	—	6 100
Summa I—III	—	154 170	4 265	15 900	15 700

Förrådsbyggnader m. m.

I. Företag, påbörjade före 1.7. 1961

Förrådsbyggnader	—	—	—	725	575
------------------------	---	---	---	-----	-----

II. Företag, avsedda att påbörjas under 1961/62

Nynäshamn, påbyggnad av kon- torsbyggnad	1 050	1 300	—	800	250
Förrådsbyggnader	2 500	2 700	300	1 875	525
Summa II	3 550	4 000	300	2 675	775

**III. Företag, som beräknas kunna på-
börjas under 1962/63**

Sundsvall, kontors- och matsals- byggnad	—	2 100	—	—	1 200
Förrådsbyggnader	—	2 850	—	—	1 900
Summa III	—	4 950	—	—	3 100
Summa I—III	3 550	18 950	300	3 400	4 450

¹ Exkl. vissa äldre byggnadsföretag.

Tidigare beräknad byggnads- kostnad	Byggnads- kostnad beräknad 1961	Faktisk t. o. m. 30. 6. 1961	Utgift Beräknad för	
			1961/62	1962/63
			tusental kronor	

Övriga husbyggnader

I. Företag, påbörjade före 1.7. 1961

Farsta, vissa teletekniska bygg- nader.....	21 600	21 600	11 687	6 000	3 600
--	--------	--------	--------	-------	-------

II. Företag, avsett att påbörjas under 1962/63

Farsta, teleteknisk byggnad samt hallbyggnad	—	9 000	—	—	2 000
---	---	-------	---	---	-------

Summa I—II	—	30 600	11 687	6 000	5 600
------------	---	--------	--------	-------	-------

Inköp av fastigheter	—	—	—	400	500
----------------------------	---	---	---	-----	-----

Totalsumma	—	93 720	16 252	25 700	26 250
------------	---	--------	--------	--------	--------

Såsom motivering för de olika byggnadsobjekt, som tidigare ej anmälts, anför styrelsen följande.

Telefonstationsbyggnader

Ny telefonstationsbyggnad i Drevviksstrand

Nuvarande telefonstation i Drevviksstrand medger anslutning av 800 nummer. Denna kapacitet beräknas vara helt tagen i anspråk i början av år 1964, efter vilken tidpunkt nya abonnenter icke längre kan mottagas. Med anledning härav måste en automatisk telefonstation vara färdigställd till nämnda tidpunkt i lokaler, vilka endast kan beredas i en för ändamålet särskilt uppförd nybyggnad. För den planerade nybyggnaden har ett lämpligt område av en fastighet i Huddinge kommun överförts från fortifikationsförvaltningens till televerkets förvaltning. Byggnadsarbetet planeras att igångsättas under år 1962 och vara slutfört under år 1963.

Tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Gällivare

Televerkets stationsbyggnad i Gällivare uppfördes under åren 1952—53. Befintliga utrymmen för automatstationen och överdragstationen medger blott en mindre utökning, som är tillräcklig fram till år 1964, varför ytterligare lokaler erfordras, som kan erhållas genom tillbyggnad av stationshuset. De nya lokalerna bör vara disponibla för montage av teknisk utrustning under år 1963. Byggnadsarbetet planeras att igångsättas under år 1962.

Ny telefonstationsbyggnad i stadsdelen Annedal i Göteborg

För närvarande är abonnenter inom det snabbt expanderande Frölundaområdet i Göteborg anslutna till tre olika telefonstationer i staden. Dessa stationer beräknas med hänsyn till den väntade abonnentökningen icke i längden kunna täcka behovet, varför en ny automatisk telefonstation erford-

ras i stadsdelen Annedal. Genom tillkomsten av en sådan station möjliggöres även en planerad avlastning av nuvarande stationer, så att anslutning kan ske av nytillkommande abonnenter inom dessa stationers egna områden. För att undvika provisorier i form av oekonomiska utbyggnader av såväl befintliga stationer som områdets kabelnät måste den nya automatstationen färdigställas under år 1964. Byggnadsarbetet planeras därför att igångsättas under år 1962 och vara slutfört under år 1963. Erforderlig byggnadstomt finnes disponibel.

Tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden på Hisingen i Göteborg

Den byggnad, inom vilken televerkets station på Hisingen i Göteborg är inrymd, uppfördes under åren 1938—1939 och har sedermera om- och tillbyggt. Byggnaden innehåller även postkontor. Enligt föreliggande prognoser beräknas den forcerade byggnadsverksamheten inom de delar av Hisingen, som tillhör eller är orienterade mot Göteborgs stad, medföra att abonnentantalet vid stationen kommer att stiga med ca 2 000 per år, varigenom den nuvarande stationen kommer att bli fullbelagd inom den närmaste femårsperioden.

Även postverket har till följd av den med stadsdelens fortsatta tillväxt ökade trafiken behov av större lokaler. Enligt generalpoststyrelsen har företagna undersökningar visat, att acceptabla förhållanden för postverkets del kan åstadkommas endast genom en tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden. De nya postlokalerna bör stå färdiga snarast. Byggnadsarbetet planeras därför att igångsättas under år 1962 och vara slutfört under år 1963.

Påbyggnad av telefonstationsbyggnaden vid Kaserntorget i Göteborg

För att säkerställa framkomligheten på nuvarande helautomatiska förbindelser mellan Göteborgsområdet och övriga landet samt för att möjliggöra införande av planerad helautomatisk rikstrafik mellan Västsverige och Norrland erfordras, att en utökning av den nuvarande förmedlingsstationen vid Kaserntorget i Göteborg är slutförd vid årsskiftet 1964/65. Erforderliga lokaler, som kan beredas genom påbyggnad av befintligt stationshus inom 36:e kvarteret Telegrafan i Göteborg, bör vara disponibla för montage av teknisk utrustning senast vid årsskiftet 1963/64.

Telefonstationsbyggnad i Stockholm, kv. Jericho vid Norrlandsgatan

För att södra delen av det blivande Sergels torg i Stockholm skall kunna iordningställas och där planerad nybyggnad uppföras, måste snarast möjligt gårdsbyggnaden till televerkets fastighet i kvarteret Fyrmörsaren rivas. I denna byggnad är bl. a. en del av telefonbyråns lokaler inrymda. För byrån, som sysselsätter 450 à 500 personer, kan det genom rivningen uppstående lokalbehovet tillgodoses endast genom uppförande av en nybyggnad, vilken — eftersom byrån betjänar allmänheten — måste vara centralt belägen. För ändamålet disponerar televerket mycket lämpligt belägen tomtmark i kvarteret Jericho, nämligen fastigheterna med adressnummer 17, 19 och 21 vid Norrlandsgatan. Dessa hus måste under alla förhållanden snart rivas vid blivande breddning av Norrlandsgatan. Den del av de tre tomterna, som därefter blir kvar, är emellertid tillräcklig för att bereda plats för såväl telefonbyrån som för en av behovet starkt påkallad ny automatisk lokaltelefonstation i denna del av staden. En sådan station måste nämligen anordnas för att tillgodose det ökade antal telefonabonnemang, som den nya bebyggelsen på nedre Norrmalm medför. Stationen är dessutom avsedd att

övertaga telefonabonnenter från Östermalmsstationen vid Karlaplan, vars hela utbyggbara kapacitet ej beräknas täcka behovet inom det nuvarande stationsområdet längre än till 1964 å 1965.

Ny telefonstationsbyggnad i Strömstad

Den nuvarande manuella telefonstationen i Strömstad är inrymd i lokaler, som förhyres av enskild fastighetsägare. Lokalerna är trånga och den befintliga manuella stationsutrustningen är starkt försliten. Med nuvarande abonnentökning beräknas stationens nummerkapacitet vara helt tagen i anspråk vid årsskiftet 1961/62. Genom provisoriska åtgärder kan stationen emellertid utökas därhän, att kapaciteten räcker till mitten av år 1965, då således ny automatstation måste tagas i bruk. Lokaler härför kan endast erhållas genom en nybyggnad, vars uppförande måste påbörjas under år 1962 för att stationen i tid skall hinna färdigställas. Lämplig byggnadstomt har tidigare förvärvats i kvarteret Svanen i Strömstad.

Ny telefonstationsbyggnad i Strömsund

Nuvarande telefonstation i Strömsund är manuell och av äldre typ. Genom att vidtaga vissa provisoriska åtgärder kan stationens kapacitet utökas, så att den blir tillräcklig fram till början av år 1965, efter vilken tidpunkt nya abonnenter icke längre kan mottagas. Med anledning härav måste en automatisk telefonstation vara färdigställd till nämnda tidpunkt i lokaler, vilka endast kan beredas i en för ändamålet särskilt uppförd nybyggnad. Erforderlig byggnadstomt har av telestyrelsen förvärvats i kvarteret Järven i Strömsund. Byggnadsarbetet planeras att igångsättas under år 1962 och vara slutfört under år 1963.

Tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Tureberg

Den nuvarande telefonstationen i Tureberg inrymmer utrustning för anslutning av 9 000 abonnenter. Denna kapacitet beräknas med hänsyn till pågående byggnadsverksamhet inom området vara helt utnyttjad i mitten av år 1964. Ytterligare stationsutrustning måste därför vara monterad under nämnda år för att nya abonnenter skall kunna mottagas. Lokaler för detta ändamål kan beredas genom tillbyggnad av befintligt stationshus på stadsägan nr 4643 i Tureberg. Byggnadsarbetet planeras att igångsättas under år 1962 och vara slutfört under år 1963.

Ny telefonstationsbyggnad i Västerås

Televerkets station i Västerås är inrymd i en byggnad som tillhör verket. Den inom fastigheten befintliga stationen för automatisk förmedling av rikssamtal är av provisorisk karaktär och uppfyller icke de krav, som från teknisk och trafikal synpunkt måste ställas på densamma. Som ett led i den successiva automatiseringen av landets rikstrafik måste stationen senast år 1965 utbyggas i avsevärd omfattning, varvid samtidigt den nuvarande provisoriska förmedlingsutrustningen måste ersättas med utrustning av definitiv typ. Ifrågavarande utrymmesbehov kan endast tillgodoses genom uppförande av en nybyggnad. Lämplig byggnadstomt för detta ändamål har utvalts utanför stadens centrum och underhandlingar om förvärv pågår. Byggnadsarbetet planeras att igångsättas under år 1962 och vara slutfört under år 1964.

Förrådsbyggnader m. m.***Kontors- och matsalsbyggnad vid verkstaden i Sundsvall***

Televerkstaden i Sundsvall sysselsätter för närvarande ca 525 arbetare och 80 tjänstemän. Tjänstemannapersonalen har alltsedan verkstadens tillkomst i slutet på 1940-talet varit placerad i provisoriskt anordnade kontorslokaler i verkstadsbyggnaden. Endast två av rummen har fönster i yttervägg. Ventilationsförhållandena är icke tillfredsställande beroende dels på att personalen sitter alltför trångt, dels på att vissa lokaler ur störningssynpunkt måst förses med innertak. Matsalen för verkstadens anställda har provisoriskt måst förläggas till källaren, där den tar förrådsutrymme i anspråk, varför förrådslokaler har måst förhyras på annat håll. Såväl beträffande kontorslokaler som matsalen har allvarliga erinringar framförts av yrkesinspektionen, som endast ansett sig kunna godkänna lokalerna som ett provisorium i avvaktan på att en planerad kontorsbyggnad skulle komma till stånd. En sådan har också blivit nödvändig av den anledningen, att utvecklingen och rationaliseringen av tillverkningen kräver mer arbetsberedning och att införandet av nya metoder kräver en större stab av tekniker. Någon möjlighet att utöka befintliga kontorslokaler på bekostnad av verkstadsutrymmet finnes ej. Tvärtom hindrar de provisoriska kontorslokalerna den naturliga utvecklingen av tillverkningen.

Förrådsbyggnader

Ett stort antal av televerkets medelstora och mindre förråd befinner sig i mycket dåligt skick med trånga utrymmen och otidsenliga lagringsanordningar. Förrådspersonalen måste på grund av otillräckliga lokaler och bristande sanitära anordningar arbeta under mycket otillfredsställande förhållanden. Som ett led i den under senare år pågående upprustningen av förråden räknar styrelsen med att under nästa budgetår påbörja nya förrådsanläggningar vid televerkets förråd i Linköping, Norrköping och Örebro. Teleförrådet i Linköping är inrymt i postverkets källare och på en förhyrd upplagsplats. Från båda lokalerna är verket uppsagt till avflyttning. I planerad förrådsbyggnad skulle även inrymmas garage och personalrum. Vid teleförrådet i Norrköping finns en reparationsverkstad för telemateriel i en undermålig f. d. militärbarack, som delvis är belägen på gatumark och måste rivas för genomförande av ny stadsplan. I den planerade nybyggnaden skall förutom verkstaden inrymmas kontor för förrådet samt kurslokaler. Det nuvarande förrådet i Örebro, som delvis är inrymt i en fallfärdig militärbarack, är trångt och otidsenligt.

Övriga husbyggnader

För att tillgodose styrelsens lokalbehov föreslås, att i Farsta uppföres ytterligare en åttavåningsbyggnad och en hallbyggnad för en preliminärt beräknad kostnad av 9 mkr. Byggnaderna måste vara färdiga redan år 1964. För nästa budgetår beräknas medelförbrukningen till 2 mkr.

I en särskild skrivelse den 6 december 1961 har telestyrelsen meddelat att kostnaderna för det redan pågående byggnadsföretaget i prisläget den 1 januari 1960 numera kan beräknas överstiga det tidigare angivna beloppet om 21,6 mkr. med ca 2 mkr.

Inköp av fastigheter

Styrelsen har lämnat en sedvanlig redogörelse för de inköp av fastigheter, som skett under budgetåret 1960/61. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna ställs till vederbörande utskotts förfogande.

4. Telefon- och telegrafanläggningar

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	21 000	237 300 000	241 506 000
1961/62	¹ (— 4 185 000)	253 800 000	253 800 000*
1962/63 styrelsen	—	290 000 000	290 000 000*
dep.ch.	—	283 000 000	283 000 000*

* Preliminärt belopp.

¹ Uppkommet underskott har täckts genom en permanent anvisning från dispositionsanslaget.

I följande sammanställning lämnas en redogörelse för faktisk resp. av telestyrelsen beräknad medelförbrukning 1960/61—1962/63 med fördelning efter objektgrupper.

	Faktisk utgift 1960/61	Beräknad utgift 1961/62	1962/63
	tusental kronor		
Fjärrförbindelseanläggningar m. m.	101 893	103 600	116 000
Telefon- och telegrafstationer	66 248	72 200	83 000
Nya abonnentanläggningar etc.	73 365	78 000	91 000
Summa	241 506	253 800	290 000

Telestyrelsen har redovisat följande investeringsprogram för de under anslaget upptagna objektgrupperna. För redan pågående arbeten avser den angivna totalkostnaden beräknad återstående kostnad per den 1 juli 1962.

	Total- kostnad	Därav under 1962/63
	miljoner kronor	
<i>Fjärrförbindelseanläggningar m. m.</i>		
Större fjärrförbindelseanläggningar (fjärrkablar eller radio- länkar)	75,7	45,2
Kabelanläggningar gemensamma med andra myndigheter ...	3,6	3,6
Landskablar och mindre rikskablar	36,8	31,6
Utökning av telefon- och telegrafutrustning på överdragssta- tioner	46,4	32,3
Teleanläggning Sverige—Finland	5,3	3,3
Summa	167,8	116,0

Telefon- och telegrafstationer

Automatisering av telefonstationer	32,5	23,5
Utökning av telefonstationer	93,0	58,0
Telegraf- och telexutrustning	1,5	1,5
Summa	127,0	83,0

	Total- kostnad	Därav under 1962/63 miljoner kronor
<i>Nya abonnentanläggningar m. m.</i>		
Nya abonnentanläggningar	39,5	39,5
Nätarbeten	48,0	48,0
Blanka lands- och riksledningar	3,0	3,0
Rörliga abonnentanläggningar (mobilradio)	0,5	0,5
Summa	91,0	91,0
Totalsumma	385,8	290,0

Beträffande de olika objektgrupperna anför styrelsen i huvudsak följande.

Fjärrförbindelseanläggningar m. m.

Telestyrelsen har i följande sammanställning lämnat en närmare specifikation rörande kostnaderna för de större fjärrförbindelseanläggningarna.

	Total åter- stående kostnad 1. 7. 1962 miljoner kronor	Därav under 1962/63
I. Anläggningar som påbörjats		
Stockholm—Norrköping—Göteborg—Malmö	9,6	9,4
Sundsvall—Umeå—Boden	2,2	2,2
Sundsvall—Östersund	3,4	2,4
Fårhult—Visby	2,4	1,3
Jönköping—Gudhem	4,5	1,7
Malmö—Kristianstad	0,1	0,1
Västerås—Gävle med avgrensning till Falun	14,5	9,3
Västerås—Örebro	2,7	0,2
Örebro—Göteborg	7,2	3,7
Stockholm—Sundsvall	2,4	2,4
Jönköping—Malmö	6,4	3,2
Ljungby—Växjö	1,4	0,9
Emmaboda—Karlskrona	0,9	0,6
Jönköping—Nässjö—Fårhult	0,6	0,4
Summa	58,3	37,8
II. Anläggning, avsedd att påbörjas under 1962/63		
Skellefteå—Storuman med avgrensning till Arvidsjaur	17,4	7,4
Totalsumma	75,7	45,2

Av de i sammanställningen upptagna anläggningarna är de fem första (Stockholm—Malmö, Sundsvall—Boden, Sundsvall—Östersund, Fårhult—Visby och Jönköping—Gudhem) radiolänkanläggningar, under det att de

övriga avser antingen nya koaxialkablar (Malmö—Kristianstad, Västerås—Gävle och Skellefteå—Storuman) eller komplettering med eller utbyte av förstärkare för ökning av antalet förbindelser i redan befintliga koaxialkablar (övriga anläggningar). Den enda nya anläggning, som är avsedd att påbörjas under budgetåret 1962/63, är en koaxialkabelanläggning från Skellefteå över Lycksele till Storuman med avgrening till Arvidsjaur. Denna anläggning ersätter den i 1961 års statsverksproposition omnämnda, planerade radiolänkanläggningen mellan Umeå och Lycksele.

I fråga om övriga anläggningar anför styrelsen.

Det för kabelanläggningar gemensamma med andra myndigheter upptagna beloppet avser televerkets andel av kostnaden för en med SJ gemensam kabelanläggning, som blivit nödvändig i anledning av ökat behov av förbindelser både för SJ och televerket, mellan Mora och Vansbro med grenkabel till Malung. Dessutom kommer i den under större fjärrförbindelseanläggningar upptagna nya koaxialkabelanläggningen mellan Skellefteå och Storuman delsträckan Skellefteå—Bastuträsk att bli gemensam med SJ.

Utläggning av landskablar och mindre rikskablar nödvändiggöres av den ständigt pågående ökningen av trafiken och nödvändigheten att vid automatisk trafik ge omedelbar framkomlighet för samtalen. Dessutom har den undan för undan stegrade belastningen på stolplinjerna med blanka ledningar gjort kablifiering av ledningarna allt mer trängande med hänsyn till risken för stolpras vid ogynnsamma väderleksförhållanden. Kablifiering erfordras dessutom till följd av de störningar från kraftlinjer, som blankledningsstråken särskilt i Norrland är utsatta för.

Utökningen av telefon- och telegrafutrustning på överdragsstationer, varin ingår anskaffande av bärfrekvensutrustning för kablar, nödvändiggöres likaledes av den fortskridande automatiseringen och den stigande trafiken.

För teleanläggningen Sverige—Finland har redogörelse lämnats i 1961 års statsverksproposition.

Trots den ökning av den för fjärrförbindelseanläggningar avsedda delen av anslaget till telefon- och telegrafanläggningar, som styrelsen föreslagit och som jämfört med innevarande budgetår uppgår till 12,4 mkr., har styrelsen måste iakttaga stor återhållsamhet vid uppgörandet av investeringsplanen. Särskilt behovet av landskablar och mindre rikskablar är sålunda betydligt större än enligt äskandet. Härigenom har synnerligen önskvärd kablifiering av blankledningsstråk, som är överbelastade eller som är utsatta för störningar från kraftlinjer, måst anstå. Svårigheterna med underhållet av dessa blanknät kommer därför tills vidare att kvarstå.

Telefon- och telegrafstationer

Automatisering av telefonstationer avser bland större telefonstationer de i Borgholm, Eksjö, Mjölby, Nordmaling, Varberg och Östhammar.

Utökning av telefonstationer avser den utbyggnad av redan befintliga automatiska och manuella stationer, som är nödvändig för att televerket skall kunna ta emot nya abonnenter. Även automatisering av stationer har för övrigt samma syfte i alla de fall, då befintliga manuella utrustningar ej kan ytterligare utvidgas.

Det för telegraf- och telexutrustning upptagna beloppet avser främst den utbyggnad av de automatiska telexutrustningarna, som måste äga rum för att televerket skall kunna koppla in det hastigt växande antalet telexkunder.

Enligt styrelsens nu föreliggande äskande har den för telefon- och telegrafstationer avsedda delen av anslaget till telefon- och telegrafanläggningar

jämfört med innevarande budgetår höjts med 10,8 mkr. Ökningen beror på de två senaste årens kraftiga abonnenttillströmning, som medfört att stationerna snabbt måste byggas ut för att plats skall beredas för nya abonnenter.

Nya abonnentanläggningar m. m.

De under rubriken nya abonnentanläggningar m. m. upptagna posterna avser kostnaderna för dels nya abonnentinstallationer, dels sådan utbyggnad av telefonnäten, som erfordras för att kunna taga emot nya abonnenter, dels slutligen anordnandet av behövliga nya blanka mellanortsledningar. Vid avvägningen av det behövliga beloppet, som jämfört med innevarande budgetår höjts med 13 mkr., har styrelsen måst taga hänsyn till den stora ökning av antalet nytecknade telefonabonnemang, som inträtt, och till de omfattande nätarbeten, som erfordras i samband med exploateringen av nya områden särskilt i och omkring storstäderna, samt till nödvändigheten att bygga ut de lokala kabelnäten för att återställa förbrukade reserver, så att nyteckningar och flyttningar av telefoner skall kunna effektueras utan onormalt långa väntetider. Riktpunkten har därvid ej satts högre än att man om möjligt skall nedbringa kön av väntande abonnenter till samma storlek som för två år sedan eller innan den senaste kraftiga ökningen av nyteckningarna satte in.

Sammanfattningsvis anför styrelsen beträffande anslaget till telefon- och telegrafanläggningar, att den ökning av medelsförbrukningen, som styrelsen föreslagit och som jämfört med innevarande budgetår uppgått till något över 36 mkr. främst förklaras av de två senaste budgetårens rekordartat stora abonnent- och trafikökning, vilken gör det nödvändigt att bygga ut anläggningarna i hastigare takt än som annars skulle ha varit behövligt. Styrelsens anslagsäskande motsvarar dock ej allt som egentligen skulle behöva utföras. Även mycket angelägna investeringar har måst uppskjutas till följd av televerkets alltför knappa personalresurser.

5. Ljudradioanläggningar

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	93 000	10 500 000	10 500 000
1961/62	93 000	10 500 000	10 500 000*
1962/63 styrelsen	93 000	7 000 000	7 000 000*
dep. ch.	93 000	6 800 000	6 800 000*

* Preliminärt belopp.

Enligt gällande principer för ljudradiatorörelsens finansiering skall av licensmedlen bestridas såväl de löpande kostnaderna för produktion och distribution av programmen som utgifter för avskrivning till 100 % av investeringarna i ljudradioanläggningar och radiohus. Överskott, som kan uppstå vissa år, reserveras för ljudradiatorörelsens behov under andra år, då de löpande inkomsterna ej förslår till att täcka utgifterna.

Under budgetåret 1960/61 uppgick utgifterna å ljudradions specialbudget

till inalles 76,0 mkr., varav (10,5 + 9,5) 20,0 mkr. för avskrivning till 100 % av telestyrelsens och byggnadsstyrelsens investeringar samt (40,2 + 15,8) 56,0 mkr. för Sveriges Radios och televerkets driftkostnader. Då licensinkomsterna utgjorde 82,3 mkr., uppvisade rörelsen ett överskott av 6,3 mkr.

Telestyrelsen har efter samråd med Sveriges Radio och byggnadsstyrelsen framlagt förslag till budget för ljudradiorörelsen för budgetåret 1962/63. I följande sammanställning redovisas det för 1961/62 beräknade budgetutfallet, budgetförslaget för 1962/63 samt den beräknade utvecklingen av ljudradiobudgeten 1963/64—1966/67.

	1961/62	1962/63	1963/64 miljoner	1964/65 kronor	1965/66	1966/67
Investeringar						
Telestyrelsen	10,5	7,0	7,0	5,0	5,0	5,0
Byggnadsstyrelsen	9,9	13,7	14,7	22,0	10,6	1,0
Driftkostnader						
Sveriges Radio . . .	51,4	57,4	55,6	55,7	56,3	58,9
Telestyrelsen	17,4	20,3	20,5	21,3	22,0	22,8
Summa kostnader	89,2	98,4	97,8	104,0	93,9	87,7
Licensintäkter	84,9	86,7	88,1	89,0	89,8	90,3
Under- resp. över- skott	— 4,3	— 11,7	— 9,7	— 15,0	— 4,1	+ 2,6
Akkumulerat resultat	+ 28,4	+ 16,7	+ 7,0	— 8,0	— 12,1	— 9,5

I driftkostnaderna för 1961/62 ingår Sveriges Radio och televerkets kostnader för sändning av melodiradio under hela budgetåret med 3,0 resp. 0,8 mkr. För 1962/63 beräknas motsvarande kostnader till 3,3 resp. 0,8 mkr., vilka belopp ingår i de för Sveriges Radio och telestyrelsen angivna driftkostnaderna.

Om den ökade sändningstiden kommer att bestå, beräknas de i tabellen för budgetåren 1963/64—1966/67 upptagna driftkostnaderna komma att för Sveriges Radios del öka med 3,5, 3,7, 3,9 resp. 4,1 mkr. och för televerkets del med 0,8 mkr. per budgetår. Det ackumulerade överskottet vid utgången av 1963/64 skulle därvid minska till 2,7 mkr. Vid periodens slut beräknas totala underskottet ha växt till ca 28 mkr.

Med eller utan melodiradio skulle under de förutsättningar, på vilka prognosen i övrigt vilar, en höjning av licensavgiften bli ofrånkomlig fr. o. m. budgetåret 1964/65.

Investeringarna

Telestyrelsen meddelar rörande utbyggnaderna fram till den 1 juli 1962 bl. a. följande.

Under budgetåret 1961/62 beräknas följande 13 FM-stationer — samtliga med full räckvidd — komma att färdigställas, nämligen Boden, Emmaboda,

Gällivare, Göteborg, Haparanda, Kiruna, Norrköping, Nässjö, Skellefteå, Storuman, Sundsvall, Sveg och Växjö.

Stationerna i Boden, Gällivare, Norrköping och Sundsvall beräknas kunna tagas i bruk under hösten 1961. FM-stationen i Göteborg har — i likhet med TV-stationen där — försenats till följd av bl. a. svårigheter att erhålla arbetskraft för husbyggnadsarbetena och beräknas ej kunna färdigställas förrän i början av 1962. Övriga stationer förutses komma att utbyggas enligt den år 1961 fastställda planen.

Antalet FM-stationer, som beräknas vara i bruk vid utgången av budgetåret 1961/62, uppgår till 41, varav 27 med full räckvidd. Samtliga stationer beräknas vara försedda med sändare för såväl program 1 som program 2.

I vad avser övrig utbyggnad av ljudrادیodistributionsnätet beräknar styrelsen under budgetåret 1961/62 kunna slutföra anläggningsarbetet för den nya långvågsstationen i Motala och utföra diverse moderniseringar och kompletteringar på befintliga mellanvågsstationer, rundradiocentraler m. m. Utbyggnaden av trådradio beräknas komma att omfatta successiv anslutning av ca 10 000 abonnenter inom befintliga trådradioområden, varefter totala antalet trådradioabonnenter beräknas uppgå till ca 390 000.

I fråga om utbyggnaden under femårsperioden 1962/63—1966/67 meddelar telestyrelsen följande.

Utbyggnaden till full räckvidd av den provisoriska FM-stationen i Lycksele beräknas kunna utföras redan under 1962/63 i stället för såsom tidigare planerats under 1963/64, medan motsvarande utbyggnad av stationerna i Halmstad och Visby såvitt nu kan bedömas blir färdig först under 1963/64 i stället för 1962/63. Dessa ändringar i den år 1961 fastställda planen står i samband med den ändrade planen för TV-utbyggnaden.

Styrelsen avser vidare att med början under 1962/63 i ökad omfattning installera reservsändare på FM-stationer. FM-nätet beräknas under femårsperioden 1962/63—1966/67 bli slutgiltigt utbyggt för distribution av två program.

Vid den under försommaren 1961 i Stockholm avhållna europeiska våglängdskonferensen fastställdes en ny våglängdsplan, som är avsedd att träda i kraft den 1 september 1962. För Sveriges vidkommande medger denna plan en ökning av antalet FM-stationer från 50 till 58, varjämte sändningskanaler anvisas för tre samtida program. Telestyrelsen räknar emellertid inte med att under femårsperioden 1962/63—1966/67 behöva bygga ut distributionsnätet med dessa åtta stationer. Några kostnader för en eventuell utbyggnad för ett tredje program har inte upptagits under perioden.

Vad trådradion beträffar föreslår telestyrelsen, att utbyggnaden under 1962/63 begränsas till att omfatta anslutning inom befintliga trådradioområden av de etapp 1-abonnenter, som begär sådan anslutning och för vilka anslutning kan ordnas till rimliga kostnader.

Beträffande ljudrادیodistributionen i övrigt räknar styrelsen med att under femårsperioden 1962/63—1966/67 kunna genomföra vissa tidigare planerade moderniseringsarbeten och kompletteringar på befintliga mellanvågsstationer, rundradiocentraler m. m.

I den år 1961 fastställda planen för utbyggnad av ljudrادیos distribu-

tionsnät beräknades investeringskostnaderna under budgetåren 1962/63—1965/66 till inalles 34 mkr., varvid telestyrelsen förutsatte, att kostnader för gemensamma anläggningsdelar vid den samordnade utbyggnaden av stationer för både FM-ljudradio och television i princip skulle delas lika mellan de båda tjänsterna. Dessa kostnader beräknas för hela utbyggnaden uppgå till totalt ca 60 mkr., varav sålunda ca 30 mkr. skulle belasta ljudradions investeringsanslag. Med hänsyn till den omfattning, i vilken ifrågavarande stationers hus, master, kraftutrustning m. m. kommer att utnyttjas för FM-ljudradio och television, föreslår styrelsen nu — på överslagsmässiga grunder — att nämnda belopp om 60 mkr. fördelas med 1/3 på ljudradion och 2/3 på televisionen. Detta innebär en minskning av investeringskostnaderna för ljudradio under budgetåren 1962/63—1965/66 med sammanlagt 10 mkr., från 34 till 24 mkr. För budgetåret 1966/67 har investeringskostnaderna upptagits till 5 mkr.

Investeringskostnaderna vid 1961 års kostnadsnivå för en utbyggnad enligt planen framgår av följande sammanställning.

	1962/63	1963/64	1964/65 miljoner kronor	1965/66	1966/67
Vissa ljudradioanläggningar.	1,0				
Trådradioanläggningar	0,5	7,0	5,0	5,0	5,0
FM-anläggningar	5,5				
Summa	7,0	7,0	5,0	5,0	5,0

Beträffande de i investeringsplanen för 1962/63 upptagna projekten anför styrelsen följande.

Det för vissa ljudradioanläggningar upptagna beloppet är avsett att användas för dels moderniserings- och kompletteringsarbeten å befintliga ljudradioanläggningar, dels utrustning för och inredning av rundradiocentraler.

För trådradioanläggningar beräknat belopp avses att användas inom befintliga trådradioområden för successiv anslutning av ca 10 000 abonnenter.

Det för FM-anläggningar upptagna beloppet beräknas huvudsakligen bli behövligt dels för att kunna färdigställa stationer i Arvidsjaur, Borlänge, Gävle, Lycksele, Skövde och Tåsjö, vilka alla kommer att utbyggas till full räckvidd, dels för reservutrustningar för ett större antal stationer, av vilka flertalet färdigställts tidigare, dels även för påbörjande av den fortsatta plan- enliga utbyggnaden.

Byggnadsstyrelsen äskar i särskild skrivelse den 30 augusti 1961 ett anslag av 4,9 mkr. för budgetåret 1962/63 till det nya radiohuset i Stockholm. Kostnaderna för huset skall enligt principen om ljudradioverksamhetens självfinansiering bestridas av licensinkomster. För budgetåren 1962/63—1965/66 förutses för radiohuset en medelförbrukning av ca 13,7, 13, 20 resp. 10 mkr. Av de för budgetåren 1964/65 och 1965/66 angivna beloppen har å televisionsbudgeten uppförts 1,9 resp. 3,4 mkr., utgörande televisionens andel i byggnadskostnaderna för budgetåren ifråga. För anslaget lämnas en redogörelse i det följande vid anmälan av anslagen under statens allmänna fastighetsfond.

Ljudradiobudgeten har för budgetåren 1963/64—1966/67 påförts 2,0, 3,5, 3,5 resp. 1,0 mkr., vilka belopp avser ljudradions andel i de beräknade anläggningskostnaderna för planerat TV-hus i Göteborg.

Driftkostnaderna

I skrivelse den 31 augusti 1961 har *Sveriges Radio* lämnat en redogörelse för programproduktionens medelsbehov under budgetåret 1962/63.

Med undantag av den utökning, som föranletts av den s. k. melodiradions tillkomst, har någon förändring av sändningstiden icke förutsetts för 1962/63. För ljudradion förutses 1962/63 ett medelsbehov av 57,4 mkr., av vilket belopp 7,4 mkr. avser inventarier och inredningar, medan 50 mkr. erfordras för driftkostnader.

Beträffande prognosen för budgetåren 1963/64—1966/67 antages driftkostnaderna komma att stiga med 5 % per år från 1962/63 års budget. Prognosen visar ett totalt medelsbehov 1966/67 av omkring 63 mkr. Driftkostnaderna ökar från 50 mkr. 1962/63 till något över 60 mkr. 1966/67 eller med omkring 20 %. Något utrymme för oförutsedda stegringar utöver den förhållandevis knappa marginalen finns enligt *Sveriges Radio* icke, varför de angivna beloppen i samband med beräkningar av ljudradions fond måste bedömas med reservationer för ökade kostnader.

Telestyrelsen beräknar televerkets driftkostnader för programdistribution och licensinkassering för 1962/63 vid 1961 års kostnadsnivå till 20,3 mkr., vari har inräknats kostnaderna för sändning av s. k. melodiradio under hela budgetåret. I beloppet ingår däremot inte kostnader, som televerket har att bära för ljudradiatorörelsen men som inte direkt kommer fram i radio- och driftavdelningarnas medels- och materielredovisningar. Ifrågavarande kostnader, som för budgetåret 1962/63 uppskattas till ca 1,1 mkr., har vid beräkningen av televerkets driftkostnader kvittats mot den fördel televerket har av att räntefritt kunna disponera licensmedelsbehållningen såsom rörelsemedel.

Licensintäkterna

Antalet ljudradiolicenser ökade under budgetåret 1960/61 med 85 000 från 2 711 000 till 2 796 000. En så kraftig licensökning har inte noterats sedan 1956/57. Under ettbart av budgetåren 1957/58—1959/60 ökade antalet licenser endast med ca 42 000. Då denna nedgångsperiod i ljudradions licensutveckling tidsmässigt sammanfaller med televisionens start och mycket snabba spridning i landets folkrikaste delar, synes man ha skäl vänta sig en fortsatt gynnsam licensutveckling för ljudradions vidkommande, sedan den årliga ökningen av antalet televisionslicenser nu passerat sin kulmen.

Telestyrelsens senaste prognos rörande ljudradions licensintäkter lades fram hösten 1959, alltså vid en tidpunkt då licensökningskurvan ännu inte företedde några tecken att börja stiga. Då denna prognos inte visat sig mot-

svara den verkliga utvecklingen, framlägger styrelsen nu en ny prognos, som grundar sig på ett beräknat medeltal licenser, inklusive bilradiolicenser, av 2 829 000 för 1961/62 samt 2 889 000, 2 936 000, 2 968 000, 2 993 000 och 3 011 000 för de i femårsperioden 1962/63—1966/67 ingående budgetåren.

Enligt dessa beräkningar kommer licensintäkterna för 1961/62 att uppgå till 84,2 mkr. i stället för tidigare beräknade 82,4 mkr. De för budgetåren 1962/63—1966/67 beräknade och i budgetsammanställningen upptagna licensintäkterna förutsätter oförändrad licensavgift.

6. Televisionsradioanläggningar

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1960/61	—	13 200 000	13 200 000
1961/62	—	13 200 000	13 200 000*
1962/63 styrelsen	—	22 000 000	22 000 000*
dep. ch.	—	22 000 000	22 000 000*

* Preliminärt belopp.

För televisionsradiorörelsens finansiering gäller samma principer som för ljudradiorörelsen. Av licensmedlen skall sålunda bestridas såväl de löpande kostnaderna för produktion och distribution av programmen som utgifter för avskrivning till 100 % av investeringarna i televisionsradioanläggningar och televisionshus. Uppkommande överskott skall, sedan televisionsverksamhetens skulder återbetalats under budgetåret 1960/61, balanseras å televerkets fond för televisionens framtida behov.

I följande sammanställning redovisas utfallet av televisionsverksamheten för budgetåren 1956/57—1960/61.

	1956/57—1959/60 mljoner	1960/61 kronor
Inkomster	97,6	101,5
Utgifter	95,1	67,6
Överskott	2,5	33,9
Statens ränteutgifter	0,7	0,2
Nettoöverskott	1,8	33,7

Under budgetåren 1956/57—1959/60 uppkommet nettoöverskott om 1,8 mkr. har använts för extra avskrivningar å televisionsradioanläggningar. Televisionsverksamheten uppvisar för budgetåret 1960/61 ett driftöverskott, exklusive ränteposten, om 33,9 mkr. Härav har 7,0 mkr. använts för slutlig avskrivning å televisionsradioanläggningar, 0,9 mkr., utgörande statens sammanlagda räntekostnader, inlevererats till statskontoret, 2,6 mkr. använts för återbetalning till ljudradion av de bidrag, som televisionsverksamheten erhöill av ljudradiolicensmedel under budgetåren 1954/55—1955/56, samt slutligen 23,4 mkr. balanserats i televerkets räkenskaper.

Telestyrelsen har efter samråd med Sveriges Radio och byggnadsstyrelsen framlagt förslag till budget för televisionsverksamheten för budgetåret 1962/63. I följande sammanställning redovisas den för 1961/62 fastställda budgeten, budgetförslaget för 1962/63 samt den beräknade utvecklingen av televisionsradiobudgeten för perioden 1963/64—1966/67.

	1961/62	1962/63	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67
	miljoner kronor					
Investeringar						
Telestyrelsen	13,2	22,0	20,0	19,0	16,0	14,0
Byggnadsstyrelsen	9,8	15,1	19,2	29,4	31,7	13,0
Driftkostnader						
Sveriges Radio	48,5	75,0	90,0	110,0	130,0	150,0
Telestyrelsen	22,5	23,5	27,0	29,0	31,0	33,0
Summa kostnader	94,0	135,6	156,2	187,4	208,7	210,0
Licensintäkter	134,0	163,0	184,0	196,0	205,0	212,0
Överskott	40,0	27,4	27,8	8,6	— 3,7	2,0
Ackumulerat resultat	+ 63,4	+ 90,8	+ 118,6	+ 127,2	+ 123,5	+ 125,5

Med de här beräknade inkomsterna och utgifterna skulle sålunda ett överskott om sammanlagt ca 125 mkr. föreligga vid periodens slut.

Investeringarna

I likhet med tidigare år har en översyn av planen för distributionsnätets utbyggnad företagits, varvid relativt omfattande revideringar visat sig nödvändiga. Rörande utbyggnaden fram till den 1 juli 1962 anför telestyrelsen bl. a. följande.

Vid utgången av budgetåret 1960/61 hade 50 TV-stationer färdigställt, varav 20 har full räckvidd, 22 är provisoriska och 8 är slavstationer utanför nu gällande våglängdsplan. Antalet invånare inom stationernas täckningsområde uppgår till ca 5,8 miljoner.

Utbyggnaden till full räckvidd av stationen i Motala, som enligt senast fastställd femårsplan skulle ske först under 1963/64, har utförts under 1960/61. Denna tidigareläggning visade sig nödvändig enär stationen vid Sunne förorsakade störningar inom vissa delar av Motala-stationens täckningsområde.

I förenämnda femårsplan är för budgetåret 1960/61 en station för Luleå upptagen. Då närmare undersökningar emellertid har visat, att Luleå-området sannolikt kommer att täckas av Boden-stationen, vill styrelsen avvakta erfarenheterna härav, innan eventuellt beslut fattas om Luleå-stationens uppförande.

Under budgetåret 1961/62 beräknas följande 15 TV-stationer komma att färdigställas, nämligen Arvidsjaur, Boden, Emmaboda, Gällivare, Göteborg, Haparanda, Kiruna, Norrköping, Nässjö, Pajala, Skellefteå, Storuman, Sundsvall, Sveg och Växjö/Vislanda. Stationerna i Arvidsjaur och Pajala utföres till en början som provisorier, under det att de övriga erhåller definitivt utförande. Stationerna i Boden, Gällivare, Norrköping och Sunds-